

**GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
HRVATSKOG RESTAURATORSKOG ZAVODA
ZA 2025. GODINU**

**GODIŠNJI IZVJEŠTAJ
HRVATSKOG RESTAURATORSKOG ZAVODA
ZA 2025. GODINU**

Zagreb, 2025.

Sadržaj

Opći podaci	6
Uvod / Misija / Vrijednosti / Ciljevi	7
Upravno vijeće Zavoda	10
Stručno vijeće Zavoda	10
Kadrovska struktura	10
Poslovni prostori i rasprostranjenost Zavoda	11
Služba financijskih i računovodstvenih poslova	14
Opći pravni, kadrovski i administrativni poslovi	32
Služba za nabavu i opće tehničke poslove	36
Arheološka kulturna baština	44
Odjel za kopnenu arheologiju, sjedište Zagreb	46
Odsjek za konzervatorsku dokumentaciju arheološke baštine	52
Odjel za kopnenu arheologiju, sjedište Juršići	52
Odjel za podvodnu arheologiju	58
Odjel za restauriranje arheoloških nalaza	62
Nepokretna kulturna baština	70
Služba za nepokretnu baštinu	73
Odjel za graditeljsko naslijeđe	73
Odjel za konzervatorsku dokumentaciju nepokretne baštine	94
Odjel za zidno slikarstvo i mozaik	108
Odjel za štuko	115
Odjel za kamenu plastiku	120
Služba za odjele izvan Zagreba 3	129
Odjel za kamenu plastiku, zidno slikarstvo, mozaik i štuko, sjedište Split	131
Odsjek za zidno slikarstvo, mozaik i štuko	131
Odsjek za kamenu plastiku	136
Odsjek za zidno slikarstvo i mozaik, sjedište Rijeka	142
Pokretna kulturna baština	150
Služba za pokretnu baštinu	151
Odjel za konzervatorsku dokumentaciju pokretne baštine	152
Odjel za drvenu polikromiranu skulpturu 1	152
Odjel za drvenu polikromiranu skulpturu 2	155
Odjel za štafelajno slikarstvo 1	160
Odjel za štafelajno slikarstvo 2	162
Odjel za namještaj i drvene konstrukcije	165
Odjel za tekstil, papir i kožu	167
Služba za odjele izvan Zagreba 1	172
Restauratorski odjel Ludbreg	172
Restauratorski odjel Osijek	178
Restauratorski odjel Rijeka	182
Restauratorski odjel Vodnjan – Juršići	185
Služba za odjele izvan Zagreba 2	195
Restauratorski odjel Dubrovnik	195
Restauratorski odjel Split	201
Restauratorski odjel Zadar	204
Restauratorski odjel Šibenik	207
Zajednička stručna služba	212
Informacijsko-dokumentacijski odjel	213
Arhiv	213
Knjižnica	214
Prirodoslovni laboratorij	215
Fotolaboratorij	216
Odsjek za školovanje, stručno usavršavanje i međunarodnu suradnju	216
Pregled programske djelatnosti	228

Opći podaci

Uvod

Hrvatski restauratorski zavod (dalje u tekstu: Zavod) osnovan je uredbom Vlade Republike Hrvatske od 19. prosinca 1996. godine (NN 2/97), spajanjem dviju postojećih javnih ustanova: Zavoda za restauriranje umjetnina (osnovanog 1948. godine pri tadašnjoj Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti) i Restauratorskog zavoda Hrvatske (osnovanog 1966. godine). Uredbom o osnivanju Zavod je određen kao središnja javna ustanova konzervatorsko-restauratorske djelatnosti u Republici Hrvatskoj koja obavlja poslove zaštite kulturnih dobara bez upravnih nadležnosti. Današnji je Zavod nasljednik višedesetljetne institucionalizirane konzervatorsko-restauratorske djelatnosti te je jedan od glavnih nosilaca suvremene prakse zaštite baštine na području Republike Hrvatske. Osnovna djelatnost Zavoda obuhvaća istraživanje, dokumentiranje, valoriziranje, interpretiranje, projektiranje, planiranje te nadzor i provođenje izravnih radova na materijalnoj strukturi konzerviranjem i/ili restauriranjem arheoloških, nepokretnih i pokretnih kulturnih dobara Republike Hrvatske. Ujedno je djelatnošću Zavoda obuhvaćeno i davanje stručnih mišljenja, specijalističko savjetovanje i vještačenje te izvođenje hitnih intervencija i organiziranje zaštite u izvanrednim situacijama. S ciljem provođenja praktične edukacije stručne javnosti, u sklopu djelatnosti Zavoda organizira se stručno usavršavanje konzervatora i konzervatora-restauratora, provodi se studentska stručna praksa te se njeguje stručna suradnja sa srodnim institucijama u zemlji i inozemstvu. Kako bi konzervatorsko-restauratorska djelatnost Zavoda bila dostupna i široj javnosti, sustavno se ulaže u promotivne aktivnosti. Željeni rezultati provođenja strateškog plana Zavoda zasnovani su na unaprijeđenju već postojećih visokih standarda stručne djelatnosti, na očuvanju sustava prijenosa znanja, iskustava, vještina te kompetencija, očuvanju i razvoju baza podataka, razvoju novih metoda i tehnika rada te jačanju stručno-znanstvene djelatnosti, s ciljem argumentiranog, pragmatičnog i dosljednog pristupa zaštiti kulturnih dobara Republike Hrvatske usklađenog sa suvremenom, pozitivnom europskom i svjetskom praksom.

Misija

Zavod je središnja javna ustanova kojoj je osnovna djelatnost istraživanje, očuvanje i prezentiranje arheoloških, nepokretnih i pokretnih kulturnih dobara Republike Hrvatske. Osnovna djelatnost provodi se u suradnji s Upravom za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture i medija RH (dalje u tekstu: MKiM) s ciljem očuvanja postojećih te stvaranja novih vrijednosti za buduće naraštaje. Svrha djelovanja Zavoda u sklopu zaštite i očuvanja hrvatske kulturne baštine jest istraživanje, dokumentiranje, projektiranje, valoriziranje, interpretiranje, planiranje te nadzor i provođenje izravnih radova na materijalnoj strukturi kulturnih dobara postupcima konzerviranja i/ili restauriranja.

Vizija

Vizija Zavoda jest unaprijeđenje osnovne djelatnosti s ciljem sveobuhvatnog pristupa kulturnom dobru uz nastojanje da se podigne svijest primarnog korisnika o vrijednostima i značenju kulturne baštine. U skladu sa stečenim znanjima, iskustvima i vještinama te razvijenim, raznorodnim bazama podataka, cilj Zavoda je nastaviti s radom kao jedan od ključnih dionika u razvoju i provođenju nacionalne strategije zaštite i očuvanja kulturnih dobara.

Vrijednosti

Osnovna vrijednost Zavoda je visoka kvaliteta izvedenih radova postignuta zahvaljujući različitim zvanjima i zanimanjima djelatnika (interdisciplinarnost), stečenim specijalističkim znanjima, iskustvima i vještinama, bazama digitalnih i fizičkih podataka te materijalnim resursima.

Ciljevi

Strateški plan 2021. – 2025. zasnovan je na mjerljivim, ostvarivim, realnim i koordiniranim strateškim, taktičkim i operativnim ciljevima. Oni su utemeljeni na rezultatima dubinske analize te na postignutim rezultatima provedbe Strateškog plana 2016. – 2018. te 2019. – 2021. Nakon što su ostvareni glavni ciljevi iz prethodnog planskog razdoblja, moguće je nastaviti s namjerom da se postignuti rezultati u idućem razdoblju iskoriste za stvaranje ustanove prepoznatljive misije i vizije. Ujedno se nastavlja s provođenjem ostalih ciljeva određenih u prethodnom planskom razdoblju. Iz tog razloga su strateški, taktički i operativni ciljevi koji se odnose na osnovnu djelatnost Zavoda osmišljeni s pragmatičnim pristupom zasnovanim na promišljenom odnosu prema vrijednostima i realnim financijskim mogućnostima.

1. Strateški ciljevi

- nastavak provođenja usklađene osnovne djelatnosti sa strateškim ciljevima MKiM-a (posebni ciljevi 2.1. i 2.2. Akcijskog plana Ministarstva kulture i medija za razdoblje do 2027., dalje u tekstu: Akcijski plan MKiM-a; točka 2.2. i 3.5. Provedbenog programa Ministarstva kulture i medija za razdoblje od 2025. do 2028. godine, dalje u tekstu: Provedbeni plan MKiM-a), s ciljem optimiziranog pristupa radu na kulturnim dobrima, tj. usklađivanje programskih ciljeva s financijskim mogućnostima
- nastavak jačanja partnerskog odnosa s MKiM-om, ponajprije s djelatnicima Uprave za zaštitu kulturne baštine (područni konzervatorski uredi i službe), radi veće učinkovitosti provedbe osnovne djelatnosti te suradnje u konstruktivnom rješavanju općih i operativnih problema
- nastavak aktivnog sudjelovanja u zaštiti i obnovi kulturne baštine oštećene potresima, koji su pogodili prostor kontinentalne Hrvatske 22. ožujka 2020. godine i 29. prosinca 2020. godine, do cjelovite provedbe
- nastavak aktivnog uključivanja konzervatorsko-restauratorske djelatnosti Zavoda u kulturni turizam, i to suradnjom s MKiM-om, Ministarstvom turizma i sporta RH te s Ministarstvom regionalnog razvoja i fondova Europske unije RH
- nastavak aktivnog uključivanja konzervatorsko-restauratorske djelatnosti Zavoda u energetska obnova, i to suradnjom s MKiM-om, Ministarstvom zaštite okoliša RH, Ministarstvom regionalnog razvoja i fondova Europske unije RH, kao i Fondom za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost
- nastavak radova na cjelovitoj obnovi jedinstvenoga poslovnog prostora zagrebačkih jedinica Zavoda do cjelovitog izvršenja (usklađivanje s posebnim ciljem Akcijskog plana MKiM-a 3.5. Osiguravanje istraživanja, zaštite i očuvanja kulturne baštine)
- stvaranje nove digitalne baze komplementarne s informacijskim sustavom kulturne baštine RH (ISKB).

2. Taktički i operativni ciljevi te aktivnosti

2.1. Razvoj osnovne djelatnosti

- nastavak razvoja usporednih pristupa radu na kulturnim dobrima, radi cjelovitog pristupa zaštiti, valorizaciji i prezentiranju pojedinoga kulturnog dobra ili cjeline te povijesnog krajolika (usklađivanje s posebnim ciljem Akcijskog plana MKiM-a 3.5. Osiguravanje istraživanja, zaštite i očuvanja kulturne baštine) u suradnji s djelatnicima konzervatorskih ureda i službi
- nastavak rada na preventivnoj zaštiti najugroženijih kulturnih dobara unutar utvrđenog stanja i prioriteta Uprave za zaštitu kulturne baštine MKiM-a (posebno se to odnosi na potresima oštećenu baštinu)
- nastavak provedbe konzervatorsko-restauratorskih radova na kulturnim dobrima u sklopu zajedničkih višegodišnjih programa svih službi Zavoda, radi razvoja cjelovitog pristupa istraživanju i očuvanju većih cjelina povezivanjem dionika u cjeloviti projekt u svim aspektima izvedbe
- nastavak provođenja aktivnosti (u suradnji s Upravom za zaštitu kulturne baštine MKiM-a) na sustavnoj izradi osnovne dokumentacije za kulturna dobra za koja ona ne postoji ili je nedostatna (usklađivanje s posebnim ciljem Akcijskog plana MKiM-a 3.5. Osiguravanje istraživanja, zaštite i očuvanja kulturne baštine)
- nastavak razvoja savjetodavnih aktivnosti u djelokrugu osnovne djelatnosti
- nastavak održavanja i unaprjeđenja odnosa s drugim pravnim i fizičkim osobama koje obavljaju poslove konzervatorsko-restauratorske djelatnosti radi zajedničkog djelovanja, s ciljem što kvalitetnijeg rada na kulturnim dobrima
- nastavak uključivanja Zavoda (u suradnji s lokalnom te područnom samoupravom i primarnim korisnicima) u natječaje financirane sredstvima fondova Europske unije, radi jačanja kompetencija te prepoznatljivosti na regionalnoj razini

- nastavak uključivanja Zavoda u kreiranje zakonodavnog okvira, te opremanja i educiranja djelatnika za provođenje hitnih mjera zaštite kulturnih dobara u kriznim situacijama

2.2. Standardizacija osnovne djelatnosti

- nastavak unaprjeđenja standarda struke uz implementaciju standarda provođenja poslovnih procesa
- nastavak provođenja normativnog sustava te određivanje ciljeva i metoda rada za svako kulturno dobro koje je predmet osnovne djelatnosti
- nastavak praćenja provedbe osnovne djelatnosti, počevši od izbora novih programa (s cjelovitom razradom programa rada) do konačnog rezultata, uključujući i provjere svih koraka u izvođenju radova
- nastavak poticanja na timski rad radi interdisciplinarnog pristupa osnovnoj djelatnosti
- nastavak održavanja tematskih sastanaka i koordinacija radi bolje operativnosti
- osmišljavanje sustava evaluacije svih izvođača i vanjskih suradnika s referencama, opisima izvedenih radova te ocjenama realizacije
- nastavak aktivnog sudjelovanja u radu operativnih tijela Hrvatskoga zavoda za norme
- provođenje potrebnih postupaka za upis zanimanja djelatnika Zavoda (konzervator arheolog i više; konzervator povjesničar umjetnosti i više; više kategorije za arhitekte; više kategorije za konzervatore restauratore i dr.) u Nacionalnu klasifikaciju zanimanja (NKZ)

2.3. Očuvanje sustava prijenosa znanja, iskustava i vještina

- nastavak izrade godišnjeg i dugoročnog plana zapošljavanja, usklađenog sa stvarnim potrebama Zavoda te s realnim mogućnostima osiguravanja radnih mjesta, uz brigu o obaveznom očuvanju prijenosa stečenih znanja, iskustava i kompetencija s generacije na generaciju (s obzirom na dugoročnu važnost toga cilja, kao parametri se koriste analize starosne dobi [životna dob u odnosu na zakonom predviđeni odlazak u mirovinu], zdravstvenog stanja [obavljanje fizički zahtjevnih radova koji znatno skraćuju mogućnost operativnog djelovanja] i dugoročnih potreba pojedine organizacijske jedinice za obavljanje osnovne djelatnosti)
- nastavak osiguravanja uvjeta za razmjenu i prijenos ishoda učenja i stečenih kompetencija radi očuvanja sustava prijenosa znanja, iskustava i vještina
- nastavak uvođenja poticajnih mjera za angažiraniju djelatnost na polju osmišljavanja i provođenja stručno-znanstvenih projekata (samostalno ili u suradnji s partnerskim institucijama), objavljivanje stručnih i znanstvenih radova te sudjelovanje na predavanjima i znanstveno-stručnim skupovima (domaćim i međunarodnim) radi proširivanja kompetencija te predstavljanja rezultata osnovne djelatnosti Zavoda

2.4. Redefiniranje organizacijske strukture i sheme

- revizija sistematizacije radnih mjesta
- nastavak jačanja vertikalne i horizontalne suradnje među svim Zavodskim organizacijskim jedinicama radi učinkovitijeg funkcioniranja cijeloga sustava
- provođenje osmišljenog sustava indikatora uspješnosti radi poticanja i motiviranja djelatnika na predan odnos prema radu

2.5. Razvoj novih metodologija, metoda i tehnika rada

- razvoj metodologije (u suradnji sa svim uključenim dionicima) za praćenje stanja i korištenje kulturnog dobra nakon dovršetka konzervatorsko-restauratorskih radova, radi pravovremene reakcije i anticipiranja eventualne ugroze
- nastavak poticanja razvoja novih metodologija, metoda i tehnika rada radi što kvalitetnijeg pristupa zaštiti i prezentaciji kulturnih dobara (osobito onih koji imaju znanstvenu premisu zasnovanu na dugogodišnjem praktičnom iskustvu)

2.6. Očuvanje, razvoj i nadogradnja digitalnih i fizičkih baza podataka

- održavanje postojeće digitalizirane baze konzervirane i restaurirane kulturne baštine te drugih digitalnih i fizičkih baza podataka

2.7. Provođenje učeničke i studentske prakse

- nastavak jačanja kontakata s obrazovnim institucijama te osiguravanje uvjeta za provođenje sustavne srednjoškolske i visokoškolske stručne prakse

2.8. Ulaganje u tehnološke mogućnosti s ciljem održavanja kvalitete osnovne djelatnosti

- nastavak stvaranja pozitivnog tehnološkog okružja nabavom potrebne opreme te sustavno obrazovanje djelatnika za rukovanje strojevima, alatima i programima

2.9. Nacionalna i međunarodna suradnja

- nastavak održavanja i unaprjeđenja nacionalne i međunarodne međuinstitucionalne suradnje, radi što cjelovitijeg sagledavanja i vrednovanja pojedinoga kulturnog dobra

2.10. Vidljivost

- nastavak razvoja i održavanja službene mrežne stranice
- nastavak jačanja nakladničke djelatnosti
- nastavak rada na promišljenom predstavljanju rada Zavoda na godišnjoj razini u suradnji s primarnim korisnikom (svečane primopredaje, prigodne izložbe, javne tribine, savjetovanja, radionice i dr.) te plana organiziranja edukativnih aktivnosti (npr. konzervatorsko-restauratorski tečajevi i radionice o održavanju i pohrani umjetnina i sl.).

Upravno vijeće Zavoda

U skladu s važećim zakonskim propisima i Statutom Zavoda, Upravno vijeće ima pet članova, od kojih tri imenuje ministar kulture i medija na mandat od četiri godine, a preostala dva biraju se iz redova djelatnika Zavoda. Način rada Upravnog vijeća uređen je Poslovníkom o radu Upravnog vijeća. Prema ovlastima i zadaćama, Upravno vijeće, između ostalog, donosi godišnji program rada i razvoja Zavoda te nadzire njegovu provedbu, odlučuje o financijskom planu i donosi godišnji obračun te Statut uz suglasnost osnivača. Na prijedlog ravnatelja donosi akt o unutarnjem ustrojstvu i druge opće akte u skladu sa Statutom i Zakonom; odlučuje u drugom stupnju u svezi s pravima djelatnika Zavoda i raspravlja o godišnjim izvješćima ravnatelja.

Upravno vijeće održalo je 2025. godine devet sjednica.

Svi su zaključci dostupni na <https://www.hrz.hr/index.php/zavod/upravno-vijece>.

Stručno vijeće Zavoda

Stručno vijeće je stručno savjetodavno tijelo koje saziva i vodi ravnatelj Zavoda. Prema članku 26. Statuta Zavoda, Stručno vijeće raspravlja i odlučuje o stručnim pitanjima rada Zavoda te daje Upravnom vijeću i ravnatelju Zavoda mišljenja i prijedloge glede organizacije rada i razvoja djelatnosti.

Prema članku 26. Statuta Zavoda, članovi Stručnog vijeća su ravnatelj, pomoćnici ravnatelja i pročelnici službi, a na sjednice se redovito pozivaju i drugi stručnjaci, ovisno o temi sjednice. Prema zaključku Upravnog vijeća donesenom 30. svibnja 2015. godine, na sjednice Stručnog vijeća redovito se pozivaju (a mogu i sudjelovati u njegovu radu) tri predstavnika djelatnika Zavoda u Upravnom vijeću. Stručno vijeće održalo je 2025. godine šest sjednica.

Svi su zaključci dostupni na <https://www.hrz.hr/index.php/zavod/strucno-vijece>.

Kadrovska struktura

U 2025. godini Zavodu je bilo odobreno 291 radno mjesto. Prema vrsti posla koji obavljaju, djelatnike možemo

svrstati u tri skupine. U prvoj, najvećoj skupini su djelatnici koji obavljaju poslove na zaštiti kulturne baštine. Sljedeća skupina (ured ravnatelja, financijsko-računovodstvena i pravna potpora, poslovi nabave i ostali poslovi propisani zakonskim i drugim aktima koji su nužni za funkcioniranje ustanove) potpora je zaposlenima na zaštiti kulturne baštine. U trećoj su, najmanjoj skupini, djelatnici zaposleni na poslovima čišćenja i održavanja radnih prostora na većini lokacija Zavoda.

Poslovni prostori i rasprostranjenost Zavoda

Za obavljanje djelatnosti Zavod raspolaže poslovnim prostorima u deset gradova: Dubrovnik (ljetnikovac Stay i Vukovarska ulica 16a), Ludbreg (dvorac Batthyány, Trg Svetog Trojstva 15), Juršići (Juršići 7), Vodnjan (crkva sv. Marije od Traverse), Osijek (Fakultetska 4 i Vijenac Murse 1), Rijeka (Užarska 26), Šibenik (Milice i Turka 4), Zadar (Zlatarska ulica 6), Split (Porinova 2 i hangar 10 bivše Vojarne „Sveti Križ“ na Dračevcu) i Zagreb (Nike Grškovića 23, Zmajevac 8, Ilica 44, Kneza Mislava 18, Cvijete Zuzorić 43, Radićeva 26 / Kožarska 5, Voćarska 106 te skladišni prostori u bivšoj Vojnarni „Dr. Ante Starčević“ u Jastrebarskom).

Tijekom 2025. godine nastavljeno je s optimiziranjem poslovnih prostora kojima se Zavod koristi na području Zagreba. Zavod je nastavio ulaganja u cjelovitu obnovu zgrade bivše Tvornice duhana Zagreb, s ciljem osposobljavanja građevine za buduću zgradu Zavoda. Na temelju pripremljene dokumentacije za cjelovitu obnovu zgrade i provedenih postupaka javne nabave odabrani su izvođač radova, stručni nadzor, voditelj projekta i koordinator zaštite na radu tijekom izvođenja radova. Radovi na cjelovitoj obnovi nastavljeni su 8. studenoga 2024. godine. Dovođenjem cjelovite obnove buduće zgrade bit će dovršen i proces optimizacije poslovanja na području Zagreba.

U 2025. godini završeno je opremanje još jednog dodatnog objekta namijenjenog pohrani umjetnina (time je broj uređenih i opremljenih objekata povećan na tri), u skladu s najvišim standardima struke, na prostoru nekadašnje Vojarne „Dr. Ante Starčević“ u Jastrebarskom. Objekti su predani institucijama na korištenje za pohranu građe. Također su provedeni potrebni infrastrukturni radovi na uređenju prometnica i odvodnje te na izgradnji dviju nadstrešnica.

U 2025. godini počele su inicijalne aktivnosti pronalaska i uređenja nove lokacije za budući rad Zavoda na prostoru Istre.

Rasprostranjenost Zavodskih organizacijskih jedinica diljem Hrvatske neposredno je povezana s većom operativnošću u obavljanju konzervatorsko-restauratorskih djelatnosti. No ta dislociranost nameće izvjesna ograničenja u poslovanju i zahtijeva ulaganje u prostore, kako bi svaki od njih bio prilagođen obavljanju jedne vrste ili više vrsta poslova osnovne djelatnosti. Istovremeno nastaju viši troškovi režija i komunikacije, kao i neizravni troškovi organizacije rada i djelovanja ustanove.

Grebaštica, bedem Oštrica. Pogled na sjevernu stranu bedema. Snimka: Lj. Gamulin, 2025.

Služba finansijskih i računovodstvenih poslova

Poslovi s područja financija, računovodstva, ljudskih resursa, općih pravnih pitanja i administrativnog poslovanja te nabava i opći tehnički poslovi za sve organizacijske jedinice Zavoda obavljaju se u posebno ustrojenim Službama: Službi financijskih i računovodstvenih poslova, Službi općih, pravnih, kadrovskih i administrativnih poslova te Službi za nabavu i opće tehničke poslove. Poslovi su podijeljeni prema funkcionalnom načelu. Na dan 31. prosinca 2025. godine u navedenim je službama bilo zaposleno 36 djelatnika u stalnom radnom odnosu. Provedbom specijalističkih zadataka koji se odnose na poslovne procese temeljne djelatnosti, postignuća potpornih službi pridonose ostvarenju strateških i operativnih ciljeva i stvaranju jedinstvene vrijednosti Zavoda.

Optimizacija poslovnih procesa, njihovo financijsko i administrativno praćenje u potpornim službama trajni su zadatak koji zahtijeva stalni nadzor i provjeru postojećih modela, unapređenje procesa, kao i podizanje standarda kvalitete kako bi se odgovorilo izazovima poslovnog okruženja te zakonima propisanim pravilima poslovanja u javnom sektoru.

Konzervatorski i restauratorski postupci koje stručnjaci Zavoda izvode na kulturnim dobrima zahtijevaju brojne materijale te raznovrsnu i često specijaliziranu opremu; po tome se poslovanje Zavoda razlikuje od poslovanja drugih ustanova u kulturi i zahtijeva analitičko praćenje poslovnih procesa.

Temeljna pretpostavka povećanja učinkovitosti i smanjenja troškova u potpornim procesima je stvaranje poslovnog informacijskog sustava koji će postati nezaobilazni alat upravljanja. Cilj je stvaranje i uspostava sustava praćenja poslovanja, izvješćivanja i prognoziranja koji će određenim razinama upravljanja osigurati dostatne, istinite, pravovremene i korisne informacije. Da bi se to postiglo, uspostavljen je sustav internog izvještavanja koji povezivanjem informacija različitih baza podataka osigurava relevantne i pravovremene informacije za donošenje poslovnih odluka različitih razina upravljanja.

Financijski izvještaji, čija je osnovna svrha dati informacije o financijskom položaju i uspješnosti ispunjenja postavljenih ciljeva, dio su takvoga izvještajnog sustava.

Analiza koja slijedi temelji se na podacima iz Zakonom propisanih Izvještaja za 2025. godinu, a to su:

1. Bilanca (Obrazac BIL) na dan 31. prosinca 2025. godine
2. Izvještaj o prihodima i rashodima, primicima i izdacima (Obrazac PR-RAS) za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2025. godine
3. Izvještaj o promjenama u vrijednosti i obujmu imovine i obveza (Obrazac P-VRIO) za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2025. godine
4. Izvještaj o rashodima prema funkcijskoj klasifikaciji (Obrazac RAS-funkcijski) za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2025. godine
5. Izvještaj o obvezama (Obveze) za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2025. godine
6. Bilješke uz financijske izvještaje za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2025. godine

i druge operativne evidencije koje se vode za potrebe poslovanja Zavoda.

Financijski pregled poslovanja za 2025. godinu

Organizacija rada i provedba postavljenih ciljeva u Zavodu temelji se na programskoj osnovi. S ciljem osiguranja kvalitetne podloge za donošenje odluka i upravljanje složenim i razgranatim poslovanjem u Zavodu primjenjuje se sustav upravljačkog računovodstva. S aspekta računovodstvenog praćenja poslovnih promjena u poslovnim knjigama Zavoda, za svaki odobreni ili ugovoreni program čija će realizacija generirati financijski učinak, definira se radni nalog na koji se evidentiraju svi prihodi i rashodi realizacije programskih aktivnosti, uključujući i troškove izravnoga rada razmjerno radnom vremenu utrošenom za realizaciju pojedinog programa.

U 2025. godini bila su aktivna 444 programa, odnosno toliko je bilo aktivnih radnih naloga, od kojih je 365 financirano sredstvima iz Državnog proračuna RH temeljem ugovora zaključenih s Ministarstvom kulture i medija RH. U sklopu financiranja programske djelatnosti odobrena su sredstva za 333 programa, a za redovitu djelatnost financirane su aktivnosti za koje su bila aktivna 32 radna naloga. Sredstvima viška prihoda prenesenog iz prethodnih godina financirane su aktivnosti vođene na 7 radnih naloga. Za 66 programa osigurano je financiranje temeljem ugovora zaključenih s vanjskim investitorima, što se razvrstava u kategoriju vlastitih prihoda; 1 program financiran je sredstvima osiguranima iz donacije, a 5 programa financirano je iz izvora ostalih pomoći i darovnica.

Prema vrsti aktivnosti i izvorima financiranja, radni nalozi/programi klasificiraju se u jedan od segmenata poslovanja Zavoda u 2025. godini, a podudarni su s aktivnostima i izvorima financiranja u Državnom proračunu RH na pozicijama vezanim uz Hrvatski restauratorski zavod (RKP 22339):

1. Redovita djelatnost – administracija i upravljanje (materijalni rashodi ustanove i plaće stalno zaposlenih djelatnika)
2. Programska djelatnost (zaštitni radovi na svim vrstama kulturnih dobara za koje su ugovori zaključeni s Ministarstvom kulture i medija RH, ulaganja u razvoj konzervatorsko-restauratorske djelatnosti koja se sagledavaju prema ulaganju u radne prostore i opremu za obavljanje djelatnosti)
3. Aktivnosti na realizaciji vlastitih prihoda (izvođenje konzervatorsko-restauratorskih radova na kulturnim dobrima financiranih iz drugih izvora)
4. Korištenje sredstava donacija i pomoći (aktivnosti su izdvojene u posebnu cjelinu radi praćenja namjenskog korištenja sredstava)
5. Korištenje sredstava ostvarenih prodajom dugotrajne imovine (namjenska sredstva ostvarena prodajom rashodovane dugotrajne imovine).

Financijski plan za 2025. godinu usvojen je Odlukom Upravnoga vijeća u prosincu 2024. godine, a u studenome 2025. godine usvojene su Izmjene i dopune Financijskog plana Zavoda.

Iskazivanje rezultata poslovanja

Zavod kao proračunski korisnik Državnog proračuna RH, RKP 22339, vodi poslovne knjige i druge evidencije u skladu s Pravilnikom o proračunskom računovodstvu i Računskom planu. Nakon provedenih knjiženja isprava koje vjerodostojno svjedoče o nastalim poslovnim promjenama u obračunskom razdoblju, rezultat poslovanja utvrđuje se usporedbom prihoda i primitaka s rashodima i izdacima određenim redoslijedom i prema Pravilnikom utvrđenim kategorijama. Posebnost proračunskog računovodstva, u odnosu na računovodstvo trgovačkih društava, jest u tome da se prihodi i rashodi iskazuju primjenom modificiranog načela nastanka događaja. Modificirano računovodstveno načelo nastanka događaja znači da se: ne iskazuje rashod amortizacije nefinancijske dugotrajne imovine, ne iskazuju se prihodi i rashodi zbog promjena vrijednosti nefinancijske imovine, da se prihodi priznaju u izvještajnom razdoblju u kojemu su postali raspoloživi i pod uvjetom da se mogu izmjeriti, rashodi se priznaju na temelju nastanka poslovnog događaja (obveza) i u izvještajnom razdoblju na koje se odnose neovisno o plaćanju, rashodi za utrošak kratkotrajne nefinancijske imovine priznaju se u trenutku nabave i u visini njezine nabavne vrijednosti.

Primjenom propisanih pravila za poslovnu 2025. godinu, utvrđen je višak prihoda nad rashodima poslovanja, koji je na dan 31. prosinca 2025. godine iznosio 7.399.367 eura.

Rezultat iskazan u financijskim izvještajima za proračunsku godinu koristit će se u sljedećoj proračunskoj godini u skladu s Odlukom koju usvaja Upravno vijeće Zavoda i uz pridržavanje ograničenja u skladu s propisima s područja proračuna. U spomenuti višak prihoda nad rashodima poslovanja 2025. godine uključena su i naplaćena sredstva povučena Zahtjevom za isplatu predujma, za potrebe financiranja radova obnove bivše Tvornice duhana Zagreb, Klaićeva 13, iz izvora 52 – Ostale pomoći i darovnice, u iznosu od 6.392.251 eura, a koja su prema uputi nadležnog Ministarstva priznata u prihod 2024. godine.

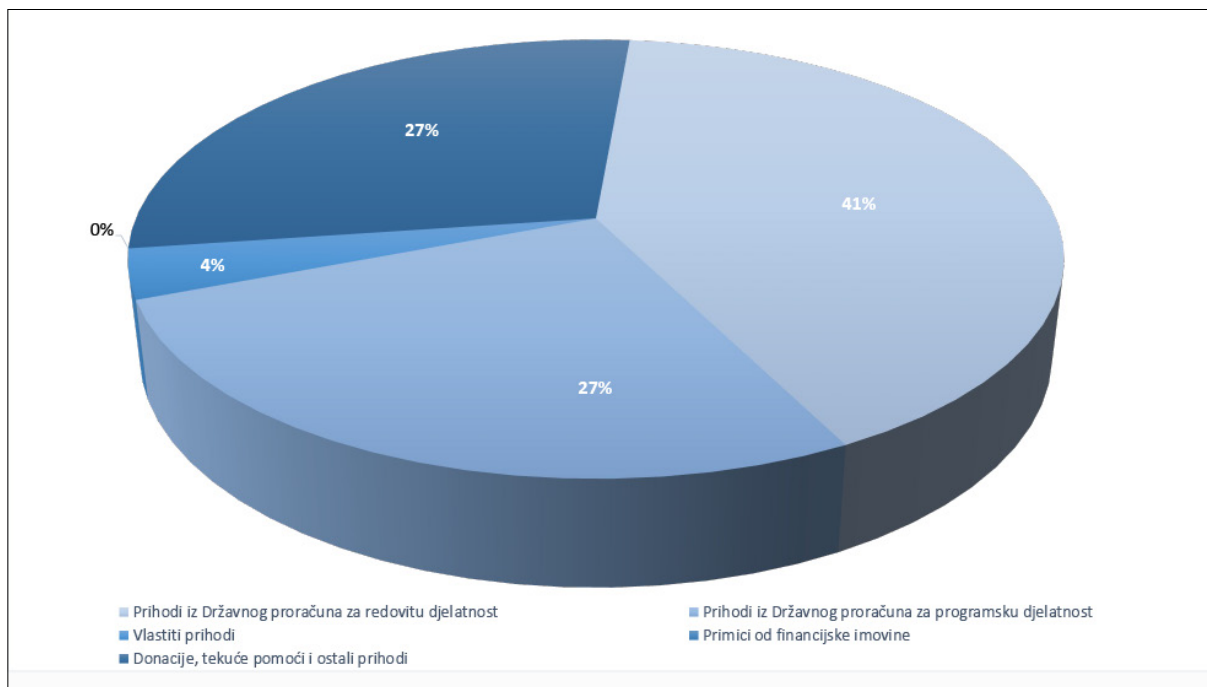
Pregled rezultata poslovanja iznesen je u nastavku.

Tablica 1. Rezultat poslovanja 2025. godine

NAZIV POZICIJE	OSTVARENJE 2024.	PLAN 2025.	OSTVARENJE 2025. - prema GFI
UKUPNI PRIHODI I PRIMICI	24.805.722	24.651.022	26.369.575
UKUPNI RASHODI I IZDACI	18.454.059	31.302.665	33.732.541
MANJAK/VIŠAK PRIHODA I PRIMITAKA TEKUĆE GODINE	6.351.663	-6.651.643	-7.362.966
PRENESENI VIŠAK PRIHODA I PRIMITAKA	1.047.703	7.314.623	7.399.367
VIŠAK PRIHODA I PRIMITAKA RASPOLOŽIV U SLJEDEĆEM RAZDOBLJU	7.399.367	662.980	36.401

Prihodi poslovanja

Ukupni prihodi i primici Zavoda ostvareni u 2025. godini iskazani u obrascima Godišnjega financijskog izvješća iznosili su 26.369.575 eura.

Struktura ostvarenih prihoda poslovanja 2025. godine

Osim sredstava iz Državnog proračuna, koja čine 68 % ostvarenih prihoda u 2025. godini, realizacijom zaštitnih radova na kulturnim dobrima koje su financirali ostali investitori ostvarena su sredstva vlastitih prihoda koja u strukturi čine 4 % ukupnog prihoda. Svi ostali ostvareni prihodi i primici u 2025. godini čine 29 % ukupnog prihoda.

Iskazano u nominalnim jedinicama, vrijednost ukupno ostvarenih prihoda čini 17.867.917 eura naplaćenih za provedbu redovite i programske djelatnosti Zavoda koje financira Ministarstvo kulture i medija RH, 961.146 eura ostvarenih i naplaćenih temeljem pruženih usluga na tržištu, 7.538.335 eura prihoda naplaćenih po osnovi kapitalnih prijenosa i tekućih pomoći od subjekata unutar općeg proračuna te 2177 eura prihoda s osnove ostalih prihoda i primitaka, kao što su donacije od pravnih osoba izvan općeg proračuna te prihodi i primici od financijske imovine.

Ostvareni ukupni prihod u 2025. godini veći je za 6 % u odnosu na ostvarenje prethodne godine, a ako gledamo u odnosu na planirane vrijednosti za 2025. godinu, ostvareni prihodi po modificiranom novčanom načelu su veći za 7 %.

Razred	Skupina	Načiv računa/vrsta prihoda	Ostvarenje 2024. prema GFI	Plan 2025.	Ostvarenje 2025. prema GFI	Izvršenje plana 2025. po modificiranom novčanom načelu	Indeks ostvarenja u odnosu na prethodnu godinu	Indeks ostvarenja plana
6	PRIHODI POSLOVANJA	Ukupno	24.796.351	24.651.022	26.368.375	26.296.317	106	107
	63	POMOĆI IZ INOZEMSTVA I OD SUBJEKATA UNUTAR OPĆEG PRORAČUNA	6.628.948	4.483.667	7.538.335	7.538.335	114	168
		Ukupno						
		633 POMOĆI PRORAČUNU IZ DRUGIH PRORAČUNA I IZVANPRORAČUNSKIM KORISNICIMA Ukupno	0	3.000	0	0	0	0
		6331 Tekuće pomoći proračunu iz drugih proračuna i izvanproračunskim korisnicima	0	3.000	0	0	0	0
		636 POMOĆI PRORAČUNSKIM KORISNICIMA IZ PRORAČUNA KOJI IM NIJE NADLEŽAN Ukupno	0	0	3.000	3.000	0	0
		6361 Tekuće pomoći proračunskim korisnicima iz proračuna koji im nije nadležan Ukupno	0	0	3.000	3.000	0	0
		639 PRIJENOSI IZMEĐU PRORAČUNSKIH KORISNIKA ISTOG PRORAČUNA Ukupno	6.628.948	4.480.867	7.535.335	7.535.335	114	168
		6391 Tekući prijenosi između proračunskih korisnika istog proračuna	761	1.311	0	0	0	0
		6392 Kapitalni prijenosi između proračunskih korisnika istog proračuna	46.600	0	0	0	0	0
		6394 Kapitalni prijenosi između proračunskih korisnika istog proračuna temeljem prijenosa EU sredstava	6.581.587	4.479.356	7.535.335	7.535.335	114	168
	64	PRIHODI OD IMOVINE Ukupno	138	0	427	427	309	0
		641 PRIHODI OD FINACIJSKE IMOVINE Ukupno	138	0	427	427	309	0
		6413 Kamate na oročena sredstva i depozite po viđenju	138	0	427	427	309	0
	66	PRIHODI OD PRODAJE PROIZVODA I ROBE TE PRUŽENIH USLUGA, PRIHODI OD DONACIJA TE POVRATI PO PJ Ukupno	644.160	957.331	961.896	892.742	149	93
		661 PRIHODI OD PRODAJE PROIZVODA I ROBE TE PRUŽENIH USLUGA Ukupno	639.460	955.831	961.146	892.192	150	93
		6615 Prihodi od pruženih usluga	639.460	955.831	961.146	892.192	150	93
		663 DONACIJE OD PRAVNIH I FIZIČKIH OSOBA IZVAN OPĆEG PRORAČUNA I POVRAT DONACIJA PO PROTESTIRANIM JAMSTV Ukupno	4.700	1.500	550	550	12	37
		6631 Tekuće donacije	4.700	1.500	550	550	12	37
	67	PRIHODI IZ NADLEŽNOG PRORAČUNA I OD HZZO-a TEMELJEM UGOVORENIH OBEZA Ukupno	17.523.105	19.210.023	17.867.917	17.864.813	102	93
		671 PRIHODI IZ NADLEŽNOG PRORAČUNA ZA FINACIRANJE REDOVNE DJELATNOSTI PRORAČUNSKIH KORISNIKA Ukupno	17.523.105	19.210.023	17.867.917	17.864.813	102	93
		6711 Prihodi iz nadležnog proračuna za financiranje rashoda poslovanja	13.694.214	16.009.123	14.667.018	14.663.914	107	92
		6712 Prihodi iz nadležnog proračuna za financiranje rashoda za nabavu nefinancijske imovine	3.828.891	3.200.900	3.200.899	3.200.899	84	100
	7	PRIHODI OD PRODAJE NEFINACIJSKE IMOVINE Ukupno	9.371	0	0	0	0	0
		72 PRIHODI OD PRODAJE PROIZVEDENE DUGOTRAJNE IMOVINE Ukupno	9.371	0	0	0	0	0
		723 PRIHOD OD PRODAJE PRIJEVOZNIH SREDSTAVA Ukupno	9.371	0	0	0	0	0
		7231 Prijevozna sredstva u cestovnom prometu	9.371	0	0	0	0	0
	8	PRIMICI OD FINACIJSKE IMOVINE I ZADUŽIVANJA Ukupno	0	0	1.200	1.200	0	0
		81 PRIMILJENI POVRATI GLAVNICA DANIH ZAJMOVA Ukupno	0	0	1.200	1.200	0	0
		818 PRIMICI OD POVRATA JAMČEVNIH POLOGA	0	0	1.200	1.200	0	0
		8183 Primici od povrata jamčevnih pologa	0	0	1.200	1.200	0	0
	UKUPNI PRIHODI I PRIMICI		24.805.722	24.651.022	26.369.575	26.297.517	106	107

Pregled prihoda poslovanja ostvarenih od 1. siječnja do 31. prosinca 2025. godine

Rashodi poslovanja

Ukupni rashodi poslovanja Zavoda nastali u 2025. godini iznosili su 33.732.541 euro, što je za 83 % više u odnosu na rashode ostvarene u prethodnoj poslovnoj godini, a ako gledamo u odnosu na planirane vrijednosti za 2025. godinu, ostvareni rashodi po modificiranom novčanom načelu su veći za 5 %.

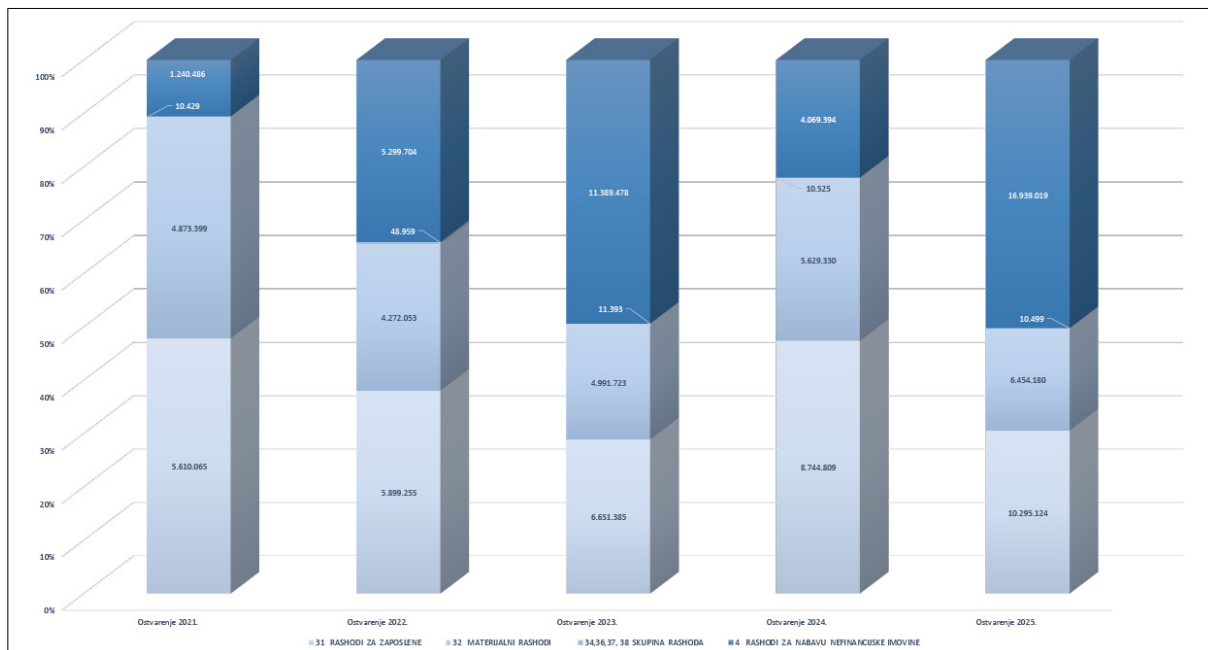
Pojačana ulaganja na višegodišnjim projektima koji se financiraju sredstvima Europske unije, točnije preko Mehanizma za oporavak i otpornost pri Ministarstvu kulture i medija, a prema Zavodu su usmjerena kao Pomoći iz Državnog proračuna, znatno su uvećala ukupne rashode Zavoda. Spomenuta ulaganja odnose se na cjelovitu obnovu objekata bivše Tvornice duhana Zagreb i energetske obnovu dvorca Bathyany – Strattmann u Ludbregu. Tijekom 2025. godine u obnovu bivše Tvornice duhana Zagreb uloženo je dodatnih 13.861.168 eura, od čega je 6.392.251 euro namjenskih sredstava povučenih predumom na kraju 2024. godine i prenesenih i realiziranih u prvoj polovici 2025. godine, dok je na obnovu dvorca Bathyany – Strattmann uloženo dodatni 477.401 euro. Također, tijekom godine ulagano je i u obnovu još jednog novog objekta unutar kompleksa bivše Vojarne „Ante Starčević“ u Jastrebarskom koji je temeljem ugovora o korištenju nekretnine dan Zavodu i za druge javne ustanove u kulturi kojima je osnivač RH na korištenje kao čuvaonica.

Razred	Skupina	Naziv računa/vrsta rashoda	Ostvarenje 2024. prema GFI	Plan 2025.	Ostvarenje 2025. prema GFI	Izvršenje plana 2025. po modificiranom novčanom načelu	Indeks ostvarenja u odnosu na prethodnu godinu	Indeks izvršenja plana
3		RASHODI POSLOVANJA Ukupno	14.384.664	16.857.138	16.759.803	15.918.348	117	94
	31	RASHODI ZA ZAPOSLENE Ukupno	8.744.809	9.538.628	10.295.124	9.492.934	118	100
		311 PLAĆE (BRUTO) Ukupno	7.283.287	7.915.302	8.600.813	7.912.003	118	100
		3111 Plaće za redovan rad	7.267.610	7.913.254	8.600.754	7.911.944	118	100
		3113 Plaće za prekovremeni rad	1.127	2.048	59	0	5	0
		3114 Plaće za posebne uvjete rada	14.550	0	0	59	0	0
		312 OSTALI RASHODI ZA ZAPOSLENE Ukupno	270.870	312.985	279.616	279.616	103	89
		3121 Ostali rashodi za zaposlene	270.870	312.985	279.616	279.616	103	89
		313 DOPRINOSI NA PLAĆE Ukupno	1.190.651	1.310.341	1.414.695	1.301.315	119	99
		3131 Doprinosi za mirovinsko osiguranje	35.945	39.827	43.411	39.997	121	100
		3132 Doprinosi za obvezno zdravstveno osiguranje	1.154.706	1.270.514	1.371.284	1.261.318	119	99
	32	MATERIJALNI RASHODI Ukupno	5.629.330	7.306.987	6.454.180	6.415.114	115	88
		321 NAKNADE TROŠKOVA ZAPOSLENIMA Ukupno	608.078	626.068	545.395	535.947	90	86
		3211 Službena putovanja	331.232	401.017	340.814	344.569	103	86
		3212 Naknade za prijevoz, rad na terenu i odvojeni život	180.119	192.000	182.566	168.822	101	88
		3213 Stručno usavršavanje zaposlenika	22.692	33.050	22.014	22.556	97	68
		3214 Ostale naknade troškova zaposlenima	74.035	0	0	0	0	0
		322 RASHODI ZA MATERIJAL I ENERGIJU Ukupno	653.406	887.008	762.143	756.541	117	85
		3221 Uredski materijal i ostali materijalni rashodi	70.668	86.438	72.314	72.478	102	84
		3222 Materijal i sirovine	282.110	402.269	375.773	372.432	133	93
		3223 Energija	231.220	303.801	232.245	231.655	100	76
		3224 Materijal i dijelovi za tekuće i investicijsko održavanje	13.232	11.050	7.164	6.973	54	63
		3225 Stolni inventar i auto gume	31.184	51.750	45.541	45.389	146	88
		3227 Službena, radna i zaštitna odjeća i obuća	24.993	31.700	29.106	27.613	116	87
		323 RASHODI ZA USLUGE Ukupno	4.309.221	5.718.309	5.079.784	5.057.459	118	88
		3231 Usluge telefona, pošte i prijevoza	65.688	69.075	60.037	60.810	91	88
		3232 Usluge tekućeg i investicijskog održavanja	260.185	227.475	216.267	220.171	83	97
		3233 Usluge promidžbe i informiranja	1.543	3.856	2.128	2.128	138	55
		3234 Komunalne usluge	84.030	90.658	85.136	83.374	101	92
		3235 Zakupnine i najamnine	147.503	248.094	172.027	172.621	117	70
		3236 Zdravstvene i veterinarske usluge	6.186	63.720	49.555	49.484	801	78
		3237 Intelektualne i osobne usluge	579.737	809.185	752.256	742.192	130	92
		3238 Računalne usluge	93.399	92.514	101.369	94.701	109	102
		3239 Ostale usluge	3.070.951	4.113.732	3.641.009	3.631.977	119	88
		324 NAKNADE TROŠKOVA OSOBAMA IZVAN RADNOG ODNOSA Ukupno	885	9.758	6.542	6.542	739	67
		3241 Naknade troškova osobama izvan radnog odnosa	885	9.758	6.542	6.542	739	67
		329 OSTALI NESPOMENUTI RASHODI POSLOVANJA Ukupno	57.741	65.844	60.317	58.625	104	89

Razred	Skupina	Naziv računa/vrsta rashoda	Ostvarenje 2024. prema GFI	Plan 2025.	Ostvarenje 2025. prema GFI	Izvršenje plana 2025. po modificiranom novčanom načelu	Indeks ostvarenja u odnosu na prethodnu godinu	Indeks izvršenja plana
3 RASHODI POSLOVANJA Ukupno			14.384.664	16.857.138	16.759.803	15.918.348	117	94
		3291 Naknade za rad predstavničkih i izvršnih tijela, povjerenstava i slično	3.667	4.000	3.063	3.063	84	77
		3292 Premije osiguranja	16.989	18.200	29.950	30.286	176	166
		3293 Reprezentacija	5.216	12.950	10.971	8.943	210	69
		3294 Članarine i norme	9.198	10.020	8.209	8.209	89	82
		3295 Pristojbe i naknade	22.045	13.674	8.124	8.124	37	59
		3296 Troškovi sudskih postupaka	627	6.000	0	0	0	0
		3299 Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	0	1.000	0	0	0	0
		34 FINACIJSKI RASHODI Ukupno	9.490	10.330	9.331	9.132	98	88
		343 OSTALI FINACIJSKI RASHODI Ukupno	9.490	10.330	9.331	9.132	98	88
		3431 Bankarske usluge i usluge platnog prometa	9.327	10.150	9.147	8.967	98	88
		3433 Zatezne kamate	162	180	184	165	113	92
		37 NAKNADE GRAĐANIMA I KUĆANSTVIMA NA TEMELJU OSIGURANJA I DRUGE NAKNADE Ukupno	1.035	1.193	1.168	1.168	113	98
		372 OSTALE NAKNADE GRAĐANIMA I KUĆANSTVIMA IZ PRORAČUNA Ukupno	1.035	1.193	1.168	1.168	113	98
		3721 Naknade građanima i kućanstvima u novcu	1.035	1.193	1.168	1.168	113	98
4 RASHODI ZA NABAVU NEFINACIJSKE IMOVINE Ukupno			4.069.394	14.445.527	16.939.019	16.949.808	416	117
		41 RASHODI ZA NABAVU NEPROIZVEDENE DUGOTRAJNE IMOVINE Ukupno	3.673.869	12.597.022	15.433.647	15.448.019	420	123
		412 NEMATERIJALNA IMOVINA Ukupno	3.673.869	12.597.022	15.433.647	15.448.019	420	123
		4123 Licence	17.600	18.935	5.175	5.175	29	27
		4124 Ostala prava	3.656.270	12.578.087	15.428.472	15.442.844	422	123
		42 RASHODI ZA NABAVU PROIZVEDENE DUGOTRAJNE IMOVINE Ukupno	395.525	1.848.504	1.505.372	1.501.789	381	81
		422 POSTROJENJA I OPREMA Ukupno	324.598	1.291.704	995.391	991.808	307	77
		4221 Uredska oprema i namještaj	10.111	398.177	234.579	234.579	2.320	59
		4223 Oprema za održavanje i zaštitu	531	32.254	33.276	32.892	6.268	102
		4224 Medicinska i laboratorijska oprema	1.261	621.942	396.105	397.809	31.412	64
		4225 Instrumenti, uređaji i strojevi	6.193	42.960	173.275	172.780	2.798	402
		4227 Uređaji, strojevi i oprema za ostale namjene	306.502	196.371	158.157	153.748	52	78
		423 PRIJEVOZNA SREDSTVA Ukupno	65.348	520.000	480.032	480.032	735	92
		4231 Prijevozna sredstva u cestovnom prometu	65.348	520.000	476.817	476.817	730	92
		4233 Prijevozna sredstva u pomorskom i riječnom prometu Ukupno	0	0	3.215	3.215	0	0
		424 KNJIGE, UMJETNIČKA DJELA I OST. IZLOŽ. VRIJEDNOSTI Ukupno	4.830	5.000	4.262	4.262	88	85
		4241 Knjige	4.830	5.000	4.262	4.262	88	85
		426 NEMATERIJALNA PROIZVEDENA IMOVINA Ukupno	750	31.800	25.688	25.688	3.425	81
		4262 Ulaganja u računalne programe	750	31.800	25.688	25.688	3.425	81
5 IZDACI ZA FINACIJSKU IMOVINU I OTPLATE ZAJMOVA			0	0	33.719	33.719	0	0
		51 IZDACI ZA DANE ZAJMOVE I JAMČEVNE POLOGE	0	0	33.719	33.719	0	0
		518 IZDACI ZA JAMČEVNE POLOGE	0	0	33.719	33.719	0	0
		5183 Izdaci za jamčevne pologe	0	0	33.719	33.719	0	0
UKUPNI RASHODI			18.454.059	31.302.665	33.732.541	32.901.875	183	105

Pregled rashoda ostvarenih od 1. siječnja do 31. prosinca 2025. godine

U strukturi rashoda ostvarenih 2025. godine rashodi za zaposlene čine 31 % ukupnih rashoda, materijalni rashodi čine 19 %, dok rashodi za nabavu nefinancijske imovine iznose 50 % ukupnih rashoda.

Struktura ukupnih rashoda poslovanja u 2025. godini

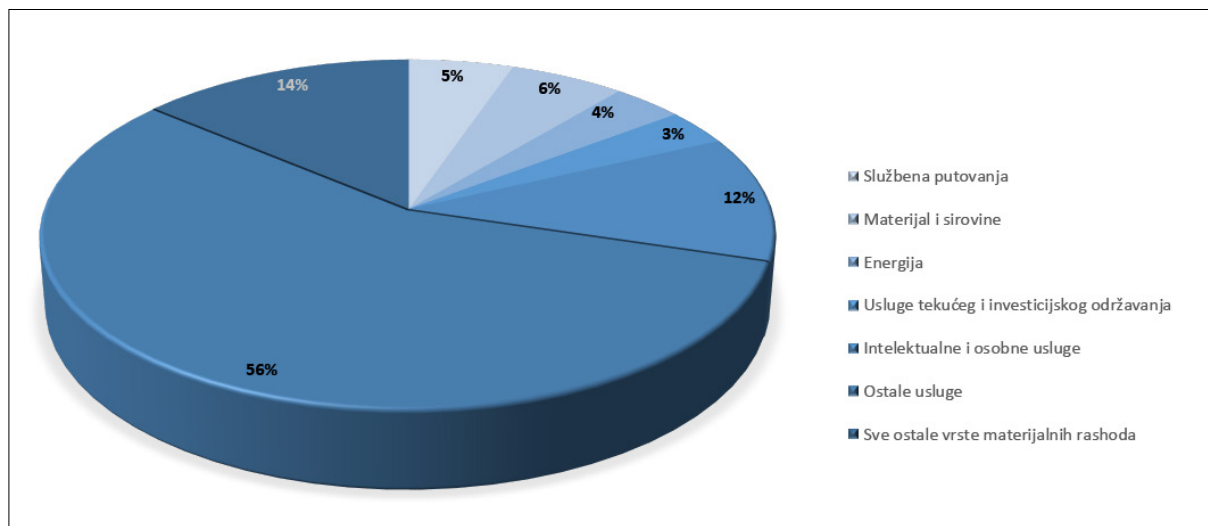
Rashodi za zaposlene veći su u 2025. godini za 18 % u odnosu na prethodnu godinu. Razlog tomu je povećanje osnovice za obračun plaće temeljem Odluke o visini osnovice za obračun plaće u javnim službama u 2025. godini (NN 155/2024) koju je donijela Vlada u prosincu 2024. godine, a na temelju koje je osnovica za obračun plaće rasla u tri navrata, točnije u siječnju, veljači i rujnu 2025. godine.

Osim rashoda za zaposlene, znatnu vrstu rashoda čine materijalni rashodi, od kojih rashodi za usluge drugih pravnih osoba iznose 3.641.009 eura i čine 11 % ukupnih rashoda, odnosno 56 % materijalnih rashoda poslovanja provedenih 2025. godine. Na tu su poziciju, temeljem računskog plana za proračunske korisnike, razvrstane usluge drugih pravnih osoba koje su angažirane za izvođenje zaštitnih radova na kulturnim dobrima. Prema ekonomskoj klasifikaciji rashoda, čine ih građevinski radovi na nepokretnim kulturnim dobrima, projektantski nadzor i druge vrste stručnih nadzora, izrade projekata, elaborata i izvješća te sve druge vrste usluga pravnih osoba koje su povezane s izvođenjem konzervatorskih ili restauratorskih radova na pokretnim ili nepokretnim kulturnim dobrima i s provedbom arheoloških istraživanja. Od ukupno 3.641.009 eura rashoda za usluge drugih pravnih osoba, na građevinske radove odnosi se 1.700.837 eura, na angažman drugih pravnih osoba za izradu projekata, elaborata i izvješća odnose se 369.153 eura, za izvođenje konzervatorsko-restauratorskih radova odnose se 791.154 eura. Također su obavljene usluge koje se odnose na arheološka istraživanja u vrijednosti od 254.869 eura, za montažu skela i poslove tehničke zaštite nastali su rashodi u iznosu od 40.978 eura, za usluge stručnog nadzora izvedbe radova 223.478 eura. Za sve ostale usluge u čijoj su provedbi sudjelovale druge pravne osobe nastali su rashodi u iznosu od 260.540 eura.

Tijekom 2025. godine za realizaciju programske djelatnosti angažirani su vanjski suradnici, fizičke osobe, temeljem ugovora o autorskom djelu ili ugovora o djelu. Rashodi za intelektualne i osobne usluge čine 12 % ukupnih materijalnih rashoda. Na ime naknada prema 185 ugovora (od čega se 21 ugovor odnosi na pravo korištenja autorskih djela bez financijskog učinka) i 10 aneksa na ugovore o autorskom djelu, isplaćena su 422.374 eura. Temeljem ugovora o djelu provedene su isplate na račune fizičkih osoba pretežito angažiranih za fizičke i pomoćne poslove na arheološkim nalazištima i druge slične poslove. Isplaćene naknade za obavljene poslove temeljem 133 ugovora o djelu iznose 203.665 eura. U istom je razdoblju temeljem 172 ugovora za rad studenata, isplaćena naknada u iznosu od 123.029 eura. Ostali rashodi za intelektualne i osobne usluge u iznosu od 3187 eura odnose se na usluge pravnog savjetovanja, vještačenja i usluge lekture i korekture tekstova. Osim toga, u 2025. godini temeljem Pravilnika o

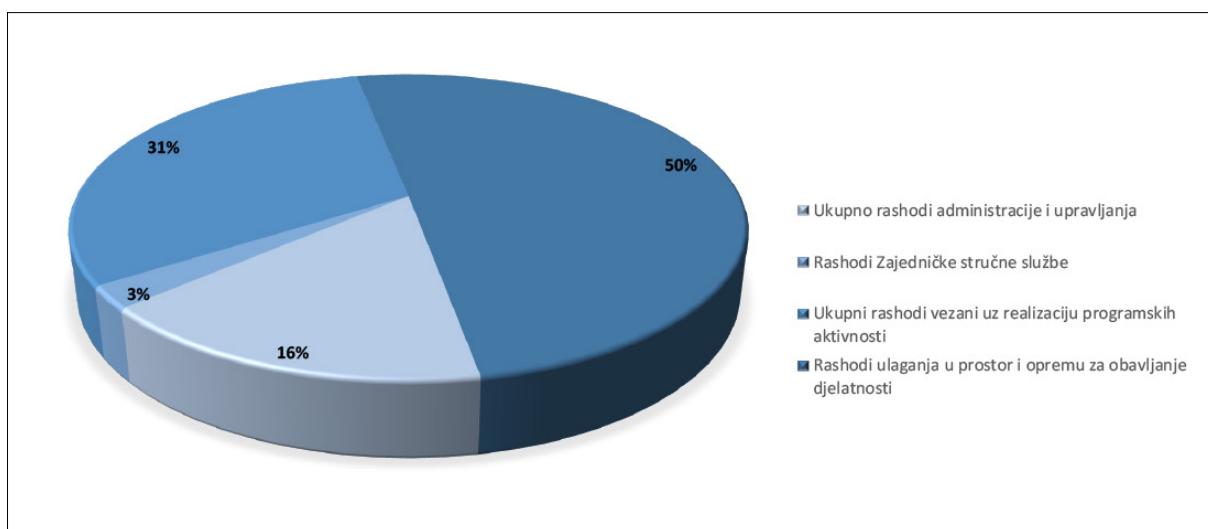
stručnim zvanjima za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara te uvjetima i načinu njihova stjecanja (NN 104/19, 103/20, 16/22, 107/23 i 104/25), Zavod je organizirao provođenje stručnih ispita za stjecanje temeljnih stručnih zvanja u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti. Tijekom godine održana su dva ispitna roka te je na osnovi Odluke o provedenim stručnim ispitima isplaćena naknada osobama koje su provodile postupak.

U ukupnim rashodima znatnu vrstu rashoda u apsolutnom i relativnom iskazu čine rashodi za nabavu nefinancijske imovine. Pozicija ulaganja u tuđu imovinu radi prava korištenja na kojoj se vode spomenuti višegodišnji projekti koji se financiraju sredstvima Europske unije i ulaganje u obnovu objekata bivše Vojarne „Ante Starčević“ u 2025. godini iznosila je 15.428.472 eura, a pozicija nabave proizvedene dugotrajne imovine iznosila je 1.505.372 eura.

Struktura materijalnih rashoda poslovanja u 2025. godini

Prema funkcionalnoj analizi troškova, koja podrazumijeva da se u troškove uprave i administracije uključe troškovi rada zaposlenih u upravnim i potpornim službama (Ured ravnatelja, Služba financijskih i računovodstvenih poslova, Služba općih, pravnih, kadrovskih i administrativnih poslova, Služba za nabavu i opće tehničke poslove), kao i troškovi rada stručnih djelatnika koji nisu utrošeni za realizaciju programskih aktivnosti nego za potrebe organizacije rada i korištenje prava iz radnog odnosa (pročelnički i voditeljski poslovi, godišnji odmori, plaćeni dopusti, bolovanja na teret poslodavca i sl.) te materijalni rashodi ustanove (režijski troškovi i troškovi tzv. hladnog pogona), koji su nužni za redovito poslovanje i održavanje prostora i opreme na funkcionalnoj razini. Proizlazi da troškovi uprave i administracije te troškovi „hladnog pogona“ za 22 aktivne lokacije na kojima Zavod posluje, čine 16 % ukupnih rashoda. Valja napomenuti da su na taj način obuhvaćeni troškovi potpornih službi za provedbu aktivnosti konzervatorsko-restauratorske djelatnosti organizirane u sklopu Zavoda na području cijele Hrvatske. Struktura troškova prema osnovnim funkcijama u 2025. godini bila je sljedeća:

Struktura rashoda prema osnovnim funkcijama u 2025. godini

U sagledavanju rezultata poslovanja Zavoda ostvarenog u 2025. godini, važno je posebno se osvrnuti na:

Financiranje rada Zavoda iz sredstava Državnog proračuna

U 2025. godini za financiranje rada Zavoda sredstvima Državnog proračuna RH, s Ministarstvom kulture i medija RH zaključen je jedinstven Ugovor broj 26-0027-25, prema kojem osnivač osigurava sredstva za rad, prema visini sredstava utvrđenoj Državnim proračunom RH na RKP-u 22339. Ugovorom su osigurana sredstva za redovitu i programsku djelatnost.

1. Financiranje redovite djelatnosti – administracija i upravljanje (obuhvaća materijalne rashode ustanove i plaće stalno zaposlenih djelatnika)

U taj segment poslovanja razvrstavaju se troškovi održavanja prostora i opreme na funkcionalnoj razini (troškovi struje, vode, plina, razne komunalne usluge, troškovi komunikacija, troškovi tekućeg održavanja prostora i opreme s funkcionalnog i sigurnosnog aspekta). Tijekom 2025. godine Zavod se za svoje poslovanje koristio prostorima na osam lokacija u Zagrebu i na četrnaest lokacija izvan Zagreba, što u velikoj mjeri predodređuje režijske troškove i troškove tekućeg i investicijskog održavanja.

Prostornu dislociranost otežava i to što se radi o prostorima u kojima se obavlja restauratorska djelatnost koja zahtijeva posebne uvjete s aspekta opremanja, zaštite na radu i zaštite od požara te s aspekta sigurnosti prostora.

Troškovi komunikacije i s njima povezani troškovi održavanja informatičkog sustava također su uvjetovani smještajem Zavoda.

Ugovorom broj 26-0027-25 osigurana su sredstva za redovitu djelatnost u visini 11.192.184 eura, a temeljem Aneksa ugovoru iz studenoga 2025. godine učinjene su uštede i preraspodjele te su osigurana sredstva umanjena na 11.065.686 eura.

Iz Državnog proračuna RH u 2025. godini osigurana su sredstva za materijalne rashode ustanove u iznosu od 1.335.278 eura. Na ime naknada za prijevoz osigurano je 192.000 eura, dok je za financiranje plaća i drugih prava koja se temelje na radnom odnosu zaposlenih djelatnika osigurano 9.528.628 eura. Na ime financijskih rashoda, točnije zateznih kamata i bankarskih usluga, osigurano je 9780 eura.

Ukupno osigurana i naplaćena sredstva za redovitu djelatnost i po toj osnovi utvrđen prihod, iznosila su 11.009.916 eura. Troškovi realizacije redovite djelatnosti, odnosno administracije i upravljanja, iznosili su 10.845.579 eura (prema modificiranom novčanom načelu do 31. 12. 2025.), od čega rashodi za zaposlene (plaće i prijevoz) 9.664.859 eura, materijalni rashodi 1.172.718 eura, financijski rashodi 8002 eura.

Zbog primjene modificiranog novčanog načela i naloga da se plaćanja provedu zaključno s 31. prosinca, više naplaćena sredstva u dijelu redovite djelatnosti (do 31. 12. 2025.) u iznosu od 164.337 eura prema uputi nadležnog Ministarstva evidentirana su u Bilanci na računu 23958 kao obveza za povrat u Državni proračun na aktivnosti A834002. Povrat sredstava u Državni proračun RH proveden je prema nalogu, nakon čega su rashodi za 2025. godinu, koji su plaćeni u siječnju 2026. godine, uknjiženi temeljem obračunskog načela u proračunsku godinu 2025., što je rezultiralo manjkom na aktivnosti redovite djelatnosti u visini 817.714 eura.

Veći rashodi u odnosu na prethodnu godinu i ostvareni rezultat (manjak) na redovitoj aktivnosti posljedice su obveze iskazivanja svih obračunatih rashoda 2025. godine, pa i rashoda za zaposlene za prosinac 2025. godine, bez obzira što navedene obaveze nisu podmirene niti su sredstva za njihovo podmirenje iz proračuna doznačena u 2025. godini.

2. Financiranje programske djelatnosti (zaštitni radovi prema svim vrstama kulturnih dobara za koje su ugovori zaključeni s Ministarstvom kulture i medija RH, ulaganja u razvoj konzervatorsko-restauratorske djelatnosti)

Program rada Zavoda koji obuhvaća izvođenje konzervatorsko-restauratorskih i drugih zaštitnih radova na kulturnim dobrima u 2025. godini financiralo je Ministarstvo kulture i medija temeljem zaključenog ugovora i aneksa. Ugovorom broj 26-0027-25 osigurana su sredstva za zaštitne radove na nepokretnim i pokretnim kulturnim dobrima, za programe zaštite i očuvanja arheološke baštine i aktivnosti međunarodne suradnje, za investicijsku potporu radi ulaganja u radne prostore i nabavu opreme (aktivnost A834001) u ukupnom iznosu od 8.144.337 eura. Prema ugovoru iz 2025. godine, za programsku djelatnost Zavoda naplaćena su sredstva u iznosu od 8.141.514 eura. Troškovi realizacije programske djelatnosti iznosili su 7.022.338 eura (prema modificiranom novčanom načelu do 31. 12. 2025.).

Zbog primjene modificiranog novčanog načela i naloga da se plaćanja provode zaključno s 31. prosinca, više naplaćena sredstva u dijelu programske djelatnosti u iznosu od 1.119.176 eura, prema uputi nadležnog Ministarstva, evidentirana su u Bilanci na računu 23958 kao obveza za povrat u Državni proračun na aktivnosti A834001. Povrat sredstava u Državni proračun proveden je temeljem troškova plaćenih zaključno s 31. 12. 2025. godine. Nakon 31. prosinca 2025. evidentirani su rashodi na programskoj aktivnosti za koje su plaćanja provedena u siječnju 2026. godine u iznosu od 5978 eura za koje nije bilo pokrića u naplati prihoda iz proračuna pa je na programskoj aktivnosti po završnom računu u navedenom iznosu utvrđen manjak prihoda poslovanja.

Tijekom godine provedene su tri preraspodjele unutar odobrenih financijskih okvira, koje je usvojilo Upravno vijeće Zavoda.

Služba	Ugovoreno	Ukupni troškovi	Troškovi rada MK	Direktni materijalni troškovi
Služba za arheološku baštinu	1.243.491	2.014.606	770.286	1.244.320
Služba za nepokretnu baštinu	2.442.130	3.894.923	1.352.391	2.542.532
Služba za pokretnu baštinu	624.674	3.378.602	2.751.463	627.139
Zajednička stručna služba i administracija	90.042	145.795	96.194	49.601
Međunarodna suradnja	60.000	82.725	22.859	59.866
Investicije i opremanje	2.838.612	2.521.589	22.710	2.498.879
Nerealizirana sredstva	845.388			
Ukupno po ugovoru UU25-001 (26-0027-25)	8.144.337	12.038.241	5.015.903	7.022.338

Pregled realizacije ugovora s Ministarstvom kulture i medija RH za programsku aktivnost u 2025. godini

Izvešća o izvedenim radovima prema vrstama kulturnih dobara i Službama u sklopu kojih se radovi izvode, priložena su u posebnom dijelu Godišnjeg izvještaja.

Rashodi programskih aktivnosti vezanih uz realizaciju programa, koje je u 2025. godini financiralo Ministarstvo kulture i medija RH iz aktivnosti A834001, čine 21 % ukupnih rashoda Zavoda ili 7.028.317 eura. Najvažniji rashodi u tom segmentu poslovanja su materijalni rashodi u visini od 4.437.211 eura, čiju glavninu čine rashodi službenih putovanja i boravaka na terenu, koji iznose 330.218 eura, rashodi materijala i energije u iznosu od 400.268 eura i rashodi za usluge drugih pravnih i fizičkih osoba na realizaciji programa što ih financira Ministarstvo kulture i medija RH, a iznosili su 3.700.555 eura.

Spomenuti rashodi za usluge uključuju troškove ostalih nespomenutih usluga za koje je isplaćeno 3.049.416 eura, a razvrstani su na rashode koji se odnose na angažman građevinskih i projektantskih tvrtki (1.627.210 eura), usluge izrade projekata, elaborata i izvješća (313.778), usluge vezane uz konzervatorsko-restauratorske radove (748.872 eura), za provođenje arheoloških istraživanja (214.361 euro), usluge stručnog nadzora izvođenja radova (63.438 eura), usluge montaže skela i poslova tehničke zaštite (38.478 eura) te ostale financijski manje zahtjevne usluge, poput grafičkih i tiskarskih usluga te usluga kopiranja i uvezivanja (43.280 eura).

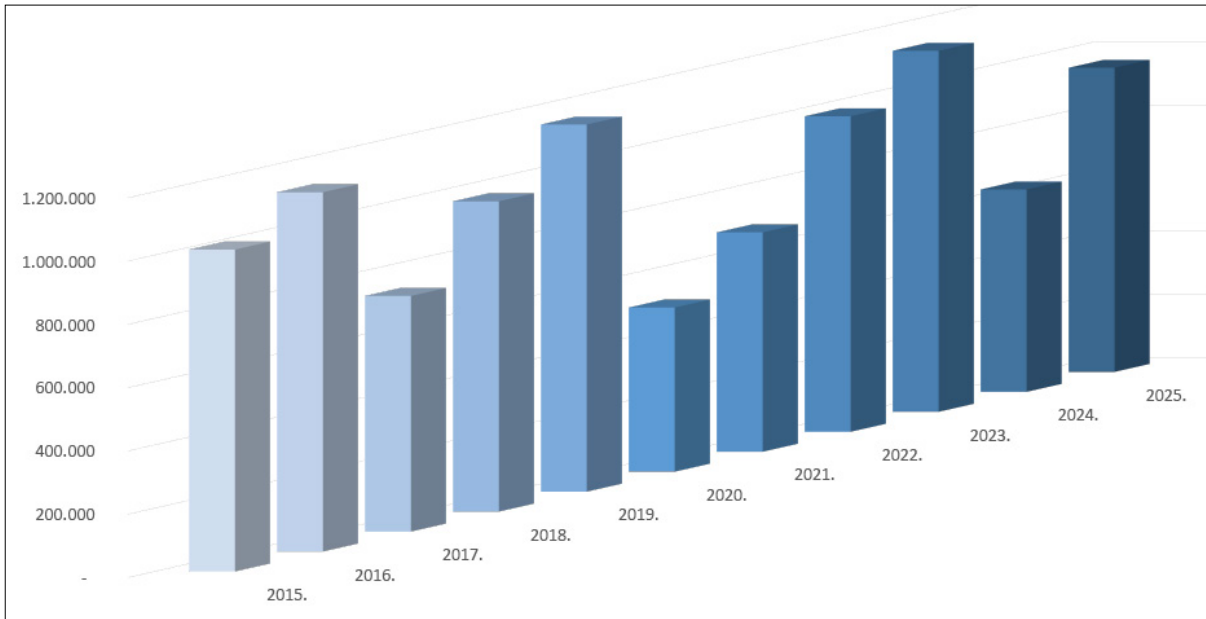
U skupinu rashoda za usluge ubrajaju se i naknade za intelektualne i osobne usluge (551.791 euro), zakupnine i najamnine za građevinske objekte i opremu u iznosu od 91.363 eura i druge usluge u ukupnom iznosu od 7.984 eura.

Sredstva za razvoj restauratorske djelatnosti

Razvoj restauratorske djelatnosti sagledava se ulaganjima u prostor i opremu za obavljanje djelatnosti Zavoda. U 2025. godini ulaganja u obnovu, uređenje radnih prostora i opremanje podmirena su iz odobrenih sredstava Ministarstva kulture i medija te malim dijelom iz vlastitih sredstava u ukupnom iznosu od 2.615.400 eura te iz sredstava Pomoći (prijenosi sredstava između proračunskih korisnika istoga proračuna temeljem prijenosa EU sredstava) u iznosu od 14.323.619 eura. Ukupno ulaganje u dugotrajnu imovinu za obavljanje djelatnosti u 2025. godini iznosi 16.939.019 eura. Od iskazanog iznosa, 91 % odnosi se na ulaganje u građevinske objekte u kojima su trenutni i budući radni prostori Zavoda te objekti unutar kompleksa bivše Vojarne „Ante Starčević“ u Jastrebarskom.

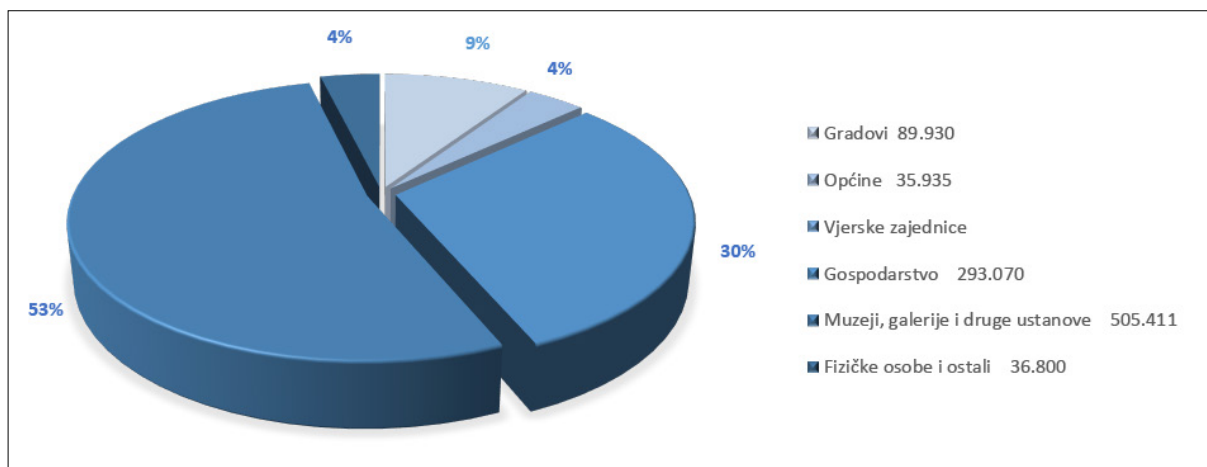
3. Ostvareni vlastiti i ostali prihodi

U 2025. godini ostvareni vlastiti prihodi od osnovne djelatnosti i ostali prihodi (od kamata, tečajnih razlika i refundacija rashoda iz prethodnih godina) iznose 961.146 eura i u strukturi ukupnog prihoda čine 4 %. U odnosu na ostvarenje iz 2024. godine, veći su za 321.686 eura, što je u relativnom iskazu u odnosu na prethodnu godinu povećanje od 50 %.

Vlastiti prihodi ostvareni od 2015. do 2025. godine

Najvažniji partneri izvan Državnog proračuna bili su muzeji, galerije i druge ustanove (53 %), gospodarstvo (30 %), gradovi (9 %), općine (4 %) i fizičke osobe i ostali partneri (4 %).

Struktura ostvarenih vlastitih prihoda u 2025. godini

Analiza ostvarenja vlastitih prihoda prema vrsti kulturnih dobara u velikoj mjeri korespondira s ustrojstvenim jedinicama Zavoda i pokazuje da su najveći prihodi ostvareni provedbom usluga vezanih uz arheološka istraživanja, kao i izvedbom konzervatorskih i restauratorskih radova na nepokretnim kulturnim dobrima, dok su interesi za financiranje konzervatorskih ili restauratorskih zahvata na pokretnim kulturnim dobrima manje zastupljeni.

USTROJSTVENA JEDINICA	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Služba za arheološku baštinu	393.638	592.292	355.357	299.851	361.454
Služba za nepokretnu baštinu	237.818	348.617	675.618	253.084	406.915
Služba za pokretnu baštinu	31.072	34.298	15.392	8.221	30.272
Služba za odjele izvan Zagreba 1	9.379	8.985	783	186	5.200
Služba za odjele izvan Zagreba 2	520	465	555	18.865	54.052
Služba za odjele izvan Zagreba 3			79.813	43.722	94.008
Zajednička stručna služba i administracija	20.795	12.375	13.460	15.669	9.245
UKUPNO NAPLAĆENI VLASTITI PRIHODI	693.223	997.032	1.140.978	639.598	961.146

Naplaćeni vlastiti prihodi prema ustrojstvenim jedinicama

4. Korištenje sredstava donacija i pomoći

Tijekom 2025. godine sklopljen je jedan ugovor o donaciji, a odnosi se na novčanu pomoć za potrebe tiska i objave časopisa Portal – godišnjaka Hrvatskog restauratorskog zavoda, ove godine posvećenog zagrebačkoj katedrali (iznos: 550 eura). Rashodi realizacije izvora 61 – Donacije u 2025. godini izostali su zato što su računi za tisak časopisa pristigli u siječnju 2026. godine.

Ukupno ugovorena sredstva za realizaciju programa koji se financiraju iz izvora 52 – Pomoći, temeljem jednoga zaključenog ugovora u 2025. godini iznosila su 3000 eura, a uplatitelj je Grad Zagreb, za sufinanciranje časopisa Portal – godišnjaka Hrvatskog restauratorskog zavoda. Na ime pomoći u 2025. godini naplaćeno je 7.538.335 eura. Osim spomenutih naplaćenih sredstava na ime pomoći, realizirana su i sredstva povučena Zahtjevom za isplatu predujma, za potrebe financiranja radova obnove bivše Tvornice duhana Zagreb, koja su bila sadržana

u rezultatu poslovanja na kraju 2024. godine (6.392.251 euro). Ukupni troškovi realizacije izvora 52 – Pomoći u 2025. godini iznosili su 14.339.207 eura.

Uz spomenuti jedan novi ugovor u 2025. godini, još su dva vrlo važna projekta koja su se u 2025. godini financirala iz izvora 52 – Pomoći. Radi se o projektima za koje su prethodnih godina sklopljeni višegodišnji ugovori.

Prvi takav projekt je projekt obnove kulturnog dobra zgrade bivše Tvornice duhana Zagreb, Klaićeva 13, koji je prijašnjih godina financiran sredstvima iz Fonda solidarnosti. Financiranje projekta je od 2024. godine nastavljeno iz sredstava Nacionalnog plana za oporavak i otpornost, točnije iz Mehanizma za oporavak i otpornost pri Ministarstvu kulture i medija (sredstva su za Hrvatski restauratorski zavod realizirana kao pomoć od subjekata unutar općeg proračuna). Temeljem zahtjeva Ministarstva kulture i medija RH upućenog Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, Hrvatskom restauratorskom zavodu dodijeljena je na uporabu nekretnina za potrebe obavljanja registrirane djelatnosti, bivša Tvornica duhana Zagreb. Prema Ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava broj 74-0086-21 (KLASA: 612-08/21-39/0146, URBROJ: 532-05-03-21-02), Dodatku I. (URBROJ: 532-05-03-23-31; KLASA: 612-08/21-39/0146 od 5. lipnja 2023. godine) i Dodatku II (URBROJ: 532-05-03-24-51; KLASA: 612-08/21-39/0146 od 18. siječnja 2024. godine) temeljnom ugovoru, osigurana su sredstva u ukupnom iznosu od 36.470.533,62 eura. Temeljnim ugovorom sredstva su prvotno bila osigurana iz Fonda solidarnosti, a Dodatkom II ugovoru od 18. siječnja 2024. godine, promijenjen je izvor financiranja, tako da su osigurana sredstva iz izvora Pomoći i iznose 26.186.175 eura; rok za realizaciju programa prolongiran je do 30. lipnja 2026. godine. Na navedenoj nekretnini, bivšoj Tvornici duhana Zagreb, zbog oštećenja u zagrebačkom potresu 22. ožujka 2020. godine i naknadnim potresima, Hrvatski restauratorski zavod je iz osiguranih sredstava izradio projektnu dokumentaciju za obnovu zgrade te poduzeo mjere zaštite građevine. Obnova je obuhvatila popravak i ojačanje konstrukcije nakon šteta koju je konstrukcija građevine pretrpjela u potresu. Godine 2025. nastavljeni su kompleksni radovi cjelovite obnove građevine te njezino opremanje. Tijekom 2025. godine realizirani su radovi u visini 13.861.168 eura.

Drugi projekt je projekt energetske obnove dvorca Batthyany – Strattmann u Ludbregu. Ciljevi projekta su energetska obnova zgrade, smanjenje potrošnje energije, smanjenje emisije CO₂ te unapređenje sustava grijanja zgrade dvorca. Glavni rezultat projekta je ušteda primarne energije za čak 61,63 %. Planirane su aktivnosti izrade dokumentacije, energetska obnova zgrade, odnosno građevinsko-obrtnički radovi za poboljšanje energetskih svojstava zgrade, upravljanje projektom te promidžba i vidljivost, koje podrazumijevaju podaktivnosti kao što su objava članaka, organiziranje konferencija za novinare na kraju projekta i dr. Ukupno odobrena sredstva iznose 2.509.721 euro, a rok za provedbu projekta je 30. lipnja 2026. Tijekom 2025. godine realizirani su radovi u visini 477.401,07 eura.

5. Korištenje sredstava ostvarenih prodajom dugotrajne imovine (namjenska sredstva ostvarena prodajom rashodovane dugotrajne imovine)

Tijekom 2025. godine nije bilo prodaje amortizirane i rashodovane dugotrajne imovine Zavoda, stoga s toga aspekta poslovanja nije bilo prihoda. Na izvoru 71 – Prihodi od prodaje ili zamjene nefinancijske imovine i naknade s naslova osiguranja realizirani su samo rashodi u visini 7000 eura kao sufinanciranje u dijelu nabave novog vozila.

Ostali financijsko-računovodstveni poslovi

Tijekom 2025. godine zaprimljeno je 4298 ulaznih računa i knjižene su 1633 primke i izdatnice za restauratorske i druge pomoćne materijale u skladištu. S investitorima su sklopljena 64 ulazna ugovora s financijskim učinkom i 46 ugovora o suradnji bez financijskog učinka, dok je s dobavljačima robe i izvođačima radova ili usluga zaključeno 2139 izlaznih ugovora (i narudžbenica), prema kojima se prati financijsko izvršenje. Ispostavljeno je 199 izlaznih računa za obavljene radove te je ispostavljeno 1557 temeljnica, prema kojima su evidentirane promjene u glavnu knjigu. Budući da se mnogi konzervatorski ili restauratorski radovi, poglavito na graditeljskoj baštini i arheološkim

nalazištima, izvode in situ, obrađeno je i procesirano 2470 putnih naloga. Tijekom 2025. godine evidentirano je 65 promjena u nadzornoj knjizi za uvoz.

Obrađeni su ugovori i aneksi ugovora za stalno zaposlene djelatnike i za fizičke osobe za koje se obračunava drugi dohodak, te je proveden obračun i plaćanje temeljem 297 ugovora s vanjskim suradnicima, obrađeno je 3458 radnih listi, 846 doznaka za bolovanje na teret Zavoda i HZZO-a, nadležnim zavodima predano je 12 zahtjeva za naknade primanja koje se refundiraju. Vezano uz obračun plaća i naknada zaposlenim djelatnicima, kao i vanjskim suradnicima, za koje se obračunava drugi dohodak, poreznim tijelima predano je 140 JOPPD obrazaca.

Za primljene isporuke dobara i usluga pravnih i fizičkih osoba koje nemaju sjedište u RH, Zavod je obveznik obračuna i plaćanja PDV-a pa se u tu svrhu vodi posebna evidencija; 2025. godine predano je osam prijava obračuna poreza na dodanu vrijednost.

Za potrebe poslovanja u 2025. godini nabavljeno je 717 komada razne opreme, 410 komada sitnog inventara za koje je provedeno evidentiranje i zaduživanje na korisnike.

U skladu s obavezama preuzetima ugovorom o sredstvima koje osigurava osnivač i Općim uvjetima financijskog i programskog poslovanja u 2024. godini, prema obračunu je predano:

12 Izvješća o ostvarenim prihodima i primicima, izvršenim rashodima i izdacima prema ekonomskoj klasifikaciji za vlastite i ostale izvore (izvori 31, 52, 61 i drugi)

12 Izvješća o provedenim plaćanjima između proračunskih korisnika

39 zahtjeva za doznaku sredstava prema ugovoru o financiranju redovite i programske djelatnosti koji moraju biti u okvirima odobrenih sredstava u Držanom proračunu RH, odnosno Financijskom planu Zavoda,

26 zahtjeva za doznaku sredstava za plaće i materijalna prava

2 izvješća o financijskom izvršenju odobrenih programa rada

2 izvještaja o izvršenju Financijskog plana

12 izvještaja o transparentnom izvještavanju o trošenju sredstava.

Izrađeni su i nadležnim tijelima predani tromjesečni, polugodišnji, devetomjesečni i godišnji financijski izvještaji. Također su pripremljene i Upravnom vijeću podnesene na usvajanje jedne Izmjene i dopune Financijskog plana Zavoda, kao i Financijski plan za 2025. godinu, koji uključuje projekcije Financijskog plana za 2026. i 2027. godinu.

Digitalizacija poslovnih procesa

Potkraj 2025. godine u sklopu procesa digitalizacije administrativnih, kadrovskih i financijsko-računovodstvenih procesa poslovanja Zavoda, nabavljen je novi modul za vođenja dnevne evidencije rada zaposlenika. Modul je dio sustava Point i koristit će se za kreiranje, ovjeru i čuvanje evidencije radnog vremena svih zaposlenika Zavoda. Zbog složenosti i velikog broja parametara koji se evidentiraju (a utječu na obračun plaće), kao i velikog broja osoba koje će sudjelovati u procesima provjere i ovjere evidencije, u sustav će se postupno uvoditi pojedine službe. Uvođenjem digitalnog postupka vođenja evidencije o radu smanjit će se opseg dokumentacije koja se dostavlja u papirnatom obliku, ubrzat će se proces zaprimanja, procesiranja, obrade, kontrole i ovjere evidencije radnog vremena. Evidencija će se ovjeravati elektronički, odnosno digitalno u sustavu Point. Početak primjene modula planira se u prvom kvartalu 2026. godine.

Aktivnosti na uspostavi sustava unutarnjih financijskih kontrola (FMC) i sastavljanju i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti

Zavod je, kao korisnik Državnog proračuna treće razine, dužan provoditi aktivnosti na uspostavi sustava unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru. Temeljem Zakona o fiskalnoj odgovornosti i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o fiskalnoj odgovornosti (Narodne novine 139/10, 19/14, 111/18 i 83/23), Zavod je podnošenjem Izjave o fiskalnoj odgovornosti prema Uredbi o sastavljanju i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti i izvještaja o primjeni fiskalnih pravila (Narodne novine 78/11, 106/12, 130/13, 19/15, 119/15 i 95/19) obavezan izvijestiti o funkcioniranju sustava financijskoga upravljanja i kontrola.

Radi provođenja testiranja pojedinih područja poslovanja, davanja odgovora na postavljena pitanja i popunjavanje Upitnika o fiskalnoj odgovornosti za 2024. godinu, koje je provedeno u veljači 2025. godine, oformljene su radne skupine koje su provele testiranja na temelju formiranog uzorka. Od 84 pitanja/područja cjelovitog upitnika, na poslovanje Zavoda primjenjivo ih je 56. Za sva su pitanja testovi pokazali pozitivan rezultat.

Temeljem dobivenih rezultata testiranja iz Upitnika, sastavljena je Izjava o fiskalnoj odgovornosti za 2024. godinu, na obrascu 1a, koja potvrđuje zakonito, namjensko i svrhovito korištenje sredstava, učinkovito i djelotvorno funkcioniranje sustava unutarnjih kontrola unutar proračunom, odnosno Financijskim planom utvrđenih sredstava.

Izjava o fiskalnoj odgovornosti, zajedno s Upitnikom i popratnom dokumentacijom za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2024. godine, dostavljena je nadležnom Ministarstvu kulture i medija RH u veljači 2025. godine.

**Opći pravni, kadrovski i
administrativni poslovi**

Tijekom 2025. godine u segmentu općih pravnih i administrativnih poslova obavljali su se redoviti opći pravni, radno-pravni i administrativni poslovi. Oni, između ostalog, obuhvaćaju sastavljanje ugovora o radu, autorskih ugovora s vanjskim suradnicima, sastavljanje ugovora s naručiteljima i ostalih vrsta ugovora, stručne pripreme sjednica tijela Zavoda, izradu nacrtu općih i posebnih akata, sastavljanje ponuda za javna nadmetanja na kojima se Zavod pojavljuje kao ponuditelj, kao i poslove Pisarnice i interne dostave.

Iz djelokruga općih pravnih i administrativnih poslova, uz izradu svakodnevnih usmenih i pisanih tumačenja, vođenja evidencija, izrade uputa i mišljenja te dopisa prema trećima, znatan udio poslova 2025. godine činile su izrade i verifikacije ugovora: 64 ugovora s naručiteljima – investorima (ulazni ugovori i narudžbenice), 46 ugovora o suradnji, šest ugovora o smještaju i prijevozu studenata temeljem studentskih ugovora te 185 ugovora s vanjskim suradnicima fizičkim osobama. Treba istaknuti i poslove sastavljanja ponuda u javnim i bagatelnim nabavama u kojima Zavod sudjeluje kao ponuditelj, poduzimanje pravnih radnji u svrhu naplate potraživanja te normativno-pravnu djelatnost Službe (opći akti ustanove).

U 2025. godini donesene su izmjene i dopune Statuta kojima je on usklađen s novim Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara te je uobličen pročišćeni tekst. Uz navedeno, izrađeni su i prijedlozi Pravilnika o računovodstvu i financijskom poslovanju Hrvatskog restauratorskog zavoda, Pravilnika o zaprimanju, evidentiranju i otpremi ulazne i izlazne pošte Hrvatskog restauratorskog zavoda, Pravilnika o zaprimanju, ovjeri i čuvanju dokumenata s financijskim učinkom.

Iz domene kadrovskih poslova tijekom 2025. godine obavljani su sljedeći poslovi: vođenje Registra zaposlenih u javnim službama, kadrovske evidencija djelatnika, evidencije vezane uz ostvarivanje prava na prijevoz i ostalih materijalnih prava djelatnika, poslovi prijava i odjava djelatnika nadležnim tijelima, izrada plana godišnjeg odmora, izrada pojedinačnih odluka o korištenju godišnjeg odmora i drugih odluka koje se odnose na ostvarivanje prava djelatnika, s posebnim osvrtom na uvođenje novog sustava plaća u državnim i javnim službama, počevši od 1. ožujka 2024. godine, što je rezultiralo velikim brojem aneksa ugovora o radu.

Posebno se ističu poslovi vezani uz: provođenje natječaja za zasnivanje radnog odnosa (raspisano je deset natječaja za zasnivanje radnog odnosa za 21 radno mjesto), pri čemu je obrađeno 165 natječajnih prijava (provedba natječaja, sudjelovanje u izboru kandidata, izrada zapisnika prijave i provedenih provjera znanja i intervjua s kandidatima, izrada odluka o izboru kandidata); sklapanje ugovora o radu na neodređeno i određeno vrijeme (18 ugovora o radu); prestanak radnog odnosa (18 sporazumnih otkaza i obavijesti o isteku ugovora o radu), provođenje i usklađivanje raznih promjena iz radnog odnosa (dostave podataka o djelatnicima i pravima prema kolektivnim i ostalim ugovorima nadležnom ministarstvu, promjene vezane uz posebne uvjete rada, stjecanje znanstvenog stupnja, položeni stručni ispiti za temeljena stručna zvanja, promjena naziva radnih mjesta u skladu sa sistematizacijom, promjene osobnih podataka te suradnja i dostava podataka drugim državnim i javnim tijelima i njihov

unos u Registar zaposlenih u javnom sektoru i sustav COP (Centralizirani obračun plaća); izradu aneksa ugovora o radu (28), izradu putnih naloga te odluka o službenom putu u inozemstvo; izradu pojedinačnih odluka te dostavu podataka o djelatnicima i pravima prema kolektivnim i ostalim ugovorima nadležnom ministarstvu, kao i suradnju i dostavu podataka drugim državnim i javnim tijelima (očevidnik zaposlenih s invaliditetom u Hrvatski zavod za javno zdravstvo i dostava podataka u Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje). U ožujku 2025. godine započet je proces vođenja evidencije ugovora sklopljenih s vanjskim suradnicima u sustavu COP (Centralizirani obračun plaća) te je u devet mjeseci 2025. godine uneseno 266 ugovora s pratećim podacima.

U Pisarnici, zaduženoj za poslove urudžbenog zapisnika i interne dostave, tijekom 2025. godine zabilježen je kontinuirani rast opsega posla u svim ključnim segmentima, uz istovremenu modernizaciju procesa. Dodijeljeno je 14.178 urudžbenih brojeva i obrađeno 4695 ulaznih računa, od kojih 150 gotovinskih i 177 predračuna, te 1169 narudžbenica. Poslano je 2612 pošiljaka. U svrhu smanjenja operativnih troškova te postizanja veće brzine i efikasnosti na razini Zavoda, 2025. godine objedinjena je obrada gotovinskih računa te se počelo s implementacijom ključnih promjena: razmjena pismena unutar Zavoda elektroničkim putem i sustavna pohrana pismena u digitalnom obliku, čime se znatno ubrzava protok informacija. Također, izrađen je prijedlog novog Pravilnika o zaprimanju, obradi i otpremi pošte radi standardizacije postupaka.

Samobor, franjevačka crkva Uznesenja BDM. Glavni oltar.
Stanje nakon radova. Snimka: I. Lulić, 2025.

A photograph of a stone wall with circular openings overlooking a blue body of water and a forested hill. The wall is made of rough-hewn stone and has several circular openings. The water is a deep blue, and the hill in the background is covered in green trees. The sky is a pale blue.

Služba za nabavu i opće tehničke poslove

Poslovi nabave robe, radova i usluga

U Službi za nabavu i opće tehničke poslove u 2025. godini provedene su sljedeće aktivnosti: utvrđivanje metodologije izrade godišnjeg plana nabave po organizacijskim jedinicama i nositeljima planiranja, objedinjavanje, izrada i objava godišnjega plana nabave robe, radova i usluga prema Zakonu o javnoj nabavi (Narodne novine br. 120/2016 i 114/2022) te njihovo usklađivanje s planovima aktivnosti pojedinačnih programa rada Zavoda zbog osiguranja pravovremene, učinkovite i ekonomične nabave robe, radova i usluga potrebnih za funkcioniranje temeljne i pratećih djelatnosti Zavoda, prema raspoloživim financijskim sredstvima.

Radi zakonite realizacije godišnjega plana nabave robe, radova i usluga za 2025. godinu, provedeni su sljedeći postupci nabave:

- 10 otvorenih postupaka javne nabave, temeljem Zakona o javnoj nabavi
- 1 ograničeni postupak javne nabave primjenom tehnike dinamičkog sustava nabave
- 5 pregovaračkih postupaka javne nabave bez prethodne objave poziva na nadmetanje, temeljem Zakona o javnoj nabavi
- 1 postupak jednostavne nabave – e-dostava s javnom objavom poziva na dostavu ponuda
- 34 otvorena postupka jednostavne nabave
- 20 ograničenih postupaka jednostavne nabave s tri gospodarska subjekta temeljem internog Pravilnika o provedbi postupaka jednostavne nabave
- 1515 postupaka nabave izravnim ugovaranjem (izdavanje narudžbenice ili sklapanje ugovora).

Prema provedenim postupcima javne nabave, jednostavne nabave ili izravnog ugovaranja, u 2025. godini sastavljeno je 430 ugovora o javnoj nabavi/jednostavnoj nabavi i izdano je 1169 narudžbenica. Slijedom navedenih podataka o broju ugovora i narudžbenica, na Odjel za poslove nabave u 2025. godini dostavljeno je na obradu i ovjeru oko 1600 zahtjeva za nabavu. Evidentirano je i upisano u Registar ugovora Zavoda 169 studentskih ugovora i 133 ugovora o djelu.

U 2025. godini, preko aplikacije Elektroničkog oglasnika javne nabave RH (dalje u tekstu: EOJN RH), vođen je registar ugovora i okvirnih sporazuma o javnoj nabavi Zavoda s podacima o realizaciji plana nabave – sklapanjem okvirnih sporazuma, ugovora ili narudžbenica te stanju realizacije ugovora, narudžbenica i okvirnih sporazuma. Također su obrađivani i dostavljani podaci preko EOJN-a RH za ugovore Zavoda sklopljene temeljem okvirnih sporazuma Središnjega državnog ureda za središnju javnu nabavu (SDUSJN-a).

Nadalje, do 31. ožujka 2025. godine sastavljen je Statistički izvještaj o javnoj nabavi o ukupno ugovorenim radovima i uslugama te ugovorenoj robi u 2024. godini. Izvještaj je izrađen u sustavu EOJN RH.

U 2025. godini na Odjelu za poslove nabave pripremljeni su troškovnici za nabavu robe i usluga iz djelokruga aktivnosti Službe te su pribavljene

ponude, provedeni postupci nabave i sklopljeni ugovori s područja tekućeg poslovanja.

Djelatnici Službe sudjelovali su u pripremi i provedbi godišnjega popisa imovine i obveza sa stanjem 31. prosinca 2025. godine.

Izrađen je plan nabave opreme (dugotrajna imovina) za potrebe Zavoda, na temelju potreba svih pojedinačnih potreba djelatnika Zavoda, te su provedeni postupci nabave u cilju realizacije toga plana. Obavljeno je 219 primopredaja u svrhu zaduženja djelatnika za nabavljenu opremu (dugotrajna imovina).

U Skladištu se 2025. godine provodilo skladištenje materijala i opreme te zaštita zaliha od neodgovornog rukovanja i rasipanja, briga o održavanju minimalnih (optimalnih) zaliha, doprema, zaprimanje i izdavanje robe krajnjim korisnicima te vođenje skladišnih evidencija robe.

Za potrebe konzervatorsko-restauratorske djelatnosti uobičajeni su postupci nabave raznovrsnog pribora i potrošnog materijala: boja, pigmentata, kistova, kemijskih proizvoda i sredstava, kemikalija i dr., ukupno oko dvije tisuće artikala, uključujući uredski i sanitarni potrošni materijal, higijenski materijal (zaštitne maske, zaštitne rukavice i sredstva za dezinfekciju ruku). Potrebna roba nabavljena je od dobavljača temeljem godišnjih ugovora o nabavi sukcesivnim isporukama prema dispoziciji skladištara, na temelju zahtjeva krajnjih korisnika. Roba (manji dio) koja nije ugovorena godišnjim ugovorima iznimno je nabavljena narudžbenicama ili izravnom kupnjom na prodajnim mjestima (uz posebna odobrenja).

U 2025. godini protokolirano je 449 primki i računa za isporučenu robu te 1105 izdatnica robe krajnjim korisnicima (djelatnicima Zavoda) na lokacijama u Zagrebu i izvan njega.

Poslovi zaštite na radu i zaštite od požara

U 2025. godini 34 djelatnika osposobljeno je za rad na siguran način, 13 djelatnika za zaštitu od požara, 40 djelatnika za neposrednog izvršitelja poslova s opasnim otrovima, 13 djelatnika za ovlaštenika poslodavca, pet djelatnika za pružatelja prve pomoći na mjestu rada, a 238 djelatnika upućeno je na medicinu rada radi redovitih zdravstvenih pregleda za poslove s posebnim uvjetima rada. Ažurirana je evidencija na osnovi koje se kontinuirano prati periodika osposobljavanja i pregleda, usklađena s propisima. Nabavljena je osobna zaštitna odjeća i obuća djelatnicima koji su predali zahtjev, a ispunjavali su uvjete prema Pravilniku o osobnoj zaštitnoj opremi i procjeni rizika.

Provedena su ispitivanja opreme, uređaja, radnog okoliša i druga ispitivanja s područja zaštite na radu i zaštite od požara kako je propisano primjenjivim zakonskim i podzakonskim propisima s navedenog područja.

Tijekom godine provedena je i revizija procjene rizika za sve objekte Zavoda u kojima se obavlja poslovna djelatnost. Revizija je provedena u skladu sa zakonskim obvezama te je obuhvatila analizu postojećih mjera zaštite, procjenu novih rizika i prijedlog potrebnih poboljšanja kako bi se svim zaposlenicima osigurali sigurni i primjereni uvjeti rada.

Uklonjeni su uočeni nedostaci na uređajima i opremi te je pravovremeno provedeno planiranje i nabava osobnih zaštitnih sredstava i ostale potrebne opreme, u skladu s procijenjenim potrebama i zahtjevima radnih mjesta.

Opći tehnički poslovi

U 2025. godini Odjel za zaštitu na radu i opće tehničke poslove provodio je aktivnosti vezane uz osiguravanje funkcionalnosti, sigurnosti i održavanja 23 objekta. Tijekom cijele godine obavljali su se tekući poslovi i obveze u vezi s održavanjem objekata te su se zaprimale prijave potrebnih popravaka i uočenih nepravilnosti. Na svaku zaprimljenu informaciju pravovremeno se reagiralo analizom situacije, utvrđivanjem hitnosti i pokretanjem potrebnih radnji kako bi se osiguralo nesmetano korištenje prostora, sigurnost djelatnika i kontinuitet poslovanja. Aktivnosti su uključivale prikupljanje ponuda dobavljača, pokretanje zahtjeva za nabavu (264), organizaciju i upućivanje izvođača na teren te pregled i ovjeru pristiglih računa.

Tijekom godine pratila se potrošnja raspoloživih sredstava planiranih financijskim planom za 2025. godinu. Napravljen je rebalans financijskog plana kojim su sredstva usklađena s realnim troškovima te je na taj način osigurano uredno ispunjavanje svih obveza.

Osim operativnog održavanja svih objekata, preko sustava za upravljanje dokumentima Hivergen provodila se redovita obrada i ovjera računa vezanih uz režijske troškove (1566), redovito održavanje, izvanredne popravke, servise i druge usluge.

Početkom 2025. godine Hrvatski restauratorski zavod raspolagao je s 45 vozila i tri plovila.

Aktivnosti upravljanja voznim parkom u 2025. godini uključivale su poslove organiziranja redovitog održavanja i izvanrednih popravaka, kao i komunikaciju o raspoređivanju i rezervaciji vozila. Također, vozila su odvožena na tehničke preglede, registracije i sezonske zamjene automobilskih guma. Na temelju polica kasko osiguranja prijavljene su štete i organizirani popravci i refundacije. Vozila su odvožena i u autopraonice, a organizirano je i kemijsko čišćenje određenog broja vozila u Zagrebu. Dovršen je i proces zamjene starih naljepnica s logom novima za sva vozila Zavoda.

Poslovi su također uključivali komuniciranje s djelatnicima i izradu popratne dokumentacije: zahtjeva za nabavu (131), punomoći za registracije (40) te administriranje ponuda, računa i radnih naloga. Uz navedeno, pravodobno je doplaćena cestarina za HAC i Bina Istru, kao i u više navrata članstvo u Oryx asistenciji. Uz ostale poslove u djelokrugu vođenja voznog parka (zamjena ENC uređaja, ažuriranje evidencija i dr.), obrađeno je više od 1000 putnih radnih listova, 1500 računa za gorivo i oko 700 ispisa prolazaka kroz ENC.

Uz navedene redovite poslove organizacije održavanja i upotrebe voznog parka, u drugoj polovici 2025. godine provedena su i dva postupka javne nabave za nabavu novih vozila. Oni su uključivali istraživanje tržišta i prikupljanje informativnih ponuda s obzirom na potrebe Zavoda i mogućnost isporuke novih vozila do kraja 2025. godine. Također, izrađene

su i tehničke specifikacije za deset tipova vozila te je postupcima javne nabave nabavljeno 12 novih vozila.

Sva nova vozila su registrirana i opremljena ENC uređajima, na vozila su nalijepljene naljepnice s novim logom Zavoda, nabavljene su i montirane nove zimske gume te je dio vozila prema planu raspoređen u vanjske centre. S obzirom na nabavu novih vozila, deset starih i dotrajalih je predloženo za rashod i odjavljeno te su parkirani na lokaciji Voćarska 106, gdje čekaju objavu natječaja za prodaju.

Na kraju 2025. godine Zavod je raspolagao s ukupno 47 vozila (pet prikolica) i tri plovila u voznom stanju. Od toga broja 30 vozila je u Zagrebu, a 12 vozila na vanjskim lokacijama te dvije prikolice i jedno plovilo u Jastrebarskom, dvije prikolice i dva plovila na Dračevcu i jedna prikolica u Osijeku.

Poslovi Odsjeka obuhvaćaju i organiziranje i nadzor poslova na području zaštite okoliša, odnosno organizacije odvajanja i odlaganja više vrsta otpada: opasnog, glomaznog, elektroničkog, plastičnog, miješanog komunalnog otpada, biootpada te otpadnog papira i kartona na svim lokacijama Zavoda u Zagrebu i na ostalim „vanjskim“ lokacijama u RH. U 2025. godini, uz već postojeću organizaciju navedenog, organiziran je odvoz više vrsta otpada nakon godišnje likvidature rashodovane opreme, u više navrata tijekom godine organiziran je i proveden interventni odvoz glomaznog i opasnog otpada (kemikalija), a na isteku godine kamionima je odvezena veća hrpa biootpada, granja i lišća nakupljenog u posljednje dvije godine nakon hortikulturnih radova na lokaciji Zmajevac.

Zadar, crkva sv. Krševana. Glavni oltar,
skulptura sv. Šimuna. Snimka: N. Vasić, 2017.

Gornje Bukovlje (Crkvišće), kasnoantička utvrda i crkva.
Zračna snimka nalazišta. Snimka: SKIMI64 d.o.o., 2025.

**Arheološka
kulturna baština**

Služba za arheološku baštinu

Služba za arheološku baštinu osnovana je 2005. godine. Djelatnici Službe kontinuirano rade na zaštiti arheološke baštine te surađuju na radovima zaštite kulturnih dobara Republike Hrvatske s ostalim službama Zavoda, kao i s brojnim srodnim institucijama. U Službi je na neodređeno vrijeme zaposleno 25 djelatnika. Rad na arheološkim kulturnim dobrima organiziran je u pet organizacijskih jedinica: dva Odjela za kopnenu arheologiju – sjedišta Zagreb i Juršići, Odjel za podvodnu arheologiju, Odjel za restauriranje arheoloških nalaza te Odsjek za konzervatorsku dokumentaciju arheološke baštine. Prema potrebi se angažiraju i vanjski suradnici s područja zaštite i očuvanja arheoloških kulturnih dobara, koji su prijeko potrebni za cjelovitu provedbu programa (najčešće se radi o neinvazivnim metodama istraživanja – npr. geofizikalna i magnetska prospekcija ili LiDAR snimanja, kao i 3D skeniranja nalazišta).

Izvođenje radova na arheološkim kulturnim dobrima provodi se prema Pravilniku o arheološkim istraživanjima. Rezultati provedenih istraživanja opisuju se u izvještaju o arheološkim istraživanjima, s valorizacijom i prijedlogom daljnjih radova ili postupaka.

Programi zaštitnih radova na arheološkim kulturnim dobrima većinom su višegodišnji, stoga su 2025. godine nastavljeni projekti započeti prethodnih godina. U 2025. godini sredstvima MKiM-a financirana su 42 programa zaštite arheološke baštine (ukupno ugovoreni iznos 878.500 eura), od kojih su tri programa sufinancirale jedinice lokalne samouprave.

S realizacijom se počelo već početkom godine i sva su terenska istraživanja dovršena do početka listopada. U redovite programe uvršteno je pet novih programa zaštite arheološke baštine, dovršeni su radovi na jednom programu, a svi ostali programi provode se u kontinuitetu.

Realizacija pregleda stanja na terenu i izrade troškovnika provode se kontinuirano na nalazištima u svim dijelovima Hrvatske prema iskazanim potrebama vlasnika i nadležnih konzervatorskih odjela.

S vanjskim investitorima 2025. godine sklopljeno je 17 ugovora o financiranju arheoloških istraživanja i konzervatorsko-restauratorskih radova na arheološkim kulturnim dobrima (ukupno ugovoreni iznos 296.795,30 eura).

Ostvarene su brojne stručne i znanstvene suradnje na realizaciji programa sa srodnim domaćim i stranim institucijama (npr. Arheološki muzej Zagreb, Arheološki muzej Split, Institut za arheologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Antropološki centar HAZU, DEGUWA, Sveučilište iz Trnave i Arheološki institut Slovačke akademije znanosti itd.). Djelatnici su sudjelovali i u realizaciji dviju velikih izložbi posvećenih 1100. obljetnici Hrvatskoga Kraljevstva: *U početku bijaše kraljevstvo – Izložba u povodu 1100 godina Hrvatskoga Kraljevstva* (Galerija Klovićevi dvori, Zagreb) i *Ecclesia et Regnum – Splitski crkveni sabori 925. i 928. godine* (Arheološki muzej, Split).

Odjel za kopnenu arheologiju, sjedište Zagreb

Tijekom 2025. godine djelatnici Odjela za kopnenu arheologiju, sjedište Zagreb (jedan konzervator savjetnik arheolog, tri viša konzervatora arheologa i jedan konzervator arheolog) realizirali su 25 programa zaštite arheološke baštine te su sudjelovali u realizaciji sedam programa zaštite nepokretne baštine. Sredstvima MKiM-a bila su financirana 23 programa (ukupno ugovoreni iznos 479.738,61 euro). Od navedenih programa, dva su sufinancirale općine: Općina Križ (ugovoreni iznos 20.000 eura) i Općina Rešetari (ugovoreni iznos 7000 eura). Nastavila se i izvrsna suradnja s općinama Gorjani, Generalski Stol, Sirač i Domašinec. Navedene jedinice lokalne samouprave, svjesne važnosti svoje kulturne baštine, uključile su se u realizaciju programa sufinanciranjem radova, izravnim podmirenjem dijela troškova istraživanja (priprema nalazišta za istraživanje, održavanje, troškovi mehanizacije i dr.), drugom logističkom pomoći (pribavljanje suglasnosti vlasnika zemljišta za provođenje istraživanja) ili raznim načinima promoviranja.

Programima čiju je realizaciju financirao MKiM bila su obuhvaćena sustavna, zaštitna i revizijska arheološka istraživanja. Nastavljena su arheološka istraživanja antičkih nalazišta (antičke terme u Visu, zapadna nekropola antičkoga grada Salone /*Hortus Metrodori*/, kasnoantička utvrda i crkva Crkvišće u Gornjem Bukovlju i vila rustika na nalazištu Sipćina kod Okešince). Također su nastavljena istraživanja ostataka benediktinskog samostana sv. Margarete u Bijeli, ostataka dominikanskog samostana i crkve sv. Margarete s grobljem u Gorjanim, crkve i samostana sv. Nikole na Ogrulu u Baški, crkve i groblja sv. Nikole u selu Borovci (Kula Norinska) i srednjovjekovne crkve i groblja na nalazištu Lipanovac – Pustošina (Grgurevo) u Općini Rešetari. U 2025. godini nastavljena su i arheološka istraživanja Novoga grada Žumberačkog, ostataka plemićke kurije u Orahovici te nalazišta u okolici Ludbrega, kao i stručna obrada i analize nalaza s višeslojnog nalazišta Bojna (Brekinjova Kosa). Nakon petogodišnjega mirovanja nastavljena su istraživanja prapovijesnoga nalazišta Črečan i arheološke zone Domašinec. U 2025. godini pokrenuto je i pet novih programa: arheološka istraživanja crkve sv. Ane u Donjoj Vrijeski, srednjovjekovnog groblja sa stećcima i ostacima hrama sv. Arhangela u Štikadi, ostataka srednjovjekovne rotonde kod sela Dolac u Općini Brestovac i srednjovjekovnoga groblja uz državnu cestu D2 u Mohovu te projekt „Bitka Hrvata“ na Krbavskom polju. Djelatnici Odjela za kopnenu arheologiju, sjedište Zagreb, sudjelovali su i u realizaciji programa nepokretne baštine arheološkim istraživanjima Staroga grada Milengrada kod Budinščine, Staroga grada Jelengrada kod Popovače, ostataka pavlinskog samostana Blažene Djevice Marije kod Mikleuške te ostataka benediktinske opatije Rudina kod Čečavca, provođenjem arheološkoga nadzora nad zemljanim radovima na Starom gradu Kostelu, kao i probnim sondiranjima unutar crkve sv. Jurja u Gornjem Psarjevu i crkve sv. Nikole u Velom Lošinj. Arheološko istraživanje Staroga grada Jelengrada sufinancirao je Grad Popovača (ugovoreni iznos: 3000 eura).

Segment rada Odjela za kopnenu arheologiju, sjedište Zagreb, čine programi koje financiraju vanjski investitori. U 2025. godini ugovorena su dva programa u cijelosti financirana sredstvima vanjskih investitora (ukupno ugovoreni iznos 95.000 eura). Jedan program financirala je građevinska tvrtka Teh-gradnja d.o.o. (arheološko istraživanje Malog Kaptola, Rimska ulica 13a u Sisku, ugovoreni iznos 80.000 eura), a jedan Gacko pučko otvoreno učilište Otočac (arheološko istraživanje Staroga grada Otočca, ugovoreni iznos 15.000 eura).

U ostvarenju navedenih programa svi su radovi provedeni u skladu sa zakonskim propisima Republike Hrvatske i međunarodno priznatim suvremenim metodama rada.

Rezultate provedenih radova djelatnici Odjela za kopnenu arheologiju predstavili su na međunarodnim znanstvenim skupovima i izložbama te su objavili veći broj preglednih, stručnih i znanstvenih radova.

Djelatnost Odjela za kopnenu arheologiju, sjedište Zagreb, može se predstaviti na primjeru ovogodišnjih istraživanja prapovijesnoga groblja u arheološkoj zoni Domašince (nalazište Gorica), antičkih termi u Visu i srednjovjekovnoga groblja sa stećcima i ostacima hrama sv. Arhangela u Štikadi, kao i radova na kasnoantičkoj utvrdi i crkvi Crkvišće u Gornjem Bukovlju i ostacima benediktinskog samostana sv. Margarete u Bijeli.

Arheološko nalazište Gorica smješteno je na prirodnoj gredi na sjevernom rubu današnjega naselja Domašinec. Riječ je o višeslojnom nalazištu s prapovijesnim, antičkim i ranosrednjovjekovnim horizontom. U kasnom brončanom dobu tu je bilo paljevinsko groblje kulture polja sa žarama. U antičkom razdoblju na istom je položaju

Domašinec, arheološka zona. Pogled na nalazište Gorica sa sjevera. Snimka: D. Branković, 2025.

sagrađena vila rustika, dok se u ranom srednjem vijeku, između 8. i 11. stoljeća, na Gorici nalazilo manje naselje. Antički i srednjovjekovni horizont nalazišta gotovo su potpuno uništeni oranjem, a njime su znatno oštećeni i pliće ukopani prapovijesni grobovi. Prva probna istraživanja provedena su 2016. godine. Uslijedila su geofizička istraživanja i nastavak probnog sondiranja 2019. godine. Nakon petogodišnjeg mirovanja, istraživanja su ponovno pokrenuta 2025. godine.

U 2025. godini istraženo je osam paljevinskih grobova na površini od 62,5 m². Istraženi grobovi dio su ravnog paljevinskog groblja kasnobrončanodobne ruške grupe, regionalne kulturne skupine rasprostranjene na periferiji kompleksa kulture polja sa žarama, na području sjeveroistočne Slovenije i Međimurja. Groblje je upotrebljavano dvjestotinjak godina, od kraja 11. ili 10. do kraja 9. ili ranog 8. stoljeća prije Krista. Pokojnici su spaljivani na lomači izvan groblja. Njihovi spaljeni ostaci većinom su polagani na hrpicu u dnu grobne jame, a samo je u jednom slučaju dokumentiran ukop u keramičkoj urni. Uz kosturne ostatke pokojnika, u većini su grobova bile keramičke posude, odnosno i keramički pršljen, a evidentirana su i dva groba bez ikakvih priloga. U najbogatijim grobovima na hrpicama spaljenih kostiju pokojnika nađeni su dijelovi brončanog nakita, spaljenog zajedno s pokojnikom. Ti su grobovi većih dimenzija i ukopani tako da su kosti pokojnika i grobni prilozi smješteni unutar konstrukcije od nekog organskog materijala, oko koje su zasipani ostaci lomače.

Domašinec, arheološka zona. Grob 9. Snimka: M. Krmpotić, 2025.

Vis (πόλις Ἰσσα), jedan od najstarijih gradova na istočnoj jadranskoj obali, osnovali su u 4. stoljeću pr. Kr. sirakuški Grci. Dijelom Rimskog Carstva postao je 47. godine prije Krista. U neposrednoj blizini luke nalaze se terme, jedan od važnijih sadržaja antičkoga grada. Prema do sada raspoloživim arheološkim podacima, isejske su terme sagrađene u prvoj polovici 1. stoljeća. Iako su građene i pregrađivane tijekom više stoljeća, u njima su dobro očuvane dekoracije (mozaici i freske).

Istraživanja provedena 2025. godine u suradnji s Arheološkim muzejom u Splitu bila su usmjerena na područje sjeverno od današnjih termi te na prostor od zapadnog zida termi do današnjega ruba ograđenog prostora. Istražen je nastavak ulice 1 i njoj paralelnog suhozida. Od popločenja ulice očuvan je jedan red ploča neposredno uz suhozid u dužini 6 m, a na pločama su evidentirana dva obrađena kamena rubnjaka *in situ*. Između ulice i sjevernog zida termi pronađeni su odvodni kanal i dva zida očuvana u temeljnoj stopi, vjerojatno ostaci arhitekture starije od samih termi. Iznad ulice 1 nalaze se pločnik, objekti i zid od većih blokova obrađenog kamena, koji se proteže cijelom istraženom dužinom u smjeru istok – zapad. Istražen je nastavak toga zida u smjeru zapada te njegovo urušenje. Zapadno od termi, istraživanjem prostora uz temelje kameno-vapnene podloge, za koju se pretpostavlja da je bila namijenjena svetištu, definiran je tlocrt građevine pravokutnog oblika, koja je stajala na sterobatu i stilobatu. Ostali zidovi građevine potpuno su razgrađeni tijekom nekoliko posljednjih stoljeća. Pronađeni su ostatci arhitektonskih ukrasa, jednog vijenca i arhitrava, a s njezine je južne strane otkriven podni mozaik izrađen od bijelih kockica uokvirenih crnim kockicama složenima u obliku trokuta. Odnos mozaika i spomenute građevine za sada nije razjašnjen.

Otok Vis, Vis, antičke terme. Zračna snimka podnog mozaika. Snimka: ArheoPlan, 2025.

Otok Vis, Vis, antičke terme. Zračna snimka nakon dovršetka arheoloških istraživanja 2025. godine. Snimka: ArheoPlan, 2025.

Srednjovjekovno groblje sa stećcima i ostacima hrama sv. Arhangela smješteno je na sjevernoj obali umjetnog jezera Štikada, oko 900 m južnije od državne ceste 1 u naselju Štikada. Antičke spolije i obilje izuzetno kvalitetnog i masivnog klesanog kamena u suhozidima i kućama u okolici sugeriraju postojanje obližnjeg antičkog nalazišta. U srednjem se vijeku na mjestu današnjega hrama nalazila crkva nepoznatog titulara koja je vjerojatno činila cjelinu s obližnjim Starim gradom Lukavcem. Nakon oslobođenja prostora Like i Krbave od Osmanlija potkraj 17. stoljeća, opustošeno područje naseljeno je novim stanovništvom te je početkom 18. stoljeća priključeno Vojnoj krajini. Na ostacima srednjovjekovne crkve novodoseljeno pravoslavno stanovništvo tijekom prve polovice 18. stoljeća sagradilo je hram sv. Arhangela. Izgradnjom nove crkve sv. Petra i Pavla 1905. godine crkva je postupno napuštena te prepuštena propadanju.

Tijekom 2025. godine počela su arheološka istraživanja te dokumentiranje postojećega stanja nalazišta s ciljem stvaranja uvjeta za predstojeće konzervatorsko-restauratorske radove. Radovi su obuhvatili uklanjanje sloja urušenja uz vanjska pročelja crkve, pri čemu je kamen sortiran zapadno od crkve, te uklanjanje vegetacije i rasutoga građevnog materijala s područja okolnoga groblja. Pritom su dokumentirani ostaci kamene konstrukcije 74 groba sa stećcima. Tijekom radova sjeveroistočno od apside istražen je jedan grob (G 022), u kojem je u raci obloženoj kamenom pokopano dijete u dobi između jedne i tri godine, čiji su ostaci na temelju radiokarbonske analize datirani u sredinu 15. stoljeća. U obilasku okolice, oko dva kilometra južno od crkve identificirani su ostaci Staroga grada Lukavca.

Štikada, srednjovjekovno groblje sa stećcima i ostacima hrama sv. Arhangela. Zračna snimka nalazišta.
Snimka: SKIMI64 d.o.o., 2025.

Nalazište Crkvišće jedno je od najzanimljivijih sustavno istraživanih nalazišta iz razdoblja kasne antike na području sjeverozapadne Hrvatske. Kasnoantička visinska utvrda smještena je na strateškom, prirodno zaštićenom položaju nad rijekom Mrežnicom, a osnažena je obrambenim zidovima debljine oko dva metra te najmanje trima kulama. Na najvišem dijelu platoa je jednobrodna crkva iz 5. stoljeća, s očuvanim ožbukanim zidovima, podom, subselijem, katedrom, oltarnom pregradom i nartekсом. To je najstarija (zasad) pronađena kasnoantička crkva toga tipa u kontinentalnom dijelu Hrvatske. Do 2025. godine istraženo je osam objekata stambene namjene, dvije obrambene kule te obrambeni zid širine 2,4 m (istražen u dužini od 80 m).

Položaj Crkvišće može se promatrati u kontekstu tipičnih obrambenih utvrda kasne antike. Na temelju brojnih analogija s područja Slovenije, Austrije i sjeverne Bosne i Hercegovine, može se zaključiti da je utvrda na položaju Crkvišće sagrađena tijekom 4. stoljeća. To potvrđuju i brojni pokretni arheološki nalazi (ulomci kasnoantičkih predmeta od keramike, dijelovi vojne opreme i oružja i dr.). Nalaz devedesetak primjeraka novca datiranih od polovice 3. do kraja 5. stoljeća potvrđuje vremensku odrednicu kasnoantičke utvrde na nalazištu Crkvišće, iako se prema pokretnim nalazima može pretpostaviti da je položaj bio korišten do kraja 6. stoljeća. U 2022. godini otvoren je prostor pretpostavljene kule 2, koji je dovršen ove, 2025. godine. Uz kulu je pronađeno groblje koje se datira u 5. i 6. stoljeće. Radi se o stanovništvu koje je zadržavalo antički način života (ukopi *extra muros*), a nalazi pronađeni u grobovima (dvije pojasne kopče) definiraju raspon ukapanja od 5. do kraja 6. stoljeća, što su potvrdile i radiokarbonske analize. Kula je vjerojatno identičnog oblika kao kula 1, a budući da joj nije očuvan vrh, moguće je i da je bila trokutasta. Jasno se razaznaju dvije faze potvrđene radiokarbonskim analizama: starija faza iz 4. stoljeća i mlađa iz 5. stoljeća. Mogli bismo zaključiti da je početkom 5. stoljeća starija faza zidova i kule pod zemljom te da u to vrijeme počinje gradnja mlađe. U 2025. godini provedeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na sjevernom obrambenom zidu sjeverno od crkve u dužini od 20 metara te su povišeni svi zidovi nartekса za dva reda kamena.

Gornje Bukovlje (Crkvišće), kasnoantička utvrda i crkva. Zračna snimka kule 2. Snimka: SKIMI64 d.o.o., 2025.

Ostaci benediktinskog samostana sv. Margarete nalaze se na zapadnim obroncima Papuka, južno od sela Bijela. Na sjevernom dijelu uzvišenja nalazi se samostanska crkva izdužene pravokutne lađe i poligonalno zaključenog svetišta. Zapadni dio crkve određuje troprostorna empora s ulazom u sredini te korom koji su nosila dva masivna stupa. Iz lađe se, preko polukružnog stubišta s južne strane, pristupalo sjevernom hodniku klaustara. Južno od svetišta nalazi se sakristija kvadratnog tlocrta. U nastavku sakristije prema jugu proteže se istočno krilo samostana, na koje se nastavlja južno krilo, a između njih je klaustar. Cijeli samostan utvrđen je obrambenim zidom. Iako se samostan prvi put spominje u drugoj četvrtini 14. stoljeća, pretpostavlja se da je sagrađen tijekom 13. stoljeća. Zbog njegova ruševnog stanja, zagrebački biskup Ivan Alben pokrenuo je obnovu tijekom druge četvrtine 15. stoljeća. Na prijelazu 15. u 16. stoljeće samostan je bio pod upravom jajačkih banova. Sredinom 16. stoljeća područje na kojem se nalazi samostan osvojili su Osmanlije. U tom je razdoblju arhitektura samostana teško stradala, s iznimkom samostanske crkve koja je korištena za ukope sve do sredine 17. stoljeća.

Tijekom 2025. godine nastavljeno je istraživanje klaustara. Istraženi su slojevi iz razdoblja osmanske vlasti s materijalom iz 16. i 17. stoljeća te brojnim kamenim arhitektonskim elementima i profilacijama urušene arhitekture samostana. Otkriveno je kameno popločenje u zapadnom dijelu sjevernog klaustarskog hodnika, kao i ostaci zida klaustarskog vrta. U istočnom dijelu klaustara pronađen je ulaz u kapitularnu dvoranu, u koju se pristupalo preko stuba. U sjevernom dijelu nalazišta definiran je sjeverni zid lađe samostanske crkve, na koji je sa sjeverne strane dograđena kvadratna prostorija, najvjerojatnije bočna kapela. S istočne je strane očuvana struktura oltara. Izvan zidova crkve istraženi su slojevi koji se vežu uz razdoblje napuštanja crkve tijekom ranog novog vijeka. Nakon završetka arheološkog istraživanja provedeni su građevinski konzervatorski radovi na ostacima sjevernog zida lađe samostanske crkve i na zidovima bočne kapele.

Bijela, ostaci benediktinskog samostana sv. Margarete. Istražena površina klaustara. Snimka: A. Janeš, 2025.

Bijela, ostaci benediktinskog samostana sv. Margarete. Zračna snimka istraženih površina samostana. Snimka: A. Janeš, 2025.

Odsjek za konzervatorsku dokumentaciju arheološke baštine

Odsjek za konzervatorsku dokumentaciju arheološke baštine osnovan je 2018. godine, novom organizacijom rada unutar Zavodskih službi. Na Odsjeku je zaposlen jedan stručni djelatnik (konzervator arheolog). Opseg poslova Odsjeka obuhvaća pohranu dokumentacije završenih programa, pregled i odabir dokumentacije za formiranje dosjea, pretvorbu gradiva iz analognog u digitalni oblik za završene programe, pripremu dokumentacije za rad na kulturnim dobrima te proučavanje, razradu i primjenu informacijsko-dokumentacijskih sustava Zavoda (BREUH).

Tijekom 2025. godine djelatnik Odsjeka za konzervatorsku dokumentaciju arheološke baštine realizirao je pretvorbu gradiva završenih programa iz analognog u digitalni oblik: Klanjec, utvrda Cesargrad; Popovača, Stari grad Jelengrad; Karlovac, Josipov bastion; Gorjani, kapela Sveta tri kralja; Očura, kapela sv. Jakova; Daruvar, Stari Slavik; Kosiinj, Kosiinjska dolina.

Odjel za kopnenu arheologiju, sjedište Juršići

Tijekom 2025. godine djelatnici Odjela za kopnenu arheologiju, sjedište Juršići (dva viša konzervatora arheologa i jedan konzervator arheolog do veljače, od travnja jedan viši konzervator arheolog i dva konzervatora arheologa) realizirali su 12 programa zaštite arheološke baštine (sustavna i zaštitna istraživanja te arheološki nadzori). Sredstvima Ministarstva kulture i medija RH bila su financirana tri programa (ukupno ugovoreni iznos 135.862,88 eura). Sredstvima vanjskih investitora financirana su zaštitna arheološka istraživanja na devet programa s ukupno ugovorenim iznosom od 194.415,30 eura. Od toga su tri financirale općine (ukupno ugovoreni iznos 13.325 eura), jedan Vodoopskrba i odvodnja Cres Lošinj (višegodišnji projekt od kojega je 2025. godine utrošeno 107.706,27 eura), jedan Istarska županija (ugovoreni iznos 25.800 eura), tri privatni investitor (ugovoreni iznos 46.384,03 eura) te jedan Odvodnja Rovinj – Rovigno d.o.o. (ugovoreni iznos 1200 eura).

Realizacija projekata koje je financiralo Ministarstvo kulture i medija RH usmjerena je na zaštitu ugroženih spomenika kulture koji zahtijevaju sustavni višegodišnji pristup radi njihove sanacije i obnove. Tijekom 2025. godine nastavljena su arheološka istraživanja i konzervatorsko-restauratorski zahvati na srednjovjekovnom kaštelu u Pazu, crkvi sv. Teodora kod Krnice te crkvi sv. Magdalene kod Klane.

Važan segment rada Odjela za kopnenu arheologiju sa sjedištem u Juršićima čine projekti koje financiraju vanjski investitori. Takvi su projekti u pravilu povezani sa zaštitnim arheološkim radovima, odnosno najčešće prethode određenim građevinskim ili infrastrukturnim radovima. Tijekom 2025. godine na taj su način financirana istraživanja urbane cjeline Osora, provedena na gradilištu komunalne infrastrukturne mreže naselja, zatim istraživanja unutar povijesnih gradskih jezgri Svetvinčenta (gradski trg, mjesno groblje) i Bala, Rovinja, Žminja, na području naselja Barbariga te na trasi Istarskog ipsilona na dionici od tunela Učka do Matulja.

U realiziranju navedenih programa, neovisno o tome je li bila riječ o zaštitnim ili sustavnim istraživanjima, izradi nacrtne dokumentacije i tehničkih opisa objekata ili o nadzoru konzervatorsko-restauratorskih i građevinskih radova, svi su radovi provedeni prema najvišim standardima struke i u skladu s međunarodno priznatim metodama rada.

Bitan dio svih arheoloških radova je njihova prezentacija na predavanjima na različitim znanstvenim kongresima, a djelatnici Odjela tijekom 2025. godine pripremili su nekoliko znanstvenih radova za objavu. Djelatnici su također sudjelovali na međunarodnim znanstvenim skupovima te održali i predavanja za javnost.

Djelatnost Odjela može se predstaviti na primjeru ovogodišnjih istraživanja kaštela u Pazu, crkvi sv. Teodora kod Krnice, crkve sv. Marije Magdalene u Klani te istraživanja unutar gradske jezgre Osora.

Utvrda u Pazu nalazi se iznad istoimenoga sela, na cesti koja povezuje Boljun i Pazin. U povijesnim izvorima spominje se prvi put pokraj 13. stoljeća pod imenom *Pas*. Danas vidljivi ostaci odnose se na pregradnju iz 1570. godine, iako postoje i dijelovi koji se mogu odrediti kao starije faze. Do danas su u izvornoj visini očuvani glavna kula i južni zid koji se na nju naslanja. Prema temeljima perimetra utvrde, može se zaključiti da je imala oblik

nepravilnog četverokuta (oko 30 x 19 m). Osim zidova kule i palasa, na terenu se razaznaju i dijelovi pomoćnih objekata, koji su se nalazili unutar prostora utvrde.

U dosadašnjem tijeku radova statički je saniran najugroženiji dio utvrde, odnosno južni zid palasa te istočni, sjeverni i zapadni zidovi kule.

Tijekom 2025. godine konzervatorsko-restauratorski radovi na kaštelu Paz obuhvatili su ostatke sjevernog i istočnog bedema. Radovi na ostacima sjeveroistočnog dijela kaštela počeli su čišćenjem raslinja sa svih zidnih ploha te uklanjanjem nužnog dijela oštećenih i raspucanih dijelova kamena kako bi se došlo do čvrste podloge. Urušeni dio između sjevernog i istočnog zida pažljivo je iskopan, uz stalni nadzor arheologa, a kvalitetniji kamen odvajao se za kasniju potrebu.

Sjeverni dio zida građen je od velikih klesanih, pravilnih blokova s vanjske strane te od nešto manjega kamena s unutarnje. Vanjsko lice zida bilo je ispucano i u velikoj mjeri smrvljeno pod utjecajem atmosferilija, raslinja i nasipnog dijela urušenja, stoga je bilo potrebno ukloniti red do dva kako bi se došlo do čvrste podloge za zidanje krune zida. Pri zidanju novopribavljenim kamenom pazilo se na postojeći slog kamena. Zid je završen, očišćen i saniran do visine od dva do tri metra.

U konačnici su vanjsko i unutarnje lice sjevernog zida tretirani fugiranjem i dersovanjem, nakon čega je istočni dio zida patiniran da bi se koloristički uskladio s ostalim, zasad obnovljenim dijelovima kompleksa. Sav urušen i iskopan materijal s lokaliteta odvezio se na obližnji gradilišni deponij, a ostatak zemljanog nasipa s vanjske strane sjevernog bedema uređen je na iskopanoj razini.

Paz, kaštel Paz. Pogled na sjeverni i istočni dio zidova utvrde tijekom radova. Snimka: Kapitel d.o.o., 2025.

Paz, kaštel Paz. Unutarnje lice istočnog zida nakon završnog patiniranja. Snimka: S. Pamić, 2025.

Crkva sv. Teodora, smještena nedaleko od mjesta Krnica u Općini Marčana, jednobrodna je i pravilno orijentirana građevina, od 19. stoljeća napuštena. Arheološkim istraživanjima utvrdilo se postojanje crkve od 5. stoljeća, što potvrđuju stilska obilježja građevine i arheološki nalazi keramičkih i numizmatičkih predmeta te kosturni ukopi oko crkve.

Od 2018. godine provode se sustavna arheološka istraživanja, a od 2021. godine i građevinska sanacija objekta. Otada je uklonjena gusta vegetacija, napravljena je snimka postojećega stanja i istraжена unutrašnjosti crkve do kamenog popločenja, kao i prostor oko crkve s istraženim kosturnim ukopima.

Arheološko istraživanje u 2025. godini provodilo se s južne strane crkve te dijelom uz sjeverni zid crkve.

Uz sjeverozapadni ugao crkve istraženo je osam grobova u kojima su dokumentirani kosturi odraslih osoba u anatomsom položaju te više dislociranih kostiju višestrukim prekopavanjima. Svi su ukopi orijentirani u smjeru zapad – istok, s glavom na zapadu. U jednom od grobova (G62) pronađena su dva bizantska zlatnika, a riječ je o solidusima vladara Justina II. (565. – 578.) i Tiberija II. Konstantina (578. – 582.).

S južne strane crkve dokumentirano je više manjih i većih zidova, od nestabilnih suhozida do zidova povezanih žbukom. Svi su ti zidovi djelomično uništeni pri ukopu pokojnika, stoga se neki segmenti zidova mogu povezati u cjelinu na temelju smjera i načina gradnje.

Uz južni zid crkve pronađena je cisterna ukopana u matičnu stijenu. Na cisterni je otučena žbuka pa je ona očuvana samo u kutovima pri samom dnu te na gotovo cijeloj površini dna. Uz apsidu su dokumentirana dva zida iz razdoblja kasne antike, datirana na temelju keramičkih ulomaka. Između tih zidova nalazi se sloj sivog pločastog kamenja, koji upućuje na kraj funkcioniranja kasnoantičkog objekta uzrokovan požarom, koji je prethodio gradnji crkve.

U ovogodišnjim arheološkim istraživanjima na prostoru crkve sv. Teodora istraženo je 26 grobnih cjelina s 36 kostura u anatomsom položaju, od kojih je devet dječjih.

Osim arheoloških istraživanja, na lokalitetu se uređivao okoliš u svrhu prezentacije ostataka crkve. Deponirana zemlja s iskapanja odvezena je na drugu lokaciju, kako bi okoliš crkve bio čist i uredan i kako bi se mogla proširiti arheološka istraživanja, s obzirom na nove nalaze struktura otkrivene s južne strane crkve. Unutrašnjost crkve je očišćena od trave, pokrivena je geotekstilom i paropropusnom/vodonepropusnom folijom te pokrivena pijeskom.

Krnica, crkva sv. Teodora.
Nakon završenih arheoloških
istraživanja 2025. godine
i uređenja unutrašnjosti.
Snimka: S. Pamić, 2025.

Crkva sv. Marije Magdalene u naselju Paka jedna je od šest crkava koje su u srednjem vijeku postojale na području Klane. O postojanju crkve sv. Marije Magdalene može se ući u trag tek na temelju šturih pisanih izvora, katastra i oporuka. Prvi koraci u ubiciranju lokaliteta oko današnjega raskrižja na Mandaleni poduzeti su u proljeće 1996. godine, kad je organizirano pretraživanje lokaliteta. Rezultat je bio pronalaženje lokacije lijevo od raskrižja, na kojoj su pronađeni ostaci neke građevine. Manjim sondažnim istraživanjima na spomenutoj lokaciji 2018. godine pronađen je manji kamen sa žbukom. Teren je tada očišćen od gustog raslinja i stabala te su pronađeni temelji građevine za koju se utvrdilo da je crkva, dimenzija 7,20 m x 11,70 m.

Ostaci crkve sv. Marije Magdalene predstavljaju građevinu s upisanom polukružnom apsidom i ravnim začelnim zidom, čiji su ostaci dosta oskudni i uglavnom građeni na matičnoj stijeni (lapor). Crkva je gotovo u cijelosti očuvana u samo jednom redu kamenja, osim sjeverozapadnog dijela sjevernog zida, gdje je na spoju sa zapadnim zidom očuvan u dva do tri reda kamenja. Ulaz se nalazi na zapadu, gdje su vidljivi ostaci praga, a osim apside, od ostalih arhitektonskih elemenata ističu se pregradni zidovi (temelji oltarne pregrade), kao i temelj kružne baze oltara na području apside.

Tijekom 2025. godine Odjel za kopnenu arheologiju Juršići Hrvatskog restauratorskog zavoda provodio je arheološka istraživanja i nadzor tijekom konzervatorsko-restauratorskih radova na lokalitetu Klana – ostaci crkve sv. Marije Magdalene. Radovi na sanaciji popločenja te crkve 2025. godine počeli su numeriranjem, sortiranjem i odlaganjem ploča od pješčenjaka od kojih je izvedeno unutarnje popločenje, s obzirom na podložnost pucanju i mrvljenju. Najštećeniji je bio središnji dio, na kojemu su se neke ploče trebale potpuno ukloniti i zamijeniti, dok je dio ploča uz bočne zidove i na području svetišta crkve trebalo tek dopuniti. Nakon uklanjanja ploča bilo je potrebno zemljani sloj debljine 20 cm (koji je služio kao podloga) zamijeniti kamenom frakcijom, odnosno novom podlogom za kamene ploče. Iskoristive ploče vraćene su na prvotno mjesto, dok su one popucane zamijenjene pločama deponiranim uz crkvu tijekom arheoloških istraživanja. Postavljene su u vapneni mort, dok je u središnjem dijelu, gdje nisu evidentirane, prostor niveliran tamponom položenim na prethodno postavljen geotekstil i kamenu frakciju.

Radovi su obuhvatili i obnovu nedostajućih dijelova oltara u svetištu, kao i završetak južnog temelja zida oltarne pregrade.

Klana, ostaci crkve sv. Marije Magdalene. Crkva nakon završenih konzervatorsko-restauratorskih radova 2025. godine. Snimka: M. Baričević, 2025.

Osor je naselje s kontinuitetom života od prapovijesti do danas. Najintenzivniji razvoj doživjelo je u rimskom razdoblju, jer je upravo tada bilo jedna od važnih točaka istočnojadranskoga plovidbenog puta, što je zasigurno pridonijelo i njegovu kozmopolitskom karakteru. Dosadašnjim arheološkim i geofizičkim istraživanjima potvrđeni su važnost i slojevitost naselja kroz povijest.

Istraživanja u Osoru poduzeta su u sklopu višegodišnjega projekta pri postavljanju kanalizacije u naselju, a završila su 2025. godine. Većina arheoloških istraživanja provodila se unutar gradskih zidina, dok se izvan naselja provodio arheološki nadzor. Najraniji slojevi grada potvrđeni su pokretnim nalazima prapovijesne keramike, ali i nepokretnim nalazima, što se odnosi na ostatke bedema i objekata. Najviše nepokretnih nalaza, jasne namjene, potječe iz rimskog razdoblja (1. – 3. st.), dok se srednjovjekovni nalazi najbolje očituju u obrambenoj strukturi grada, arhitektonskim ostacima sakralnih objekata s grobnim ukopima koji ih okružuju, ali i u pojedinačnim nalazima dijelova prostorija koje su služile u nasebinske, nadzorne ili pak proizvodne svrhe.

Istraživanja u 2025. godini obuhvatila su uglavnom rubne dijelove grada; rezultirala su nepokretnim nalazima u vidu bedemskih struktura, s kontinuitetom od prapovijesti do novog vijeka. Osobito se to odnosi na zapadni ulaz u grad, gdje se prati kontinuitet gradnje od helenističkog razdoblja do danas.

Iako se u prijašnjim kampanjama utvrdio položaj antičkog foruma, ponovno je potvrđen istočni rub definiranjem još jednoga stupa od ukupno šest baza za stupove istočnog trijema foruma, kao i pronalaskom veće količine bojene zidne žbuke istočno od navedenog stupa. Bojena zidna žbuka pronađena je unutar prostorija koje su flankirale forum s istočne strane pa je moguće riječ o antičkim tabernama. Osim istočnog dijela, dokumentiran je zapadni kraj antičkog foruma pronalaskom forumskih ploča podno zapadnog dijela Glavne ulice (Dekumane). Time je ujedno potvrđeno da se gabariti antičkog trga ne poklapaju s današnjim. Prema istraživanjima, antički je trg bio veći, a uz to je bio i sastavni dio objekata koji današnji trg flankiraju sa zapadne strane.

Istraživanja na najsjevernijem dijelu grada, u predjelu samostanskog kompleksa sv. Petra, potvrdila su širenje klaustra prema zapadu, kao i postojanje zidanih grobnica. Osim uokolo crkve sv. Petra, ukopi su pronađeni i na drugim dijelovima grada, što potvrđuje činjenicu da je na području Osora nekada postojalo više sakralnih objekata, uz koje se vežu pronađeni ukopi.

Osor, detalj zapadnog zida hodnika klaustra sv. Petra sa zidanom grobnicom. Snimka: M. Baričević, 2025.

Osor, samostanski kompleks sv. Petra sa istraženim dijelom na zapadnom kraju platoa. Snimka: M. Baričević, 2025.

Odjel za podvodnu arheologiju

Tijekom 2025. djelatnici Odjela za podvodnu arheologiju (troje konzervatora savjetnika arheologa, dvojica viših konzervatora arheologa, jedan konzervator arheolog i jedan konzervator tehničar) realizirali su jedanaest programa zaštite arheološke baštine. Sredstvima Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske financirano je devet programa (ukupno ugovoreni iznos 228.500 eura). Također je nastavljena suradnja na realizaciji projekata Odjela za podvodnu arheologiju s Ministarstvom unutarnjih poslova RH, Lošinjskim muzejom iz Malog Lošinja, Arheološkim muzejom u Zadru te suradnja s udrugom DEGUWA (Deutsche Gesellschaft zur Förderung der Unterwasserarchäologie e.V.) iz Njemačke, Sveučilištem iz Trnave (Trnavská univerzita v Trnave) i Arheološkim institutom Slovačke akademije znanosti (Archeologický ústav SAV Nitra). Osim redovitih programa, djelatnici Odjela održali su i tečaj ronilačke specijalnosti „Podvodna arheologija“ za pripadnike Zapovjedništva za intervencije Ravnateljstva policije MUP-a RH.

Programima čiju je realizaciju financiralo Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske bila su obuhvaćena rekognosciranja i zaštitna arheološka istraživanja. Podvodna istraživanja usmjerena su na višegodišnje radove rekognosciranja i istraživanja podmorja i kopnenih voda na području Primorsko-goranske, Šibensko-kninske, Splitsko-dalmatinske, Dubrovačko-neretvanske, Zadarske i Karlovačke županije (Primorsko-goranska županija, podmorje; Šibensko-kninska županija, podmorje; Splitsko-dalmatinska županija, podmorje; otok Palagruža, pličina Pupak; Dubrovačko-neretvanska županija, podmorje; Vinkovci – Karlovac, arheološko istraživanje u kopnenim vodama – Kamensko, rijeka Kupa, rimski brodolom; Molat – antički brodolom i Trogir, podmorje). Svi navedeni programi provode se u kontinuitetu.

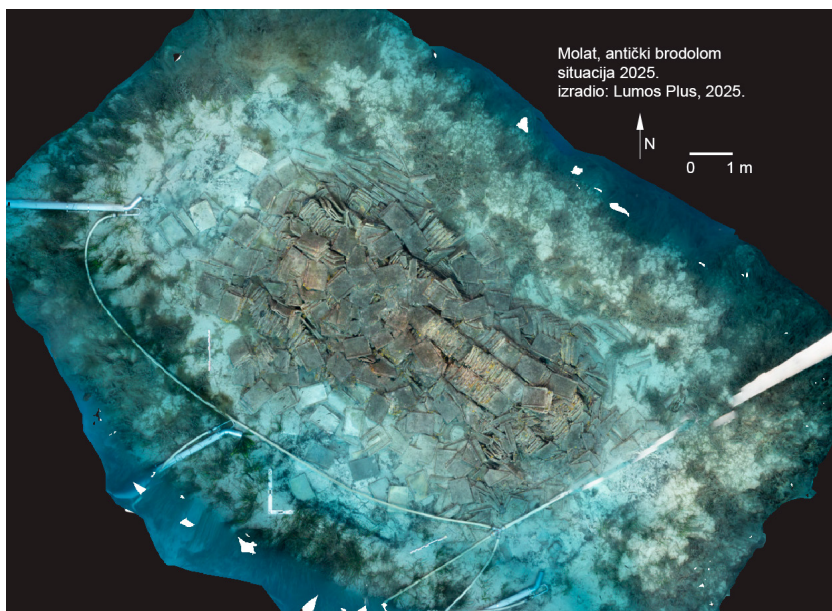
Jedan od segmenata rada Odjela za podvodnu arheologiju su i projekti koje financiraju vanjski investitori. Tijekom 2025. godine realizirana su dva programa: tvrtka DragorLux iz Zagreba financirala je arheološki nadzor za program “Szent Istvan 2024” (u iznosu od 1500 eura), a tvrtka U.O. Riva sa Žirja financirala je arheološki pregled U. Stupica na Žirju (u iznosu od 3800 eura).

Svi su radovi provedeni u skladu sa zakonskim propisima Republike Hrvatske i međunarodno priznatim suvremenim metodama rada.

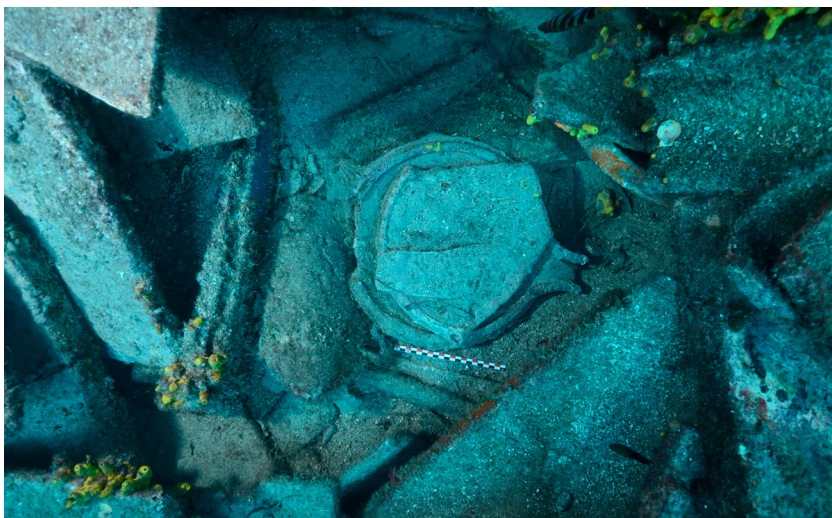
Djelatnost Odjela za podvodnu arheologiju moguće je predstaviti na primjeru ovogodišnjih radova na nalazištima u podmorju Zadarske, Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske županije.

U sklopu programa *Molat, antički brodolom, arheološko istraživanje* provedeno je podvodno arheološko istraživanje antičkog brodoloma kod otočića Mladinj, u blizini otoka Molata. U istraživanju su, osim djelatnika Hrvatskog restauratorskog zavoda, sudjelovali i djelatnici Arheološkog muzeja u Zadru, s kojima je ostvarena odlična stručna suradnja, kao i djelatnici Zapovjedništva za intervencije MUP-a RH, s kojima Odjel za podvodnu arheologiju u posljednjih dvadeset godina intenzivno surađuje na zaštiti podvodnih kulturnih dobara koje provodi Odjel. Istraživanja su provedena na nalazištu antičkih tegula (pojedine su tegule imale pečate s oznakom radionice) i imbreksa koji su bili brodski teret. Tegula je ravna ploča s uzdignutim rubom, načinjena od gline, koja je korištena za pokrivanje krovova, često u kombinaciji s polukružnim crijepom (imbrekсом). Položaj navedenog tereta na morskome dnu indiciralo je postojanje brodske konstrukcije u dubljim slojevima pješčanog sedimenta s obzirom na to da teret nije rasut, nego je na morskome dnu položen u kompaktnu cjelinu, onako kako je bio prevožen u brodu. Cilj istraživanja bio je utvrditi potencijalne ostatke brodske konstrukcije u sedimentu oko i ispod tereta i definirati postojanje sitnijeg pokretnog materijala koji se morao nalaziti na brodu tijekom putovanja (keramika iz brodske kuhinje, predmeti svakodnevne upotrebe i sl.). Nažalost, unutar područja rasprostiranja broskog tereta ne postoje ostaci brodske konstrukcije. To znači da je teret bio transportiran u potpalublju, a pri potonuću se okrenuo, što je rezultiralo uredno složenim teretom, dok je drvena brodska konstrukcija zbog djelovanja mora potpuno nestala. Toj teoriji u prilog ide i činjenica da je sloj pješčanog sedimenta relativno tanak, što je otežalo konzervaciju drvenih dijelova broda koji nisu utonuli u pijesak, nego su ostali na površini i, zbog djelovanja morskih organizama i morske struje, jednostavno propali i nestali. U pukotinama u kamenom živcu i unutar samoga pješčanog sedimenta pronađen je velik broj keramičkih nalaza, od kojih je moguće izdvojiti jedno dno

amfore (prema obliku, pretpostavlja se da je riječ o amfori Lamboglia 2), nekoliko primjera fine kuhinjske keramike i *terra sigillata* (fina, sjajna rimska keramika crvene boje s bogatim ukrasima, oblikovana u kalupima i masovno proizvođena), kao i nekoliko cjelovitih i fragmentiranih primjera mužara koji su služili za miješanje i mljevenje hrane ili začina, što upućuje na to da su možda i oni bili dio brodskog tereta (što je vrlo rijedak slučaj), jer ih je neuobičajeno mnogo s obzirom na potrebe brodske kuhinje. Navedene je nalaze moguće datirati u 1. i 2. stoljeće i pretpostavlja se da potječu s Apeninskog poluotoka.

Otok Molat, antički brodolom, ortofotografija nalazišta. Izrada: Lumos plus, 2025.

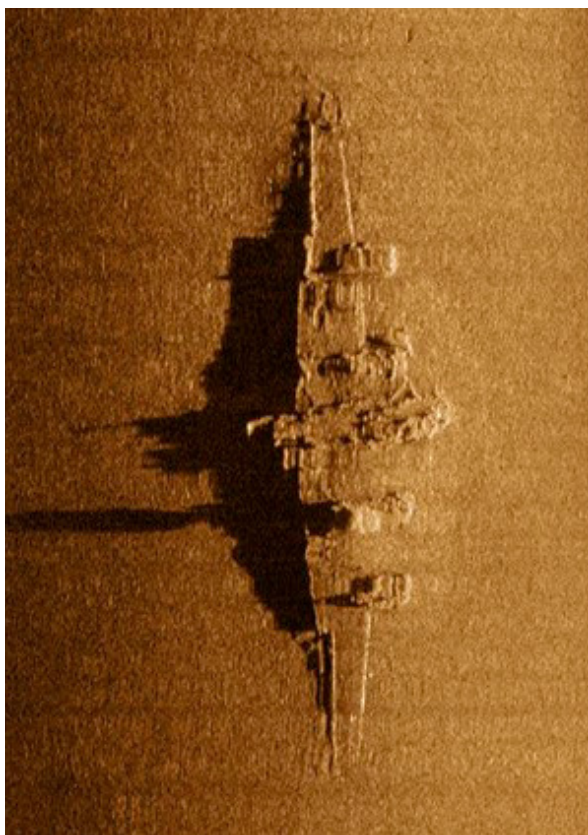

Otok Molat, mužar *in situ*. Snimka: P. Dugonjić, 2025.

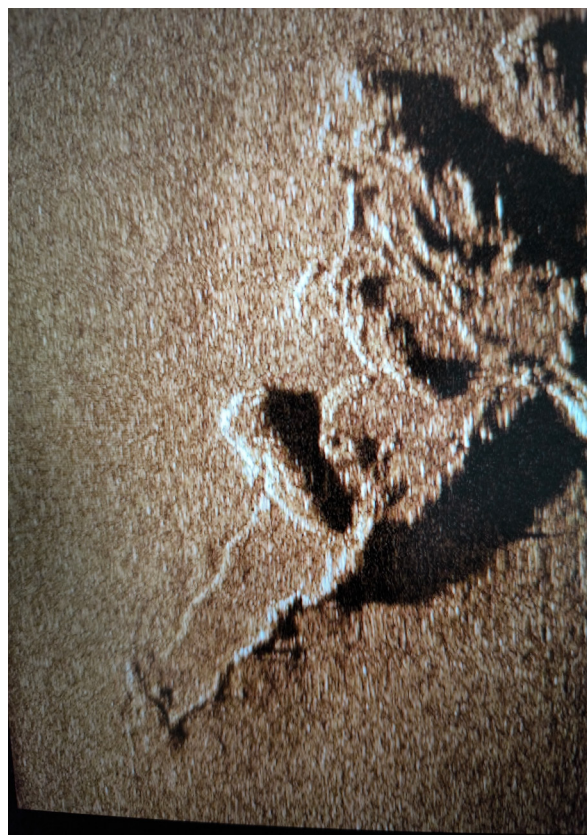

Otok Molat, tegula *in situ* s vidljivim pečatom. Snimka: P. Dugonjić, 2025.

U sklopu programa o. *Brač, brački kanal, olupina aviona B-24 iz Drugoga svjetskog rata* provedeno je istraživanje zrakoplova u dvije faze, u lipnju i rujnu 2025. Obavljeno je istraživanje, odnosno dokumentiranje zrakoplova iz Drugoga svjetskog rata u Bračkom kanalu. Informacije o poziciji i dubini dobivene su od ronioca Maksa Kesića iz Splita, koji je i prijavio nalaz. S obzirom na to da dobivena pozicija nije bila precizna, pretraženo je suspektno područje na plovidbenoj ruti trajekta Split – Supetar, s ciljem ubiciranja zrakoplova čija olupina, prema informacijama, leži na oko 50 metara dubine. Pretraživanje je provedeno sonarom s bočnim snimanjem (eng: *side scan sonar*) kojim je nakon kraće potrage olupina pronađena. Nažalost, vidljivost na morskom dnu bila je izrazito loša (manja od 10 cm), što je onemogućilo uspješnu potragu za identifikacijskim oznakama ili serijskim brojem kojima bi zrakoplov bio točno identificiran. Prema podacima o serijskom broju zrakoplova ili njegovim identifikacijskim oznakama moguće je dobiti uvid u imena članova posade, ime bombardera i broj eventualnih ljudskih žrtava pri padu zrakoplova. Nakon iznimno zahtjevnih tehničkih urona, sofisticiranom fotografskom opremom uspješno je napravljen 3D model olupine. Olupina se nalazi na muljevitom morskome dnu, okrenuta naopako, na dubini od 50 metara. Vidljiv je jedan lijevi izvučeni kotač, dok je drugi ostao u krilu aviona. Nedostaju pilotska kabina i rep, koji su se vjerojatno odvojili pri udaru, tj. slijetanju u more. Ipak, informacije Maksa Kesića ne podudaraju se s pronađenom olupinom, pa je u rujnu provedena još jedna kraća akcija pretraživanja okolnog područja. Nije locirana nova olupina, ali s priličnom sigurnošću možemo utvrditi poziciju udara zrakoplova u more. Prema dostupnoj literaturi, moguće je da je riječ o bombarderu B-24 s četiri motora, ukupne dužine 20,47 m (B-24H) s rasponom krila od 34 m i posadom od 11 članova, nadimka *Banana Boat* iz 15. Zračne armije, 450. Bombarderske grupe, 720. eskadrile, koji je pao u okolici Splita 10. rujna 1944. Toga dana bombardirani su ciljevi u okolici Beča, gdje je ovaj zrakoplov i oštećen. Posada je iskočila kod Splita te je spašena i odvedena na otok Vis. Matični aerodrom zrakoplova bila je Manduria u Apuliji, Italija. Tip bombardera bio je B-24H-5-FO, a serijski broj 42-7742. Navedene podatke potrebno je provjeriti komparacijom sa serijskim brojem zrakoplova ili njegovim identifikacijskim oznakama, kako bismo bili sigurni da je riječ o istom zrakoplovu.

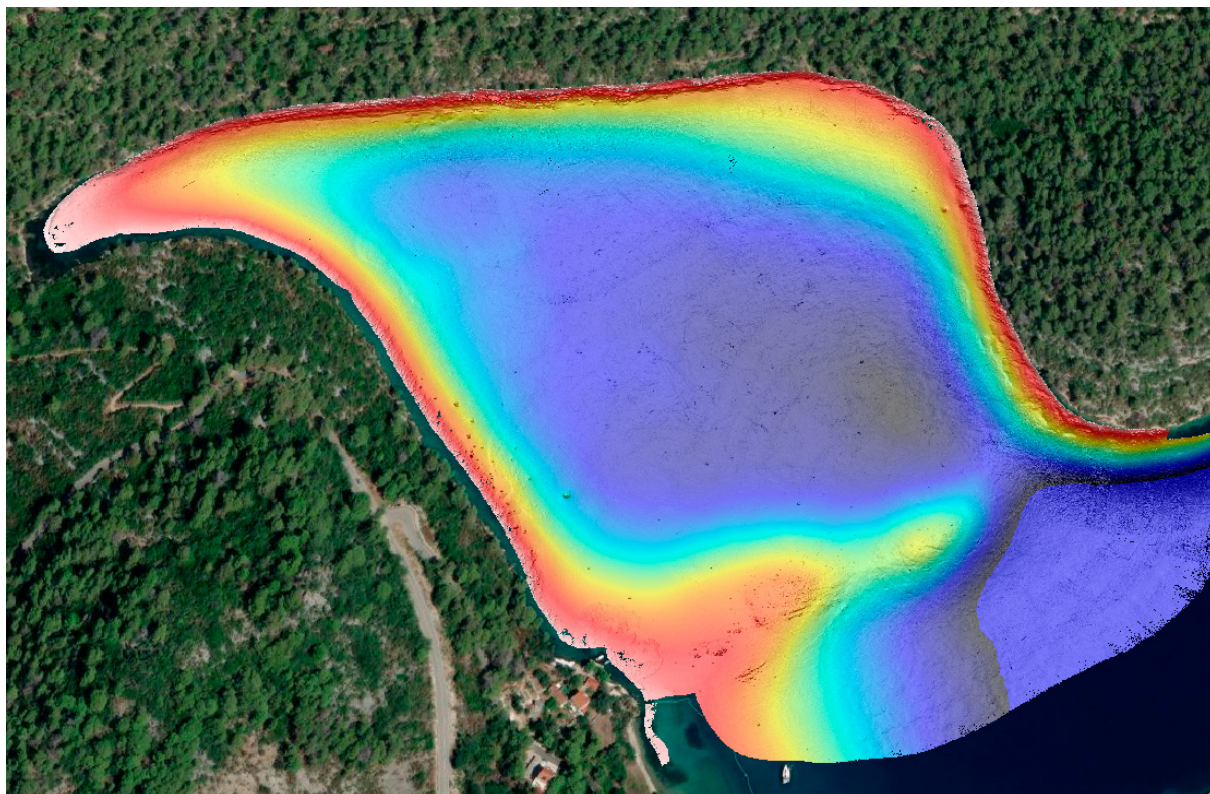

Otok Brač, snimka zrakoplova B-24 izrađena *side scan* sonarom. Snimka: K. Zubčić, 2025.

Otok Brač, snimka dijela zrakoplova izrađena *side scan* sonarom. Snimka: K. Zubčić, 2025.

U sklopu programa *Dubrovačko-neretvanska županija, podmorje* provedene su dvije faze istraživanja na dvije lokacije: u uvali Polače na otoku Mljetu u svibnju i u uvali Tatinica na otoku Mljetu u lipnju i srpnju. Prva je faza bila usmjerena na podmorje ispred kasnoantičke palače u uvali Polače. Istraživanje je provedeno u suradnji s njemačkom udrugom za promicanje i razvoj podvodne arheologije DEGUWA (Deutsche Gesellschaft zur Förderung der Unterwasserarchäologie e.V.), Odjelom za klasičnu arheologiju sa Sveučilišta u Trnavi te s Institutom za arheologiju iz Nitre, Slovačka. Ciljevi istraživačke kampanje bili su višestruki: obaviti batimetrijsko snimanje uvale Polače (mjerenja je provela slovačka tvrtka Helicop) s ciljem dobivanja precizne i detaljne konfiguracije morskoga dna s vidljivim strukturama na morskome dnu; obaviti geodetska mjerenja dosad istraženih struktura pod morem i pregledati dosad neistražene dijelove uvale. Istraživanje se nastavlja na prethodno započeta istraživanja, a odnosi se na već postojeće sektore ispred kasnoantičke palače u samom dnu uvale. Uz već postojeće sektore 2 i 3, u kojima su nastavljeni iskop i izrada arheološke dokumentacije, ovogodišnje istraživanje prošireno je i na sektore 4, 5 i 6. Sektor 4 nalazi se u središtu Polača, uz пристаниšte putničke linije; sektor 5 odnosi se na prirodnu plićinu otprilike 100 m sjeveroistočno od sektora 3, na kojoj se vjerojatno nalaze ostaci prapovijesnog naselja, a sektor 6 odgovara uvali Rogač na krajnjem sjeverozapadu uvale Polače. Na popis pokretnih arheoloških nalaza unesene su 233 stavke: većinom je riječ o fragmentiranim ulomcima kasnoantičke keramike i malom broju nalaza fragmentiranog staklenog posuđa, kosti i drva. Prema preliminarnoj analizi pokretnih nalaza, riječ je o materijalu korištenom u kasnoj antici, od 4. do 6. stoljeća. Druga je faza bila usmjerena istraživanju bizantskog brodoloma iz 7. ili 8. stoljeća. Rad na nalazištu, kao i proteklih godina, bio je otežan zbog strme konfiguracije terena, tj. morskoga dna na kojemu je nalazište situirano, kao i velike količine sitnog rahlog pijeska koji se, pri iskopu sedimenta, zajedno sa sitnim arheološkim materijalom, slijevao od plićih prema dubljim dijelovima nalazišta. Ovogodišnji iskop na nalazištu bio je koncentriran isključivo na područje sektora 1, dok je sektor 2 u više navrata pretražen detektorom metala. Sektor 1 odnosi se na plići dio nalazišta između 32 i 35 m dubine, dok se sektor 2 proteže od 35 do 40 m dubine. Tijekom ovogodišnje istraživačke kampanje otkriveni su i prikupljeni pokretni arheološki nalazi koji uključuju keramiku, metal i drvo. Na popis nalaza upisane su 22 zasebne stavke, od kojih se neke sastoje od više predmeta (npr. ulomaka iste posude). Od keramičkih nalaza zanimljiva je fragmentirana oslikana kuglasta amfora širokog grla, cjelovitog manjeg kuglastog lonca s dvije ručke te malog cjelovitog kuglastog vrča s jednom ručkom. Pronađena su i četiri zlatna predmeta od zlatnog lima ukrašenog reljefnim ukrasima, jedan pojasni jezičac i tri zlatne aplike.

Dubrovačko-neretvanska županija, podmorje, rezultati batimetrijskog mjerenja uvale Polače. Izrada: Helicop, 2025.

Odjel za restauriranje arheoloških nalaza

Tijekom 2025. godine djelatnici Odjela za restauriranje arheoloških nalaza (četiri viša konzervatora-restauratora, jedan konzervator-restaurator, jedan konzervator-restaurator tehničar II. stupnja i jedan konzervator-restaurator tehničar I. stupnja) sudjelovali su u realizaciji konzerviranja i restauriranja arheoloških nalaza na 35 programa. Konzervatorsko-restauratorski radovi izvedeni su na 1525 nalaza, a u cijelosti su završeni na njih 1236. Obradeno je najviše brončanih (427), željeznih (354), staklenih (133) i keramičkih (132), potom drvenih (81), jantarnih (52) i zlatnih (36) nalaza. Radovi su obavljani i na manjem broju srebrnih (8), mesinganih (5), kamenih (4) i koštanih (2) nalaza, kao i na dva nalaza rađena od različitih vrsta materijala. Radovi još traju na 243 željezna, 20 drvenih, 15 keramičkih, sedam brončanih i četiri staklena nalaza. Valja napomenuti da se pod jednim nalazom veoma često podrazumijeva više predmeta te da su radovi na pojedinim predmetima zbog njihove veličine i/ili složenosti zahvata bili dugotrajni. Željezni nalazi i nalazi izvađeni iz mora također zahtijevaju višemjesečne radove zbog desalinizacije kojoj moraju biti podvrgnuti prije bilo kakvih drugih zahvata. Svi predmeti su nakon dovršenih radova fotografirani te je sastavljena pisana restauratorska dokumentacija.

Sredstvima Ministarstva kulture i medija RH bilo je financirano sedam programa (ukupno ugovoreni iznos 37.000 eura): Lovreč, Sv. Lovreč Pazenatički; Brinje, Stari grad Sokolac; o. Lošinj, državna cesta 100 (dionica Osor – Nerezine); Jalžabet, Bistričak; Nadin, Gradina; Trema, crkva sv. Julijane; Šarengrad, franjevački samostan i crkva sv. Petra i Pavla.

Primarna djelatnost Odjela jest konzerviranje i restauriranje nalaza pronađenih tijekom realizacije redovitih programa ostalih odjela Službe za arheološku baštinu Hrvatskog restauratorskog zavoda. U 2025. godini obrađeni su nalazi sa 16 kopnenih i 10 podvodnih arheoloških nalazišta.

U 2025. godini ugovorena su dva programa u cijelosti financirana sredstvima vanjskih investitora (ukupno ugovoreni iznos 2080 eura). Grad Vrlika financirao je prvu fazu (odsoljavanje) konzervatorsko-restauratorskih radova na ostacima srednjovjekovnog oklopa pronađenima u arheološkim istraživanjima tvrđave Prozor u Vrljici (ugovoreni iznos 550 eura). Muzej Like Gospić financirao je konzervatorsko-restauratorske radove na srednjovjekovnom željeznom maču inv. broj MLG A-5356 (ugovoreni iznos 1530 eura).

Svi konzervatorsko-restauratorski radovi izvedeni su prema zakonskim propisima Republike Hrvatske i u skladu s međunarodno priznatim metodama rada.

Djelatnost Odjela može se predstaviti na primjeru ovogodišnjih radova na pokretnim arheološkim nalazima s podvodnog nalazišta brodolom *Szent Istvan* te s kopnenih nalazišta: o. Lošinj, državna cesta 100 (Osor – Nerezine); Sveti Lovreč, Sv. Lovreč Pazenatički; Jalžabet, Bistričak i Trema, crkva sv. Julijane.

Odjel za podvodnu arheologiju Hrvatskog restauratorskog zavoda obavlja periodični nadzor olupine ratnog broda *Szent Istvan*, potopljenog 1918. godine kod otoka Premude. Tijekom 2025. godine obavljeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na devet nalaza (porculanska šalica i noćna posuda, staklena boca za vino, stropna svjetiljka iz kapetanskog salona, stakleno sjenilo, četiri metalna puceta s prije pronađene uniforme), od čega je osam u cijelosti dovršeno. Stropna svjetiljka i puceta, izvađeni 2019. godine, već su povrgnuti dugotrajnom procesu desalinizacije, dok je za predmete od porculana i stakla bilo dovoljno samo ispiranje u tekućoj vodi. Predmeti su u većoj ili manjoj mjeri prekriveni raznim morskim obraštajem, a metalni i korozivnom naslagom. Porculan i staklo očišćeni su mehaničkim i kemijskim metodama. Na noćnoj posudi pronađeni su ostaci ukrasne trake modre boje koja je rekonstruirana, a za nedostajući dio oboda staklene boce izrađen je kalup za rekonstrukciju koja je u završnoj fazi. Mesingani prednji dio puceta je prethodno dovršen, a u 2025. rekonstruirane su potpuno propale poledine od željeza. Najsloženiji i najdugotrajniji radovi obavljeni su na električnoj stropnoj svjetiljci, koja se sastoji od višedijelnog kućišta od mesinga s bakrenim vijcima, staklene žarulje s mesinganim grlom i bakrenim žicama obloženim voštanim platnom, gumene brtve i ukrašenog staklenog sjenila. Komponente su postupno rastavljane, a metal čišćen mehanički i ultrazvučnom metodom, zatim konzerviran i zaštićen površinskim lakom, dok je staklena žarulja slijepljena od ulomaka. Dio bakrenih vijaka koji su sasvim propali zamijenjen je sličnim mesinganim. Gumena brtva je tretirana konsolidantom i spojena. Naposljetku je svjetiljka ponovno složena. Izrađena je završna fotografska i pisana restauratorska dokumentacija, a predmeti su pripremljeni za povratak u nadležni muzej u Puli.

Otok Premuda, olupina ratnog broda *Szent Istvan*. Stropna svjetiljka prije i nakon konzervatorsko-restauratorskih radova. Snimka: P. Gamulin, 2025.

Tijekom 2025. godine nastavljeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na pokretnim arheološkim nalazima s antičke nekropole pronađene u arheološkim istraživanjima nalazišta o. Lošinj, državna cesta 100 (dionica Osor – Nerezine). Manji dio grobova može se datirati u razdoblje prapovijesti, dok se većina od 202 istražena groba datira u razdoblje od kraja 1. stoljeća pr. Kr. do sredine 2. stoljeća. Osim desetak kosturnih grobova, većina pripada incineracijskom načinu ukapanja, sa spaljenim ostacima pokojnika položenim u kamenu, staklenu ili keramičku urnu.

Na keramičkim nalazima nastavljeni su radovi konsolidacije, spajanja, lijepljenja, rekonstrukcije i nijansiranja.

Brojni stakleni predmeti (urne, boce, balzamariji, čaše, tanjuri i manje posude) nađeni su potpuno očuvani, samo prekriveni zemljom i kalcifikatom. Nakon pranja i čišćenja mekim četkicama uslijedilo je čišćenje blagom kiselinom radi uklanjanja kalcifikata. Fragmentirani predmeti su spajani, lijepljeni i rekonstruirani.

Brončani predmeti, većinom fibule, igle, strigili, posudice, lampice, prstenje i novac, mehanički su čišćeni od korozije skalpelom pod binokularnim povećalom, mikropjeskarnikom, mikromotorom ili ultrazvučnom iglom. Predmeti od više ulomaka su lijepljeni, rekonstruirani te završno zaštitno premazani.

Složeni konzervatorsko-restauratorski radovi na željeznim, brončanim, staklenim, organskim i preostalim keramičkim predmetima nastaviti će se i sljedećih godina.

Cjelokupni materijal fotografira se prije i poslije radova te se izrađuje pisana i fotografska dokumentacija.

Otok Lošinj, državna cesta 100 (dionica Osor – Nerezine). Stakleni riton prije i nakon konzervatorsko-restauratorskih radova. Snimke: Lj. Gamulin, 2023., 2025.

Na nalazištu Sveti Lovreč, Sveti Lovreč Pazenatički od 2020. do 2024. godine provodila su se opsežna arheološka istraživanja u sklopu projekta statičke sanacije i stabilizacije srednjovjekovnih zidina. Tijekom navedenih radova prikupljena je znatna količina pokretnih arheoloških nalaza. U 2025. godini restaurirano je i konzervirano dvadeset željeznih predmeta, koji su u trenutku zaprimanja bili u različitim fazama korozijskog propadanja, s naslagama oksida i zemljanih nečistoća te s vidljivim tragovima dugotrajnog djelovanja vlage i soli.

Radovi su počeli preliminarnim istraživanjima i detaljnim vizualnim pregledom svakog predmeta; time je utvrđeno stanje stabilnosti strukture i stupanj zahvaćenosti kloridima te su definirani prioriteti u pristupu konzerviranju.

Postupak čišćenja proveden je mehanički i kemijski, ovisno o stupnju degradacije površine. Uklonjene su naslage zemlje, prašine, organskih tvari i površinskih nečistoća. Čišćenje je provedeno pod povećalom, uz upotrebu mekih četki, skalpela i drugih preciznih alata, kako bi se izbjeglo oštećenje izvorne strukture.

Zbog prisutnih korozijskih soli, svi su predmeti podvrgnuti procesu odsoljavanja, nakon kojega su uklonjene korozivne naslage do razine stabilne izvorne površine; potom su predmeti temeljito osušeni i zaštićeni.

Sveti Lovreč, Sveti Lovreč Pazenatički. Željezna kopča prije i nakon konzervatorsko-restauratorskih radova. Snimke: M. Mustaček, 2025.

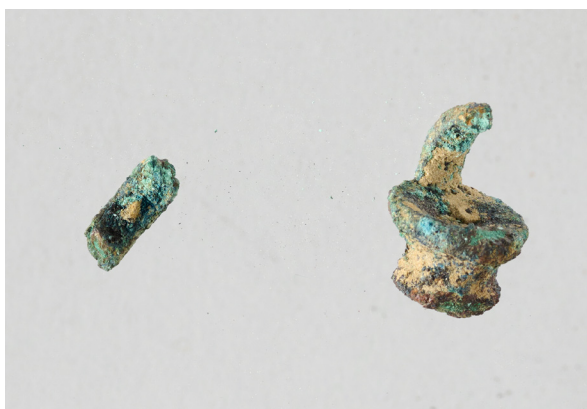

Sveti Lovreč, Sveti Lovreč Pazenatički. Oštrica noža prije i nakon konzervatorsko-restauratorskih radova. Snimke: M. Mustaček, 2025.

Konzervatorsko-restauratorski radovi na pokretnim nalazima s nalazišta Jalžabet, Bistričak u suradnji s Institutom za arheologiju iz Zagreba kontinuirano traju od 2018. godine. Tijekom 2025. godine konzervirani su i restaurirani brončani, zlatni i jantarni predmeti, dok su željezni u procesu odsoljavanja. Za sve predmete izrađena je fotodokumentacija postojećeg stanja te su obavljena preliminarna konzervatorsko-restauratorska istraživanja. Brončani i željezni predmeti su u vrlo lošem stanju, u visokom stupnju korozije, većinom izuzetno sitni te lomljivi i osjetljivi.

Brončani predmeti su očišćeni mehaničkim metodama, skalpelom, ultrazvučnom iglom te mikromotorom s različitim nastavcima, tretirani blokatorom korozije i površinski zaštićeni premazom. Jantarne perle su očišćene mehanički i demineraliziranom vodom. Nisu upotrijebljena nikakva kemijska sredstva za čišćenje ni za zaštitu, zbog mogućega kemijskog oštećenja i budućih analiza materijala. Zlatni predmeti su uglavnom vrlo sitni, a osim fotografiranja i čišćenja, na mnogima nisu bili potrebni nikakvi zahvati. Neki su predmeti od drugih materijala te presvučeni tankim zlatnim limom. Brončane aplike prekrivene zlatnim limom očišćene su od vidljive bakrene korozije bez odmotavanja lima, tretirane blokatorom korozije i premazane zaštitnim premazom. Među predmetima sa zlatnom oblogom nalazi se i polukružni, pretpostavlja se, koštani predmet. Predmet je pažljivo očišćen vatiranim štapićem umočenim u mješavinu etilnog alkohola i destilirane vode te mehanički skalpelom i medicinskom iglom.

Željezni predmeti su u vrlo lošem stanju, usitnjeni i u visokom stupnju korozije, većinom lomljivi i osjetljivi. Nakon zaprimanja, očišćeni su od ostataka zemlje i grube korozije te podvrgnuti dugotrajnom procesu odsoljavanja. Svi su nalazi nakon završenih radova fotografirani te je izrađena pisana restauratorska dokumentacija; potom su predani nadležnom arheologu na daljnju znanstvenu obradu.

Jalžabet, Bistričak. Brončani lim prije i nakon konzervatorsko-restauratorskih radova. Snimke: Lj. Gamulin, 2025.

Mala crkva sv. Julijane jedan je od rijetkih potpuno očuvanih ranobaroknih ambijenata, na kojemu se od 2021. godine provode istraživanja i konzervatorsko-restauratorski radovi. Godine 2023., u zaštitnim arheološkim istraživanjima zbog izvedbe drenaže, pronađena je manja količina pokretnih nalaza na kojima su obavljeni konzervatorsko-restauratorski radovi. Tijekom 2025. godine konzervirano je i restaurirano 28 posebnih nalaza od različitih materijala: željeza, bakrenih slitina, srebra, olova, kože, stakla i keramike. Za sve predmete izrađena je fotodokumentacija postojećeg stanja te su obavljena preliminarna konzervatorsko-restauratorska istraživanja.

Željezni predmeti su u vrlo lošem stanju, u visokom stupnju korozije, većinom usitnjeni te lomljivi i osjetljivi. Očišćeni su od ostataka zemlje i grube korozije te su stavljeni u postupak odsoljavanja koji još traje.

Brončani predmeti su očišćeni mehaničkim metodama te tretirani blokatorom korozije. Površinski su zaštićeni premazom te restaurirani ako je bilo potrebe.

Srebrni novac je čišćen mješavinom etilnog alkohola i destilirane vode da bi se omekšale naslage koje su nakon toga očišćene mehanički. Crna naslaga na novcu nije potpuno očišćena jer je mnogo tvrđa od srebra pa bi moglo doći do oštećenja pri uklanjanju.

Dijelovi oglavlja su od različitih materijala, stoga su najprije oprani od zemlje mješavinom etilnog alkohola i destilirane vode. Potom su razvrstani prema materijalu i tipu na brončane zavojnice, brončane matice, ostatke kože te staklene perlice prema tipologiji. Brončane zavojnice su izuzetno tanke i krhke pa su samo mehanički čišćene od površinske korozije olovkom sa staklenim nitima, kao i brončane matice, a potom tretirane blokatorom korozije i zaštićene premazom. Staklene perlice očišćene su kistom i tankom medicinskom iglom. Ostaci kože oprani su destiliranom vodom i kistom i nisu tretirani, da bi se na njima mogle provesti analize.

Trema, crkva sv. Julijane. Dijelovi oglavlja prije i nakon konzervatorsko-restauratorskih radova. Snimke: Lj. Gamulin, 2025.

Zagreb, katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije i sv. Stjepana i Ladislava. Svod glavnog broda nakon radova statičke sanacije i uklanjanja skele. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

**Nepokretna
kulturna baština**

Programi na nepokretnim kulturnim dobrima provode se u Službi za nepokretnu kulturnu baštinu te u Službi za odjele izvan Zagreba 3 i na Restauratorskom odjelu Osijek. Temeljem reorganizacije od 1. rujna 2023. godine Služba za nepokretnu baštinu sastoji se od pet odjela (Odjel za graditeljsko naslijeđe, Odjel za zidno slikarstvo i mozaik, Odjel za kamenu plastiku, Odjel za štuko i Odjel za konzervatorsku dokumentaciju nepokretne kulturne baštine) koji radom objedinjuju provođenje svih faza programa zaštite, istraživanja i očuvanja nepokretne kulturne baštine.

Neovisno o ustrojstvenoj organizaciji Hrvatskog restauratorskog zavoda, objedinjeno je stručno praćenje programa zaštite i očuvanja nepokretnih kulturnih dobara svih Zavodskih jedinica koje obavljaju poslove na nepokretnoj kulturnoj baštini. Prema potrebi se angažiraju i vanjski suradnici s područja zaštite i očuvanja kulturnih dobara koja nisu obuhvaćena ustrojem Zavoda, a nužna su za cjelovitu provedbu programa. Radovi na nepokretnim kulturnim dobrima izvode se prema usvojenoj stručnoj metodologiji. Prethode im arhivska, građevinska (konstruktivna) te konzervatorsko-restauratorska i/ili arheološka istraživanja, a rezultati svih provedenih istraživanja predstavljeni su u konzervatorskom elaboratu zajedno s valorizacijom, prijedlogom prezentacije te prijedlogom smjernica za obnovu. Nakon što elaborat verificira mjerodavno tijelo, pristupa se izradi tehničke dokumentacije: idejnom, glavnom ili izvedbenom projektu, ishođenju potrebnih dozvola i odobrenja za radove te potom izvođenju građevinsko-obrtničkih ili konzervatorsko-restauratorskih radova.

Programi zaštitnih radova na nepokretnim kulturnim dobrima većinom su višegodišnji, zbog složenosti i opsežnosti, brojnosti faza radova i specifičnosti konzervatorsko-restauratorskih postupaka; stoga su 2025. godine u velikoj mjeri nastavljeni projekti započeti prethodnih godina.

U 2025. godini je, prema Ugovoru o osiguranju sredstava za rad, sklopljenom s osnivačem, planirana realizacija 98 programa na nepokretnoj kulturnoj baštini, uključujući i dodatna dva programa evidencije stanja i izrade troškovnika te hitnih intervencija. Sredstva osigurana programima hitnih intervencija na nepokretnoj baštini te evidencije stanja i izrade troškovnika, na traženja nadležnih konzervatorskih odjela i uz odobrenje Uprave za zaštitu kulturne baštine, koristila su se za hitne i nepredviđene potrebe postupanja na kulturnim dobrima koja nisu dio plana programske djelatnosti Zavoda. Pet programa je u statusu mirovanja, a osigurana sredstva za te programe preraspodijeljena su na ostale programske aktivnosti, predložene i usvojene na sjednicama Upravnoga vijeća Zavoda.

U sklopu tekućeg i investicijskog održavanja, za koje je sredstva osigurao osnivač, djelatnici Službe za nepokretnu baštinu proveli su sedam programa koji se odnose na poslovne prostore Zavoda.

Osim sredstava za radove koje je osigurao osnivač, sredstva su za niz programa osigurala tijela lokalne i područne samouprave, administrativne crkvene jedinice, javne ustanove i zavodi, muzeji, kazališta i drugi investitori. S vanjskim investitorima sklopljeno je 18 ugovora, a nastavljen je jedan program i dovršena su dva programa financirana sredstvima ostalih investitora, ugovorenih prethodne godine. Dva dodatna programa financirana su sredstvima Europske unije iz Mehanizma za oporavak i otpornost (NPOO).

U 2025. godini djelatnici Službe za nepokretnu baštinu sudjelovali su u izdavačkoj aktivnosti Zavoda te u izlaganju na skupovima i redovitom stručnom usavršavanju. U ostvarenju monografije *Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu – 130 godina zgrade* sudjelovao je niz institucija, među kojima i Hrvatski restauratorski zavod, a dvije djelatnice Zavoda autorice su tekstova o povijesti zgrade i o budućoj obnovi.

Godišnju nagradu „Vicko Andrić“ koja se dodjeljuje pojedincima za izvanredan doprinos u zaštiti kulturne baštine, za konzervatorsko-restauratorska istraživanja i obnovu crkve sv. Roka u Draguču dobio je stručni tim Zavoda: dr. sc. Krasanka Majer Jurišić, Kristina Krulić, Ana Škevin Mikulandra i Ivan Jengiće zajedno s konzervatoricom Područne konzervatorske službe u Puli Marinom Boico Staraj.

Zagreb, dodjela Nagrade Vicko Andrić. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

SLUŽBA ZA NEPOKRETNOST BAŠTINU

U 2025. godini u Službi za nepokretnost baštinu realizirano je 59 programa koje je financirao osnivač, Ministarstvo kulture i medija RH, a bili su dio redovite programske djelatnosti, te još osam programa financiranih sredstvima ostalih investitora i sedam programa investicija. Pet planiranih programa nije realizirano.

Odjel za graditeljsko naslijeđe

Na Odjelu za graditeljsko naslijeđe zaposleno je 11 djelatnika na neodređeno vrijeme, koji rade na provođenju programa s područja graditeljskog naslijeđa i arhitektonske struke. Programi koje vode većinom su višegodišnji, zbog složenosti i opsežnosti faza radova te specifičnosti konzervatorsko-restauratorskih postupaka; stoga se u 2025. godini veći dio aktivnosti Odjela odnosi na provedbu prethodno započetih programa i nastavak aktivnosti na sanacijama šteta od potresa.

Djelatnici Odjela u svojem svakodnevnom radu organiziraju provedbu programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara (izrađuju arhitektonske snimke postojećeg stanja nepokretnih kulturnih dobara, sudjeluju u konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima i izradi konzervatorskih elaborata te izrađuju projektnu dokumentaciju za obnovu). Sudjeluju i u pripremi i provođenju postupaka javne nabave te organiziraju i vode radove na investicijskom održavanju svih poslovnih prostora na kojima djeluje Hrvatski restauratorski zavod. Ovlašteni inženjeri arhitekture (u skladu s propisima kojima se uređuje građenje) koordiniraju i provode stručni i projektantski nadzor izvođenja radova u sklopu provedbe programa Odjela i drugih ustrojstvenih jedinica Zavoda. Nakon završetka konzervatorsko-restauratorskih i građevinsko-tehničkih radova, izrađuju se stručni izvještaji o realizaciji programa.

U 2025. godini u sklopu djelatnosti Odjela bilo je realizirano 20 programa zaštite i očuvanja nepokretnih kulturnih dobara koje je financiralo Ministarstvo kulture i medija RH, a za jedan program osigurana su sredstva vanjskog investitora. Ravnatelj i pomoćnica ravnatelja za nepokretnost baštinu realizirali su 12 dodatnih programa financiranih sredstvima Ministarstva kulture i medija RH, a četiri programa financirali su vanjski investitori. Pet programa nije realizirano, odnosno bili su u mirovanju zbog nemogućnosti ishoda dozvole za radove, nemogućnosti dobivanja punomoći ili nedostatnih sredstava.

Djelatnici Odjela za graditeljsko naslijeđe sudjelovali su i u istraživačkim radovima i izradi nacrtne dokumentacije za programe koje su vodili djelatnici drugih odjela Službe te u provođenju stručnog nadzora. Također, uspješno su završeni i radovi programa tekućeg i investicijskog održavanja poslovnih prostora Zavoda.

Prema Sporazumu o prijenosu prava upravljanja nekretninom (KLASA: 940-06/20-01/0465, URBROJ: 532-06-01-01/4-21-3) od 8. veljače 2021. godine, Hrvatski restauratorski zavod iz Zagreba dobio je pravo upravljanja zgradom bivše Tvornice duhana u Zagrebu. Sredstvima iz Fonda solidarnosti Europske unije izrađena je projektna dokumentacija za obnovu zgrade. Radovi na konstruktivnoj obnovi započeti u 2022. godini dovršeni su potkraj 2023. godine. Veći dio potrebnih sredstava za konstruktivnu obnovu osiguran je iz Fonda solidarnosti, a preostala sredstva osigurana su iz nacionalnih sredstava (Državnog proračuna RH). Time je realizirana prva faza obnove građevine. U 2023. godini dovršena je dokumentacija za drugu fazu cjelovite i energetske obnove, a 8. studenoga 2024. godine, nakon provedenih postupaka javne nabave, počeli su radovi cjelovite i energetske obnove financirani sredstvima Europske unije iz Mehanizma za oporavak i otpornost (NPOO). Stručni i projektantski nadzor izvođenja radova provode djelatnici Zavoda.

Zagreb, bivša Tvornica duhana u Zagrebu, postavljanje instalacija u radionici. Zračna snimka rekonstrukcije krovišta zgrade – pogled sa sjevera. Snimka: I. Marinković, 2025.

Zagreb, bivša Tvornica duhana u Zagrebu. Demontaža postojećeg krovišta. Snimka: B. Mostarčić, 2025.

Zagreb, bivša Tvornica duhana u Zagrebu. Izrada krovšta velike kupole nad stubišnim rizalitom. Snimka: B. Mostarčić, 2025.

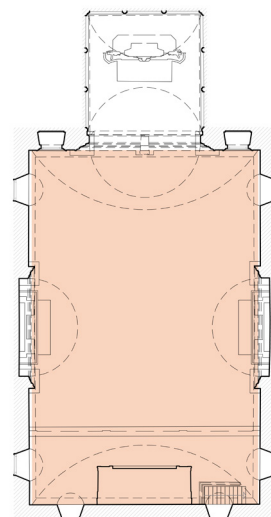
Zagreb, bivša Tvornica duhana u Zagrebu. Zračna snimka rekonstrukcije krovšta zgrade – pogled sa sjevera. Snimka: I. Čamber, 2025.

Višegodišnji konzervatorsko-restauratorski radovi koji se provode na katedrali sv. Jakova u Šibeniku u 2025. godini obuhvatili su konzervatorsko-restauratorske radove na kamenom oplošju prostora ispod kora u skladu s usvojenom metodologijom te uređenje poda sjeverne galerije za prihvrat demontiranih orgulja.

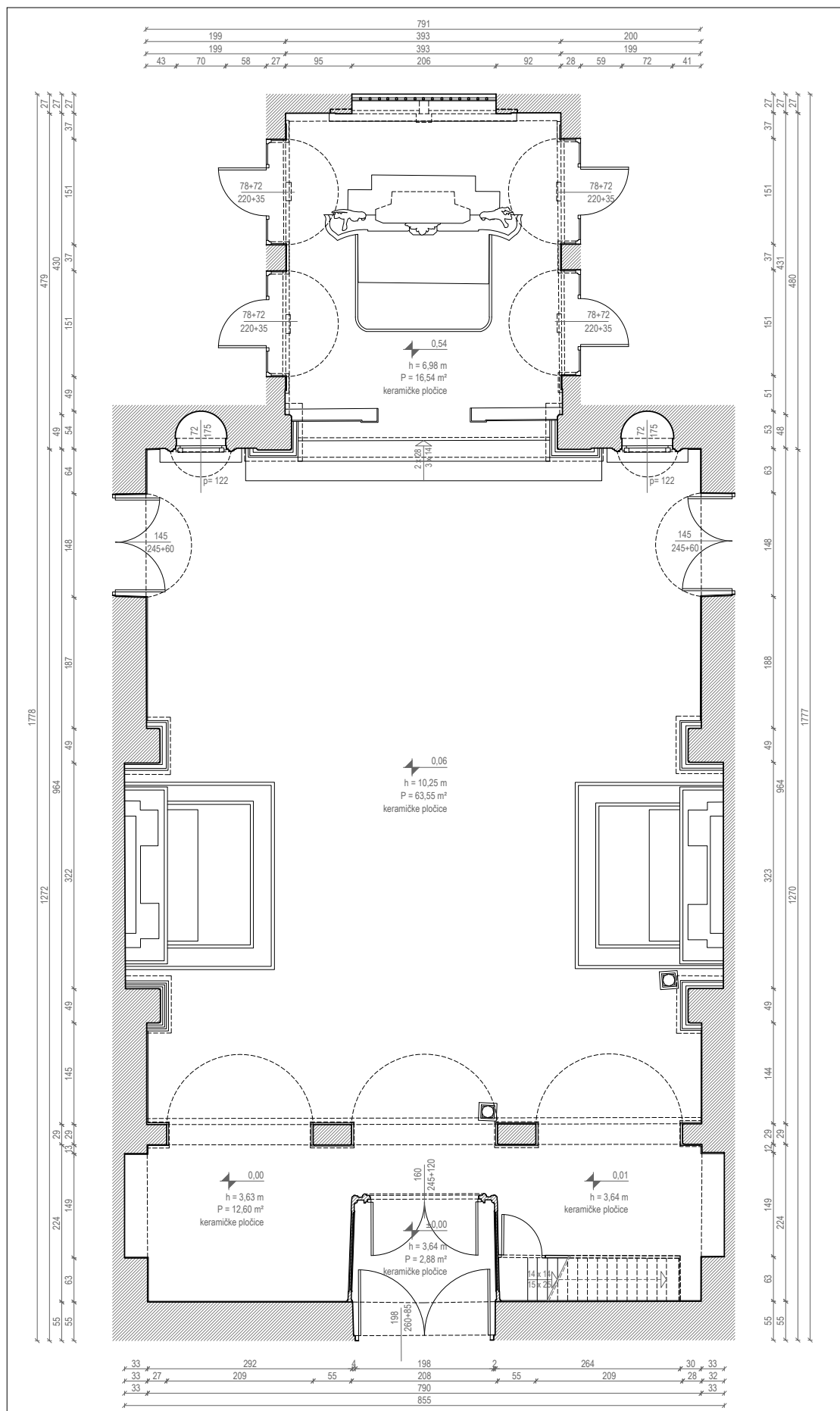
Prema Ugovoru o korištenju nekretnine, poslovne zgrade 2, 3, 4, 5, 6, 7 i 63 unutar kompleksa bivše Vojarne „Dr. Ante Starčević“ dane su na korištenje Hrvatskom restauratorskom zavodu za potrebe čuvaonica javnih ustanova u kulturi kojima je osnivač Republika Hrvatska. U sklopu programa završeni su radovi na obnovi i rekonstrukciji prometnica unutar kompleksa.

U sklopu investicijskog održavanja za zgradu u Ulici Matije Gupca 2 u Puli, budućem poslovnom prostoru Zavoda i Područne konzervatorske službe Pula, izrađena je arhitektonska snimka postojećeg stanja i geodetska situacija stvarnog stanja u položajnom i visinskom smislu, pripremni građevinski radovi te ispitivanje nosive konstrukcije i elaborat ocjene postojećega stanja nosive konstrukcije.

Program radova na sakralnom kompleksu klarisa u Splitu odnosi se na nastavak zamjene dotrajale prozorske stolarije, izvedbu konzervatorsko-restauratorskih radova na zidnoj slici svoda crkve i na dokumentaciju postojećega stanja. Radovi su bili usmjereni na sanaciju dviju većih lakuna s potpunim nedostatkom žbuke i oštećenim nosivim slojem.

Split, samostan i crkva sv. Klare. Tlocrt postojećega stanja. Snimka: SKIMI64 d.o.o., 2025.

Split, samostan i crkva sv. Klare. Razvučeni ortofoto svoda lađe. Snimka: SKIMI64 d.o.o., 2025.

Akademsku crkvu sv. Katarine Aleksandrijske sagradili su isusovci u prvoj polovici 17. stoljeća (1620. – 1632.). To je ranobarokna dvoranska crkva s prostranim svetištem zaključenim ravnim zidom. Duž bočnih zidova lađe su po tri kapele i iznad njih oblikovane empore, dok je uz južnu stranu svetišta dograđena sakristija. Crkva je svođena bačvastim svodom sa susvodnicama, a sakristija križnim svodom.

Program na akademskoj crkvi sv. Katarine Aleksandrijske u Zagrebu obuhvaćao je konzervatorsko-restauratorske radove koji su pratili nužne mjere konstruktivne sanacije oštećenja nakon potresa koji su zadesili Zagreb i okolicu 22. ožujka i 29. prosinca 2020. godine i teško oštetili konstrukciju građevine. Radovi su obuhvaćali strapiranje dijelova žbuke sa zidnim oslicima i štukodekoracijama na mjestima potrebne konstruktivne sanacije svoda te radove na kamenoj plastici (ponajprije pokrovnoj ploči menze oltara). Također se radilo na bazama koje nose ukrasne vaze na vrhu spoja glavnog pročelja s bočnim zidovima kapela. Nakon postavljanja skele za obnovu pročelja, utvrđeno je da su zidane baze s kamenim zaključnim pločama teško oštećene i da ih treba obnoviti prezidavanjem zidanog dijela i lijepljenjem razlomljenih dijelova kamenih poklopnica. Restauracija vaza nastavit će se nakon demontaže i detaljnog pregleda.

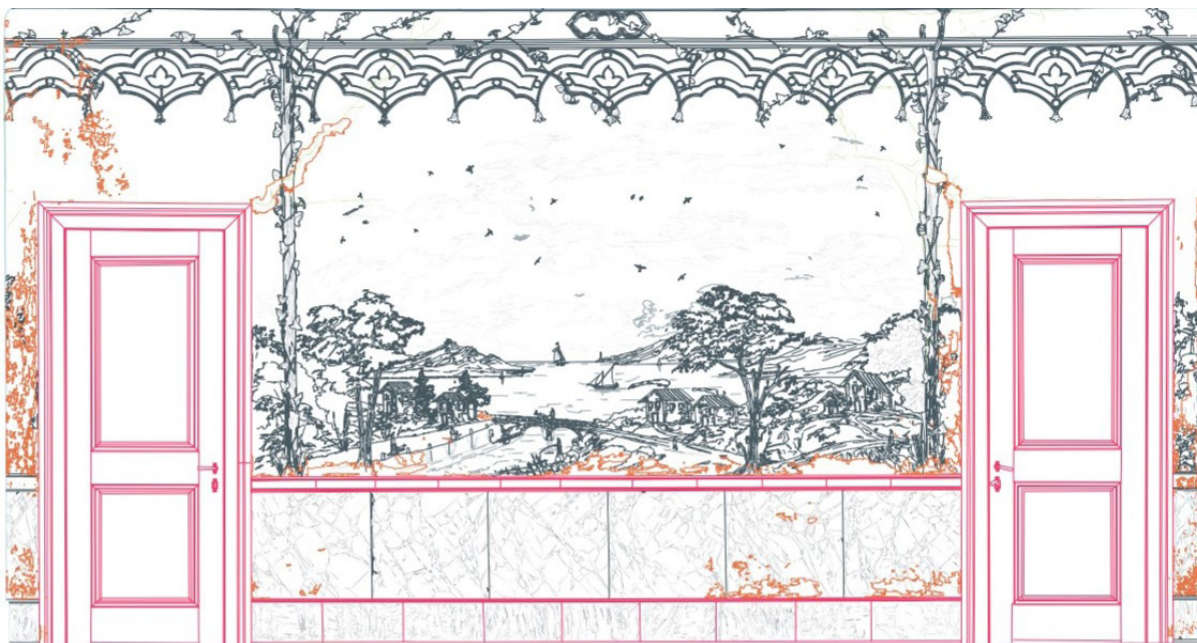
Zagreb, Akademska crkva sv. Katarine Aleksandrijske. Pogled sa skele na prezidani dio svoda koji se urušio u potresu 29. prosinca 2020. godine. Snimka: Lj. Gamulin, 2025.

Zagreb, Akademska crkva sv. Katarine Aleksandrijske. Krovište nakon provedenih radova konstruktivne obnove.
Snimka: Lj. Gamulin, 2025.

Na višegodišnjem programu revizijskih arheoloških istraživanja i konzerviranja ostataka benediktinske opatije sv. Mihovila arkandela u Čečavcu (Rudini) nastavljeni su radovi u zoni sjeverozapadno od nekadašnjega klaustra (sjeverno krilo nekadašnjega samostana). Ostaci benediktinske opatije očuvani su uglavnom u donjim dijelovima zida i temeljnoj zoni. S obzirom na brojne prije pronađene vrijedne arheološke nalaze, u nedostatku cjelovite dokumentacije nalazišta (koja bi nalaze povezivala s građevinskim kontekstom), provode se revizijska arheološka istraživanja. Istodobno se konzerviraju očuvani temelji i zidovi.

Tijekom 2025. godine dovršeno je konzervatorsko-restauratorsko izvješće za knežev dvor u Lastovu, poznat i kao Palac, a obuhvaća fotodokumentaciju zatečenog stanja građevine i rezultate konzervatorsko-restauratorskog sondiranja u unutrašnjosti i na pročeljima. Izrađena je i grafička dokumentacija zatečenog stanja zidnog oslika, kao i digitalna geodetska situacija stvarnog stanja Kneževa dvora te idejno rješenje konstrukcije kao prva faza projektne dokumentacije za konstruktivnu sanaciju.

Lastovo, Knežev dvor (Palac). Linijski crtež oslikanog stropa i zidova tzv. prostorije 3 prema ortofotografijama zatečenog stanja, sjeverozapadni zid. Izrada: N. Radošević, 2024./2025.

Dvorac Batthyany u Ludbregu jedan od najreprezentativnijih očuvanih objekata profane arhitekture ludbreške Podravine, s elementima srednjovjekovne utvrde, renesansnog burga i barokno-klasicističke arhitekture. U 20. stoljeću je devastiran, no obnovom koja je provedena početkom devedesetih godina 20. stoljeća, pružio je prikladne uvjete za čuvanje i zaštitu pokretne kulturne baštine u Hrvatskoj; stoga u dvorcu i danas djeluju radionice Hrvatskog restauratorskog zavoda.

Radovi u 2025. godini obuhvatili su izvedbu toplinske izolacije poda tavana (prema negrijanom prostoru) izvedbom višeslojne toplinske i hidroizolacije. Na drugom i trećem katu ugrađeni su novi prozori s izostaklom s Low-E premazima i dvostrukim brtvama. Radovi na izmjeni prozorskih okvira i krila nastavljaju se u kontinuitetu. Počeli su radovi na izmjeni i poboljšanju termotehničkih instalacija i elektroinstalacija te na ugradnji sustava dizalica topline za klimatizaciju prostora u dvorcu.

Palača Gutterer nalazi se u Zvijezdi – povijesnoj jezgri Karlovca. To je uglovnica s dva krila sagrađena oko 1780. za karlovačkog trgovca i gradskog načelnika Johanna Gutterera. U pravilu je očuvana njezina izvorna artikulacija vanjštine, s manjim preinakama u zoni prizemlja, a izvjesne pregradnje izvedene su i u unutrašnjosti tijekom 19. i 20. stoljeća. Unatoč tome, palača je najznačajniji primjer barokne stambene arhitekture u Karlovcu i ističe se svojim prostorno-tipološkim karakteristikama i bogatom raščlambom pročelja te ima visoku povijesnu, arhitektonsku i urbanističku vrijednost. Građevinski, palača je u lošem stanju, statički ugrožena, s većim konstruktivnim oštećenjima, pukotinama u zidovima i svodovima, zbog slijeganja tla neadekvatnim građevinskim radovima u Kraševoj ulici.

U prvoj fazi programa, 2025. godine, izrađena je konzervatorska dokumentacija arhitektonske snimke postojećeg stanja zgrade te analiza stanja nosive konstrukcije, s ciljem utvrđivanja stanja građevine, evidentiranja postojećih oštećenja i zaključne ocjene o potrebnim zahvatima na njezinoj obnovi ili rekonstrukciji.

Karlovac, palača Gutterer. Arhitektonska snimka postojećeg stanja – sjeverozapadno pročelje. Snimka: SKIMI64 d.o.o., 2025.

Tvrđava-logor, građevina vojarne za pješništvo (*Infanterie casarne*) smještena je u naselju Stara Gradiška, u sjeverozapadnom dijelu nekadašnjega kompleksa istoimene tvrđave, sjeverno od rijeke Save. Tlocrtna dispozicija vojarne je u obliku slova L i sastoji se od južnog i istočnog krila te dogradnje izvedene nakon Drugoga svjetskog rata. Izvorni dio projektiran je 1778. godine i izgrađen 1780. godine. Ipak je tridesetih godina 20. stoljeća na zapadnoj strani južnog krila dograđena samica, a pedesetih godina je sa sjeverne strane produženo istočno krilo izvorne građevine.

Zatečena konstrukcija krovišta u 2025. godini bila je izrazito loša. Dotrajali pokrov i oštećena krovna limarija uzrokovali su truljenje nosivih greda i rogova krovišta, koje se postupno urušavalo posljednjih godina, kao i dijelovi podne konstrukcije potkrovlja. Zbog potreba sigurne izvedbe daljnjih mjera zaštite arhitektonskog korpusa pješačke vojarne i zgrade samice, projektom uklanjanja dijela preostalog krovišta provedeni su građevinski radovi koji su uključivali pripremu gradilišta, niveliranje i stabilizaciju tla uz građevinu kamenim agregatom te uklanjanje dijelova krovne konstrukcije i dimnjaka između potkrovlja i kata na istočnom krilu građevine.

Stara Gradiška, tvrđava Stara Gradiška. Istočno krilo pješačke vojarne. Stanje nakon uklanjanja dijela krovišta i dimnjaka. Snimka: M. Sladović, 2025.

Kao nastavak višegodišnjih radova na manastiru Orahovica u Duzluku, u 2025. godini provedeni su završni radovi prezentacije pročelja tambura. Izvedena su ojačanja karbonskim trakama u dvije zone iznad prozora i ispod vijenca. Uklonjeni su svi recentni žbukani i ličeni slojevi. Očuvani kameni dekorativni elementi u gornjoj zoni mehanički su očišćeni od slojeva žbuke i naliča te su tankoslojno prežbukani, a nedostajuće elemente restauratori HRZ-a rekonstruirali su u žbuci prema izvornim kamenim elementima. Nedostajući kameni uglovi u bazi izvedeni su u žbuci s kamenom ispunom, gdje je to bilo potrebno, a formirani su po uzoru na očuvane kamene elemente. Završno ličenje izvedeno je u dva tona.

Ovogodišnji radovi na krovu svetišta, sakristije i lađe kapele sv. Martina u Martinšćini izvedeni su u dvije faze. Prva faza obuhvatila je raskrivanje krova sakristije i svetišta, manje popravke drvene i kamene građe u potkrovlju, čišćenje prostora nad svodom svetišta te izvedbu novog pokrova. U drugoj fazi radova očišćeno je potkrovlje lađe i uklonjeni su svi nestručno postavljeni slojevi izolacije iznad stropa. Kao i na krovu svetišta i sakristije, postavljeni su novi krovni slojevi te krovna limarija. Zadržane su sve plohe zatečenoga bakrenog pokrova u zoni kontakta krovišta i zvonika. Na sljemena obaju krovova su nakon čišćenja i zaštite od korozije ponovo postavljeni metalni križevi. Također, izvedeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na zidnom osliku južnog pročelja zvonika, a u prostoru lađe i svetišta izmjerena je količina vlage u zidovima crkve kako bi se procijenile mogućnosti za dovršetak restauratorskih radova na osliku svetišta.

Martinšćina, crkva sv. Martina. Južno pročelje. Stanje nakon radova. Snimka: I. Marinković, 2025.

Program radova u 2025. godini na crkvi Sv. Križa u Križovljanu obuhvatio je građevinsko-obrtničke i konzervatorsko-restauratorske radove nastavka obnove pročelja crkve. Zvonik crkve bio je prethodno obnovljen 2011. godine, no protekom vremena, na površini pročelja pojavile su se naslage nečistoća, lišajeva i gljivica, a u lošem stanju je bila i prozorska stolarija. Uz uređenje pročelja, popravak i djelomičnu zamjenu stolarije i lima, obavljeni su i restauratorski radovi na kamenim elementima pročelja.

Križovljan, pogled na crkvu Sv. Križa s jugoistoka. Snimka: I. Lulić, 2025.

U 2025. godini nastavljeni su radovi na žbukanju svodova i zidova trijema cinktora crkve sv. Jurja u Lopatincu uz prethodnu dopunu zidane podloge na mjestima na kojima je lice zida bilo oštećeno. Unatoč drenaži s vanjske i unutarnje strane cinktora, primijećeno je isoljavanje na ožbukanim zidovima. Izvedeno je probno polje s podbetoniranjem podnožja zida s dodatkom sredstva za vodonepropusnost. Nakon podupiranja pojasnica svodova, razgrađeni su dijelovi stupova zidani opekam i sazidani novi kako bi se mogli ugraditi novi kameni elementi složenog kamenog kapitela na četvrtastim stupovima s unutarnje strane ulaznog polja.

Crkva sv. Julijane u Tremi nekadašnja je župna crkva, a danas filijalna kapela u sastavu Župe sv. Jurja u Đurđicu. Pravilno je orijentirana, jednobrodna, s užim, poligonalno zaključenim svetištem, a u unutrašnjosti je očuvan ranobarokni inventar. Uz glavni oltar su i dva bočna, s obje strane trijumfalnog luka, a potječu iz radionice kipara Joannesa Adamusa Rosembergera. Na sjevernom zidu je poligonalna propovjedaonica s prikazom četvorice proroka.

Prije početka ovogodišnjih radova, iz crkve su uklonjeni drveni retabli bočnih oltara, baldahin i kipovi svetaca s ograde propovjedaonice. S drvenog stropa u lađi uklonjena je aluminijska potkonstrukcija i ovješeni strop od gipsano-kartonskih ploča. Uklonjene su ukrasne letvice koje su dijelile tabulat, a potom i daske pričvršćene za stropne grede. Stropne grede su pregledane te su uklonjeni truli dijelovi. Radi umetanja cijele nove grede, otvorena je rupa u južnome zidu u visini krovnog vijenca koja je poslije zazidana. Stropne grede su sa svake strane uzdužnih zidova oslonjene na po dvije nazidnice. Sve su stropne grede vijcima pričvršćene na uzdužne grede, a uzdužne grede isto tako na čelične nadvlake. Takvim načinom sprežavanja smanjeni su rasponi i stvoren je svojevrsni krući nosivi roštilj. Uz grede su vijcima pričvršćene mosnice radi poravnanja podloge za pričvršćenje daščane oplata. Grede su premazane protupožarnim premazom. Na stropne grede vijcima su učvršćene daske preklopljene jednostavnim Z-preklopom. Na daske su montirane ukrasne letve u rasporedu jednakom zatečenom, 4 x 8 polja, a prema uputama nadležne konzervatorske službe, ukrasne letve postavljene su i na dio iznad pjevališta, 1 x 8 polja.

Pravoslavna crkva sv. Velikomučenika Georgija u Velikom Pogancu podignuta je na mjestu starije drvene crkve, vjerojatno oko 1766. godine, na području tadašnjega Varaždinskoga generalata. Crkva je jednobrodna, sa svetištem zaključenim polukružnom apsidom. Zapadnim pročeljem dominira zidani četvrtasti zvonik. Arhitektura crkve slijedi barokne karakteristike, no skromnijega je izričaja. Ikonostas crkve je 1778./1779. godine izradio Jovan Četirević Grabovan.

O trošku crkvene općine izvedena je skela oko zvonika, uklanjanje žbuke te pripremni radovi za žbukanje zvonika. Izvedeni su radovi ojačanja zvonika uvođenjem horizontalnih i tri niza kosih čeličnih sidara na projektiranim pozicijama. Nastavak i dovršetak ojačanja zvonika planiran je za sljedeću godinu.

Arheološka istraživanja južnog dijela zapadnog platoa ispred crkve na ostacima pavlinskog samostana Blažene Djevice Marije u Mikleuški provedena su tijekom srpnja 2025. godine, radi izvedbe drenažnog kanala od malog portala prema potoku. Istraživanja su obuhvatila sondu površine 20 m², kojom je utvrđeno da se samostansko groblje prostiralo sve do vanjskog obrambenog zida. U istraživanju su dokumentirani ostaci 49 grobova (G 152 – G201), koji su poslani na antropološku analizu u Antropološki centar HAZU-a. Također, prikupljeno je nekoliko pokretnih arheoloških nalaza. Nakon dovršetka istraživanja, sonda je dokumentirana i zaštićena geotekstilom. Teren je završno zasut zemljom iz iskopa i poravnat. Orambeni zid je konzerviran, a labavi dijelovi su uklonjeni. Kamen je očišćen od oslabljenog veziva i ponovo upotrijebljen za zidanje lica i krune obrambenog zida. Sljubnice na licu očuvanih ostataka zida su očišćene i ponovo zapunjene novim mortom.

Mikleuška. Ostaci bivšega pavlinskog samostana Blažene Djevice Marije. Arheološka istraživanja južnog dijela zapadnog platoa pred crkvom. Snimka: P. Sekulić, 2025.

U središtu naselja Barban u 14. stoljeću porušeni su zidovi srednjovjekovnog kaštela, a preostala srednjovjekovna četverokutna branič-kula njegov je najbolje očuvani ostatak. Nakon toga se na toj lokaciji postupno razvija arhitektonski sklop župne crkve sv. Nikole sa zvonikom, palače Loredan, Velih i Malih vrata i četverokutne kule.

Radovi u 2025. godini nastavak su građevinske sanacije srednjovjekovne kule na gornjoj polovici južnog pročelja, a uz to je izrađena i geodetska situacija stvarnog stanja. Demontirani su raspadnuti i oštećeni masivni kameni blokovi uz čišćenje veziva i humusa. Novi kameni blokovi izrađeni su prema dimenzijama demontiranih, u kamenu tipa Kanfanar, jednako su obrađeni i završno patinirani. Uzidani su u masu zida, a nakon zatvaranja reški, injektirana je smjesa te su zapunjene šupljine oko novougrađenog kamena. Predviđeni površinski iskop dijela terena na sjeverozapadnom uglu kule, kao priprema za arheološka istraživanja, odgođen je za sljedeću godinu.

Građevinska sanacija ostataka zapadnog zida utvrde Lopar, očuvanog u visini do oko 7 m, izvedena je 2025. godine. Zid je očišćen od raslinja, oštećeni dijelovi zidova su prezidani i povezani s postojećom strukturom. Podzidani su urušeni dijelovi kruništa i izvedena je zaštitna kapa, a lice zida je fugirano. Na poziciji stubišta ugrađene su dvije donje stube. Nakon čišćenja zida od raslinja provedeno je 3D lasersko skeniranje i fotogrametrijska izmjera dijela zida.

Novi Vinodolski. Ostaci utvrde Loparogled. Zračna snimka. Snimka: A. Janeš, 2025.

Stari grad Sokolac u Brinju jedan je od najvažnijih srednjovjekovnih fortifikacijsko-sakralnih kompleksa kontinentalne Hrvatske, sagrađen u vrijeme obitelji Frankopan. Poligonalnog je tlocrta s branič-kulom na jednom kraju i kapelom Sv. Trojstva na drugom kraju te pomoćnim objektima sagrađenima uza zidine. Utvrda je podignuta u 13. stoljeću, a tijekom gradnje doživjela je nekoliko građevinskih mijena, među kojima je najvažnija dogradnja kapele početkom 15. stoljeća. Nakon prestanka osmanlijske opasnosti, cijeli kompleks je zapušten i počinje propadati.

Radovi sanacije izvode se na lokalitetu od 1997. godine. Obnovljene su kapela Sv. Trojstva i ulazna kula te je gotovo u cijelosti arheološki istražen prostor nekadašnjega grada. Radovi na konstruktivnoj stabilizaciji rondela, započeti 2024. godine, nastavljeni su 2025. dogradnjom armiranobetonskog potpornog zida, L-presjeka, sidrenog u zide vertikalnim sidrima. Nakon izvedbe potpornog zida, zidano je završno vanjsko lice od grubo obrađenih kamenih blokova u dva pravilna reda, prema postojećim, povezanim šipkama od nehrđajućeg inoks čelika s

armiranobetonskim zidom. Vrh zida oblikovan je tako da se pažljivim slaganjem završnih nepravilnih komada osigura što bolja odvodnja oborinskih voda te se spriječi prodor atmosferilija u jezgru zida.

Arheološko istraživanje Staroga grada Sokolca u kolovozu 2025. godine provedeno je na padini zapadno od ulazne kule u središnji dio utvrde. Detaljnim čišćenjem i iskopavanjem utvrđeno je postojanje kule polukružnog tlocrta i zida. Uz malobrojne pokretne nalaze iz posljednje faze funkcioniranja utvrde (novi vijek) pronađen je sloj sa željeznodobnim nalazima, na koji je položen temelj kule.

Brinje, Stari grad Sokolac. Položaj arheoloških istraživanja u odnosu na ostatak utvrde. Snimka: P. Grizelj, 2025.

Tijekom 2025. godine dovršena su arheološka istraživanja male kule Staroga grada Milengrada s vanjske strane južnog dvorišnog zida, a na južnom dijelu platoa s istočne strane istražene su tri manje sonde s ciljem utvrđivanja stratigrafske situacije. Nastavljena su istraživanja vapnenice u podnožju grada koja je, prema svemu sudeći, korištena kontinuirano u razdoblju srednjeg i novog vijeka. Završetkom arheoloških radova u unutrašnjosti južne kule iskop je dokumentiran, zatrpan u visini razine ulaza i uređen završnim slojem šljunka, čime je ponovo omogućen pristup u dvorište Staroga grada. Izvedeni su i građevinski radovi na sanaciji ostataka tzv. južne kule, prethodno arheološki istražene, te nastavljene radovi na sanaciji i konsolidaciji zidova s južne strane dvorišta neposredno uz samu kulu.

Budinščina, Stari grad Milengrad. Unutrašnjost južne kule nakon radova, pogled prema jugu. Snimka: T. Prpić, 2025.

Oko 30 km sjeveroistočno od Popovače nalazi se Stari grad Jelengrad na Moslavačkoj gori. Izgrađen je na izduženom platou, položenom na osi istok – zapad, visoko izdignutom iznad opkopa oko kojega se jasno mogu razaznati zemljani nasipi. Vanjski obrambeni zidovi Staroga grada prate morfologiju terena, tvoreći nepravilni, znatno izduženi pravokutnik blago izlomljenih linija. Ulaz u Stari grad Jelengrad nalazio se na istočnoj strani, a čuvala ga je pravokutna ulazna kula. Pretpostavlja se da su Stari grad, osnovan vjerojatno na prijelazu 13. u 14. stoljeće, osvojile osmanlijske snage 1545. godine, no nije poznato jesu li se njime koristile. Nakon toga vremena Jelengrad nikad nije obnovljen.

Težište radova u 2025. godini bilo je na nastavku konzerviranja i rekonstrukcije vanjskih gradskih zidova s istočne strane, na mjestu ulaza u grad. Od vegetacije je očišćena sjeverna gradska padina, čime je omogućeno dokumentiranje sjevernoga gradskog zida s vanjske strane. Također, arheološki je istražen ulazni dio koji je činila ulazna kula s pokretnim mostom.

Popovača, zračna snimka Staroga grada Jelengrada. Stanje tijekom arheoloških radova. Snimka: SKIMI64 d.o.o., 2025.

Srednjovjekovna utvrda Kostelgrad nalazi se na obroncima Kunagore, iznad naselja Kostel kod Pregrade. Elipsoidnog tlocrta, sagrađena je na zaravni brijega, a čine je dvokrilni palas okružen dvorištima, opasan obrambenim bedemom s tri male polukule i jednom baterijskom kulom. Kostelgrad je dio očuvane arhitekture utvrda Hrvatskoga zagorja koji ima povijesnu, arheološku, arhitektonsku i krajobraznu vrijednost.

Tijekom 2025. godine uz građevinske radove uklanjanja sloja urušnja (vegetacija, kamena šuta), u zapadnom dijelu dvorišta palasa i uza zapadno vanjsko pročelje proveden je arheološki nadzor. Prikupljena je manja količina pokretnih arheoloških nalaza koje je moguće datirati u završnu fazu funkcioniranja nalazišta, a definiran je i prizidani objekt otkriven 2024. godine. Provedeni su i građevinski radovi na zapadnom dijelu zida dvorišta palasa, sjeverno od baterijske kule. Zid je saniran dozidavanjem urušenih dijelova, zapunjavanjem sljubnica te dodatnom obradom i čišćenjem površine vanjskog lica zida. Pritom se vodilo računa o uslojavanju redova kamena, veličini kamenih blokova i zidanju priklesanim klesancima na bridovima zbog prilagodbe postojećem stanju. Rekonstruirana je zapadna strana zida do njegove poznate visine.

Pregrada, zračna snimka Staroga grada Kostela. Stanje tijekom radova. Snimka: SKIMI64 d.o.o., 2025.

Građevinski radovi na Starom gradu Gariću nastavljani su 2025. godine stabilizacijom istočnog dijela južnog obrambenog zida i zapadnog zida uz ulaz u Stari grad te konsolidacijom i djelomičnom rekonstrukcijom etaže iznad razine ulaza. Korišten je očišćeni kamen iz urušenja, stara puna opeka s drugih lokaliteta i žbuka spravljena s prirodnim hidrauličkim vapnom. Prema ostacima špaleta i peta segmentnih nadvoja od opeke koji su zabilježeni i na snimci postojećega stanja, rekonstruirani su otvori.

Šumarija u Garešnici posjekla je stabla u zaštitnom pojasu šume oko Staroga grada čije su se krošnje isuviše približile ruševnim obrambenim zidovima, a komunalno poduzeće iz Šimljanika će programom održavanja redovito čistiti vegetaciju unutar Staroga grada.

Podgarić, Stari grad Garić-grad. Pogled na ulaz u južnom obrambenom zidu s dvorišne strane. Stanje nakon radova. Snimka: I. Marinković, 2025.

Na obodnom obrambenom sjeverozapadnom zidu Staroga grada Barilovića u 2025. godini ugrađena su privremena metalna dvokrilna rešetkasta vrata. Izveden je armiranobetonski temelj, nasipan je i uređen teren oko ulaza. Pješački pristup u kulu osiguran je izvedbom privremenih metalnih stepenica do sjeverne kružne kule i uređena je pješačka rampa, a u samoj kuli očišćena je i uređena podna ploha nasipom sitnog tucanika. Ostaci pregradnih zidova koji su vezani na sjeveroistočni obrambeni zid su konsolidirani te su uređene gornje plohe zidova. Očišćene su podne plohe uz sjeveroistočni obrambeni zid i pristupna staza u niži dio Staroga grada (jugoistočni dio), uređena je podna ploha s pločastim kamenom, očišćen je središnji odvodni kanal, a ostatak površine parterno je uređen niveliranjem zemljanog sloja i zatravnjenjem. Zidarski je uređen pješački ulaz u sjeveroistočnu kvadratičnu kulu te je ugrađena privremena fiksna metalna rešetka.

Barilović, Stari grad Barilović. Sjeveroistočna kula i pješački ulaz. Snimka: R. Ledinek, 2025.

Srednjovjekovna crkva sv. Julijana nalazi se u središnjem dijelu stare gradske jezgre Šibenika, u gusto građenom urbanom tkivu predjela Dobrić. Prvi pisani spomeni crkve sv. Julijana datiraju u treću četvrtinu 14. stoljeća. Longitudinalna jednobrodna građevina na dvije etaže, s kvadratnom apsidom također na dvije etaže, građena je od kamena. Gornja crkva služila je kao katolička, a donja kao pravoslavna. Obje etaže bile su presvođene gotičkim svodovima. Ulaz u donju crkvu bio je s istočne strane kroz renesansni portal s trokutastim zabatom, a u gornju crkvu ulazilo se sa sjeverne strane kroz romanički portal s dijamantnim zupcima na luneti. Od Drugoga svjetskog rata crkva nema krovišta i danas je izvan uporabe. Konzervatorsko-restauratorski radovi na kamenoj arhitektonskoj plastici, započeti 2022. godine, nastavljani su radovima u unutrašnjosti crkve.

Tijekom 2025. godine nastavljen je program obnove i revitalizacije sklopa Zapadnih vrata Dioklecijanove palače s crkvom Gospe od Zvonika koji se zajedničkim financijskim sredstvima Grada Splita i Ministarstva kulture i medija RH provodi od 2013. godine.

Program završen 2025. godine odnosio se na izradu dokumentacije, istraživačke radove i nadzor, građevinsko-obrtničke te konzervatorsko-restauratorske radove na kamenu. U skladu s prije prihvaćenim protokolom, radovima su obuhvaćeni unutarnji zidovi, pod šetnice i strop propugnakula te pristupno stubište zajedno s obodnim zidovima. Građevinsko-obrtnički radovi obuhvatili su mehaničko uklanjanje cementnog morta iz sljubnica i s ostalih dijelova kamenog zida, uklanjanje vegetacije i željeznih elemenata te fugiranje sljubnica vapnenim mortom.

Konzervatorsko-restauratorski radovi na kamenu uključili su mehaničko, hidromehaničko i kemijsko čišćenje tamnih naslaga, uklanjanje onečišćenja, konsolidaciju i stabilizaciju kamenih elemenata.

Za kompleks katedrale Uznesenja Blažene Djevice Marije i crkve sv. Kvirina u Krku obavljena su terenska mjerenja i dokumentiranja elemenata kamene plastike, stolarije i bravarije kao pripremni radovi za izradu projektne dokumentacije i troškovnik obnove kompleksa.

Prema nalogu Ministarstva kulture i medija RH, a temeljem preraspodjele sredstava (predložene i usvojene na sjednici Upravnoga vijeća Zavoda), u programsku aktivnost uvršten je program zgrade Hrvatskoga narodnog kazališta u Zagrebu pa je 2025. godine počela izrada idejnog projekta cjelovite obnove i rekonstrukcije.

S drugim investitorima sklopljeno je 11 ugovora, od čega tri za izradu projektne dokumentacije, tri za uslugu stručnoga nadzora, četiri za uslugu projektantskoga nadzora i jedan za konzervatorsko-restauratorske radove. Dovršena su dva programa financirana sredstvima ostalih investitora, ugovoreni prethodne godine, od čega se jedan program odnosi na konzervatorsko-restauratorske radove, a drugi na usluge stručnog nadzora izvođenja radova.

Tijekom 2025. godine nastavljeno je provođenje usluge projektantskog nadzora izvođenja radova cjelovite obnove zgrade na Trgu dr. Franje Tuđmana 9 u Petrinji, temeljem ugovora s Gradom Petrinjom i usluga stručnog nadzora izvođenja građevinsko-obrtničkih radova na energetskej obnovi spremišta i vanjskih otvora zgrade Hrvatskoga državnog arhiva na Trgu Marka Marulića 21 u Zagrebu.

U sklopu cjelovite i energetske obnove zgrada oštećenih potresom s Hrvatskim povijesnim muzejom i Hrvatskim muzejom naivne umjetnosti, a temeljem prethodno izrađene projektne dokumentacije, ugovorena je usluga projektantskog nadzora tijekom izvođenja radova na palači Vojković-Oršić-Kulmer-Rauch u Matoševoj ulici 9 i kući Lovrenčić u Demetrovoj ulici 13 u Zagrebu.

Usluga stručnog nadzora građevinsko-obrtničkih i instalaterskih radova gradnje druge scene unutar kompleksa čuvaonica i radionica na lokaciji Božidara Adžije 7a u Zagrebu, ugovorena prethodne godine, provedena je 2025. godine uspješno obavljenim tehničkim pregledom i ishođenjem uporabne dozvole. S Hrvatskim narodnim kazalištem ugovorena je i usluga stručnog nadzora ugradnje opreme druge scene na navedenoj lokaciji u Zagrebu te nadzor radova cjelovite obnove zgrada 2 i 3.

Zagreb, HNK 2, u sklopu kompleksa čuvaonica i radionica. Rušenje postojeće građevine. Snimka: B. Mostarčić, 2025.

Zagreb, HNK 2, u sklopu kompleksa čuvaonica i radionica. Betoniranje konstrukcije objekta. Snimka: B. Mostarčić, 2025.

Zagreb, HNK 2, u sklopu kompleksa čuvaonica i radionica. Montaža teleskopskih tribina gledališta. Snimka: B. Mostarčić, 2025.

S Pomorskim i povijesnim muzejom Hrvatskog primorja Rijeka ugovorena je usluga projektantskog nadzora za projekt „Energetska obnova Guvernerove palače u Rijeci“.

Usluga stručnog nadzora izvođenja građevinskih radova obnove poda u crkvi Blažene Djevice Marije Snježne u Kutini ugovorena je sa Župom BDM Snježne iz Kutine; time su okončani radovi na uređenju poda crkve.

S Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim područjima i drugim zaštićenim dijelovima prirode Šibensko-kninske županije – Priroda sklopljeni su ugovori za izradu troškovnika zaštitnih radova za 2025. godinu i za uslugu projektantskog nadzora izvođenja tih radova te izradu izmjena i dopuna glavnog projekta sanacije i rekonstrukcije s ciljem ishođenja izmjene građevinske dozvole.

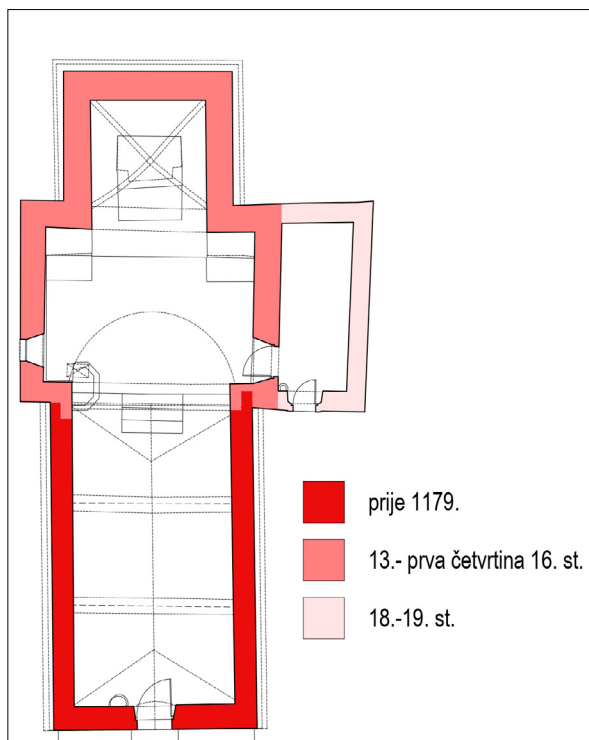
S tvrtkom INTER CATTARO d.o.o. sklopljen je ugovor za uslugu izrade izvedbenog projekta rekonstrukcije kuće Scampicchio u Puli.

Odjel za konzervatorsku dokumentaciju nepokretne baštine

Odjel za konzervatorsku dokumentaciju nepokretne baštine ima šest zaposlenika, ali ih je od 24. siječnja do 1. prosinca 2025. godine bilo pet, jer je jedan zaposlenik (zaposlen na radnom mjestu konzervatora savjetnika povjesničara umjetnosti) bio na neplaćenom dopustu. Od ostalih zaposlenih na Odjelu, još je jedan na radnom mjestu savjetnika konzervatora povjesničara umjetnosti, troje ima stečeno stručno zvanje višeg konzervatora povjesničara umjetnosti (od njih je dvoje zaposleno na radnom mjestu višeg konzervatora povjesničara umjetnosti i jedan na radnom mjestu voditelja ustrojstvene jedinice Odjela) te jedan zaposlen na radnom mjestu konzervatora-restauratora tehničara I. stupnja.

Opseg poslova Odjela obuhvaća evidenciju stanja na terenu, konzervatorska istraživanja (prikupljanje i obrada relevantne literature, izrada i/ili dopuna povijesnih, povijesnoumjetničkih i arhivskih istraživanja, istraživanja na terenu, upućivanje materijala na analizu, određivanje stilske pripadnosti, utvrđivanje faza nastanka i slojevitosti nepokretnog kulturnog dobra), izradu konzervatorsko-restauratorskih studija i elaborata s valorizacijom i prijedlozima prezentacije te smjernica za obnovu. Poslovi Odjela uključuju i unapređivanje teorije i metodologije konzervatorsko-restauratorske struke: obradu tema koje se odnose na zaštitu spomenika i sudjelovanje u izradama mišljenja o stanju spomenika i prethodnim radovima, dokumentaciju (izrada dosjea objekta, obrada fototečnih upisa i kartica i vođenje fototeke, izrada radnih fotografija tijekom svih faza radova i aktivnosti na spomeniku) te proučavanje, razradu i primjenu informacijsko-dokumentacijskih sustava Zavoda (BREUH). Također, djelatnici Odjela vode programe zaštite i očuvanja kulturne baštine na području nepokretne baštine, što objedinjuje organizaciju radova, izradu plana i programa, pripreme za provedbu postupaka nabave i praćenje radova te izvještavanje o obavljenim radovima.

Djelatnici Odjela su u 2025. godini bili voditelji šest programa financiranih sredstvima Ministarstva kulture i medija RH, a imali su i jedan vanjski program. Uz to je pročelnik Službe kao dio programskih aktivnosti Odjela, realizirao još pet dodatnih programa financiranih sredstvima Ministarstva kulture i medija RH, a dva programa financirali su vanjski investitori. Svi su djelatnici također surađivali u programima ostalih Odjela Službe za nepokretnu baštinu kao članovi timova, ali i u programima ostalih Službi Zavoda.

Prvotno župna crkva sv. Nikole, danas grobljanska, smještena je na uzvisini nedaleko od naselja Jablanac, formiranog uz more u podnožju Velebita, sučelice južnom kraju otoka Raba. Crkva se prvi put spominje potkraj 12. stoljeća i pretpostavlja se da je riječ o današnjem ulaznom dijelu. Povećana je početkom 18. stoljeća, nakon doseljenja novog stanovništva. Rijetko je očuvani primjer sakralne arhitekture zrelog srednjeg vijeka u Podgorju. Na kamenoj gredi ulaza je natpis o preuređenju/dogradnji iz 1701. godine. Crkvu čini izdužena i uža lađa sa suvremenom konstrukcijom otvorenog krovišta i složeni, povišeni prezbiterij. Potonji se sastoji od šireg, poprečno postavljenog i približno četvrtastog prednjeg dijela s

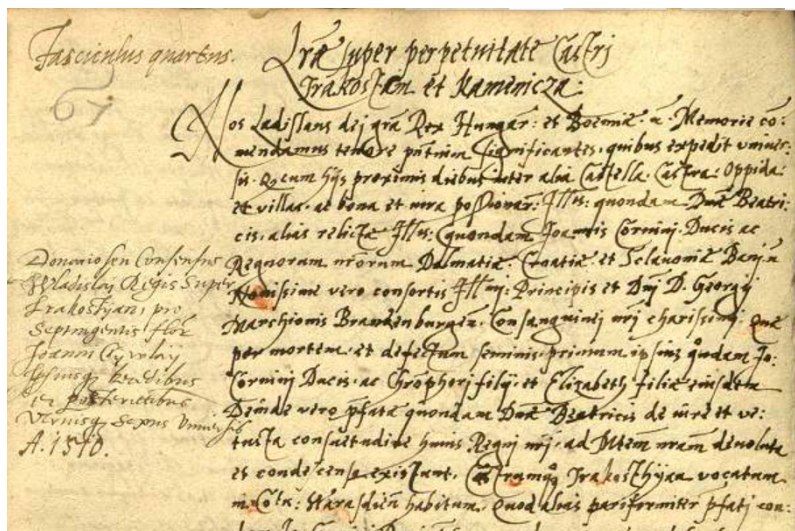
Jablanac, crkva sv. Nikole, pogled sa sjeverozapada.
Snimka: I. Marinković, 2025.

ravnim stropom te od užeg, pravokutnog zaključnog dijela s jedrastim svodom. U manji križni svod ugrađena su kamena srednjovjekovna rebra. U sklopu toga svojevrsnog kurioziteta, prednji je dio zaključnog dijela zasvođen šiljastim bačvastim svodom. S južne strane najšireg dijela građevine nalazi se manja sakristija. Pokrov crkve čini suvremeno oblikovan industrijski crijep tipa kanalice. Crkva je danas u relativno dobrom stanju, obnovljena prije nekoliko desetljeća. U toj su obnovi izvedeni pokrov, cementna žbuka na pročeljima i u unutrašnjosti, kao i popločenje keramičkim pločicama te armiranobetonske intervencije, sve redom neprikladna rješenja za povijesnu građevinu, poglavito ako se uzme u obzir pretpostavka o očuvanoj srednjovjekovnoj jezgri. Na pročeljima su vidljive pukotine te oštećenja uzrokovana oborinskim vodama i kapilarnom zemnom vlagom. Ovogodišnjim je zaštitnim radovima fotodokumentirano zatečeno stanje crkve i izrađena arhitektonska snimka zatečenoga stanja građevine. Restauratorska istraživanja obuhvatila su sondiranje unutrašnjosti i pročelja te izradu prateće dokumentacije. Također je obavljena radiokarbonska analiza drva i vapnenih vezivnih žbuka. Na osnovi svega navedenog izrađena je temeljna konzervatorsko-restauratorska dokumentacija kao preduvjet za provođenje budućih građevinskih i konzervatorsko-restauratorskih zahvata.

Jablanac, crkva sv. Nikole. Tlocrt s pretpostavljenim fazama gradnje. Arhitektonska snimka: SKIMI64 d.o.o., 2025.

Dvor Trakošćan jedan je od najslikovitijih i najznačajnijih dvoraca Hrvatskoga zagorja. Podignut je kao utvrda iznad važnog prometnog puta na istaknutom brežuljku, vjerojatno još u 13. stoljeću, a kroz stoljeća je sukcesivno proširivan i pregrađivan. Cijeli posjed je 1584. došao u vlasništvo velikaške obitelji Drašković, u čijem posjedu je ostao sve do 1944. godine. Draškovići su dvor sredinom 19. stoljeća pretvorili u reprezentativno romantičarsko zdanje, okruženo uređenim perivojem i s velikim jezerom u podnožju, a imanje je funkcioniralo i kao glavni obiteljski posjed. Nakon Drugoga svjetskog rata dvorac je nacionaliziran. Od 1954. godine je, dobivši muzejsku namjenu, u više navrata popravljani i obnavljan. Godine 2025. počela je izrada konzervatorske studije koja je obuhvatila pregled arhivske građe i dokumentacije o dosad izvedenim radovima. Također su obavljena povijesna arhivska istraživanja građe u svrhu objedinjavanja dosadašnjih saznanja i podataka o najranijoj povijesti posjeda i o nastanku i prvom spomenu naziva Trakošćan, o položaju i pravnom statusu utvrde i posjeda u najranijem vremenu, zatim slijed vlasnika prije Draškovića, okolnosti i uvjeti prelaska posjeda u vlasništvo Draškovića, razvoj posjeda i dogradnja dvorca u 18. stoljeću i početkom 19. stoljeća, arhivski podaci vezani uz velike radove obnove od sredine 19. stoljeća te zahvati poduzimani do 1944. godine. Izrađeni povijesni pregled bit će sastavnim dijelom konzervatorske studije čiji je završetak planiran u 2026. godini. Studija će time objединiti povijesno-arhivska i konzervatorsko-restauratorska istraživanja, analizu postojećega stanja arhitekture i oblikovnih elemenata unutarnjeg i vanjskog uređenja (elementi arhitektonske plastike, dijelovi unutarnjeg uređenja – podne i zidne obloge, štukodekoracije, unutarnja i vanjska stolarija, kameni klesani elementi i dr.), kao i definiranje faza izgradnje i oblikovanja.

Trakošćan, dvor Trakošćan. Dio donacijske isprave iz 1510. godine kojom kralj Vladislav II. poklanja posjed Trakošćan Ivanu Gyulayu. Snimka: I. Horbec, 2025.

Trakošćan, dvor Trakošćan. Snimka: Ivan Standl, 1870.

U 2025. godini konzervatorsko-restauratorska istraživanja palače Horvat u Slavonskom Brodu obuhvatila su povijesna i arhivska istraživanja te analizu zatečenoga stanja zgrade. Obavljeno je i konzervatorsko-restauratorsko sondiranje građe, žbuka i naliča pročelja i njegovih dekorativnih elemenata (okviri prozora i konzole krovnog vijenca), kolnog ulaza i unutrašnjosti palače. Jednako tako, zbog utvrđivanja izvornog oblikovanja i povijesnih slojeva, sondirana je i stolarija prozora, vrata u unutrašnjosti i uličnih ulaznih vrata s dekorativnom metalnom rešetkom. Istraživanja su popraćena detaljnom fotografskom i grafičkom dokumentacijom.

Slavonski Brod, palača Horvat. Glavno pročelje. Snimka: I. Lulić, 2025.

Slavonski Brod, palača Horvat. Sjeverno pročelje. Restauratorske sonde na antropomorfnoj konzoli zaključnog vijenca. Snimka: M. Krizman, 2025.

Program izrade temeljne konzervatorske dokumentacije za franjevački samostan i crkvu sv. Lovre u Šibeniku, u svrhu cjelovitoga sagledavanja i izrade smjernica za buduće radove, podijeljen u više faza, počeo je 2023. godine. U 2025. godini nastavljena su i povijesno-umjetnička i dodatna arhivska istraživanja. Započela su i konzervatorsko-restauratorska istraživanja karakterističnih elemenata oblikovanja unutrašnjosti crkve sv. Lovre (drvenog namještaja i drvene opreme crkve i sakristije, pokretnog inventara i kamenih klesanih elemenata), laboratorijske analize i restauratorsko sondiranje stratigrafije naliča i obojenja njezine vanjštine, kao i pročelja samostanskog sklopa. Također je izrađeno stručno mišljenje o stanju nosive konstrukcije crkve.

Tijekom višegodišnjih aktivnosti provedena su arhivsko-povijesna, arheološka, konzervatorsko-restauratorska i sondažna istraživanja crkve sv. Nikole u Žumberku kojima su otkriveni brojni nalazi iz starijih građevinskih i oblikovnih faza i njezine neposredne okolice (kosturnica, groblje, cinktor). Istraživanja su se provodila dulje vremena i bila su dokumentirana pojedinačnim stručnim izvještajima s detaljnom fotografskom i grafičkom dokumentacijom. Ovogodišnjim programom izrađen je objedinjeni elaborat kojim su obuhvaćena sva provedena istraživanja, valorizacija svih definiranih faza i elemenata oblikovanja crkve te u konačnici smjernice za daljnje radove obnove.

Tijekom 2025. godine u cijelosti je dovršen konzervatorski elaborat za župnu crkvu sv. Antuna opata u Velom Lošinj, koji je obuhvatio povijesna i arhivska istraživanja crkve te terenska, sondažna istraživanja. Izrađen je povijesni pregled građevinskih i oblikovnih faza crkve, utvrđeni su očuvani povijesni slojevi građe, žbuke i naliča, izrađene su laboratorijske analize pigmenata boje i sastava veziva, kao i vrsta prisutnih soli. Elaboratom je analizirano stanje arhitekture, uz prepoznavanje svih oštećenja (od vlage, soli i bioloških utjecaja) i njihovih izravnih i neizravnih uzroka (curenje vode u krovšte, začepljenje elemenata sustava odvodnje, statička oštećenja). Izrađen je kataloški pregled svih dijelova umjetničkog i sakralnog inventara crkve, kao i elemenata njezine kamene plastike i drvene opreme. Uz svaku katalošku jedinicu predmeta navedene su smjernice za daljnje radove. Temeljem svih provedenih istraživanja, crkva i inventar su valorizirani te su donesene smjernice za buduće radove obnove.

Nastavljeni su i radovi građevinske sanacije pjevališta crkve, koji se izvode na osnovi stručnih analiza provedenih prethodne godine, a nužno je završiti ih prije povratka restauriranih orgulja. Sanirana je drvena konstrukcija kućišta orgulja (zamijenjeno je pet horizontalnih greda koje su nosile stražnji dio drvene oplata, kao i tri para bočnih greda o koje su bile ovješene bočne stranice maske kućišta). Grede su zamijenjene istovjetnom hrastovom građom, uz tretiranje svim potrebnim zaštitnim sredstvima. Pri ugradnji su zidarski sanirani svi ležajevi greda na bočnim dijelovima niše i montirani su pocinčani čelični profili.

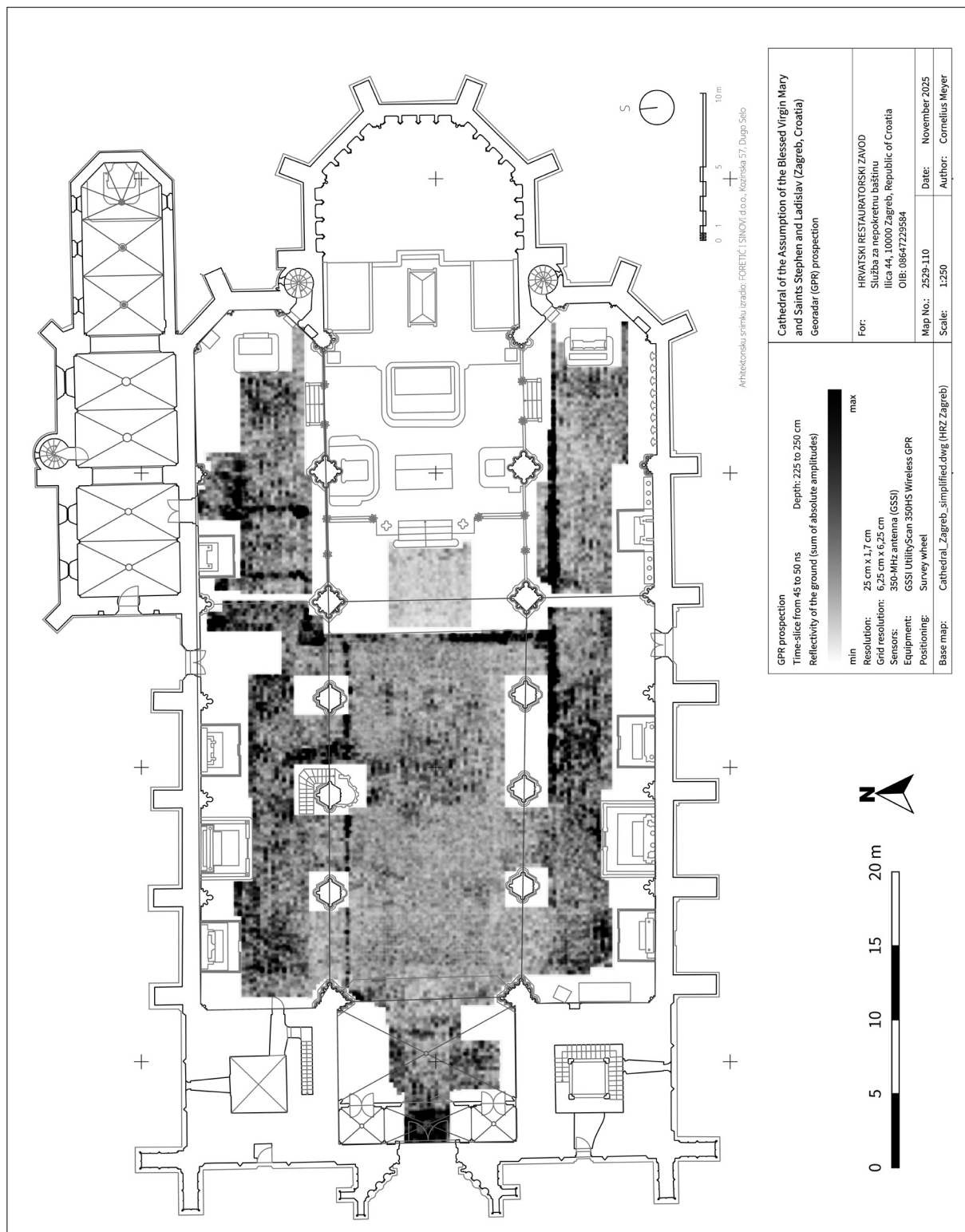
U 2025. godini nastavljeni su radovi i na zagrebačkoj katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije i sv. Stjepana i Ladislava, teško oštećenoj u potresu 2020. godine. Zagrebačka katedrala je najveća hrvatska sakralna građevina i jedan od najvrjednijih spomenika hrvatske kulturne baštine. Dio je zaštićenoga nepokretnog kulturnog dobra katedralnog kompleksa, nadbiskupskoga dvora s kapelom sv. Stjepana, utvrdama i Parkom Ribnjak na Kaptolu.

Nakon sveobuhvatnih konzervatorsko-restauratorskih istraživanja, čiji su rezultati predstavljeni u konzervatorskom elaboratu, aktivnosti u ovoj godini usmjerene su na redovitu koordinaciju s nadležnim konzervatorima, stručnu suradnju s izvođačima radova i projektantima, pregled stanja inventara i dekorativnih elemenata završnog oblikovanja, izvođenje hitnih radova zaštite i preventive te na suradnju pri pregledima orgulja i ostalim zahtjevima prema potrebi. S obzirom na nepovoljne mikroklimatske uvjete tijekom izvođenja građevinskih radova, ponajprije radova ojačanja konstrukcije u unutrašnjosti, došlo je i do privremenog onečišćenja inventara zaštićenog *in situ*. Na svim zahvaćenim površinama obavljani su nužni restauratorski radovi čišćenja te je nastavljeno praćenje. Ujedno su za potrebe izdavanja mjera tijekom radova obavljena restauratorska sondiranja naliča, žbuka građe, za što su izrađeni zasebni izvještaji. Praćenjem radova na zidnom osliku svodova, obavljeno je i dodatno uzorkovanje izvornog sloja dekorativnog oslika iz vremena nakon potresa 1880. godine. Iz uzoraka su analizirana korištena

Zagreb, katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije i sv. Stjepana i Ladislava, pogled prema svetištu. Stanje nakon radova statičke sanacije i uklanjanja skele. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

veziva te pigmenti. Pri pregledu stanja velikoga drvenog raspela koje je nekad bilo u katedrali, a danas je odloženo u spremištu Nadbiskupije na Kaptolu, također je obavljeno laboratorijsko ispitivanje i vrste i starosti materijala. Potkraj 2025. godine, na osnovi prethodno izvedenih istraživanja i radova, kao i izrađenog konzervatorskog elaborata, pripremljen je i tematski broj znanstveno-stručnog časopisa *Portal*, posvećen zagrebačkoj katedrali, njezinoj povijesti i obnovama. Obavljena su i preliminarna georadarska istraživanja unutrašnjosti, na svim dostupnim površinama, a početkom 2026. planira se njihova dopuna i proširenje i na okolni prostor, neposredno uz katedralu.

Zagreb, katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije i sv. Stjepana i Ladislava. Georadarska snimka struktura na dubini od 225 do 250 cm ispod današnjega poda. Izrada: CM Prospection, 2025.

Program zaštitnih radova na crkvi Sv. Spasa u Dubrovniku počeo je 2021. godine. Nakon provedenih istraživanja i izrade detaljne konzervatorske dokumentacije, od 2023. godine provode se radovi cjelovite obnove. Nakon provedene sanacije od vlage i rješavanja odvodnje oborinskih voda, u 2024. godini obavljen je dio radova u unutrašnjosti (uklanjanje recentnih slojeva naliča i žbuka, radovi na klesanim kamenim elementima). Radovi su nastavljeni početkom 2025. godine. Pristupilo se pripremi za zamjenu krovne konstrukcije i pokrova te je postavljena radna skela uz oba bočna pročelja. Još je 2023. godine, prilikom izrade Mišljenja o stanju zidane i krovne konstrukcije, bio predviđen detaljni vizualni pregled krovne konstrukcije, ali nije izveden iz tehničkih razloga i iznimno lošeg stanja kupe kanalice. Nakon parcijalnog raskrivanja, bila je potrebna zamjena većeg dijela pokrova u istoj zoni. Upravo je zato pregled obavljen samo endoskopskom kamerom kroz odzraku krovne konstrukcije na zapadnoj krovnoj plohi prema gradskim bedemima, nad kamenim lukom koji dijeli prva dva svodna polja. Nakon omogućavanja pristupa u krovništa sa skele u 2025. godini te prije početka planiranih radova, dijelom je raskrivena zapadna strana krova i utvrđeno stvarno stanje konstrukcije i krovnog sustava i geometrije svodnih polja koje se razlikovalo od pretpostavljenog. Stoga je bilo nužno obaviti 3D scan gornjih dijelova crkve Sv. Spasa te izmijeniti i dopuniti Glavni projekt za koji je potvrda izdana u prosincu; prema toj dokumentaciji planirat će se radovi u 2026. godini. U 2025. godini obavljeni su i konzervatorsko-restauratorski radovi na klesanim kamenim elementima i na drvenim vratnicama (zasebni izvještaji u prilogu). Dovođeni su radovi čišćenja zidova te se nastavilo s dopunom grafičke dokumentacije zatečenog stanja iz 2021. godine. Uređena je unutarnja strana kamenih okvira prozora te je uređena i popravljena stolarija prozora i bočnih vratnica. Nakon toga pristupilo se izradi projektne dokumentacije uređenja unutrašnjosti.

Dubrovnik, crkva Sv. Spasa. Stanje nakon postavljanja skela u proljeće 2025. godine. Snimka: Lj. Gamulin, 2025.

Crkva sv. Antuna Padovanskog u Rabu sagrađena je u 17. stoljeću na početku današnje Srednje ulice, na sjevernom dijelu stare gradske jezgre. Nalazi se između dvije velike rapske palače, palače obitelji Nimira i palače obitelji Dominis. Naručitelj njezine gradnje, kao i glavnog oltara, bio je svećenik Francesco Brazza, a crkvu je posvetio biskup Dominius Gaudentis 1665. godine.

Program zaštitnih radova u 2025. godini obuhvatio je početak radova građevinske sanacije crkve, kao i prateće konzervatorsko-restauratorske radove. Radovi su izvedeni prema projektnoj dokumentaciji koju je financirao Grad Rab i koja je temeljena na elaboratu (Hrvatski restauratorski zavod, 2024. godine). Najprije je sav inventar iznesen iz crkve te pohranjen (prema dogovoru sa župnikom i konzervatorima) dijelom u crkvi sv. Nikole kod gradske lože, a dijelom u spremištu. Izvedeno je obijanje cementnih sljubnica, građevinsko uređenje niša na sjevernom zidu, statička sanacija pukotina (ugradnjom križnih sidara i zatega), žbukanje donjih dijelova unutarnjeg lica zidova žrtvenom žbukom i saniranje kapilarne vlage. U međuvremenu je utvrđeno izrazito loše stanje pokrova koji je između 2024. i 2025. godine popucao, mjestimično nedostaje i nije više vezan uz drvenu krovnu konstrukciju, što uzrokuje i prodor kiše u unutrašnjost crkve. Uz radove obnove vanjštine i unutrašnjosti crkve sv. Antuna Padovanskog u Rabu, Hrvatski restauratorski zavod je u 2025. godini pokrenuo i zaseban program koji obuhvaća radove na glavnom oltaru. Dijelovi retabla su demontirani i izneseni iz crkve (potom je organiziran prijevoz u radionicu HRZ-a u Ludbregu za potrebe provođenja dezinfekcije) te je predviđen početak konzervatorsko-restauratorskih radova prema izrađenom prijedlogu.

Crkva sv. Antuna Padovanskog, Rab. Glavno pročelje. Stanje nakon ugradnje zatega i sanacije pukotina.
Snimka: K. Gavrilica, 2025.

Crkva sv. Nikole nalazi se iznad današnjega središta Velog Lošinja. Na mjestu na kojem je sagrađena bilo je formirano prvo stalno naselje još u 13. stoljeću. Prema predaji, neku stariju crkvu sagradili su još prije bizantski redovnici nakon što je srušen njihov samostan na susjednom otočiću Palaciolu. Povijesni podaci o crkvi za sada nisu detaljnije poznati, stoga se očekuje da će se planiranim konzervatorsko-restauratorskim, povijesnim i arhivskim istraživanjima sagledati sve njezine faze, od izgradnje do danas.

Program zaštitnih radova u 2025. godini uključio je početak izrade konzervatorske dokumentacije za crkvu sv. Nikole u Velom Lošnju. Obavljeno je 3D skeniranje crkve s izradom arhitektonske snimke postojećega stanja te je izrađena geodetska podloga. Izrađeno je i mišljenje o stanju konstrukcije. Također je pripremljena i detaljna fotodokumentacija arhitekture i inventara, uz izradu popisa inventara u crkvi te kataloga opreme. Obradeni su klesani kameni elementi, polikromirani inventar, drvena oprema i stolarija te štafelajno slikarstvo. Uzeti su uzorci za laboratorijske analize soli, vrsta materijala, pigmenata i veziva (Prirodoslovni laboratorij HRZ-a), kao i mineraloško-petrografska analiza (Laboratorij PMF-a) i analiza starosti materijala (Institut Ruđer Bošković). Rezultati svih provedenih aktivnosti, zajedno s onima planiranim za iduću fazu istraživanja, bit će opisani u konzervatorskom elaboratu.

Crkva sv. Nikole, Veli Lošinj. Glavni oltar. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

U sklopu aktivnosti Odjela u 2025. godini, kako je već spomenuto, realizirana su i tri programa koja su financirali vanjski investitori.

Zgrada nekadašnjega društvenog doma Tvornice duhana u Rijeci, poznatija kao riječki Teatrino, zaštićeno je kulturno dobro, uređeno 1930. godine. Nalazi se na prostoru na kojem je sredinom 18. stoljeća osnovana rafinerija šećera, potom je na istoj lokaciji djelovala Tvornica duhana pa Tvornica brodskih strojeva, dok je danas tu riječki ArtKvart. Ponajprije zbog društvene i kulturne funkcije koju je zgrada društvenoga doma imala, istaknute su njezine povijesne i ambijentalne vrijednosti, a mogu im se pripisati i one arhitektonske, iako skromnijeg izraza (izdvajaju se ritmizirano oblikovanje južnog i zapadnog pročelja te štukodekoracije velike dvorane). Nažalost, Teatrino je danas u iznimno lošem i zapuštenom stanju.

Prema ugovoru s Gradom Rijekom, Hrvatski restauratorski zavod je 2025. godine izradio konzervatorski elaborat i pripremio smjernice za obnovu zgrade. Za potrebe izrade povijesnog pregleda, prikupljeni su podaci iz relevantne literature i postojeće konzervatorske dokumentacije. Dopunjeni su analizom arhivske građe pohranjene u Državnom arhivu u Rijeci. Manja količina arhivske građe koja se odnosi na Tvornicu duhana u Rijeci pronađena je i u Centru za povijesna istraživanja Rovinj. Arhivskim istraživanjima utvrđena je i dosad nepoznata slikovna i grafička dokumentacija, važna za definiranje pojedinih elemenata povijesnog oblikovanja zgrade. U sklopu programa izrađena je i analiza postojećega stanja i očuvanosti zgrade, provedeno je fotodokumentiranje i dodatno dokumentiranje karakterističnih struktura, uz laboratorijska ispitivanja materijala i izradu pripadajuće dokumentacije. Rezultati određivanja stratigrafije naliča i žbuka, kao i građevinskih struktura i promjena, prethodno su interpretirani u Izvještaju o provedenim konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima (Hrvatski restauratorski zavod, Rijeka, 2011.). Temeljem analitičkog prikaza rezultata provedenih konzervatorsko-restauratorskih istraživanja, donesena je valorizacija i prijedlog prezentacije sa smjericama, prema kojemu se u osnovi predlaže zadržavanje zatečenog stanja, uz intervencije koje bi iznova većim dijelom uspostavile oblikovanje iz vremena od tridesetih do pedesetih godina 20. stoljeća.

Rijeka, zgrada Teatrino. Glavno pročelje. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

Bedem Oštrica nalazi se između Šibenika i Primoštena, nedaleko od naselja Grebaštica i Žaborić, u Šibenskoj-kninskoj županiji. Izgrađen je na samom početku poluotoka Oštrica, i to na njegovu gotovo najužem dijelu; proteže se s jedne strane poluotoka, od uvale Mirine, na drugu, prema uvali Bucavac. Poluotok Oštrica danas je nenastanjen, pokriven je gustom borovom šumom. Na njemu su dokumentirani još neki povijesni lokaliteti: crkva Sv. Duha, kasnoantički lokalitet, kamen s križevima uz obalu uvale Mirine, mreža suhozida, podvodni ostaci keramike u uvalama Japnenica, Pišljivica i Musorovica, ostaci vapnenica uz obalu uvale Japnenica i s južne strane bedema, kapelica sv. Nikole na rtu Vela Oštrica, bunker i rovovi s južne strane bedema, prema vrhu Banje.

Javna ustanova u kulturi Tvrdava kulture Šibenik sklopila je s Hrvatskim restauratorskim zavodom potkraj 2024. godine ugovor za provođenje konzervatorsko-restauratorskih istraživanja i izradu elaborata za bedem Oštrica. Bedem je postao temom detaljnoga stručnog i znanstvenog interesa tek nedavno, iako se povremeno spominje i u starijoj literaturi i tekstovima. U svrhu obogaćivanja dosadašnjih saznanja o povijesti njegove gradnje i naknadnim preinakama, u elaboratu je sadržan povijesni pregled koji objedinjuje podatke iz recentno objavljenog rada Josipa Pavića i Andrije Nakića (Odjel za istraživanje i interpretaciju baštine, Tvrdava kulture Šibenik) i rezultate provedenih istraživanja. Također je pregledana i obrađena sva dostupna konzervatorska dokumentacija. Konzervatorsko-restauratorska istraživanja obuhvatila su utvrđivanje, dokumentiranje i analizu stanja i oblikovanja bedema. Analizirani su vrsta i stanje kamene građe te su obavljena i laboratorijska ispitivanja materijala. Izrađena je detaljna fotodokumentacija i pripadajući grafički prilozi. Rezultati svih provedenih istraživanja, s valorizacijom i prijedlogom prezentacije, temelj su smjernica za obnovu bedema i njegovo daljnje očuvanje.

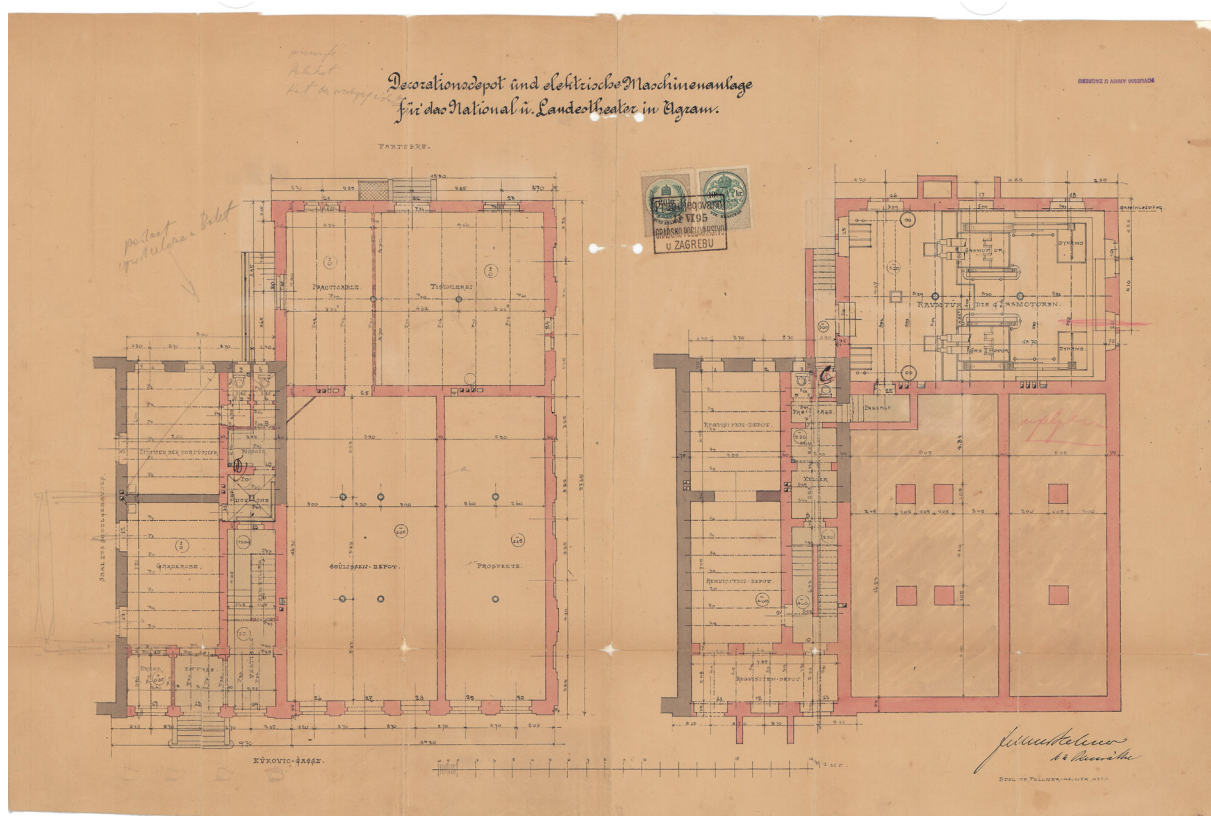

Grebaštica, bedem Oštrica, pogled na istočnu stranu bedema. Snimka: Lj. Gamulin, 2025.

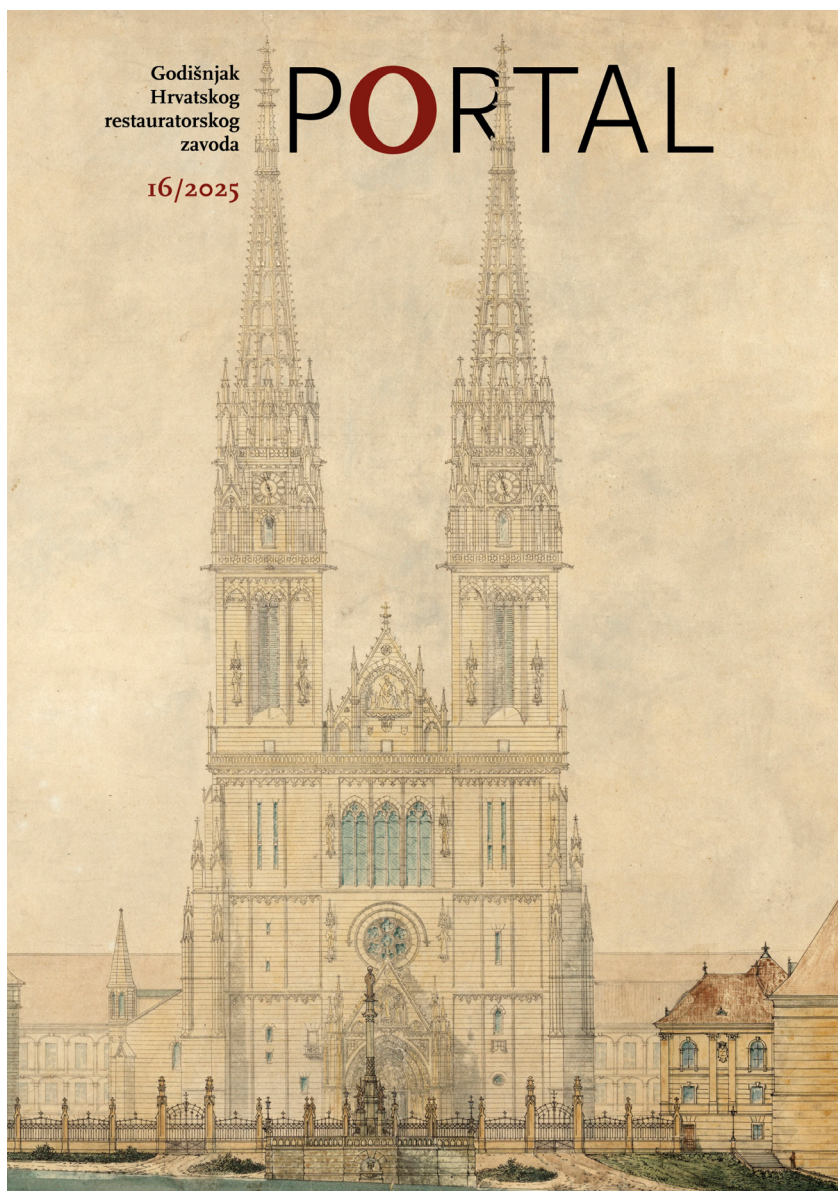
Grebaštica, bedem Oštrica. Detalj krništa. Snimka: Lj. Gamulin, 2025.

Konzervatorsko-restauratorska istraživanja zapadnog krila kompleksa zgradā *Hrvatskoga sokola* i *Kola* u Zagrebu obavljena su na temelju obaveza prema ugovoru sklopljenom s Hrvatskim narodnim kazalištem u Zagrebu, a referiraju se na prethodno izrađenu Konzervatorsku studiju koju je također izradio HRZ početkom 2025. godine i koja je bila osnova za daljnje konzervatorsko-restauratorske aktivnosti na svim krilima kompleksa, u svrhu sveobuhvatnog sagledavanja te građevinske cjeline. Zapadno krilo kompleksa zgrada *Hrvatskoga sokola* i *Kola* podignuto je 1895. godine prema projektu bečkih arhitekata Ferdinanda Fellnera i Hermana Helmera, autorā zgrade Hrvatskoga narodnog kazališta, za potrebe kazališne kuće (smještaj radionica, spremišta kulisa i strojeva za proizvodnju električne energije). Sagrađeno je neposredno uz već postojeću građevinsku strukturu, podignutu desetljeće prije, a činile su je središnja zgrada sportskoga društva *Hrvatskoga sokola* i istočna zgrada Pjevačkoga društva *Kolo*. Izrađeni konzervatorski elaborat zapadnog krila kompleksa sadrži rezultate provedenih konzervatorsko-restauratorskih istraživanja, koja su obuhvatila dopunjavanje povijesnih i arhivskih podataka o zapadnom krilu u sklopu cijeloga kompleksa. Izrađena je detaljna analiza postojećega stanja prostornog rasporeda, materijala i građevinskog stanja, uz fotodokumentaciju. Obavljeno je restauratorsko sondiranje stratigrafije slojeva naliča, žbuka i građe karakterističnih struktura s pripadajućom dokumentacijom i grafičkim priložima. Također su analizirani elementi drvene stolarije prozora i vrata, u svrhu čega su obavljena i laboratorijska ispitivanja slojeva obojenja i analiza drva. Obavljen je i pregled stanja kamenih elemenata vanjštine i unutrašnjosti. Temeljem navedenih analiza i rezultata provedenih istraživanja donesena je valorizacija, kao i prijedlog prezentacije i smjernice za obnovu zapadnog krila kompleksa.

Zagreb, zapadno krilo *Hrvatskoga sokola* i *Kola*, poprečni i uzdužni presjek zapadnog krila *Hrvatskoga sokola* i *Kola*, 1895., Atelier Fellner i Helmer. Izvor: HR-DAZG-1122, sign. R 273.

Zaposlenici Odjela za konzervatorsku dokumentaciju nepokretne baštine tijekom 2025. godine, redovito kao i prethodnih godina, pripremali su i objavljivali materijale i tekstove o programskim aktivnostima na mrežnim stranicama HRZ-a. Odjel je bio uključen i u izdavačke aktivnosti Zavoda. Pojedini djelatnici bili su članovi uredništva, a pojedini autori članaka časopisa *Portal – godišnjaka Hrvatskog restauratorskog zavoda*. Ovogodišnji, 16. broj *Portala* u cijelosti je posvećen katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije i sv. Stjepana i Ladislava u Zagrebu; sadrži 28 članaka 37 autora, kojima su izneseni rezultati rada Zavoda nakon potresa 2020. godine. Dva su djelatnika u 2025. godini bila autori i urednici objavljene publikacije *Palača Pongratz – povijest arhitektonskog sklopa u Visokoj 22*.

Naslovnica *Portala*. Dizajn:
Lj. Gamulin, 2025.

U 2025. godini Zavod je sudjelovao i u ostvarenju monografije o Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu, u povodu 130 godina kazališne zgrade u Donjem gradu, a jedan od djelatnika Odjela je autor teksta o povijesti zgrade. Također je nastavljena suradnja jednog djelatnika na projektu MODENAR Hrvatske zaklade za znanost. Valja spomenuti i rad na pripremi publikacije *Gornjogradska palača Vojković – Oršić – Kulmer – Rauch u Zagrebu*.

Odjel za zidno slikarstvo i mozaik

Temeljna djelatnost Odjela za zidno slikarstvo i mozaik je konzerviranje i restauriranje zidnih slika i mozaika, što se najvećim dijelom provodi *in situ*, a manjim dijelom u radionici Odjela. Uz izravni rad na kulturnoj baštini, Odjel organizira i provodi dokumentiranje vlastitih aktivnosti (prije, tijekom i nakon radova), a prema potrebi provodi i konzervatorsko-restauratorski nadzor radova drugih izvođača. Odjel pohranjuje dokumentaciju o izvedenim radovima u organizirane zbirke: zbirku dosjea o radovima, zbirku fotografija, zbirku nacрта (grafička dokumentacija istraživanja, zatečenog stanja i radova) i zbirku elaborata. Odjel ima i priručnu knjižnicu s potrebnom stručnom literaturom iz djelatnosti Odjela.

Na Odjelu je 2025. godine bilo zaposleno devet stručnih djelatnika koji su vodili radove na osam programa koje je financiralo Ministarstvo kulture i medija RH. Provedene aktivnosti na programima Odjela odnosile su se na nastavak radova započetih prethodnih godina, a objedinile su konzervatorsko-restauratorska istraživanja i radove na zidnim slikama i arhitekturi, preventivnu zaštitu te praćenje stanja i sanaciju vlage. Od osam provedenih programa Odjela, u nastavku su istaknuta četiri.

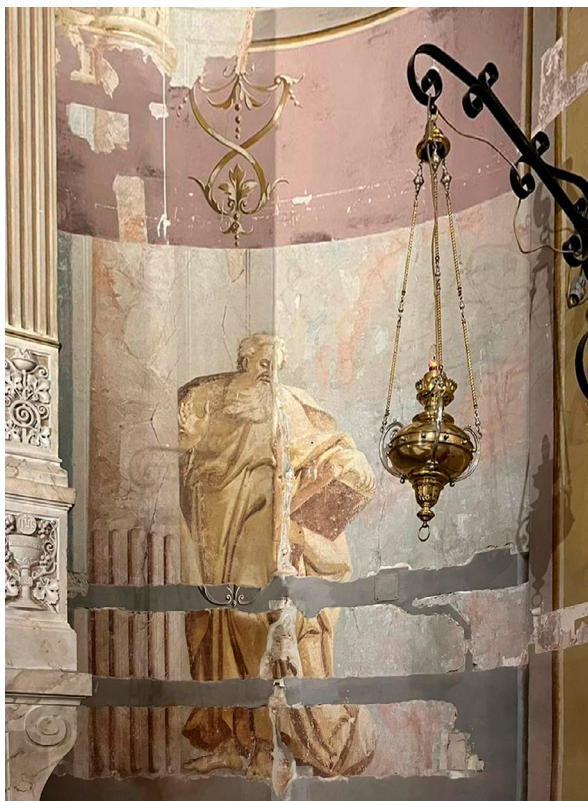
Zagreb, Remete, crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije. Prizemna zona sjevernog zida lađe na spoju sa zapadnim zidom, izvorna gotička vrata s očuvanim fragmentima baroknih zidnih slika. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

Na župnoj crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Remetama tijekom 2025. godine nastavljeno je učvršćivanje žbukanih slojeva u svetištu i lađi injektiranjem smjesom PLM-AL, uz prethodno opšivanje lakuna i odvojenih dijelova žbuke vapneno-pješčanom žbukom (gašeno vapno / kvarcni pijesak u omjeru 1 : 4). Veće pukotine zapunjene su vapneno-pješčanom žbukom (gašeno vapno / fini kvarcni pijesak u omjeru 1 : 4), a manje pukotine gustom smjesom PLM-AL. Nakon izvedenih zahvata okolni oslik očišćen je *wishab* spužvicom. Injektiranje u svetištu izvedeno je u parapetnoj zoni prozora na južnom zidu, kojoj se nije moglo pristupiti skelom postavljenom tijekom konstrukcijske obnove. Dodatno su injektirani fragmenti izvornoga baroknog oslika na sjevernom zidu te u prizemnoj zoni iza glavnog oltara. Injektirane su i veće lakune na očuvanim fragmentima oslika na južnom i sjevernom zidu lađe te u prizemlju pjevališta, iako će na tim zonama biti potrebna dodatna injektiranja. Fragmenti oslika u donjim zonama izrazito su odvojeni od građe zida (do 1 cm) pa je potrebna velika količina injekcijske smjese, zbog čega je nužno postupno injektiranje kako bi se spriječio prekomjeran unos vlage. Dodatno su opšiveni i injektirani dijelovi žbuke unutar ulaznih vrata zapadnog pročelja, kao i na ulaznim vratima sjevernog zida pjevališta. Kristalizirane vodotopljive soli na slikanoj površini sjevernog zida lađe, na spoju s trijumfalnim lukom, kao i u zapadnom dijelu lađe ispod pjevališta, tijekom radova su redovito uklanjane mekim kistovima i *wishab* spužvicom.

Zagreb, Remete, crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, južni zid svetišta. Stanje tijekom radova. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

Tijekom 2025. godine u crkvi sv. Nikole biskupa u Jastrebarskom izvedena je estetska reintegracija izvornoga kasnobaroknog slikanog sloja na zapadnom zidu pjevališta i započeti su radovi mehaničkog čišćenja izvornog oslika u donjoj zoni apside svetišta. Prethodno izrađenim prikazom prijedloga reintegracije oslika zapadnog zida pjevališta na računalu i probama rekonstrukcije *in situ*, s nadležnim je konzervatorima unaprijed dogovoreno likovno rješenje i razina rekonstrukcije i retuša slikanog sloja na svim žbukanim nadoknadama i oštećenjima. U skladu s tim je u luneti zida uz pojasnicu svoda izvedena rekonstrukcija motiva ukлада koji je bio utvrđen prethodno provedenim konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima. Uklade su u ponovljenoj izvedbi ponešto pojednostavnjene u odnosu na izvorne, bez girlandi i uzorka crvenih točkica, ali su prikazom svjetla i sjene njihovi osnovni elementi iluzionirani kako bi se što bolje uklopili u cjelovitu iluzionističku kompoziciju izvornika. Rekonstrukcija oslika na sredini medaljona prikazanog iznad prozora u središnjoj osi zida djelomično je također pojednostavnjena samo plošnom nadoknadom lokalne boje podloge. Prema djelomično očuvanom latinskom natpisu, otkriveno je značenje prikaza u medaljonu, a time i koncept ikonografskog programa na svim zidovima u lađi crkve. Radi se o prikazima Pet Crkvenih zapovijedi, od kojih je po jedna prikazana u središtu svake lunete. Točan likovni sadržaj toga oštećenog prikaza Treće Crkvene zapovijedi nije do kraja poznat jer je interpretacija samog autora, ali je navedenim pristupom rekonstrukcije ipak uklopljen u kontekst kompozicije. Postoji i nekoliko mogućih varijacija nedostajućega dijela teksta latinskog natpisa iznad prikaza, pa on, u dogovoru s konzervatorima, ipak nije rekonstruiran. Sve slikane nadoknade izvedene su imitirajući razinu sitnih oštećenja, brisanosti i patine očuvanoga izvornog oslika, a retuš je na mjestima jačih oštećenja slikanoga sloja izveden minimalno. Estetskom reintegracijom oslika zapadnog zida pjevališta zasad nije obuhvaćena jedino površina oslika unutar prozorske niše iza orgulja zbog još neutvrđenog rješenja njezine rasvjete i prolaska električne instalacije. Započeti su i radovi na apsidalnom zidu svetišta, koji su uključili uklanjanje naknadnih slojeva naliča i preslika u donjoj zoni zida s lijeve i desne strane oltara iznad žbukane nadoknade, do visine od oko četiri metra od poda, te je izvedena i mjestimična konsolidacija izvornog žbukanog sloja. Na očišćenoj površini izvornog oslika otkriveni su prikazi likova sv. Petra i sv. Pavla u punoj visini, kao dijela kompozicije naslikanog oltara. Recentnije žbukane zakrpe na mjestima vertikalnih oštećenja građe zasad nisu uklanjane, kao ni naknadni naliči i preslici ispod kojih nije utvrđen izvorni slikani sloj. Radovi su praćeni grafičkom i fotografskom dokumentacijom svih izvedenih zahvata, a u podnožju zidova u unutrašnjosti crkve provedeno je mjerenje vlage.

Jastrebarsko, crkva sv. Nikole. Južna strana apsidalnog zida s prikazom lika sv. Pavla. Stanje nakon radova.
Snimka: K. Kolonić, 2025.

Jastrebarsko, crkva sv. Nikole. Luneta zapadnog zida pjevališta. Stanje prije radova. Snimka: K. Gavrilica, 2024.

Jastrebarsko, crkva sv. Nikole. Luneta zapadnog zida pjevališta. Stanje nakon radova. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

Palača u Opatičkoj 10 u Zagrebu stradala je u potresima 2020. godine te je sljedećih godina poduzeta konstrukcijska sanacija. Hrvatski restauratorski zavod prethodno provodi konzervatorsko-restauratorska istraživanja unutrašnjosti, a na zidnim slikama izvedeni su preventivni zaštitni konzervatorsko-restauratorski radovi. Tijekom 2024. godine konzervatorsko-restauratorski radovi u Pompejanskoj sobi izvedeni su gotovo u cijelosti, a tijekom 2025. obavljani su dodatni radovi konsolidacije žbuknog sloja i reintegracija oslika na istočnom zidu, na mjestima na kojima su uklonjeni zvučnici koji su prethodno bili učvršćeni na oslikani zid, te zaštita reintegriranog slikanog sloja, temeljem prethodno izvedenih tehnoloških proba i rezultata laboratorijskih analiza. Rezultati termografskog snimanja i laboratorijskih analiza provedenih tijekom 2024. godine upozorili su na probleme s vlagom i na visoku razinu štetnih soli u zidovima ulaznog prostora i prizemlja glavnog stubišta. Stoga je program radova u 2025. godini obuhvatio i konzervatorsko-restauratorske radove uklanjanja degradiranih slojeva žbuke i desalinizaciju dijelova zidova s visokom koncentracijom štetnih topljivih soli. Postupak je primijenjen na manjoj površini oslikanog zapadnog zida sjevernog i južnog krila stubišta, na dijelovima na kojima je izvorni oslik bio oštećen i gdje je reintegracija slikanog sloja bila izvedena tijekom konzervatorsko-restauratorskih radova potkraj devedesetih godina 20. stoljeća. Prije uklanjanja žbuke provedeno je i konzervatorsko-restauratorsko ispitivanje povijesnih slojeva žbuka i naliča na zidovima ulaznog prostora i prizemlja glavnog stubišta te dokumentiranje sondi i nalaza. Nakon uklanjanja žbuka i prosušivanja površine zida, nanescena je žrtvena žbuka čija je funkcija povlačenje štetnih topljivih soli iz zida. U ulaznom prostoru palače postavljen je uređaj za mjerenje temperature zraka i relativne vlažnosti, a obavljeno je i periodično termografsko snimanje u prostorima stubišta te praćenje stanja zidnih slika u svim oslikanim prostorijama.

Zagreb, Palača bogoštovlja i nastave (Hrvatski institut za povijest). Južno krilo glavnog stubišta. Stanje nakon potresa. Snimka: G. Tomljenović, 2020.

U sklopu franjevačkog samostana u Varaždinu tijekom 2025. godine nastavljani su višegodišnji konzervatorsko-restauratorski radovi na zidnim slikama. Uklanjanje su naknadni slojevi naliča s izvornoga baroknog slikanog sloja i injektiranje žbukanih slojeva na svodu te su provedene i dodatne laboratorijske analize pigmenata i žbuka. Na bočnim stranicama prozorske niše na sjevernom zidu uklonjeni su svi naknadni ličeni slojevi s izvornoga baroknog slikanog sloja kao i sloj žrtvene žbuke koji je prekrivao središnji dio zapadne strane prozora. Također su uklonjeni naknadni slojevi naliča na južnom i zapadnom svodnom polju, koji su u širini od oko 25 cm prekrivali izvornu polukružnu slikanu borduru kojom su na spoju svoda i zidova uokvireni slikani prizori. Slojevi naliča uklanjani su mehanički skalpelima, omekšavani su destiliranom vodom, a dočišćavanje izvornoga slikanog sloja izvedeno

je staklenim nitima i mekim gubicama. Dio pulveriziranog slikanog sloja preventivno je podlijepljen 2 %-tnom otopinom *Klucela G* u destiliranoj vodi preko sloja japanskog papira. Uklonjena je i veća cementna zakrpa na spoju južnog zida i istočne strane južnog svodnog polja. Izvorni žbukani sloj preventivno je opšiven, a opečna građa unutar lakune prežbukana je vapnenom žbukom pripremljenom od kvarcnog pijeska i gašenog vapna (u omjeru 4 : 1) oko 2-3 mm ispod razine slikanog sloja, kao žrtveni sloj žbuke. Žbukom istoga sastava zapunjena je i veća pukotina na tjemenu zapadnog svodnog luka. Dodatno su injektirani žbukani slojevi na zapadnoj i istočnoj strani niše ulaznih vrata na južnom zidu i niše prozora na sjevernom zidu, kao i na spoju sjevernog svodnog polja sa sjevernim zidom. Za injektiranje dubljih lakuna korištena je smjesa PLM-AL, uz prethodno injektiranje otopine etanola i vode (1 : 1), a za učvršćivanje žbuke plićih i manjih lakuna korištena je disperzija vapna *Nanorestore*. Nakon injektiranja, okolni oslik očišćen je *wishab* spužvicom.

Varaždin, bivša ljekarna franjevačkog samostana. Istočna strana prozorske niše na sjevernom zidu. Stanje prije uklanjanja naknadnih slojeva naliča. Snimka: M. Jelenčić, 2025.

Varaždin, bivša ljekarna franjevačkog samostana. Istočna strana prozorske niše na sjevernom zidu. Stanje nakon uklanjanja naknadnih slojeva naliča. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

Varaždin, bivša ljekarna franjevačkog samostana. Prikaz sv. Ilije u kočiji, zapadno svodno jedro. Stanje nakon radova. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

Tijekom 2025. nastavljani su i konzervatorsko-restauratorski radovi na zidnim slikama središnjeg dijela svetišta u crkvi Majke Božje Koruške u Križevcima. Zbog pojave mrlja na zidovima tambura, obavljen je i pregled krovišta nad tamburom te snimanje zidnih ploha tambura i svoda termovizijskom kamerom.

U crkvi sv. Jurja u Gornjem Psarjevu provedena su dodatna laboratorijska i terenska istraživanja srednjovjekovnih zidnih slika, žbuka i mikroklimatskih uvjeta. Zbog izrazito visoke koncentracije vlage u zidovima, uklonjena je žbuka recentne obnove u donjim zonama zidova te je nanesena žrtvena žbuka u tanjem sloju. U suradnji sa Službom za arheološku baštinu otvorene su podne sonde u svetištu i lađi, a u suradnji sa Službom za pokretnu baštinu obavljen je pregled opreme i inventara.

U sakristiji i svetištu crkve Majke Božje Gorske u Loboru nastavljena su konzervatorsko-restauratorska i laboratorijska istraživanja građe, žbuka i slikanih slojeva. Arhivska građa je transkribirana s latinskog na hrvatski, a u svetištu je obavljen preliminarni pregled stanja srednjovjekovnih zidnih slika i fotografsko dokumentiranje u IR i UV spektru. Nastavljeno je praćenje vlage u zidovima, uz postavljanje mjernog uređaja za vlagu i temperaturu te su provedena geofizička istraživanja georadarom. Zbog prije utvrđenih pukotina na zapadnom zidu, 2025. godine proveden je i pregled statičara s preporukama za daljnje zahvate.

Radovi su nastavljani i na kapeli Majke Božje Žalosne na Novoj vesi u Zagrebu. Provedena su dodatna istraživanja – *in situ*, arhivska i laboratorijska, a prema odobrenom projektu izvedena je nova drenaža oko kapele.

Djelatnici Odjela za zidno slikarstvo i mozaik kao članovi timova sudjelovali su i u programima ostalih odjela Službe za nepokretnu baštinu te ostalih službi Zavoda. Mogu se izdvojiti konzervatorsko-restauratorski radovi na zidnim slikama svoda crkve sv. Katarine u Zagrebu te konzervatorsko-restauratorski radovi na dva manja uokvirena mozaika „Moja majka“ iz 1946. godine i „Barba Marko“ iz 1958. godine, umjetnika Joke (Ivana) Kneževića.

U sklopu djelatnosti Odjela te u suradnji s Odsjekom za školovanje, stručno usavršavanje i međunarodnu suradnju i Odjelom za graditeljsko naslijeđe, organiziran je stručni skup interdisciplinarnog karaktera „Zidne slike i štukatura na žbukanim drvenim konstrukcijama – izazovi i rješenja“. Skup je održan 20. studenoga 2025. u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

Tijekom 2025. pojedini djelatnici Odjela sudjelovali su aktivno kao izlagači na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima u inozemstvu (Italija, Španjolska) vezanima uz konzerviranje-restauriranje zidnih slika.

Odjel za štuko

Na Odjelu za štuko, u 2025. godini bilo je zaposleno deset djelatnika koji obavljaju specijalizirane konzervatorsko-restauratorske radove na štukaturi u interijerima te na pročeljima sakralnih i profanih građevina (jedan konzervator savjetnik, dvoje viših konzervatora-restauratora, troje konzervatora-restauratora, jedan viši restaurator tehničar i troje restauratora tehničara). Prema potrebi, u opsežnijim radovima sudjeluju i vanjski suradnici s višegodišnjim iskustvom u konzervatorsko-restauratorskoj praksi.

Djelatnost Odjela obuhvaća sve faze i vrste radova na dekorativnim elementima izvedenima u tehnici štuka, koji uključuju dokumentiranje, konzervatorsko-restauratorska istraživanja i utvrđivanje vrsta, uzroka i opsega oštećenja, izradu prijedloga konzervatorsko-restauratorskih radova s tehnološkom, terminskom i financijskom razradom te, na temelju toga, i provedbu planiranih radova. Specifične su skupine operacija u sklopu konzervatorsko-restauratorskih radova na štukaturi, ovisno o vrsti oštećenja, sljedeće: uklanjanje naknadnih slojeva naliča i žbuka s izvornoga sloja, ekstrakcija i neutralizacija štetnih soli, učvršćivanje i injektiranje odvojenih i labilnih dijelova žbuke sa štukaturom, zatvaranje pukotina i mehaničkih površinskih oštećenja, rekonstrukcija i modeliranje nedostajućih detalja štukature (ornamentike, figuralnih motiva, profilacija) primjenom tradicionalne tehnologije i materijala te integracija i retuš završne likovne obrade štukature, obično oslika i pozlate.

Tijekom 2025. godine djelatnici Odjela radili su na četiri programa koje financira Ministarstvo kulture i medija RH te su kao članovi stručnih timova sudjelovali u programima drugih odjela Službe za nepokretnu baštinu, uključujući i konzervatorsko-restauratorske radove na štukodekoraciji bivše zgrade Tvornice duhana Zagreb te sanaciju oštećenja štukature u Banskim dvorima.

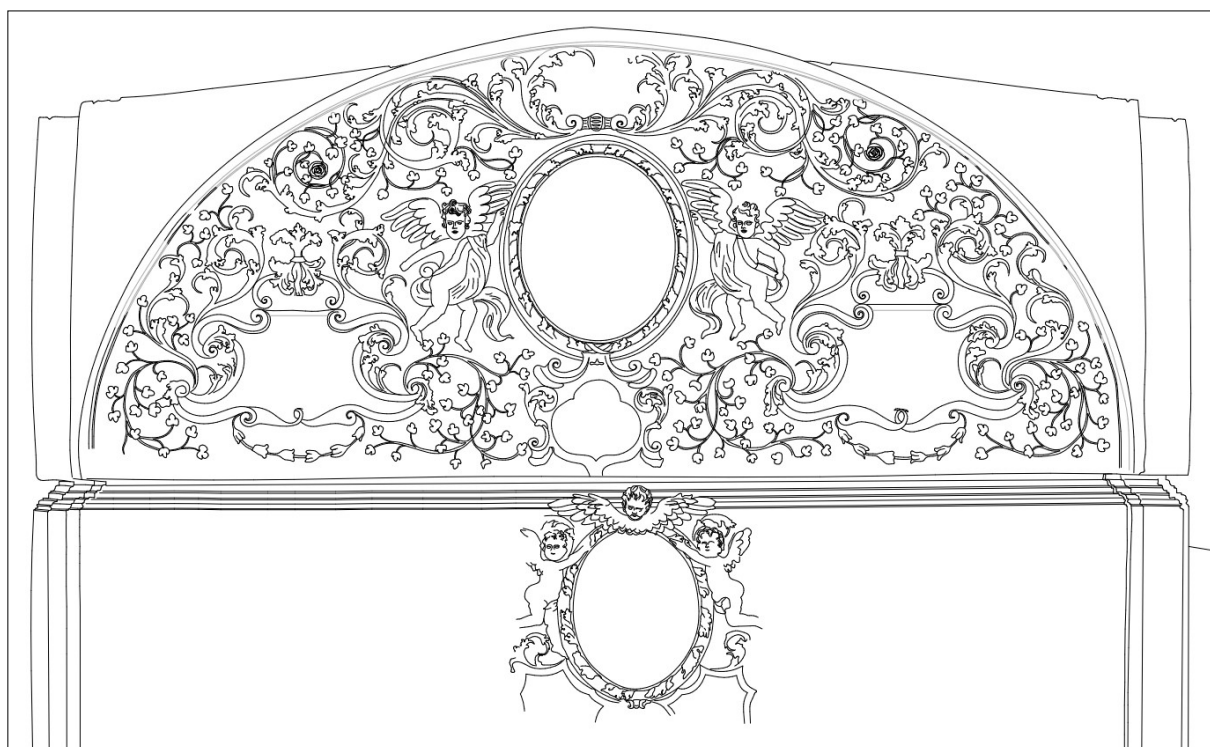
Nastavljeni su i složeni konzervatorsko-restauratorski radovi na crkvi sv. Katarine u Zagrebu, kulturnom dobru teško stradalom u potresima u Zagrebu 2020. godine. S obzirom na to da je zbog stupnja oštećenosti konstrukcije bila nužna razgradnja velikih dijelova svoda koji se nisu urušili tijekom potresa, nastavljeno je strapiranje dijelova dekorativnih elemenata u štuku. Strapirani su dijelovi obilježeni i pohranjeni kako bi se, nakon završetka građevinskih radova, mogli ponovno montirati na izvorne položaje.

U sklopu rada Odjela 2025. godine nastavljani su konzervatorsko-restauratorski radovi na štukaturi svoda i zidova nekadašnje knjižnice bivšega pavlinskog samostana i župne crkve Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije u Lepoglavi. Tijekom radova na štukaturi nastavilo se i s preventivnim konzerviranjem zidnih slika. Knjižnica bivšega pavlinskog samostana u Lepoglavi, smještena nad predvorjem crkve Bezgrešnoga začeca Blažene Djevice Marije, kvadratična je prostorija sagrađena početkom 18. stoljeća, kad se crkva produžavala prema zapadu. Neposredno nakon izgradnje prostorije, izvedeno je njezino ukrašavanje, prema zacrtanom programu, kvalitetnim zidnim slikama i bogatom štukodekoracijom koje su prekrivale sve površine svoda i zidova, izuzev onih uz koje su bile prislonjene police s knjigama. Pavlinska je knjižnica u Lepoglavi, u svojem izvornom oblikovanju, bila jedinstven primjer baroknoga *Gesamtkunstwerka* unutar nacionalne umjetničke produkcije. Konzervatorsko-restauratorski radovi u knjižnici počeli su 2020. godine istraživanjima štukature i zidnih slika kako bi se ustanovio njihov izvorni izgled te razlozi i stupanj oštećenja. Uslijedilo je dugotrajno pažljivo uklanjanje naknadnih slojeva žbuka i naliča sa završnoga vijenca te štukature na zidovima i u prozorskim nišama. Naknadni su slojevi uklanjani mehaničkim putem, skalpelima i finim dljetima, a istovremeno je bilo nužno provoditi podljepljivanje i injektiranje kako bi se spriječilo opadanje sloja žbukanoga nosioca koji se odvojio od podloge. Nakon završetka čišćenja naknadnih slojeva, počelo se sa zatvaranjem pukotina, mikropukotina i mehaničkih oštećenja te s kiparskom rekonstrukcijom nedostajućih dijelova dekoracije u štukomasi. Na svodu su također zatvorene brojne veće i manje pukotine te je izvedena rekonstrukcija nedostajućih dijelova profilacija i odlomljenih dijelova dekorativnih elemenata. Kiparska rekonstrukcija štukature na zapadnoj luneti, kojoj je prije početka radova nedostajala otprilike trećina ukupne površine, izvedena je na temelju fotografija Ljudevita Griesbacha iz 1938. godine koje se čuvaju u Schneiderovu fotografskom arhivu Strossmayerove galerije starih majstora. Cjelokupna je površina svoda i luneta, sa svim dekorativnim elementima u štuku, očišćena od slojeva čađe i drugih nečistoća zbog kojih joj je površina bila

tamnosive boje. Čišćenje je izvedeno mehanički, upotrebom različitih vrsta mekih i grubljih kistova i četki uz primjenu destilirane vode. Na mjestima na kojima su bili sačuvani tragovi izvornoga ružičastog naliča na podlozi štukodekoracije, čišćenje je izvedeno posebno pažljivo kako se izvorni sloj ne bi oštetio. Tijekom 2025. godine izvedeno je injektiranje svih labilnih i odvojenih dijelova štukodekoracije na svodu i u lunetama da bi se zatvorile šupljine i pukotine između zidanoga nosioca te slojeva podložne i završne žbuke. Podlijepljeni su i labilni i odvojeni dijelovi štukature te se počelo s kiparskom rekonstrukcijom sitnih nedostajućih i oštećenih dijelova dekoracije te sa zatvaranjem pukotina i mikropukotina koje su potom brušene specijaliziranim alatima. Na taj se način površine podloge i istaknutih dekorativnih elemenata na svodu i u lunetama pripremaju za izvedbu završnog retuša slikanoga sloja koji se planira izvesti iduće, 2026. godine. Također je napravljen 3D scan prostora knjižnice na temelju kojega je izrađena arhitektonska snimka koja uključuje tlocrt i poglede na sve zidove i svod s ucrtanom štukodekoracijom. Arhitektonska snimka poslužit će kao podloga za izradu grafičkih priloga oštećenja štukature.

Lepoglava, bivši pavlinski samostan i župna crkva Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije – bivša knjižnica. Školjka s voćem u tjemenu sjeverne lunete. Stanje nakon kiparske rekonstrukcije oštećenih dijelova. Snimka: I. Goldin, 2025.

Lepoglava, bivši pavlinski samostan i župna crkva Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije – bivša knjižnica. Detalj arhitektonske snimke istočnoga zida prostorije. Izrada: Foretić i sinovi d.o.o., 2025.

Nakon završetka cjelovitih konzervatorsko-restauratorskih radova na oltaru Sv. Križa, započeli su radovi na susjednom oltaru sv. Antuna Padovanskog u župnoj crkvi sv. Nikole u Pazinu. Očišćeni su slojevi naknadnih žbuka i naliča sa svih površina oltara uz pažljivo čuvanje izvornih slojeva naliča te su istovremeno uklonjene prethodne, nestručno izvedene kiparske rekonstrukcije. Čišćenje se provodilo mehanički, termički i kemijski. Zbog izrazitih oštećenja oltara u zoni retabla (pukotine cijelom širinom retabla te pomak od nekoliko centimetara na stupovima i pilastrima) izvedena je statička sanacija središnje zone oltara prema prethodno izrađenom projektu. Radovi su obuhvatili oltarnu nišu, polustupove, stupove i pilastre koji su bili dislocirani, tj. izbačeni iz osi za nekoliko centimetara. Veći je dio stupova zbog konstruktivnih oštećenja prethodno bio nestručno saniran, odnosno zakrpan neadekvatnim materijalima koji su uklonjeni, a očuvani izvorni dijelovi stupova su demontirani te vraćeni na svoje položaje. Na mjestima uklonjenih starijih zakrpa izvedena je kiparska rekonstrukcija izvornim materijalom. Arhitektura niše injektirana je masom na bazi vapna te na taj način dodatno učvršćena. Istovremeno se na dvije skulpture s retabla (izvedene u tehnici štuka i već prevezene u zagrebačku radionicu) izvode konzervatorsko-restauratorski radovi.

Pazin, župna crkva sv. Nikole. Bočni oltar sv. Antuna Padovanskog, stup na retablu oltara. Stanje tijekom čišćenja naknadnih slojeva žbuka i naliča. Snimka: Z. Orčić, 2025.

Prethodnih su godina završeni cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi na bočnim oltarima crkve sv. Ilije proroka u Lipniku te su 2022. godine počeli radovi na glavnom oltaru. Kao i na dva prethodno restaurirana oltara, počelo se s uklanjanjem naknadnih slojeva naliča sa svih površina arhitekture oltara mehanički (skalpelima i kistovima), termički (sušilom na vrući zrak) te kemijski (nanošenjem sredstva za skidanje uljanih naliča). Uklanjanje naknadnih slojeva izvodi se pažljivo, da se ne bi oštetila izvorna površina štukomramora. Istovremeno se izvodi interventno podljepljivanje labilnih dijelova štukomramora koji su se u postupku čišćenja počeli odvajati od podloge. Također je počela kiparska rekonstrukcija oštećenih dijelova profilacija te su uklonjeni prethodni neadekvatni restauratorski zahvati. Provedeno je i djelomično injektiranje pukotina nastalih kao posljedica potresa, kako bi se spriječilo osipanje i opadanje završnoga sloja. Izvedeni su i radovi na drvenim kipovima anđela s atike oltara. Pregledana je statika i stanje nosive drvene konstrukcije na poledini oltara kojom je oltar pričvršćen za začelni zid svetišta te je određen način konzervacije drvenih greda. Sljedeće godine pristupit će se učvršćivanju drvene građe oltara.

Lipnik, župna crkva sv. Ilije proroka. Glavni oltar sv. Ilije proroka, atika. Stanje tijekom čišćenja slojeva naknadnih naliča. Snimka: I. Lulić, 2025.

Župna crkva sv. Bartola (sv. Bartolomeja apostola) u Roču smještena je na najvišem platou unutar zidina Roča, a s bratovštinskom crkvom sv. Antuna opata čini jedinstven sklop. Zidovi i strop glavnoga broda ukrašeni su 1785. godine raskošnom štukodekoracijom. U središnjim je poljima svakog od bočnih zidova broda velika slika na platnu (prikazi sv. Franje Ksaverskog i sv. Antuna Padovanskog) s bogato urešenim štukookvirom, a u ostalim su poljima (po dva na svakom zidu) kartuše s naslikanim monogramima, također uokvirene raskošnom štukodekoracijom. Ploha stropa uokvirena je profiliranim stropnim vijencem u čijem je središnjem dijelu medaljon s konkavno-konveksnim profiliranim okvirom koji na sredini ima plastično istaknutu golubicu, oko koje su pozlaćene sunčane zrake s anđeoskim glavicama koje vire iz oblaka. U četiri kuta stropa su kružni medaljoni s reljefnim prikazima evanđelista.

Istraživačkim radovima provedenima 2021. godine zaključeno je da je izvorni izgled štukodekoracije izmijenjen koloristički; izvorno je bio pretežito u tonovima sive s naglascima svjetloružičaste, svjetlozelene i svjetloplave boje te se pristupilo radovima na stropu koji su dovršeni 2024. godine. Tijekom 2025. godine izvedeno je uklanjanje svih preslika i naknadnih neadekvatnih restauratorskih zahvata s površine trijumfalnoga luka. U prostoru pjevališta izvedeno je postavljanje kabela za elektrifikaciju, i to tako da se minimalno oštete izvorne površine zidova te izbjegnu bilo kakva oštećenja štukodekoracije. Nakon završetka električarskih radova, nastavljani su radovi u prostoru pjevališta. Izvedeno je dočišćavanje zidnih ploha i štukature te je uslijedila konsolidacija i zatvaranje oštećenja i pukotina, kao i rekonstrukcija nedostajućih dijelova. Konsolidacija je izvedena specijalnom masom za podljepljivanje, dok su oštećenja zatvarana masom mramora u prahu pomiješanog s gipsano-vapnenim kompozitom s dodatkom polimera. Manji nedostajući dijelovi štukatura (listići i cvjetovi) rekonstruirani su ručno, modeliranjem *in situ* prema postojećim elementima vizualnom komparacijom. Kiparskim oblikovanjem poštovao se izgled izvornika kako bi se rekonstrukcije vizualno uskladile s očuvanim dijelovima štukature. Nakon završetka rekonstrukcije svih nedostajućih elemenata i oštećenja, pristupilo se završnoj obradi površina raznim brusnim alatom i materijalima te je izveden retuš slikanih slojeva. Izvorni kolorit štukature i zidova je tople svjetlosive boje s upuštenim trakama i poljima izvedenima svjetloružičastom toniranom štukomasom (kompozitni materijal vapna i mramornog brašna toniran pigmentima). Poštujući izvornik, retuš i toniranje izvedeni su tako da je nanosena impregnacija kao zaštitni sloj kako bi se smanjila upojnost rekonstruiranih elemenata; potom je nanosena vapnena boja (prethodno odabrana iz ton-karte), prema izvornom koloritu iz vremena nastanka štukodekoracije.

Roč, župna crkva sv. Bartola. Tjeme trijumfalnoga luka. Stanje nakon završetka čišćenja naknadnih naliča. Ortofotografija: Lj. Gamulin, 2025.

Roč, župna crkva sv. Bartola. Štukatura na sjevernom zidu pjevališta. Stanje nakon završetka radova. Snimka: Lj. Gamulin, 2025.

Odjel za kamenu plastiku

Na Odjelu za kamenu plastiku Hrvatskog restauratorskog zavoda u Zagrebu zaposleno je šest stručnih djelatnika na neodređeno vrijeme. Odjel svake godine na području cijele države provodi zahtjevne konzervatorsko-restauratorske zahvate na kulturnim dobrima. Provode se konzervatorsko-restauratorska istraživanja, odnosno analize zatečenog stanja i oštećenja kamene plastike, izrađuju se elaborati i troškovnici, daju se stručna mišljenja i smjernice za izvođenje radova i drugo. U sklopu konzervatorsko-restauratorskih radova (u radionici Odjela, ali i na terenu) primjenjuju se brojne metode i tehnike: od čišćenja kamena (vodom pod kontroliranim tlakom, vodenom parom, mehaničkim čišćenjem, čišćenjem kemijskim sredstvima, mikropjeskarenjem, čišćenjem laserom i dr.), ekstrakcije ili stabilizacije štetnih vodotopljivih soli u kamenu, konsolidacije kamena kemijskim sredstvima, klesanja i ugradnje kamenih elemenata, domodeliranja nedostajućih formi, izrade kalupa (negativa) i odljeva faksimila u umjetnom kamenu do izrade kiparskih rekonstrukcija, završnoga kiparskog retuša, tonskoga ujednačavanja i drugoga.

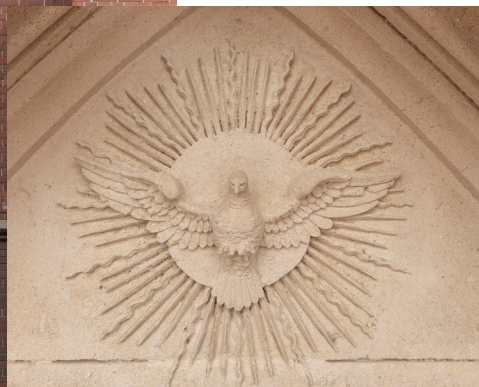
Tijekom 2025. godine izvedeni su konzervatorsko-restauratorski radovi financirani sredstvima Ministarstva kulture i medija RH, na različitim elementima kamene plastike u deset programa.

Također su 2025. godine izvedeni radovi na više objekata u suradnji s drugim odjelima ili službama Zavoda. Usporedno s navedenim radovima, Odjel za kamenu plastiku radio je i na jednom programu koji je financirao vanjski investitor.

Konkatedrala svetih Petra i Pavla u Osijeku sagrađena je potkraj 19. stoljeća na mjestu starije barokne župne crkve. Godine 1892. raspisan je natječaj za izradu projekta nove crkve te je prema nacrtima njemačkoga arhitekta Franza Langenberga počela njezina gradnja 19. travnja 1894. godine. Izgradnja današnje konkatedrale dovršena je 1898. godine. Koncipirana je kao trobrodna bazilika s transeptom. Visoka glavna lađa i nešto niže bočne lađe presvođene su križno-rebrastim svodom. Građevina prezentira graditeljstvo s kraja 19. stoljeća, odnosno ima neogotičke stilske karakteristike, dok joj dominantni akcent daje 90 metara visok, stepenasto oblikovan zvonik iznad glavnog ulaza. Vanjština je raščlanjena kontraforima te nizom dekorativnih elemenata izvedenih u kamenu koji se kontrastno ističu na glatkoj podlozi crvene opeke. Svodovi i zidne plohe u glavnoj lađi oslikani su tehnikom *secco* između 1938. i 1942. godine, kad je Mirko Rački izveo zidne slike jarkih boja koje prikazuju poznate epizode iz Starog i Novog zavjeta.

Radovi u 2025. godini počeli su prikupljanjem relevantne dokumentacije i konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima, uzorkovanjem kamenog materijala i izvođenjem laboratorijskih analiza. Izrađena je i dokumentacija zatečenog stanja i oštećenja kamene plastike zapadnog dijela konkatedrale (od zone svetišta do transepta, a u visini od podnožja do vrha krovništva), na temelju koje će biti određene smjernice za radove koji se planiraju sljedećih godina. Istovremeno su na kamenoj plastici glavnog portala izvedeni konzervatorsko-restauratorski radovi (razne metode čišćenja, ekstrakcija ili stabilizacija štetnih vodotopljivih soli, izrada rekonstrukcija nedostajućih dijelova, konsolidacija kamenog materijala kemijskim sredstvima itd.). S površine kamene plastike glavnog portala uklonjene su razne vrste nečistoća i zaostalih naslaga tamnih kora (skrame). Površina kamene plastike reljefa u luneti portala čišćena je laserom. Također se radi uklanjanja debljih zaostalih slojeva tamnih kora (skrame) na dijelovima vegetabilnih ornamenata izvodilo i dodatno mehaničko čišćenje ručnim alatom. U sljedećoj fazi obavljeno je dodatno čišćenje kamene plastike glavnog portala vodom pod kontroliranim tlakom, i to specijaliziranim strojem (*miniwashom*); uslijedili su radovi ekstrakcije ili stabilizacije štetnih vodotopljivih soli. Izvedeno je i injektiranje pukotina i spajanje odvojenih dijelova glavnog portala u cjelinu. Radi izrade faksimila nedostajućih dijelova skulpturalnih i dekorativnih dijelova kamene plastike glavnog portala, uzeti su gumeno-gipsani otisci glave vodorige na sjevernoj strani zabata portala, kao i vegetabilnog elementa sa zabata te su u radionici izrađeni njihovi pozitivni lijevanjem u gipsu. Idealne rekonstrukcije glave južne vodorige i vegetabilnih dekorativnih elemenata zabata izrađene su u radionici Odjela za kamenu plastiku modeliranjem na spomenutim gipsanim odljevima te prema sačuvanoj arhivskoj fotodokumentaciji, kao i na temelju komparativnih primjera. Na gotovim modelima ponovno su izvedeni gumeno-gipsani kalupi, nakon čega su izrađene rekonstrukcije lijevanjem

u masi umjetnoga kamena (masa je načinjena na bazi gotove industrijske kamene žbuke renomiranog proizvođača te dodatnom obradom površine odljeva ručnim klesarskim alatom).

Osijek, konkatedrala sv. Petra i Pavla. Kamena plastika glavnog portala. Stanje nakon radova. Snimka: I. Marinković, 2025.

Osijek, konkatedrala sv. Petra i Pavla. Glavni portal. Stanje prije početka radova. Snimka: I. Marinković, 2024.

Obrambeni sustav poznat kao *Clastra Alpium Iuliarum* jedan je od najvećih i najkompleksnijih spomenika kasnoantičkoga razdoblja na području Republike Hrvatske. Zapovjedništvo njegova južnog sektora nalazilo se u antičkoj Tarsatici, današnjoj Rijeci. Tarsatički principij, odnosno kompleks vojnog zapovjedništva, izgrađen je u drugoj polovici 3. stoljeća i postao je zapovjedno mjesto južnog sektora navedenog obrambenog sustava, a u grad je smještena jedna od legija koje su osiguravale njegov nadzor i obranu. Jedan od najbolje očuvanih dijelova toga kompleksa su nekadašnja glavna ulazna vrata, Rimski luk, tj. monumentalni, lučno zaključen ulaz. Luk je izgrađen od masivnih priklesanih kamenih blokova, bez korištenja veziva. Visok je 4,5 metara, a promjer mu je 2,75 metara. Na strukturama luka su prije početka radova dijagnosticirana mnogobrojna fizička (mehanička) oštećenja uzrokovana prirodnim čimbenicima (degradacije poput pucanja, listanja, ljuskanja i erozije), što je ugrožavalo statiku spomenika. Površine su djelomično bile zahvaćene i biološkim onečišćenjem.

U 2025. godini nastavljeni su radovi koje su izvodili djelatnici Odjela za kamenu plastiku Hrvatskog restauratorskog zavoda, vanjski suradnici i kooperanti. Na početku se pristupilo organizaciji radilišta, osiguranju svih zakonskih uvjeta za sigurno izvođenje radova, a potom se organizirala nabava i prijevoz materijala. Nakon toga nastavljeno je mehaničko čišćenje ručnim alatom i čišćenje kompletne površine kamene plastike Rimskog luka kemijskim sredstvima kako bi se s površine kamenih elemenata ili iz sljubnica između njih uklonile zaostale naslage tamnih kora (skrame), neadekvatnih materijala upotrijebljenih tijekom prijašnjih obnova (cementnog morta), kao i biološkog obraštaja (algi i mahovina). Nakon završetka navedenih metoda čišćenja, provedeno je i dodatno čišćenje vodom pod reguliranim tlakom specijaliziranim strojem (*miniwashom*) pod tlakom od sto ili više bara kako bi se pripremili dijelovi kamene plastike za sljedeću fazu radova. U toj sljedećoj fazi radova proveden je završni kiparski retuš, odnosno izrada rekonstrukcija manjih nedostajućih formi kamene plastike Rimskog luka domodeliranjem u masi umjetnog kamena (izrađenoj na bazi riječnog pijeska, hidratiziranog vapna i uz minimalni dodatak akrilata). Završna obrada rekonstruiranih dijelova kamene plastike izvedena je ručnim klesarskim alatom da bi se teksturom, odnosno

izgledom površine, ujednačila s originalom. Uz to, završni radovi na vrhu Rimskog luka obuhvatili su izradu rekonstrukcije nekadašnje zaštitne obloge. Nova zaštitna žbukana obloga (kapa) izrađena je prekrivanjem postojeće metalne konstrukcije smjesom umjetnog kamena izrađenog na bazi hidratiziranog vapna uz dodatak riječnog pijeska, kamenog agregata i akrilata. Tijekom nanošenja završnog paropropusnog i vodoodbojnog premaza kape, tonirana je i njezina površina u skladu s bojom završenog reda svjetlosivih kamenih dijelova Rimskog luka. Toniranje je izvedeno zaštitnom premazom renomiranog proizvođača. Nastavilo se s radovima završnog slikarskog retuša, tj. tonskim ujednačavanjem površine svih rekonstruiranih dijelova kamene plastike Rimskog luka slikarskim alatom i pigmentima u odgovarajućem otapalu. Na kraju radova kompletna površina kamene plastike dodatno je natopljena hidrofobnim kemijskim sredstvom renomiranog proizvođača, u svrhu dugotrajnije zaštite i održavanja. Konzervatorsko-restauratorski zahvat dovršen je građevinsko-obrtničkim radovima pažljive demontaže radne skele i potporne konstrukcije ispod Rimskog luka, izradom arhitektonske snimke izvedenog stanja i izradom završne fotodokumentacije.

Rijeka, Rimski luk. Stanje prije radova. Snimka: G. Tomljenović, 2019.

Rijeka, Rimski luk. Stanje nakon radova. Snimka: Lj. Gamulin, 2025.

Tijekom 2025. godine nastavljeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na kamenoj plastici bočnog oltara sv. Karla Boromejskog franjevačke crkve Navještenja Blažene Djevice Marije na otoku Košljunu. Na početku zahvata obnove 2025. godine (u radionici Odjela za kamenu plastiku Hrvatskog restauratorskog zavoda u Zagrebu, ali i *in situ*) nastavljeno je s izradom rekonstrukcija nedostajućih formi dijelova kamene plastike oltara domodeliranjem u masi umjetnog kamena (izrađenoj na bazi riječnog pijeska, hidratiziranog vapna i već gotove industrijske kamene žbuke renomiranih proizvođača), kao i dodatnom obradom rekonstruiranih dijelova ručnim klesarskim alatom. Na teže oštećenim dijelovima mramornih inkrustacija u zonama predele i atike oltara također je izvedena rekonstrukcija nedostajućih formi kamene plastike, i to ugradnjom manjih tašela od vrsta prirodnog kamena (npr. *Rosso Verona*), koji je prema fizičkim i mehaničkim svojstvima identičan originalu. Međutim, nedostajući skulpturalni dijelovi kamene plastike (krila anđela s vrha atike) izrađeni su tako da su prema sačuvanoj arhivskoj fotodokumentaciji i komparativnim primjerima izmodelirane njihove gipsane rekonstrukcije te su nakon toga izrađeni gumeno-gipsani kalupi za lijevanje njihovih faksimila. Potom su u masi umjetnog kamena (pripremljenoj na osnovi vapnene žbuke, kamenog agregata, mramornog brašna i riječnog pijeska) lijevanjem i završnom obradom kiparskim alatima izrađeni faksimili nedostajućih krila dvaju bočnih anđela s atike oltara. U sljedećoj fazi radova su svi odvojeni ili iz svojega ležišta izmaknuti dijelovi kamene plastike oltara ponovno spojeni u cjelinu lijepljenjem dvokomponentnim ljepilom za kamen i dodatnom ugradnjom spojnica od nehrđajućeg čelika (koje nisu vidljive u završnoj prezentaciji kamene plastike). Na isti su način montirani faksimili krila anđela, nakon čega su spojevi između pojedinih kamenih elemenata retuširani ručnim klesarskim alatom. Sve sljubnice između kamenih elemenata

oltara sv. Karla Boromejskog zapunjene su novim vezivnim materijalom (vapnenom žbukom), a njihova površina je dodatno obrađena ručnim alatom. Zatim je provedeno tonsko ujednačavanje površine rekonstruiranih dijelova kamene plastike oltara sv. Karla Boromejskog slikarskim alatom i pigmentima u odgovarajućem otapalu. U završnoj fazi radova provedena je zaštita kamene plastike oltara sv. Karla Boromejskog kemijskim sredstvom renomiranog proizvođača, odnosno poliranje njegovih mramornih površina pastom renomiranog proizvođača.

Otok Košljun, franjevačka crkva Navještenja BDM. Oltar sv. Karla Boromejskog. Stanje prije radova. Snimka: N. Vasić, 2018.

Otok Košljun, franjevačka crkva Navještenja BDM. Oltar sv. Karla Boromejskog. Stanje nakon radova. Snimka: I. Marinković, 2025.

Župna crkva sv. Katarine djevice i mučenice nalazi se u središtu Novalje. Kasnobarokni crkveni inventar čine mramorni glavni oltar sv. Katarine, sjeverni bočni oltar Srca Isusova i južni Gospe Lurdske, rad majstora Pavla Bilinića (1860. – 1954.). Prema povijesnim izvorima, crkva se prvi put spominje 1455. godine. Znatnije je preoblikovana 1776. godine. Ta crkva je zbog oštećenja od udara groma potkraj 19. stoljeća srušena, a na njezinu mjestu je 1906. godine, prema projektu Ćirila Metoda Ivekovića, sagrađena današnja crkva. Primjer je neostilskih crkava karakterističnih za područje Hrvatskoga primorja, s monumentalnom arhitektonskom koncepcijom.

Godine 2025. dovršeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na bočnom oltaru Srca Isusova. Nakon postavljanja skele i uređenja radilišta, nastavljeni su konzervatorsko-restauratorski radovi injektiranja pukotina na kamenoj plastici oltara smjesom na bazi epoksidnih smola, kamene prašine i dvokomponentnog ljepila za kamen te spajanja odvojenih dijelova kamene plastike oltara u cjelinu dvokomponentnim ljepilom za kamen i prema potrebi spojnica od inoksa (koje nisu vidljive u konačnoj prezentaciji površine kamene plastike). Isto tako su izvedeni konzervatorsko-restauratorski radovi zamjene postojećih korodiranih metalnih spojnica na kamenim elementima oltara Srca Isusova, novima od nehrđajućeg čelika. Potom se pristupilo sanaciji manjih oštećenja na kamenoj plastici oltara Srca Isusova, postavljanjem armature od nehrđajućeg metala (inoksa), izradom (domodeliranjem) nedostajućih dijelova kamene plastike u masi umjetnog kamena, dodatnom obradom domodeliranih dijelova ručnim klesarskim alatom kako bi se teksturom i klesarskom obradom izjednačili s originalom te zapunjavanjem sljubnica novim vezivnim materijalom (vapnenom žbukom). Rekonstrukcija većih nedostajućih dijelova kamene

plastike oltara, poput križa s vrha atike oltara, izvedena je klesanjem u prirodnom kamenu koji je prema fizičkim i mehaničkim svojstvima jednak originalu. Rekonstrukcija je izvedena prema komparativnim primjerima iz opusa Pavla Bilinića (npr. prema kamenim oltarima u župnim crkvama u Kaštel Lukšiću i Kaštel Kambelovcu). U sljedećoj fazi radova izvedeno je tonsko ujednačavanje domodeliranih dijelova slikarskim alatom i pigmentima u odgovarajućem otapalu. Obnova nedostajućeg sloja pozlate na reljefnim vegetabilnim (dekorativnim) elementima u zoni okvira središnje niše retabla oltara izvedena je nanošenjem zlatnih listića na već pripremljenu (očišćenu i *Mixtionom* tretiranu) kamenu podlogu. U radionici Odjela za kamenu plastiku Hrvatskog restauratorskog zavoda u Zagrebu izvedeni su i radovi kiparskog i slikarskog retuša na kipu Srca Isusova. Radovi su obuhvatili pažljivo mehaničko čišćenje površine kipa od nečistoća, kiparski retuš manjih oštećenih dijelova te obnovu izvornog sloja polikromije i pozlate. Nakon dovršetka radova, kip je prevezen u Novalju i montiran na izvorno mjesto na oltaru.

Novalja, župna crkva sv. Katarine djevice i mučenice. Oltar Srca Isusova. Stanje prije radova.
Snimka: P. Gamulin, 2021.

Novalja, župna crkva sv. Katarine djevice i mučenice. Oltar Srca Isusova. Stanje nakon radova.
Snimka: P. Gamulin, 2025.

Kao zaseban program Odjela koji je financirao vanjski investitor, treba spomenuti konzervatorsko-restauratorska istraživanja na kamenoj plastici Mauzoleja Bakarčić – Vio u Rijeci. Mauzolej tabernakulnog tipa, sagrađen 1889. godine, nalazi se na riječkom groblju Kozali, sjeverozapadno od Mauzoleja Gorup. Nad poluukopanom kriptom postavljena je visoka baza do koje vode dva niza lateralnih kamenih stuba (preko lijevog i desnog podesta te povišenoga središnjeg podesta), na kojoj stoji tabernakul, tj. neogotički baldahin na četiri crna granitna stupa. Ispod svoda baldahina je oltar u obliku sarkofaga, a pred njim skulptura žene (Vestanke). Vanjski dio baldahina izveden je u višebojnom mramoru s mnogo reljefa i dekoracija. Mauzolej Bakarčić – Vio, autora Giovannija Doriga, valoriziran je temeljem Konzervatorskog elaborata groblja Kozala iz 2006. godine kao izrazito reprezentativan primjerak neogotičke grobne arhitekture, koji ima najvišu vrijednost. Kvalitetnu skulpturu Vestanke koja na oltaru, odnosno sarkofagu, ulijeva ulje u lojanicu i u čijoj je pozadini brončano raspelo, izradio je Donato Barcaglia.

Konzervatorsko-restauratorska istraživanja u 2025. godini obuhvatila su pregled stanja i oštećenja kamene plastike baldahina Mauzoleja Bakarčić – Vio, izradu pisane dokumentacije i fotodokumentacije, izradu arhitektonske snimke postojećega stanja baldahina, uzimanje uzoraka gradbenih materijala i izradu laboratorijskih analiza (kvantitativne i kvalitativne analize štetnih vodotopljivih soli) itd. Tijekom ovogodišnjih konzervatorsko-restauratorskih istraživanja na arhitektonskim, skulpturalnim i dekorativnim elementima baldahina mauzoleja Bakarčić – Vio, zabilježeni su mnogobrojni uzroci stvaranja različitih vrsta oštećenja. Stanje i mnogobrojna oštećenja kamene plastike baldahina Mauzoleja Bakarčić – Vio uvjetuju potrebu za nastavkom planiranih konzervatorsko-restauratorskih istraživanja i u sljedećoj, 2026. godini, dovršetak izrade dokumentacije zatečenog stanja te što hitniji početak cjelovitog konzervatorsko-restauratorskog zahvata.

Rijeka, Mauzolej Bakarčić – Vio na groblju Kozali. Kamena plastika baldahina. Stanje prije istraživanja. Snimka: I. Marinković, 2025.

SLUŽBA ZA ODJELE IZVAN ZAGREBA 3

Služba za odjele izvan Zagreba 3 djeluje od 1. rujna 2023. godine, a osnovana je reorganizacijom Službe za nepokretnu baštinu iz koje su u zasebnu službu izdvojeni dotadašnji Odjel za nepokretnu baštinu, sjedište Split s pripadajućim Odsjecima te dubrovačka i riječka radionica Odjela za zidno slikarstvo i mozaik. Dubrovačka radionica pripojena je splitskom Odsjeku za zidno slikarstvo, mozaik i štuko, dok je riječka radionica izdvojena u zasebni Odsjek za zidno slikarstvo i mozaik, koji samostalno djeluje u sklopu novoosnovane službe.

U Službi za odjele izvan Zagreba 3 se, prema stručnoj metodologiji, samostalno provodi dio djelatnosti Hrvatskog restauratorskog zavoda koji se odnosi na zaštitu i očuvanje nepokretne kulturne baštine. Djelatnici Službe, prema potrebi, sudjeluju i u provedbi ostalih ustrojstvenih jedinica Zavoda, uključujući i programe koji se odnose na evidenciju stanja i izradu troškovnika te hitne intervencije na nepokretnoj baštini.

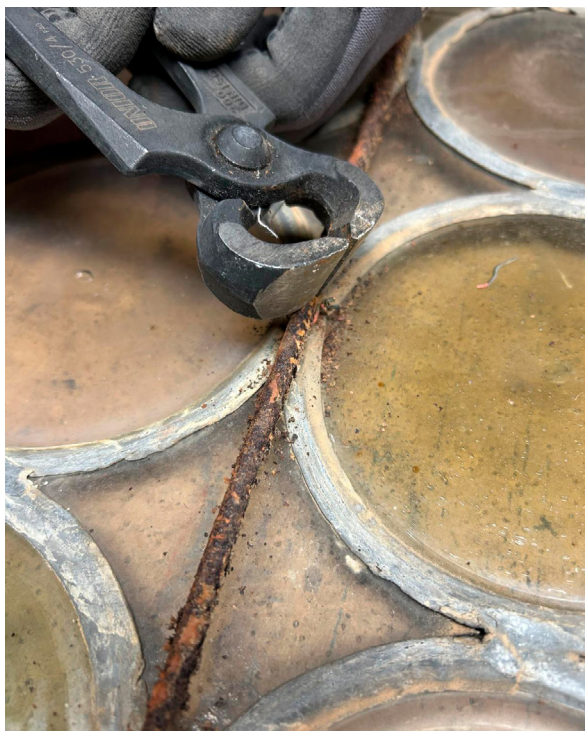
U 2025. godini je, prema Ugovoru o osiguranju sredstava za rad sklopljenim s osnivačem, planirana i dovršena realizacija 27 programa na nepokretnoj kulturnoj baštini.

Prema ugovorima s ostalim investitorima, dovršena je realizacija dvaju programa, dok su u skladu s dva višegodišnja ugovora dovršene zaokružene cjeline radova.

U sklopu djelatnosti Službe za odjele izvan Zagreba 3 provedena su dva programa koji se primarno odnose na zaštitu i očuvanje graditeljske baštine. Dvršeni su radovi sanacije zidane konstrukcije prigradnje na zapadnom ulazu u crkvu sv. Marije Jeruzalemske u Trškom Vrh, a nastavljani su i radovi na sustavnoj obnovi struktura kompleksa Eufrazijeve bazilike u Poreču, jedne od najbolje očuvanih cjelina ranokršćanske arhitekture na svijetu, koja je 1997. godine uvrštena na UNESCO-ov Popis svjetske baštine. Dio programa u 2025. godini odnosio se na zamjenu stolarije, izradu elaborata zatečenog stanja te konzervatorsko-restauratorske radove na ostakljenju dijela oštećenih južnih prozora glavnog broda bazilike.

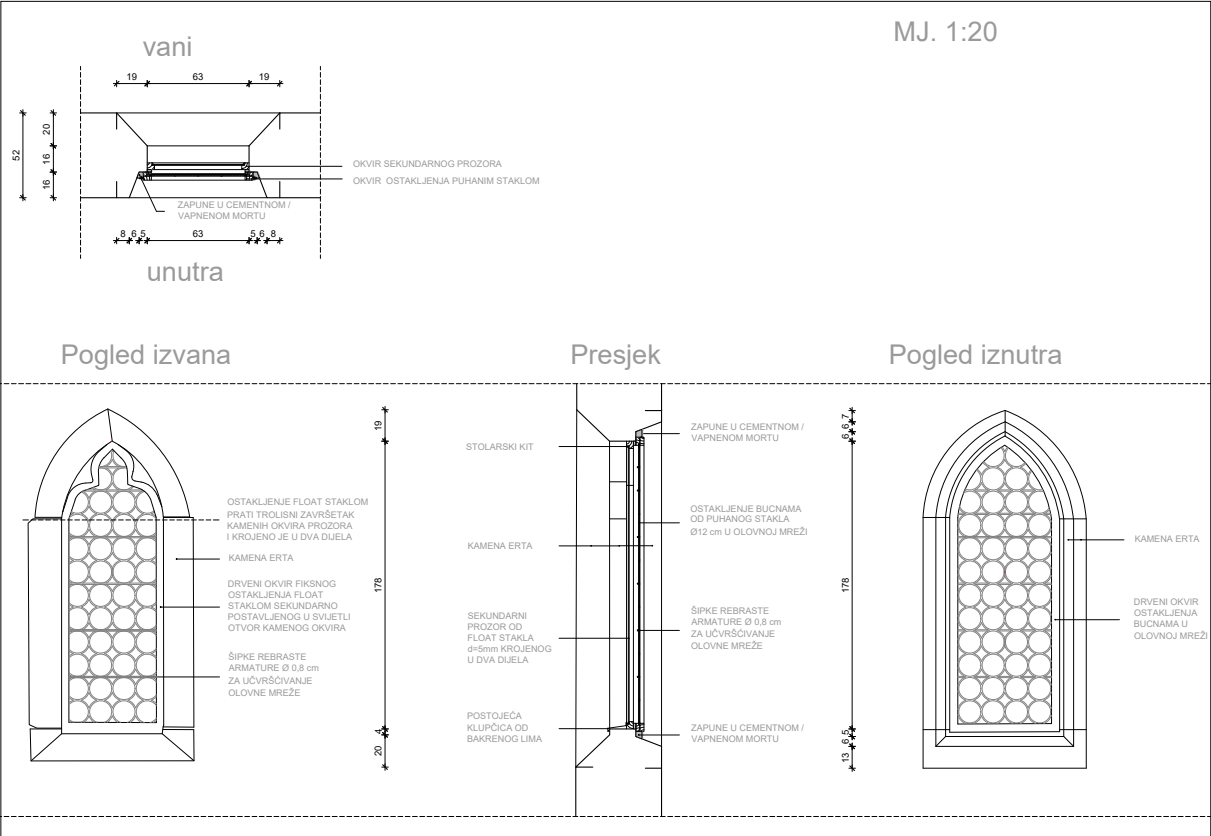
Poreč, Eufrazijeva bazilika (katedrala Uznesenja Marijina). Južni zid glavnog broda s današnjim prozorima i tragovima zazidanih polukružnih prozora 1957. godine. Izvor: Fototeka Područnog konzervatorskog ureda Rijeka. Snimka: N. Vranić

Poreč, Eufrazijeva bazilika (katedrala Uznesenja Marijina). Radovi demontaže izvornih staklenih okulusa iz olovne mreže. Snimka: R. Mijalić, 2025.

Poreč, Eufrazijeva bazilika (katedrala Uznesenja Marijina). Zapadni dio južnog pročelja glavnog broda.
Snimka: T. Šaina, 2023.

Poreč, Eufrazijeva bazilika (katedrala Uznesenja Marijina). Arhitektonska snimka postojećega stanja južnih prozora glavnog broda.
Izrada: B. Milković, 2025.

Prema dostupnim izvorima, današnji južni prozori glavnog broda nastali su u obnovi nakon potresa 1440. godine, u kojem je navedeni zid bio urušen do visine kapitela stupova. U kasnijoj velikoj obnovi bazilike, u drugoj polovici 18. stoljeća, prozori su zazidani, a u zidnim poljima između njih otvoreni su polukružni barokni prozori. Velika restauratorska intervencija u bazilici s kraja dvadesetih godina 20. stoljeća poništava baroknu intervenciju te prema sačuvanim predlošcima ponovo otvara prozore iz sredine 15. stoljeća, koje na južnom zidu glavnog broda zatječemo i danas.

Pet prozora na južnom zidu glavnog broda smješteno je na različitim međusobnim osnim razmacima. Svi prozori imaju kameni, na svim stranicama obostrano skošeni okvir koji oblaže prozorske otvore u punoj debljini zida. Kameni okviri s unutarnje strane zida imaju formu šiljastog luka, a na vanjskoj stiliziranog trokuta. Prozori su ostakljeni okulusima iz puhanog stakla, tzv. bucnama u olovnoj mreži, postavljenima u drveni okvir na unutarnju stranu kamenog okvira. U jednoj od kasnijih intervencija na prozorima postavljeno je i zaštitno staklo s vanjske strane ostakljenja bucnama.

U 2025. godini zamijenjena je stolarija i izvedeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na tri zapadna prozora; preostala dva prozora bit će zamijenjena u sljedećim fazama provedbe programa.

Odjel za kamenu plastiku, zidno slikarstvo, mozaik i štuko, sjedište Split

Novom organizacijom rada Zavodskih službi unutar segmenta djelatnosti vezanog za zaštitu i očuvanje nepokretne kulturne baštine, nekadašnji Odjel za nepokretnu baštinu, sjedište Split preimenovan je od 1. rujna 2023. godine u Odjel za kamenu plastiku, zidno slikarstvo, mozaik i štuko. Djelatnost Odjela i dalje se obavlja na Odsjeku za zidno slikarstvo, mozaik i štuko te na Odsjeku za kamenu plastiku.

Odsjeku za zidno slikarstvo, mozaik i štuko od navedenog je datuma pripojena dubrovačka radionica koja je do reorganizacije djelovala u sklopu Odjela za zidno slikarstvo Službe za nepokretnu baštinu. Odsjek za kamenu plastiku i dalje čine djelatnici raspoređeni u radionicama u Splitu i Šibeniku.

Odsjek za zidno slikarstvo, mozaik i štuko

Stručni tim Odsjeka za zidno slikarstvo, mozaik i štuko činilo je u 2025. godini pet djelatnica (tri s mjestom rada u Splitu i dvije s mjestom rada u Dubrovniku).

Djelatnost Odsjeka usmjerena je na istraživanje, dokumentiranje te konzerviranje i restauriranje zidnih slika, mozaika i štukoukasa, što uz izravni rad na umjetninama uključuje i istraživanje zatečenog stanja s izradom smjernica i prijedloga konzervatorsko-restauratorskih radova te izradu troškovnika i elaborata. Odsjek također kontinuirano djeluje na unapređenju struke te predstavljanju radova stručnoj zajednici i informiranju šire javnosti.

Tijekom 2025. godine Odsjek je proveo deset programa financiranih sredstvima Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, od kojih se devet odnosilo na nastavak prijašnjih programa te jedan novi program. Provedba programa zaštite, konzerviranja i restauriranja antičkog mozaika otkrivenoga na predjelu Zgon u Solinu (prethodno financiranoga sredstvima drugog investitora) nastavljena je sredstvima Ministarstva.

U sklopu rada dubrovačke radionice, radovima u predsoblju, južnoj prostoriji drugog kata i stubištu nastavljen je višegodišnji kontinuirani program konzerviranja i restauriranja zidnih slika u kući Vlahe Bukovca u Cavtatu. Radovima retuša i reintegracije slikanog sloja te rekonstrukcijom žbukanih profilacija nastavljen je i program na zidnim slikama kapele Rođenja Marijina u Kneževu dvoru u Dubrovniku.

U sklopu djelatnosti splitske radionice Odsjeka tijekom 2025. godine dovršen je i zaključen program konzervatorsko-restauratorskih radova na zidnim slikama u crkvi Gospe od Sniga u Segetu Donjem.

Jednobrodna crkva s polukružnom apsidom, sagrađena u 14. stoljeću u romaničko-gotičkom stilu, tijekom 17. stoljeća obnovljena je u baroknom slogu, kad je i oslikana. Zidna slika iznad trijumfalnog luka prikazuje scenu Raspeća na Golgoti, dok su na bočnim stranama svodnih polja prikazi evanđelista u bogato oslikanim kartušama. Nakon otkrivanja 1929. godine, zidne slike su više puta obnavljane, a posljednje konzervatorsko-restauratorske intervencije provedene su u sklopu cjelovite građevinske sanacije.

Potkraj 2024. godine dovršeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na zidnim slikama, nakon čega je uslijedilo završno žbukanje unutrašnjosti crkve. Tijekom 2025. godine obavljen je pregled stanja zidnih slika te su uklonjeni manji nedostaci nastali kao posljedica žbukanja. Praćenjem stanja tijekom godine nisu uočeni čimbenici koji bi mogli ugroziti očuvanost oslika.

Istodobno s radovima provedena su povijesno-umjetnička istraživanja i analize dostupne građe u suradnji s Odjelom za konzervatorsku dokumentaciju nepokretne baštine, čime je program u cijelosti zaokružen.

Seget Donji, crkva Gospe od Sniga. Pročelje crkve. Snimka: P. Gamulin, 2024.

Seget Donji, crkva Gospe od Sniga. Unutrašnjost apside, stanje nakon radova. Snimka: P. Gamulin, 2025.

Nastavljeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na zidnim slikama Jozе Kljakovića u crkvi sv. Martina biskupa u Vranjicu. Na sjevernom zidu lađe dovršeni su radovi reintegracije slikanog sloja i pozlate, dok je na istočnom zidu svetišta praćeno stanje izoljavanja nakon provedene građevinske sanacije zidova. Izvedena je i djelomična rekonstrukcija slikanog sloja.

Tijekom 2025. godine provedeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na zidnoj slici na svodnim poljima kapele sv. Arnira nekadašnjega benediktinskog samostana sv. Eufemije u Splitu. Radovi su obuhvatili kemijsko čišćenje nečistoća, ponajprije čađe, čime je dio likovnog prikaza postao jasniji i čitljiviji. Na dijelovima na kojima je, zbog djelovanja visokih temperatura u povijesnom požaru, došlo do nepovratnih kemijskih promjena pigmenta, izvorne karakteristike slikanog sloja nije bilo moguće obnoviti pa su pojedini dijelovi prizora ostali djelomično ili potpuno nečitki.

Nakon čišćenja provedena je konsolidacija slikanog sloja, kao i čišćenje i popunjavanje sljubnica između kamenih ploča novom žbukom.

Radovima je prethodila sanacija kapele u organizaciji Grada Splita, koja je uključivala zamjenu krovne konstrukcije i pokrova, ojačanje zidova karbonskim vlaknima, uklanjanje dotrajale žbuke sljubnica, ispiranje zidova, zamjenu cementne žbuke vapnenom i obnovu elektroinstalacije.

Tijekom demontaže kamenog poda Odjel za kopnenu arheologiju Službe za arheološku baštinu proveo je arheološki nadzor, nakon čega su kamene ploče vraćene na izvorno mjesto.

Nastavljena su istraživanja zidnog oslika u kapeli sv. Roka stare župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Kaštel Lukšiću. Radovi su bili usmjereni na uklanjanje naliča i čišćenje zidnih slika radi utvrđivanja opsega i stupnja očuvanosti. Definirani su rubovi oslika, obnovljeni obrubi, detektirani zračni džepovi te provedena probna injektiranja, popunjavanje lakuna i probe reintegracije slikanog sloja. Dokumentacija je dopunjena IC fotografijom i laserskim skeniranjem kapele s izradom ortofoto prikaza. Istraživanjima je na istočnom zidu otkriven prikaz Bogorodice s Djetetom, okružen anđelima i svetačkim likovima, dok je na zapadnom zidu potvrđeno postojanje oslika slabije očuvanosti.

Djelatnice splitske radionice Odsjeka provele su u 2025. godini i četiri programa konzervatorsko-restauratorskih radova na mozaicima.

Na mozaicima u Arhidakonovoj ulici Dioklecijanove palače u Splitu poduzeti su konzervatorsko-restauratorski radovi čišćenja, reintegracije nedostajućih dijelova izvornim teserama, obnavljanje obruba i sljubnica te saniranje okolne žbuke. Prema izrađenoj projektnoj dokumentaciji izveden je i veći dio radova završne prezentacije nalazišta, u što je uključeno uređenje hodne plohe površina bez mozaika te radovi na sustavu odvodnje oborinske vode.

Dioklecijanova palača. Mozaik u Arhidakonovoj ulici nakon istraživanja 2024. Snimka: P. Gamulin, 2024.

Split, Dioklecijanova palača. Mozaik u Arhidakonovoj ulici nakon radova 2025. godine. Snimka: P. Gamulin, 2025.

Arheološki lokalitet Sustipan s crkvama sv. Stjepana i sv. Antuna opata nalazi se na starom groblju Sustipan u Jesenicama a datira se u 17. stoljeće. Sjevernu crkvu posvećenu sv. Antunu opatu i južnu posvećenu sv. Stjepanu dijeli unutarnji zid. Pravilno su orijentirane i jednobrodne, a južna ima polukružnu apsidu. Sagrađene su na mjestu starokršćanske bazilike i predromaničke crkve, o čemu svjedoče temelji dviju apsida otkriveni iza današnje apsida crkve sv. Stjepana te oltarna pregrada s pleterom i mali bočni oltar čija menza leži na okruglom stupu s kapitelom koji su pripadali predromaničkoj crkvi. U prapovijesti i rimskoj antici Sumpetar je, sa Sustipanom, bio središte delmatsko-rimskog naselja Neraste (Nareste), a u srednjem vijeku glavni posjed splitskoga patricija Petra Črnog-Gumajeva, odnosno poznate benediktinske opatije svetoga Petra u Selu. Iza apsida crkve sv. Stjepana, u ostacima starokršćanske crkve na jugoistočnoj strani nalazišta, nalaze se ostaci podnog antičkog mozaika, ukrašenoga geometrijskim dekorom sastavljenim od prepleta višebojne pletenice. Dekor je izrađen od crnih, crvenih, bijelih i žutih tesera različitih veličina, a nastao je pod utjecajem salonitanske škole mozaika.

Na mozaiku su u 2025. godini izvedeni preventivni konzervatorsko-restauratorski radovi te je konzerviran i zaštićen privremenim zaštitnim slojem od geotekstila, krupnijeg kamenog agregata, paropropusnom/vodonepropusnom folijom te, završno, slojem sitnijeg kamenog agregata. Prije pokrivanja mozaik je dokumentiran laserskim 3D skeniranjem, uz izradu digitalne ortofotografije i pripadajućih nacрта.

Na segmentima mozaika, potkraj 2024. godine podignutima s nalazišta Zgon u Solinu, nastavljani su radovi pripreme za postavljanje na novu podlogu. Radovi su uključivali konsolidaciju i čišćenje poledine te konsolidaciju lica mozaika.

Arheološka istraživanja na nalazištu budućega kulturno-informacijskog centra u Solinu (k. č. 4919, k. o. Solin) 2025. godine obuhvatila su ponovno istraživanje južne strane lokaliteta, kad su pronađeni i manji ulomci podnog mozaika. Svi zatečeni ulomci pažljivo su očišćeni, dokumentirani i konsolidirani *in situ*. Poslije su, radi daljnjih arheoloških istraživanja, ulomci podignuti s izvornog mjesta, dokumentirani, konzervirani i pohranjeni u radionici Odsjeka na splitskom Dračevcu.

Djelatnice Odsjeka surađivale su s Odjelom za konzervatorsku dokumentaciju nepokretne baštine u istraživanjima slikanih slojeva i izradi elaborata za crkvu i samostan sv. Lovre u Šibeniku, a s djelatnicima Odjela za graditeljsko naslijeđe Službe za nepokretnu baštinu u programu istraživanja Kneževa dvora u Lastovu.

Odsjek je također sudjelovao u provedbi programa Zavoda u crkvi sv. Klare u Splitu, izvođenjem hitnih konzervatorsko-restauratorskih radova na sanaciji velike lakune svoda nastale odvajanjem žbuke od drvenih stropnih letvica.

Prema pozivu na intervenciju Područnog konzervatorskog ureda u Splitu, provedeno je istraživanje slikanih slojeva na svodu crkve sv. Marije franjevačkoga samostana u Zaostrugu.

Djelatnost Odsjeka predstavljena je na međunarodnim i domaćim stručnim i znanstvenim skupovima predavanjima o mozaicima na skupu Hrvatskog restauratorskog društva održanom u Zagrebu te na 15. međunarodnoj konferenciji ICCM-a u Ateni.

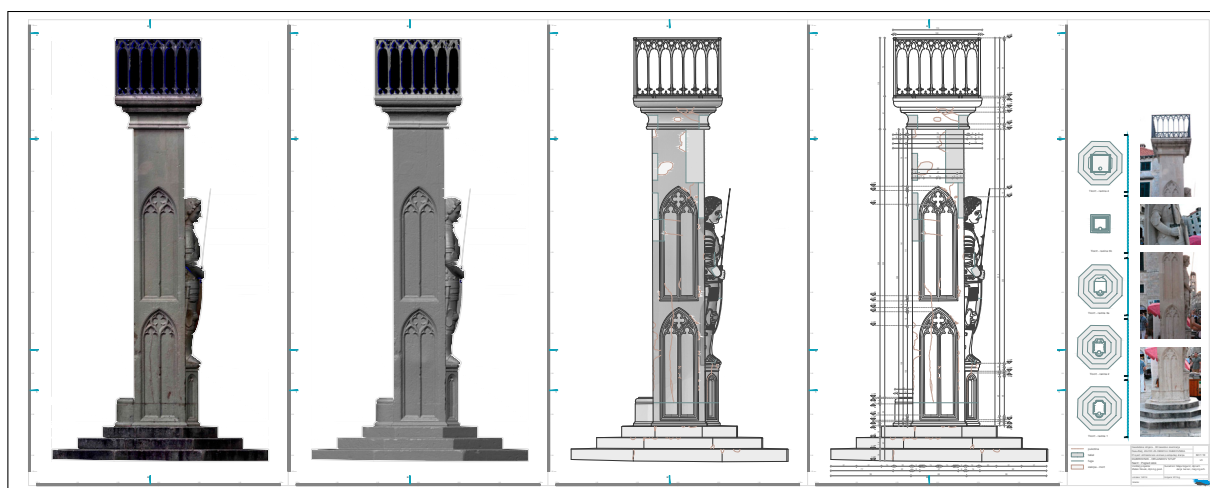
Djelovanje Odsjeka koje se odnosi na konzerviranje i restauriranje zidnih slika predstavljeno je na stručnom skupu *Zidne slike i štukatura na žbukanim drvenim konstrukcijama – izazovi i rješenja* održanom u Zagrebu potkraj 2025. godine.

Odsjek za kamenu plastiku

Odsjek za kamenu plastiku s radionicama u Splitu i Šibeniku činilo je do svibnja 2025. godine šest stručnih djelatnika, nakon čega je, sporazumnim raskidom ugovora djelatnika zaposlenog na mjestu konzervatora-restauratora savjetnika, programe nastavilo ostvarivati pet djelatnika. Osnovna djelatnost Odsjeka je istraživanje, dokumentiranje te konzerviranje i restauriranje kamene plastike. Uz promicanje konzervatorsko-restauratorske djelatnosti, nadziranje stručnih radova drugih izvođača, izradu troškovnika, prijedloga i smjernica konzervatorsko-restauratorskog rada, djelatnici sudjeluju u radu ostalih odsjeka i odjela Hrvatskog restauratorskog zavoda te u edukaciji mladih stručnjaka.

Odsjek je u 2025. godini realizirao deset programa financiranih sredstvima Ministarstva kulture i medija RH. Svi su programi nastavak radova iz prethodnih godina, a geografski su raspoređeni na prostoru od Zadra do Dubrovnika.

Program zaštitnih radova Hrvatskog restauratorskog zavoda na Orlandovu stupu u Dubrovniku pokrenut je 2018. godine na inicijativu Ministarstva kulture i medija, a provodi se u suradnji s Gradom Dubrovnikom, današnjom Područnom konzervatorskom službom Dubrovnik i Zavodom za obnovu Dubrovnika. Povod pokretanju programa bila je zabrinjavajuća progresija vertikalnih pukotina primijećena tijekom više prethodnih godina. Ta se progresija nastavila i nakon intervencije koja se provodila od 2006. do 2007. godine, kad je u centralnu zonu stupa kroz cijelu njegovu visinu ugrađen vertikalni metalni trn.

Dubrovnik, Orlandov stup. Arhitektonska snimka postojećega stanja, pogled s istoka. Izrada: Vektra d.o.o., 2014.

Nakon iscrpnih istraživanja i praćenja stanja te višekratnih neuspjelih pokušaja otpuštanja sile prednaprezanja u centralnom trnu, početkom 2025. obavljene su dodatne konzultacije o preostalim mogućnostima i potrebnim predradnjama za izvođenje postupka otpuštanja sile koji je tijekom prethodnih programskih aktivnosti definiran kao ključan za izvođenje svih daljnjih postupaka. Sagledavajući problematiku uraslosti navojnog spoja dvaju elemenata iz istovrsnog metala prema iskustvu prijašnjih radova konzerviranja i restauriranja, kao najmanje agresivna mogućnost (koju je moguće i kontrolirati) nametnuo se pokušaj redukcije trenja zagrijavanjem metala autogenim aparatom. Postupak je proveden u ožujku 2025. godine, višekratnim zagrijavanjem navojnog spoja do dovoljnog smanjenja trenja i konačnog popuštanja. Matica i sidrena ploča centralnog trna uspješno su uklonjene, čime je omogućeno izvođenje konzervatorsko-restauratorskih radova na kamenu i dovršetak projekta u sljedećim fazama realizacije.

Na skulpturi carice Livije iz Opuzena u 2025. godini nastavljen je program istraživanja, dokumentiranja i praćenja stanja.

Tijekom 2025. nastavljeni su istraživački i restauratorski radovi na kamenoj plastici kapele Sv. Križa u crkvi franjevačkog samostana u gradu Hvaru. Uočeni statički problemi svodova i lukova kapele u ranijim su fazama provedbe programa obrađeni elaboratom, u skladu s kojim je izvedena zamjena korodiranih ključeva zatega novima od inoksa. Oštećeni dijelovi kamena, sljubnice i pukotine sanirani su vapnenim mortom.

Na antičkim nadgrobni stelama (AMS-A-97, AMS-A-2368) iz Arheološkog muzeja u Splitu provedeni su cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi. Radovi su obuhvatili desalinizaciju barijevim hidroksidom, čišćenje vodenom parom, mehaničko i lasersko čišćenje, stabilizaciju i konsolidaciju kamena te sanaciju i zaštitu metalnih elemenata. Nedostajući dijelovi rekonstruirani su u umjetnom kamenu, a površine tonski ujednačene radi postizanja vizualne cjelovitosti.

Na crkvi sv. Josipa u Kaštel Starom izvedeni su 2025. godine, u skladu s prethodno izrađenim statičkim elaboratom, radovi konstruktivne sanacije pukotina zidova i strukturne stabilizacije. Također su izvedeni konzervatorsko-restauratorski radovi na sanaciji istočnog zida i pročelja crkve te radovi čišćenja kamene plastike oltara i vijenca zidova. Izvedena je planirana ugradnja zatega od inoksa u svrhu stabilizacije zidova i zaustavljanja širenja pukotina te stabilizacija strukture zidova i svodova. Rasteretni kameni luk apside djelomično je razgrađen i restauratorski saniran s dijelom svoda apside i zida te ponovno ugrađen na izvorno mjesto.

Cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi na kamenoj plastici Gradske lože u Trogiru dovršeni su u 2025. godini. Loža je podignuta u 14. stoljeću na jugozapadnom uglu glavnog gradskog trga. Trostrešno drveno krovšte na sjevernoj i zapadnoj strani nose stupovi s korintskim kapitelima, a na južnoj i istočnoj strani su kamene konzole. Između stupova je kamena ograda prekinuta polukružnim stubama i metalnim vratima.

U unutrašnjosti lože, na istočnom zidu iznad sudačkog stola složena je kamena reljefna kompozicija Nikole Firentinca, nastala na vrhuncu trogirске renesanse i nazvana Retablom Pravde. Datirana je natpisom iz 1471. godine i grbovima knezova Alviza i Ludovika Landa smještenima na predeli. Kompozicija se sastoji od 11 uokvirenih polja unutar kojih su visoki reljefi. Središnje polje je prazno od 1932. godine, kad je uklonjen prikaz mletačkog lava. Bočno su figure trogirskih zaštitnika: sv. Ivana Trogirskog (s modelom grada u ruci) i sv. Lovre (s atributima muke – rešetkama). Iznad njih su medaljoni iz kojih izviruju anđeli s natpisima. U horizontalnom pravokutnom polju, iznad spomenutoga praznog, prikazana je personifikacija Pravde s vagonom u ruci koja sjedi na sferi nošenoj krilima. Umetanje grba obitelji Cornaro lijevo i grba grada Trogira desno od skulpture Pravde rezultat je restauracije lože početkom 17. stoljeća. Unutar krajnjih bočnih polja detaljno su klesani svijećnjaci na blago skošenoj podlozi koji podsjećaju na one na ulazu u kapelu sv. Ivana u trogirskoj katedrali. Zona predele podijeljena je dvjema akantusovim konzolama u tri dijela: u središnjem je natpis između grba i orla, a u bočnima po jedna lisnata konzola koja podupire bazu svijećnjaka.

Ispred Retabla nalazi se sudački stol podignut na dvije stube, a oko njega su kamene klupice sidrene konzolama u zid. Sudački stol i klupa pripisani su radionici Tripuna Bokanića i također su rezultat restauracije početkom 17. stoljeća.

U nastavku ranijih radova, koji su uključili cjelovite konzervatorsko-restauratorske radove na Retablu Pravde, u 2025. godini dovršeni su radovi na sudačkom stolu, klupama i kamenom dovratniku na južnom zidu. Sudački stol i kamene klupe izloženi su stalnim vanjskim utjecajima, zbog čega je površina kamena erodirana i onečišćena, čemu su pridonijele cementne ispune i zakrpe koje u prodoru vlage otpuštaju štetne soli. U skladu s prethodno prokušanom metodologijom, crne kore očišćene su laserom. Potpuno erodirana kamena konzola južne klupe zamijenjena je novom, izrađenom od prirodnog kamena te tonski usklađena s ostalima. Bijeli nalič, zatečen na kamenom dovratniku koji vodi do stubišta za pristup zvoniku sv. Sebastijana, uklonjen je mikropjeskarenjem. Izvedene su manje rekonstrukcije na dovratniku, a dotrajali mort u svim sljubnicama zamijenjen je novim. Nakon dovršetka cjelovitih konzervatorsko-restauratorskih radova nužno je provoditi aktivnosti održavanja i motrenja stanja.

Trogir, gradska loža. Sudački stol, stanje nakon radova. Snimka: P. Gamulin, 2025.

U kapeli sv. Ivana (kapela Orsini) trogirске katedrale nastavljen je monitoring stanja kamene plastike i revidiranje učinaka prethodnih restauratorskih intervencija. Utvrđena su nova manja oštećenja na istočnom pilastru i jednom polukapitelu te je izvedeno ciljano desaliniziranje i konsolidiranje otopinom nanovapna u etanolu. Monitoring stanja i ciljane intervencije potrebno je nastaviti u kontinuitetu.

Programom obnove portala nastavljen je dugogodišnji projekt prepoznavanja, dokumentiranja, valorizacije i restauriranja arhitektonskih detalja stare gradske jezgre Šibenika.

U povijesnom središtu Šibenika nalaze se 494 kamena portala nastala tijekom višestoljetnog razdoblja, od romaničkih iz 13. stoljeća do onih s elementima s početka 20. stoljeća.

Šibenski gotički portali odlikuju se profinjenom tipološkom raznolikošću. Rani primjeri zadržavaju lukove šiljastih gotičkih proporcija, dok zrela gotička djela sadrže prepoznatljive ukrasne elemente, kao što su uokvireni florealni ornamenti i detalji uvijenog užeta. Posebno su važni nadvratnici s figuralnim prikazima likova u molitvi pred

kršćanskim simbolima, što odgovara i europskoj gotičkoj tradiciji. Oblikovanje u renesansnom razdoblju obilježeno je pomakom prema klasičnim antičkim modelima. Najrjeđi su portali iz doba baroka, a oni očuvani pokazuju postojanost stilskih obilježja karakterističnu za dalmatinsku regiju.

U 2025. godini izvedeni su cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi na jednom od dva gotička portala u ogradnom zidu kuća u Ulici sv. Nikole Tavelića 10 te na sjevernom portalu samostana sv. Lovre datiranom u 17./18. stoljeće.

Šibenik, portal u Ulici sv. Nikole Tavelića 10. Stanje prije i nakon radova. Snimke: P. Gamulin, 2025.

U povijesnoj jezgri Šibenika također je nastavljen program konzervatorsko-restauratorskih radova na kamenoj plastici crkve sv. Ivana. Radovi su obuhvatili prostor ispod stubišta uz južno pročelje crkve. Izvedeno je uklanjanje cementnih naslaga, desalinizacija zidova i luka od terakote, sondiranje luka radi utvrđivanja ostataka polikromije i stratigrafije poda, sanacija sljubnica te lasersko čišćenje kamenih fragmenata. Izrađena je tehnička dokumentacija zatečenog stanja kao podloga za buduću analizu stanja konstrukcije.

Nakon cjelovitih konzervatorsko-restauratorskih radova na sva četiri bočna oltara, dovršenih u ranijim fazama provedbe programa, u 2025. godini obavljene su pripremne aktivnosti za cjelovitu obnovu glavnog oltara crkve sv. Krševana u Zadru, najvrjednijem primjeru zadarskih baroknih oltara. Oltar je mramorni, slobodnostojeći, bogato ukrašen raznobojnim inkrustacijama i skulpturama. Podignut je kao zavjet i zahvala Zadrana za zaštitu od kuge 1632. godine, na mjestu starijega drvenog oltara. Arhitektonski dio oltara izradila je između 1672. i 1701. godine venecijanska obitelj graditelja oltara, Girolamo Garzotti i sinovi Baldassare i Francesco. Autor četiriju skulptura svetaca zaštitnika grada Zadra (sv. Krševana, sv. Šimuna, sv. Zoila i sv. Stošije) je Alvis Tagliapietra, najvažniji predstavnik venecijanskoga rokoko kiparstva. Oltar dominira prostorom prezbitarija, sežući do dvije trećine visine središnje apsida. Do njega se, od razine prezbitarija povišenog u odnosu na pod brodova crkve, uspinje preko šest stuba. Iznad prizmatičnog stipesa, s naglašenim rubnim pilastrima u zoni predele, izdižu se postolja s četiri skulpture svetaca prikazanih u pokretu. Na istoj se razini u središnjem dijelu nalazi i svetohranište, oblikovano dvjema bočnim volutama i zatvoreno metalnim vratima ukrašenima reljefom. Središnja razina oltara razvedenog tlocrta iznad svetohraništa oblikovana je kao pročelje hrama s polukružnom nišom za izlaganje monstrance. Niša je zaključena trokutnim zabatom, na čijim su stranicama sjedeće skulpture anđela, te bočno flankirana stupovima. Vrh oltara je s prednje strane poligonalan, okružen stupovima i zaključen kupolom. Na stupovima su male figure anđela u različitim pozama, a na kupoli je skulptura uskrslog Krista.

Stražnja strana glavnog oltara zidana je opekam i ožbukana. U središnjem dijelu je drvena konstrukcija u koju je ugrađen kameni reljef sv. Ane s malom Bogorodicom. U vrhu oltara su natpisi kojima su dokumentirani radovi izvedeni 1763. i 1849. godine. Na stražnjoj strani kupole crnom bojom piše 18/12 1849, a niže na dasci, ukrašenoj crnim viticama: REPARATVM / ANNO DONI MDCCLXIII.

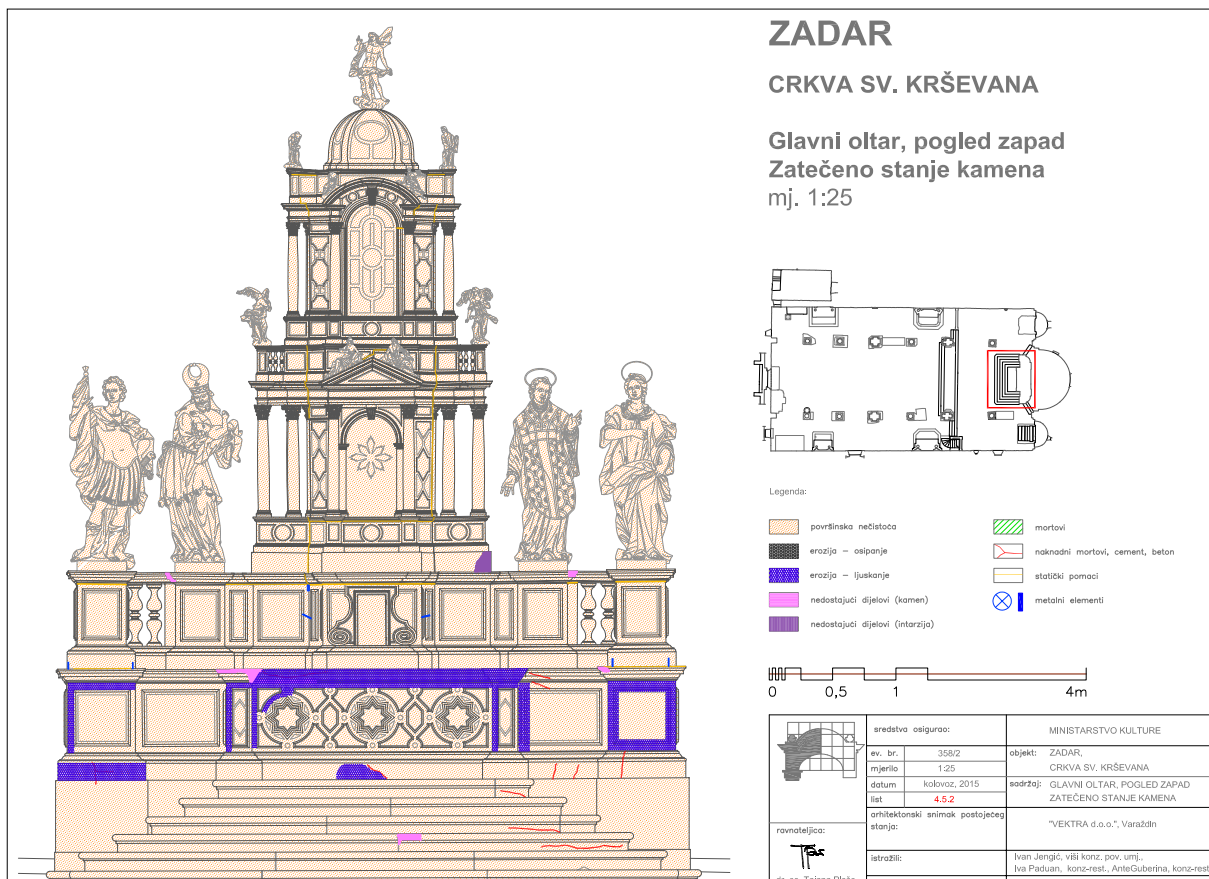
Prema prethodno izrađenoj *Analizi stanja konstrukcije glavnog oltara s prijedlogom sanacije* (Intrados projekt d.o.o., Zagreb), obavljene su pripreme za stabilizaciju ležaja glavne potporne grede oltara na zidu apside izradom posebne proteze od inoksa. Izvedeno je hidromehaničko čišćenje, a u nastavku je uklonjena dotrajala ispunjena sljubnica između mramornih elemenata oltara, nakon čega su zapunjene veće pukotine. Prije uklanjanja stare, trošne žbuke s poledine menze zidane opekam, provedena su konzervatorsko-restauratorska istraživanja i dokumentiranje slikanih slojeva. Nakon sanacije oštećene opeke, istočno lice menze je ponovo žbukano.

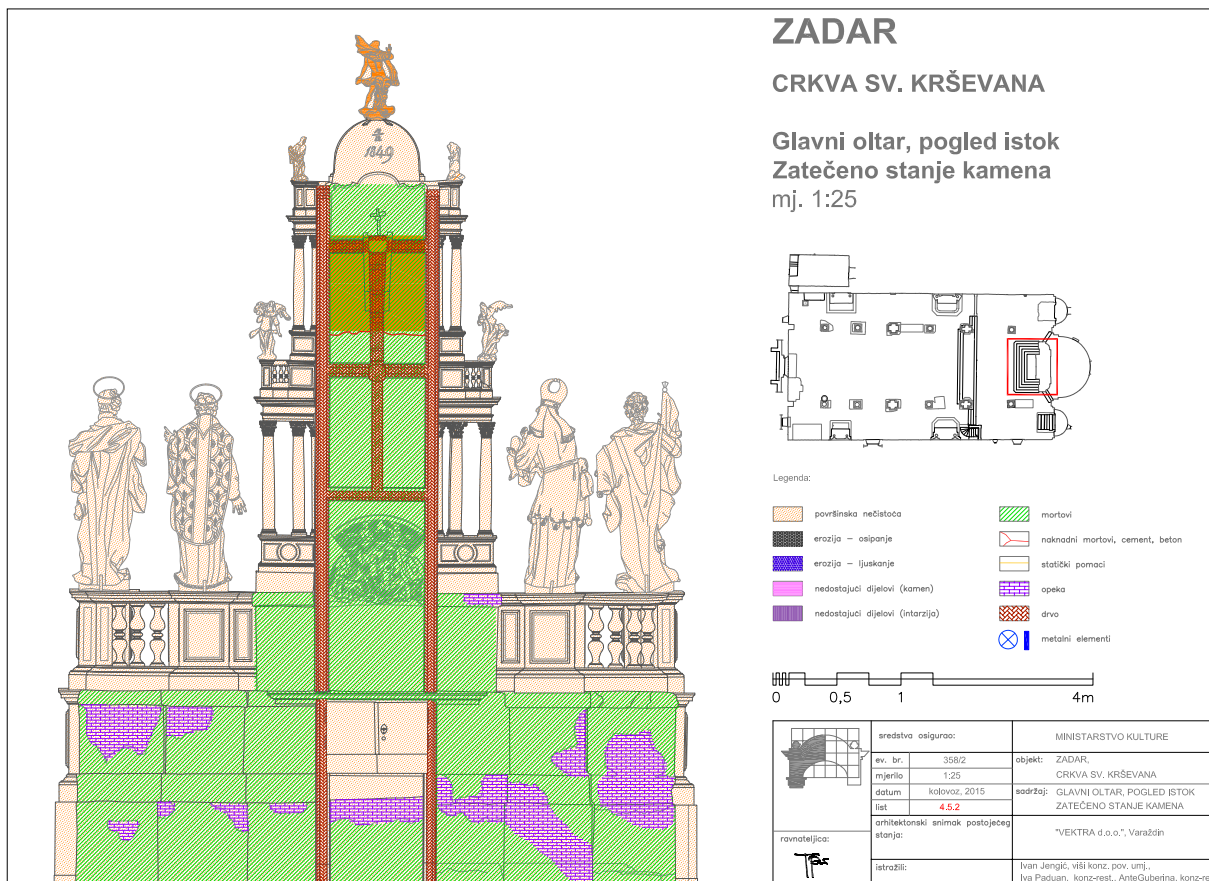
Zadar, crkva sv. Krševana. Glavni oltar, skulptura sv. Krševana. Snimka: N. Vasić, 2017.

Zadar, crkva sv. Krševana. Glavni oltar, skulptura sv. Šimuna. Snimka: N. Vasić, 2017.

Zadar, crkva sv. Krševana. Arhitektonska snimka postojećeg stanja zapadne strane glavnog oltara s mapiranim oštećenjima. Izrada: Vektra d.o.o., B. Milković, 2019.

Zadar, crkva sv. Krševana. Arhitektonska snimka postojećeg stanja istočne strane glavnog oltara s mapiranim oštećenjima. Izrada: Vektra d.o.o., B. Milković, 2019.

Djelatnici Odsjeka sudjelovali su u istraživanjima i izvođenju konzervatorsko-restauratorskih radova na crkvi Sv. Spasa u Dubrovniku te u izradi konzervatorske studije za samostan i crkvu sv. Lovre u Šibeniku, koji se provode u sklopu djelatnosti Odjela za konzervatorsku dokumentaciju nepokretne baštine Službe za nepokretnu baštinu.

Na pozive područnih tijela za konzervatorske poslove, uz suglasnost Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture i medija, djelatnici Odsjeka su tijekom 2025. godine obavljali uviđaje u stanje i hitne intervencije na kamenoj plastici samostana Sv. Križa na otoku Čiovu, samostana sv. Dominika u Trogiru, na kruni vodospreme palače Lucić u Trogiru, podu riznice katedrale Uznesenja Marijina u Dubrovniku te replici skulpture anđela štitonoše nad kvadriforom Velike Papalićeve palače u Splitu. Dio kulturnih dobara na kojima su obavljane intervencije uvršten je u program Odsjeka u sljedećem programskom razdoblju.

Odsjek za zidno slikarstvo i mozaik, sjedište Rijeka

Odsjek za zidno slikarstvo i mozaik, sjedište Rijeka zapošljava dvoje djelatnika, a kao samostalna ustrojstvena jedinica u sklopu Službe za odjele izvan Zagreba 3, djeluje od 1. rujna 2023. godine. Temeljna djelatnost Odsjeka istovjetna je djelatnosti ostalih ustrojstvenih jedinica Zavoda koje provode programe zaštite i očuvanja nepokretne kulturne baštine koji se odnose na zidno slikarstvo i mozaik.

Djelatnici riječkoga Odsjeka su u 2025. godini proveli pet programa financiranih sredstvima Ministarstva kulture i medija RH. Nastavljena je realizacija višegodišnjih programa u zgradi Muzeja grada Rovinja (palača Califfi) i crkvi sv. Vincenta u Svetvinčentu te na zidnim slikama kapele sv. Marije na Škrilinah u Bermu. Program konzervatorsko-restauratorskih radova na srednjovjekovnom zidnim slikama svetišta župne crkve sv. Bartola (sv. Bartolomeja apostola) u Roču koji od 2021. godine kontinuirano sredstvima Istarske županije financira Grad Buzet, u 2025. godini proveden je i dodatnim sredstvima Ministarstva kulture i medija. Od 2025. godine u program riječkoga odsjeka uvršten je i program konzervatorsko-restauratorskih radova na zidnim slikama kapele Sv. Trojstva u Žminju.

U nastavku radova iz prijašnjih godina, u zgradi Muzeja grada Rovinja (palača Califfi) nastavljeni su radovi mehaničkog uklanjanja recentnih naliča i preslika s oslika prostorija na drugom katu palače uz sistematiziranje svih stratigrafskih slojeva oslika i njihovo povezivanje s kronologijom prostornih promjena. Nakon uklanjanja naliča, provedeno je dosnimavanje oslika u navedenim prostorima radi dopune postojeće 3D i ortofoto dokumentacije. Usporedno su izvedeni nužni konzervatorsko-restauratorski radovi učvršćivanja oslika i sanacije pukotina. Šablonski ornamentalni oslici holkela prostorije 29b precrtani su na prozirnu foliju kao preventivna mjera. Na izrađenim ortofoto podlogama početo je iscrtavanje i označavanje slojeva oslika, oštećenja i recentnih zakrpa stropova prostorija drugog kata. Na zahtjev Muzeja grada Rovinja, zbog radova sanacije međukatnih konstrukcija, na trećem katu provedena su dodatna konzervatorsko-restauratorska istraživanja sondiranjem stropova i zidova prostorija III./3 i III./8–9, a tijekom cijelog programskog razdoblja nastavljen je konzervatorsko-restauratorski nadzor građevinskih radova koji se izvode u organizaciji Muzeja.

Rovinj, Muzej grada Rovinja (palača Califfi). Terenska skica oštećenja na detalju oslika prostorije 27 b. Izrada: Skimi64 d.o.o., L. Kreš, 2025.

Rovinj, Muzej grada Rovinja (palača Califfi). Detalj oslika prostorije 27 b. Snimka: Lj. Gamulin, 2022.

Unutrašnjost crkve sv. Vincenta u Svetvinčentu oslikana je ciklusom ranogotičkih zidnih slika s kraja 13. stoljeća, radom majstora Ognobenusu Trevisanusa. Prepoznate su kao najopsežniji ciklus zidnih slika posvećen sv. Vincentu. Crkva je tijekom vremena doživjela više preinaka i pregradnji, a jedna od njih je dogradnja sakristije u 15. stoljeću. Zidne slike iz 13. stoljeća preslikane su u dva navrata, a početkom 20. stoljeća su, također u dva navrata, na njima izvedeni konzervatorsko-restauratorski radovi.

Tijekom 2025. godine nastavljeni su radovi na zidnim slikama na sjevernom, zapadnom i južnom zidu crkve. Na očišćene površine zidova nanosena je vapnena žbuka u dva sloja. U svrhu promišljanja prezentacije završne vapnene žbuke, izvedene su dodatne probe, obrade i njegovanja žbuke, od kojih je odabrana tradicionalno obrađena prezentacijska žbuka koja se nakon djelomičnog sušenja završno zaglađuje i tonira radi vizualnog uklapanja s ostacima izvornih slikanih i žbukanih slojeva. Kako su povijesne žbuke i izvorni slikani slojevi bili neujednačeni, lokalno je izvedeno ujednačavanje tona metodom točkastog retuša.

U sklopu radova prezentacije unutrašnjosti crkve, izveden je i veći dio konzervatorsko-restauratorskih radova na kamenoj plastici. Demontirana kamena oltarna menza vraćena je na izvorno mjesto, a izveden je i dio konzervatorsko-restauratorskih radova na fragmentiranoj kamenoj krstionici. Nakon transporta u radionicu Odjela za kamenu plastiku Službe za nepokretnu baštinu u Zagrebu proveden je postupak ekstrakcije soli. Kameni

dijelovi su mehanički očišćeni te konsolidirani i spojeni u cjelinu uz domodeliranje nedostajućih formi. Vraćanje krstionice na izvorno mjesto planirano je početkom sljedeće godine.

Svetvinčenat, crkva sv. Vincenta. Sjeverni zid crkve, stanje nakon radova. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

Zahvaljujući spomenutom dvojnem financiranju, radovi na srednjovjekovnim zidnim slikama u svetištu župne crkve sv. Bartola u Roču su u 2025. godini imali izraženiju dinamiku u odnosu ranije faze provedbe programa. Od ukupno 28 oslikanih segmenata podgleda svoda svetišta, do sada su potpuno otkriveni prikazi na njih 16, dok su na 8 oslikanih segmenata počeli radovi otkrivanja. Tijekom otkrivanja izvornog oslika uobičajeno se izvode radovi nužnog konzerviranja na mjestima oštećenja radi sprječavanja njegove daljnje degradacije.

Pored radova otkrivanja oslika svoda u 2025. godini izvedene su probe čišćenja recentnih bojanih slojeva otapalima u gelu te profesionalnim restauratorskim laserima. Probe čišćenja nisu dale zadovoljavajuće rezultate te je u nastavku programa potrebno izvesti nove probe korištenjem drugih materijala i metoda čišćenja.

Roč, župna crkva sv. Bartola. Probe čišćenja profesionalnim restauratorskim laserima. Snimka: T. Šaina, 2025.

Roč, župna crkva sv. Bartola. Svod svetišta. Stanje prije radova. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

Kapela Sv. Trojstva u Žminju izvorno je bila samostojeća građevina unutar nekadašnjega žminjskog kaštela, a danas je konstruktivno i funkcionalno povezana sa župnom crkvom te služi kao jedna od njezinih kapela. Riječ je o jednobrodnoj građevini pravokutnog tlocrta, nadsvođenoj šiljastim svodom, građenoj od pravilno klesanih kamenih blokova domaćega vapnenca, s krovom pokrivenim škriljama. Prema natpisu na dovratniku, nova vrata i dva pravokutna prozora na pročelju izvedeni su 1601. godine. Unutrašnjost kapele u cijelosti je oslikana zidnim slikama datiranim u 1471. godinu, što potvrđuje natpis na velariju svoda. Na relativno maloj površini očuvan je iznimno bogat ikonografski ciklus s prizorima iz Kristova života; pojedini su prizori jedinstveni u kontekstu istarskoga zidnog slikarstva. Slikani ciklus povezuje se s majstorom Wolfgangom i njegovom radionicom, oslonjenima na koruški slikarski krug, s prepoznatljivim stilskim obilježjima (pun volumen lica, izražene zjenice, kovčava kosa i bogat ornamentalni repertoar). Freske su prvi put otkrivene i restaurirane početkom 20. stoljeća te ponovno obnavljane sedamdesetih godina.

Tijekom 2025. godine izrađena je cjelovita fotografska dokumentacija zatečenog stanja interijera i pročelja. Provedena su mjerenja prisutnosti vlage u zidovima te je postavljen uređaj za dugoročno praćenje mikroklimatskih uvjeta. Istodobno su zidovi i svod pregledani termografskom kamerom, uz probe snimanja metodom blagog zagrijavanja, čime su utvrđene zone povećane vlažnosti, moguće prisutnosti soli i podbuhlina žbuke ispod slikanoga sloja, osobito na sjevernom zidu i svodu.

Na najugroženijim dijelovima zidnih slika izvedeni su konzervatorsko-restauratorski radovi konsolidiranja poroznih dijelova žbuke i injektiranja podbuhlih zona. U isto su vrijeme uklanjani dijelovi japanskog papira postavljeni tijekom hitne intervencije koju je Odjel za zidno slikarstvo i mozaik Službe za nepokretnu baštinu proveo 2020. godine. Provedeno je 3D skeniranje i fotografsko snimanje kapele radi izrade arhitektonske snimke i ortofotografije postojećega stanja koji će služiti kao podloga za izradu grafičke dokumentacije stanja zidnih slika i bilježenje budućih intervencija. Obavljen je i pregled kamenih elemenata pročelja i interijera te je izrađen prijedlog za njihovu sanaciju.

Žminj, kapela Sv. Trojstva.
Snimka: I. Lulić, 2025.

Žminj, kapela Sv. Trojstva. Injektiranje podbuhlina. Snimka: T. Šaina, 2025.

Osim sufinanciranog programa konzervatorsko-restauratorskih radova na zidnim slikama u Roču, djelatnici riječkoga Odsjeka za zidno slikarstvo i mozaik provodili su u 2025. godini još dva programa financirana sredstvima vanjskih investitora. Program muzejske prezentacije antičkoga podnog mozaika pronađenog u prizemlju kuće u Ribarskoj ulici 5 u gradu Krku, pokrenut 2024. godine, odnosio se na provođenje konzervatorsko-restauratorskog nadzora radova uređenja interijera koje organizira Grad Krk.

Prema prethodnom prijedlogu radova, u 2025. godini je s JU Nacionalnim parkom Brijuni sklopljen dvogodišnji ugovor za izvođenje konzervatorsko-restauratorskih radova na dijelu mozaika s arheološkoga nalazišta Verige, ugrađenoga u pod crkve sv. Germana na Velikom Brijunu.

Povoljna prirodna luka uvale Verige na otoku Veliki Brijun jedno je od najvažnijih antičkih arheoloških nalazišta na istočnoj obali Jadrana. Kompleks vile građen u helenističkoj tradiciji sastoji se od rezidencijalnog dijela, hramova, knjižnice, palaestre, raskošnih termi i gospodarskih prostora smještenih unutar uvale flankirane gatovima koji je ujedno i zaštićuju. Mozaik je otkriven 1906. godine u iskapanju zapadnog rezidencijalnog dijela vile. Nalazio se u prostoriji J (Triclinium?), veličine 8 x 12 metara, na čijem je podu bio crno-bijeli mozaik položen na hidrauličnu vapnenu podnicu. Pretpostavlja se da je dizanje i premještanje dijela mozaika s izvornog mjesta te postavljanje u pod ispred svetišta crkve sv. Germana bilo potaknuto njezinom obnovom 1910. godine, nakon oštećenja u požaru 16 godina prije.

Tijekom 2025. godine provedena je prva faza konzervatorsko-restauratorskih radova koji su obuhvatili složen proces razdvajanja mozaika u manje segmente i njihovu demontažu s poda crkve te transport u radionicu u kojoj se nastavljaju radovi konzerviranja i restauriranja i priprema za ponovnu ugradnju.

Otok Veliki Brijun, crkva sv. Germana. Antički podni mozaik iz rimske vile Verige pod kosim svjetlom. Snimka: J. Kliska, 2023.

Otok Veliki Brijun, crkva sv. Germana. Antički podni mozaik iz rimske vile Verige. Stanje nakon uklanjanja teraco poda na jugozapadnom dijelu i tijekom nanošenja drugog sloja gaze. Snimka: T. Šaina, 2025.

Djelatnici riječkoga Odsjeka za zidno slikarstvo i mozaik dodatno su sudjelovali kao članovi timova u programu *Poreč, Eufrazijeva bazilika* i u dodatnim konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima zgrade Teatrina u sklopu današnjega kompleksa ArtKvart Benčić u Rijeci.

U okviru djelatnosti Odsjeka, a u sklopu projekta Istarske županije *Žbuke kroz vrijeme – istarska povijest u rukama zidara*, u Povijesnom i pomorskom muzeju Istre održano je izlaganje s temom „Zaštitni radovi i istraživanje izvornih žbuka i mortova na južnom pročelju glavnog broda i sjevernim zabatima sakristije i kapele Sv. Križa Eufrazijeve bazilike u Poreču“. Djelatnost Odsjeka s izlaganjem „Strop u crkvi sv. Jurja u Buzetu, analiza stanja i zaštitni radovi“ predstavljena je na stručnom skupu *Zidne slike i štukatura na žbukanim drvenim konstrukcijama – izazovi i rješenja*, održanom u Zagrebu. U sklopu 15. konferencije Međunarodnog odbora za konzervaciju mozaika (ICCM), održane u Ateni u listopadu 2025. godine, djelatnost Službe i Odsjeka predstavljena je izlaganjem „The floor mosaics in the archaeological zone in episcopal complex of Euphrasius basilica in Poreč, the conservation and maintenance problems in the light of the tides and tide currents“.

I.N.

TER. SCELVS. POPVLI. MEI

Otok Lopud, Lopud, crkva Gospe od Šunja. Krug Paola Campse, oltar Uznesenja Blažene Djevice Marije, 16. stoljeće. Snimka: Lj. Gamulin, 2025.

**Pokretna
kulturna baština**

Zavod provodi različite oblike fizičke zaštite i očuvanja pokretne kulturne baštine, u širokom rasponu od preventivnog djelovanja do najzahtjevnijih interdisciplinarnih istraživanja i konzervatorsko-restauratorskih radova na ugroženim i oštećenim pokretnim kulturnim dobrima. Radovi na takvim dobrima provode se u Službi za pokretnu baštinu sa sjedištem u Zagrebu, Službi za odjele izvan Zagreba 1 (s odjelima u Osijeku, Ludbregu, Rijeci i Vodnjanu – Juršićima) te u Službi za odjele izvan Zagreba 2 (s odjelima u Dubrovniku, Splitu, Šibeniku i Zadru). Da bi radovi na pokretnoj baštini zadovoljili načela i standarde suvremene konzervatorsko-restauratorske djelatnosti, Služba za pokretnu baštinu te Službe za odjele izvan Zagreba 1 i 2 blisko surađuju s Fotolaboratorijem i Prirodoslovnim laboratorijem, a prema potrebi i s ostalim službama Zavoda. Konzervatorsko-restauratorski radovi izvode se na umjetninama i predmetima umjetničkog obrta, važnima za povijest i likovnu kulturu Republike Hrvatske, kao i za europsku kulturnu baštinu. Na svakom se umjetničkom predmetu prije početka radova provode interdisciplinarna istraživanja različitog opsega, na temelju kojih se odlučuje o pristupu i metodologiji rada. Radovi su uvijek popraćeni pisanom, fotografskom i grafičkom dokumentacijom, koja se vodi prema suvremenim stručnim standardima. U 2025. godini sredstvima osnivača u Službi za pokretnu baštinu te Službama za odjele izvan Zagreba 1 i 2 bila je planirana realizacija 186 programa na pokretnoj kulturnoj baštini. Zbog nemogućnosti provedbe planiranih aktivnosti, 11 je programa privremeno stavljeno u status mirovanja, a osigurana sredstva preraspodijeljena su na ostale programske aktivnosti, predložene i usvojene na sjednicama Upravnoga vijeća Zavoda. Programima je bila obuhvaćena 351 umjetnina te predmeti umjetničkog obrta i povijesne vrijednosti, među kojima su slike različitih dimenzija na platnenom i drvenom nosiocu, rezbareni polikromirani i pozlaćeni drveni predmeti, rezbareni, politirani, intarzirani i pozlaćeni namještaj, kaljeve peći, predmeti od tekstila, papira, kože i metala. Osim sredstava za radove koje je osigurao osnivač, uspješnom suradnjom s tijelima lokalne i područne samouprave, administrativnim crkvenim jedinicama, javnim ustanovama, muzejima i drugim naručiteljima ugovoreno je (su) financiranje osam programa konzervatorsko-restauratorskih radova na pokretnim kulturnim dobrima. Na brojnim lokalitetima u svim regijama Hrvatske realizirani su radovi hitnih mjera zaštite ugroženih pokretnih kulturnih dobara te pregledi uvjeta i stanja umjetnina i predmeta prema iskazanim potrebama vlasnika i nadležnih konzervatora Ministarstva kulture i medija RH i Grada Zagreba. Suradnja s konzervatorskim odjelima nastavljena je i programom stručnog nadzora.

SLUŽBA ZA POKRETNOST KULTURNA BAŠTINA

U Službi za pokretnu baštinu sa sjedištem u Zagrebu djeluje devet organizacijskih jedinica: Odjeli za drvenu polikromiranu skulpturu 1 i 2, Odjeli za štafelajno slikarstvo 1 i 2, Odjel za tekstil, papir i kožu, Odsjek za tekstil, Odsjek za papir i kožu, Odjel za namještaj i drvene konstrukcije te Odjel za konzervatorsku dokumentaciju pokretne baštine.

Odjel za konzervatorsku dokumentaciju pokretne baštine

Na Odjelu za konzervatorsku dokumentaciju pokretne baštine zaposleno je šest djelatnika koji su za programe zaštite i očuvanja pokretnih kulturnih dobara Službe za pokretnu baštinu te Službe za odjele izvan Zagreba 1 i 2 izradili cjelovitu stručnu dokumentaciju. Konzervatorskim istraživanjima obuhvaćeno je prikupljanje i obrada referentne literature, arhivska istraživanja, pregled konzervatorsko-restauratorskih elaborata prije izvođenja radova, prikupljanje postojeće dokumentacije te istraživanja na terenu. U suradnji s konzervatorima-restauratorima analizirani su rezultati nedestruktivnih istraživanja stanja umjetnina prije radova (snimke tehnikama infracrvene reflektografije i ultraljubičaste fluorescencije te rendgenogrami), sa svrhom određivanja metodologije konzervatorsko-restauratorskih radova.

U 2025. godini nastavljeni su programi u sklopu kojih se dokumentira i utvrđuje stanje očuvanosti štafelajnih slika, drvenih polikromiranih skulptura, oltarnih cjelina, predmeta umjetničkog obrta, relikvijara te liturgijskog tekstila koji se nalaze u crkvama i pripadajućim objektima na području župa u sastavu Drenovačkog i Županjskog dekanata Đakovačko-osječke nadbiskupije te Vodnjanskog dekanata Porečke i Pulske biskupije.

Djelatnici Odjela za konzervatorsku dokumentaciju pokretne baštine sudjelovali su u evidenciji stanja inventara franjevačkog samostana u Hvaru te evidenciji stanja liturgijskog ruha katedrale Uznesenja Blažene Djevice Marije u Osoru. Također su u svrhu izrade elaborata s prijedlogom prezentacije glavnog oltara sv. Jurja u Brseču proveli arhivska istraživanja u Trstu i Brseču, koja su obuhvatila građu župnih ureda u Brseču i Mošćenicama, biskupijskog arhiva (*Archivio Diocesano*), arhiva Nadzorništva za arheologiju, likovne umjetnosti i krajobraz za Furlaniju-Julijsku krajinu (*Soprintendenza archeologia, belle arti e paesaggio del Friuli-Venezia Giulia*) i Istarskog društva za arheologiju i povijest domovine (*Società Istriana di Archeologia e Storia Patria*). Pregledana je i referentna građa Državnog arhiva u Dubrovniku te Arhiva Dubrovačke biskupije da bi se prikupili povijesni podatci o oltaru Gospe od Ružarija iz cavtatske crkve sv. Nikole te o glavnom oltaru Uznesenja Blažene Djevice Marije iz lopudske crkve Gospe od Šunja.

Odjel za drvenu polikromiranu skulpturu 1

Na Odjelu za drvenu polikromiranu skulpturu 1 u Zagrebu zaposleno je deset djelatnika koji su u 2025. godini sredstvima osnivača realizirali konzervatorsko-restauratorske radove na 14 programa zaštite i očuvanja pokretnih kulturnih dobara te sudjelovali u provođenju hitnih mjera zaštite kulturnih dobara, evidencijama stanja umjetnina te na programima drugih odjela u Zavodu.

Uz programe cjelovitih konzervatorsko-restauratorskih radova na pojedinačnim pokretnim kulturnim dobrima, valja istaknuti završetak radova na oltaru Sv. Križa iz crkve Sv. Križa u Brseču iz 18. stoljeća. Riječ je o oltaru zidane menze na kojoj je drvena predela s tabernakulom i kasnobaroknim drvenim raspelom. Radovi su uključili učvršćivanje drvene konstrukcije te zahtjevu nadoknadu drvene podloge koja je zbog djelovanja drvotočaca pretvorena u piljevinski prah. Izvedena je nadoknada nedostajuće tutkalno-kredne i bolusne podloge, pozlate te retuš inkarnata i oslika na križu, drvenoj predeli i tabernakulu. Oltar je potom montiran na izvornu poziciju.

Završeni su i radovi na dva relikvijara s glavnog oltara franjevačke crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Samoboru. Radi se o relikvijarima trokutnog oblika s pravokutnim podnožjem i tri staklene spremnice za relikvije obrubljene profiliranim pozlaćenim okvirom akantusovih listova. Radovima je obuhvaćena obrada tekstilnih relikvija, stolarska sanacija i rekonstrukcija drvenog nosioca, retuš pozlate i lazure, završna zaštita, spajanje te povrat relikvijara vlasniku.

Brseč, crkva Sv. Križa. Nepoznati autor, oltar Sv. Križa, 18. stoljeće. Stanje prije i nakon radova. Snimke: G. Tomljenović, 2023., I. Marinković, 2025.

Samobor, franjevačka crkva Uznesenja BDM. Nepoznati autor, relikvijari I i II, 18. stoljeće. Stanje prije i nakon radova. Snimke: K. Gavrilica, 2024., 2025.

Valja spomenuti i nastavak konzervatorsko-restauratorskih radova na skulpturi „Bogorodica s Djetetom“, radu nepoznatog majstora iz 15. stoljeća, iz franjevačkog samostana Majke Božje Trsatske u Rijeci. Radovima je obuhvaćeno uklanjanje naknadnih slojeva podloge i oslika te neprimjerenih materijala iz prethodnih intervencija. Usporedno je izvedena i konsolidacija drvenog nosioca. Laboratorijske analize mikropresjeka upućuju na to da su Bogorodičin plašt i haljina izvorno bili pozlaćeni, dok je unutrašnjost plašta bila oslikana bijelom bojom.

Provedeni su i konzervatorsko-restauratorski radovi na skulpturi „Bogorodica s Djetetom“ iz sakristije katedrale Uznesenja Blažene Djevice Marije u Krku. Skulptura je vrijedno djelo iz posljednje četvrtine 15. stoljeća i pripisuje se venecijanskom majstoru Andrei da Muranu. Konzervatorsko-restauratorski radovi nastavljeni su djelomičnim rekonstrukcijama drvenog nosioca i slikanih slojeva koje su izvedene u minimalnom opsegu, da bi se ostvarila jasna sagledivost izvornog oblikovanja skulpture.

U 2025. godini nastavljeni su radovi na oltaru sv. Roka iz kapele sv. Petra u Gotalovcu. Oltar sv. Roka, pripisan Johannesu (Ivanu) Komersteineru, izvorno je bio izrađen za zagrebačku katedralu, a u 18. stoljeću premješten je u grobnu kapelu plemićke obitelji Gothal. Konzervatorsko-restauratorski radovi izvedeni su na preostala tri stupa oltara, a na vijencu je dovršena faza zapunjavanja oštećenja u sloju tutkalno-kredne podloge te je izveden retuš pozlate i monokromnih dijelova. U kapelu su vraćeni i montirani i dijelovi oltara restaurirani prethodnih godina – postament, predela, šest stupova, središnja niša i vijenac.

Valja istaknuti radove na propovjedaonici iz župne crkve Ranjenog Isusa u Gradecu. Provedene su mjere primarnog konzerviranja, kojima je obuhvaćeno površinsko uklanjanje prljavštine, stabilizacija odignute polikromije, učvršćivanje nestabilnih dijelova drvene konstrukcije i privremena statička stabilizacija baldahina, uz dokumentiranje zatečenog stanja i praćenje mikroklimatskih uvjeta. U dogovoru s nadležnim konzervatorima bit će određen tijek budućih radova.

Treba spomenuti oltar sv. Antuna opata iz župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Humu. U 2025. godini izvedena je stolarska sanacija stepenastog postolja i antependija retabla te uklanjanje preslika. Na retablu oltara, skulpturi sv. Antuna opata, na oltarnim krilima i dekorativnim elementima učvršćena je kredna podloga, uklonjeni su neprikladni materijali iz prijašnjih popravaka i oštećenja, a u sloju pozlate uklonjeni su prljavština i preslici. Svi nedostajući dijelovi retabla rekonstruirani su drvorezbarenjem. Izvedena je nadoknada kredne podloge na oltarnim krilima, dekorativnim elementima i na skulpturi te je započeto postavljanje kredne podloge na retablu oltara.

U sklopu opsežnih radova na glavnom oltaru sv. Marije Magdalene iz istoimene crkve u Čazmi, a nakon završetka građevinskih zahvata u svetištu, izvedena je montaža svih skulptura i ukrasnih elemenata naatici oltara. Na izvorne pozicije vraćena je i središnja skupina skulptura i ukrasnih elemenata oltara.

Tijekom 2025. godine izvođeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na mnogim drugim umjetninama, od kojih treba spomenuti radove na bočnom oltaru Blažene Djevice Marije iz Plomina, zatim radove u crkvi sv. Julijane u Tremi na oltaru sv. Jelene Križarice, konzervatorsko-restauratorske radove na arhitekturi glavnog oltara crkve Blažene Djevice Marije u Strmcu pokraj Velikog Trgovišća, zatim radove na četiri svijećnjaka iz kapele sv. Wolfganga u Vukovlju, konzervatorsko-restauratorska istraživanja na skulpturi „Bogorodica s Djetetom“ iz crkve sv. Justine iz zbirke sakralne umjetnosti Župe Rab te početak konzervatorsko-restauratorskih radova na predoltarniku s oltara Sv. Križa iz župne crkve Presvetog Trojstva iz Baške na otoku Krku, gdje su nakon dezinfekcije provedena konzervatorsko-restauratorska istraživanja.

Odjel za drvenu polikromiranu skulpturu 2

Na Odjelu za drvenu polikromiranu skulpturu 2 zaposleno je devet djelatnika koji su 2025. godine sredstvima osnivača realizirali radove na devet programa zaštite i očuvanja pokretnih kulturnih dobara (ukupno 20 umjetnina).

Završeni su složeni konzervatorsko-restauratorski radovi na glavnome oltaru župne crkve sv. Marije Magdalene u Mutvoranu. Oltar ima obilježja venecijanske renesanse prvih desetljeća 16. stoljeća i potpisano je djelo Paola Campse de Bobotija, venecijanskoga renesansnog drvorezbara djelatnog između 1497. i 1534. godine. U opusu kipara Paola Campse mutvoranski oltar smatra se njegovim najraskošnijim *in situ* očuvanim oltarom te najsloženijim djelom rezbarskog umijeća toga doba koje je sačuvano u Hrvatskoj. Naručitelj je vjerojatno bio pulske biskup Altobello Averoldi, koji je zaslužan za obnovu mutvoranske crkve dvadesetih godina 16. stoljeća. Konzervatorsko-restauratorski radovi bili su ponajprije usmjereni na uklanjanje preslika te predstavljanje vrijednog izvornog oslika. Obavljena je konstruktivna sanacija oltara, rekonstruirani su oni dijelovi za koje je sačuvano dovoljno podataka (uglavnom ukrasne rezbarene plastike i profilacije arhitekture oltara), dok je na skulpturama izvedena minimalna rekonstrukcija nosioca i polikromije. U lipnju 2025. godine oltar je postavljen u crkvi.

Mutvoran, župna crkva sv. Marije Magdalene. Paolo Campsa de Boboti, glavni oltar, reljef predele s prizorom poklonstva kraljeva (1533.). Stanje nakon radova. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

Mutvoran, župna crkva sv. Marije Magdalene. Paolo Campsa de Boboti, glavni oltar (1533.). Stanje prije i nakon radova.
Snimke: Lj. Gamulin, 2016., K. Gavrilica, 2025.

Potkraj 2025. godine završeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na glavnome oltaru župne crkve sv. Franje Ksaverskog u Vugrovcu, koja je znatno oštećena u potresu 2020. godine. Glavni oltar sv. Franje Ksaverskog, dar biskupa Franje Thauszyja, opisan je prvi put u kanonskoj vizitaciji iz 1765. godine. S obzirom na to da je crkva posvećena 1759. godine, može se pretpostaviti da je nastao nedugo prije toga. Doris Baričević pripisala je oltar Franzu Antonu Straubu. Od izvornih skulptura oltara preostala su samo četiri anđela. Tijekom 2025. uklonjen je potamnjeni lak sa svih dijelova arhitekture oltara, dovršena je stolarska sanacija i učvršćivanje oslabljenog drvenog nosioca. Nadoknađeni su gubici u sloju kredne podloge, izvedena je rekonstrukcija slikanog sloja na svim dijelovima te završni retuš, lakiranje i montaža u crkvi sv. Franje Ksaverskog u Vugrovcu.

Zagreb, Vugrovec, župna crkva svetog Franje Ksaverskog. Franz Anton Straub, glavni oltar (1759.). Stanje nakon potresa i nakon radova. Snimke: G. Tomljenović, 2020., I. Lulić, 2025.

Završeni su i radovi na skulpturi „Bogorodica s Djetetom“ koja je jedini preostali dio oltara sv. Emerika, postavljenog oko 1515. godine u zagrebačkoj katedrali zaslugom kanonika Ladislava iz Garešnice. Zajedno s baldahinom koji se nalazio iznad nje, uklopljena je 1689. godine u novi oltar sv. Emerika, koji je djelo Johanna Komersteina. Tom je prilikom kip nanovo pozlaćen (slikar Johannes Rosmann). Nakon što je za katedralu 1756. godine nabavljen mramorni oltar, skulptura je zajedno s ostalim dijelovima starog oltara smještena u kapelu sv. Fabijana i Sebastijana u Vurotu. Potkraj 20. stoljeća dopremljena je u prostore Dijecezanskog muzeja i Zagrebačke nadbiskupije. Tijekom 2025. godine na umjetnini su nastavljeni konzervatorsko-restauratorski radovi nadoknadom nedostajućih dijelova u slojevima drvenog nosioca, podloge, boje i pozlate.

Zagreb, Zagrebačka nadbiskupija, zbirka. Nepoznati autor, „Bogorodica s Djetetom“ (oko 1515.). Stanje nakon dopremanja u restauratorsku radionicu i nakon radova. Snimke: G. Tomljenović, 2024., K. Gavrilica, 2025.

Valja spomenuti i završene konzervatorsko-restauratorske radove na skulpturi „Bogorodica s Djetetom“ iz župne crkve Pohoda Blažene Djevice Marije u Čučerju koja pripada najstarijem dijelu inventara. Osobito se štuje kao „starinski i čudotvorni“ kip. Nakon provedenih konzervatorsko-restauratorskih istraživanja, komisijski je odlučeno zadržati posljednji sloj repolikromije, jer su stariji slojevi slabo očuvani. Oštećenja u sloju nosioca i podloge, kao i dijelovi na kojima su napravljene stratigrafske sonde, zapunjeni su tutkalno-krednom podlogom te je izveden retuš. Na mjestima gubitaka materijala u području pozlate i imitacije zlata izvedene su rekonstrukcije listićima zlata i listićima mjedi, kao i srebrnim listićima na žezlu skulpture.

Nastavljeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na skulpturama sv. Ladislava, sv. Emerika i sv. Kazimira koje čine cjelinu kao jedini preostali dio baroknoga glavnog oltara crkve sv. Ladislava u naselju Ladislav, uništenog u požaru 1944. godine. Sa skulptura su uklonjeni slojevi nanесeni preko izvorne polikromije. Izvedena je rekonstrukcija nedostajućih dijelova u drvu (dijelovi draperije, ukrasi na kapama, prsti, stopala), a gubici materijala u sloju podloge nadomješteni su tutkalno-krednim zapunama. Tijekom 2025. godine na skulpturama je izvedena rekonstrukcija u sloju oslika i pozlate.

Nastavljeno je praćenje stanja demontiranih dijelova sakralnog inventara župne crkve sv. Katarine u Samarici. Na rastavljenim dijelovima sakralnog inventara provedena su konzervatorsko-restauratorska istraživanja, a svrha je bila usporedba s kronološkim slojevima polikromije glavnog oltara te izrada prijedloga ujednačene prezentacije crkvenog inventara na temelju valorizacije povijesnih slojeva.

Na kraju treba spomenuti i radove izravnog i preventivnog konzerviranja u kapeli sv. Lovre u Lovrečanu. Na pet oltara i propovjedaonica, djela nepoznatih, vjerojatno domaćih majstora iz 17., 18. i 19. stoljeća, sanirana su oštećenja uzrokovana potresom i konsolidirani su ugroženi dijelovi drvenog nosioca i polikromiranog sloja.

Odjel za štafelajno slikarstvo 1

Devet djelatnika Odjela za štafelajno slikarstvo 1 realiziralo je radove na sedam programa financiranih sredstvima osnivača (ukupno 14 slika te dva ukrasna okvira). Uz redovite programe, obavljeno je više pregleda stanja te hitnih mjera zaštite kulturnih dobara prema zahtjevima nadležnih konzervatora te programa financiranih sredstvima drugih investitora.

Među djelima sakralnog karaktera ističe se slika „Uznesenje Blažene Djevice Marije“, autora Domenika Martinelija iz 18. stoljeća iz župne crkve Uznesenja BDM u Umagu. Na slici su izvedeni cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi te je slika vraćena i montirana na zid svetišta. Nastavljeni su radovi na slici „Bogorodica od Sv. Rožarija“ autora Giacoma Alugara iz 17. stoljeća iz iste crkve. Slika je u 2025. godini elastičnim sustavom napinjanja s pomoću opruga napeta na podokvir, nakon čega je uslijedila faza retuša, izrada ukrasnih letvica te povrat i montaža na zid svetišta crkve.

Završeni su složeni radovi na slici „Bogorodica s Djetetom, sv. Barbarom i sv. Antunom opatom“ iz krčke katedrale Uznesenja Blažene Djevice Marije. S obzirom na to da su na toj oltarnoj pali prikazani titular crkve kojoj je slika pripadala i zaštitnica bratovštine koja se brinula o oltaru, sve upućuje na to da je slika naručena upravo za crkvu sv. Antuna opata, a naručitelji su mogli biti članovi bratovštine.

Na dvogodišnjem programu radova na oltarnoj pali „Krunjenje Bogorodice“ iz župne crkve Presvetog Trojstva u Baški, izvedena su konzervatorsko-restauratorska istraživanja prema kojima su izvedene probe topljivosti nečistoće, požutjelog laka i opsežnih preslika te njihovo vrlo zahtjevno uklanjanje, rekonstrukcija nedostajućih dijelova podloge i dubliranje na novo platno.

Na dvije slike iz Strossmayerove galerije starih majstora HAZU u Zagrebu, „Sv. obitelj sa sv. Ivanom i anđelom“ Polidora da Laciana i „Alegorija triju teoloških vrлина“ Alessandra Maganze, izvedeni su cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi. Riječ je o djelima talijanskih majstora iz 16. stoljeća. Slike su pretrpjele velika oštećenja, bile su prekrivene debelim nanosima potamnjenog laka i diskoloriranim retušem.

Umag, župna crkva uznesenja BDM. Nepoznati autor, „Bogorodica od Sv. Rožarija“ (1788.). Stanje prije radova i nakon uklanjanja laka i preslika. Snimke: K. Gavrilica, 2025.

Zagreb, HAZU, Strossmayerova galerija starih majstora. Polidor da Laciano, „Sv. obitelj sa sv. Ivanom i anđelom“, 16. stoljeće. Stanje prije i nakon radova. Snimke: K. Gavrilica, 2025.

Na odjelu je realizirano nekoliko programa financiranih sredstvima drugih investitora. Polovicom godine počeli su vrlo zahtjevni radovi na slici velikoga formata „Midin sud“, djelu Bartolomea Litterinija iz palače Vranyczany – Dobrinović u Zagrebu.

Odjel za štafelajno slikarstvo 2

Na Odjelu za štafelajno slikarstvo 2 u 2025. godini 13 djelatnika provelo je konzervatorsko-restauratorske radove na 15 programa financiranih sredstvima osnivača, čime je obuhvaćen rad na 38 štafelajnih slika različitih dimenzija, tehnika i namjene, te na pet njima pripadajućih ukrasnih okvira. Radi očuvanja predmeta iz muzejskih i galerijskih zbirki, obavljani su cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi na većem broju slika na platnenom i drvenom nosiocu iz muzeja u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Varaždinu.

Kao važnije programe treba izdvojiti radove na slici iz zbirke Strossmayerove galerije starih majstora „Smrt Franje Asiškog“ (ulje na platnu, rad talijanskoga slikara Raffaella Vannija, 17. stoljeće). Na temelju rezultata konzervatorsko-restauratorskih istraživanja izvedeno je uklanjanje slojeva potamnjelog laka te preslika iz prijašnjeg restauratorskog postupka. Istraživanja su otkrila promjenu dimenzija slike koja je izvedena u nekom od prijašnjih postupaka te novi lik anđela u gornjem lijevom kutu slike.

Izvedeni su i cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi na dvije slike na drvu, „Sv. Martin i prosjak“ i „Sv. Franjo“, radovima talijanskoga slikara iz 15. stoljeća Nerija di Biccija. Na temelju provedenih istraživanja, sa slike su uklonjeni noviji ukrasni okviri, koji su zaklanjali dio izvornog prikaza, provedeno je uklanjanje slojeva potamnjelog laka i retuša iz prijašnjeg postupka, zapunjena su oštećenja u sloju podloge i boje te je izveden završni retuš i zaštita lakom.

Iz Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka izvedeni su radovi na pet slika na platnu s pripadajućim ukrasnim okvirima. Izdvaja se slika „Flora“, nepoznatog autora iz 17. stoljeća.

Cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi obavljani su i na tri ulja na platnu koja pripadaju Zbirci slikarstva 18. i 19. stoljeća Muzeja likovnih umjetnosti Osijek. Slike prikazuju različite teme, od kojih se ističe slika „Dioniz i Arijadna“, nastala prema predlošku slike Antoina Coypela (1661. – 1722.) „Bakho i Arijadna na otoku Naksosu“.

Među slikama iz sakralnih inventara, u 2025. godini završeni su radovi na posljednjoj od tri oltarne pale bočnih oltara crkve sv. Jurja u Brseču. Riječ se o slici „Blažena Djevica Marija od Krunice“. Radovi su bili usmjereni na učvršćivanje slikanog sloja, uklanjanje potamnjelog laka te rekonstrukciju nedostajućih dijelova podloge i slikanog sloja.

U svečanom salonu H. Bolléa u Nadbiskupskome dvoru u Zagrebu u tijeku su radovi cjelovite obnove. Dio salona čini i dvadeset portreta zagrebačkih (nad)biskupa te vladara iz dinastije Habsburg. Od toga su u 2025. godini na tri portreta provedeni primarni, a na tri cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi. Radovima na navedenim portretima osigurat će se stabilnost i postojanost materijala od kojih su izrađeni te primjerena prezentacija u kontekstu obnovljenog salona.

Iz podrumskog spremišta Državnog arhiva u Karlovcu evakuirana je zbirka umjetnina Gornjokarlovačke eparhije i na njoj su provedeni primarni konzervatorsko-restauratorski radovi. Riječ je o 139 paketa u kojima su bila 403 predmeta, uglavnom ikona iz razdoblja 17. – 20. stoljeća i dijelova ikonostasa porijeklom iz crkava iz okolice Karlovca te portreta crkvenih velikodostojnika. Provedena je sanacija paketa i umjetnina inficiranih plijesni zračenjem (Institut Ruđer Bošković) te je obavljeno površinsko čišćenje i lokalna konsolidacija trusnih dijelova oslika.

Zagreb, HAZU, Strossmayerova galerija starih majstora. Raffaello Vanni, „Smrt Franje Asiškog“, 17. stoljeće. Stanje tijekom sondiranja slojeva preslika i nakon radova. Snimke: Lj. Gamulin, K. Gavrilica, 2025.

Zagreb, HAZU, Strossmayerova galerija starih majstora. Raffaello Vanni, „Smrt Franje Asiškog“, 17. stoljeće. RTG snimka: G. Tomljenović 2025.

Zagreb, HAZU, Strossmayerova galerija starih majstora. Neri di Bicci, „Sveti Martin i prosjak“ i „Sv. Franjo“, 15. stoljeće. Stanje prije radova u vidljivom i ultravioletnom spektru te nakon radova u vidljivom spektru. Snimke: Lj Gamulin, I. Lulić, 2025.

Odjel za namještaj i drvene konstrukcije

Na Odjelu za namještaj i drvene konstrukcije u Zagrebu zaposleno je osam djelatnika, od kojih troje djeluje u sklopu Stolarske radionice. U 2025. godini realizirani su konzervatorsko-restauratorski radovi na šest programa zaštite i očuvanja kulturnih dobara financiranih sredstvima osnivača.

U 2025. izdvajamo završene radove na korskoj klupi iz franjevačke crkve u Klanjcu iz druge četvrtine 18. stoljeća. Korska klupa, postavljena uz istočni zid svetišta, čini stilsku cjelinu s dva ormara u sakristiji crkve. Podijeljena je na sedam sjedala i pripadajuća klecala s konkavno-konveksnom, bogato intarziranom prednjom plohom. Vrhunski izvedene intarzije s prepletom lisnatih vitica i motivima školjke koje uokviruje lomljena, isprepletena vrpca (*Bandelwerk*) prate zakrivljenost plohe klecala. Intarzije razdjeljuju vertikalni, također zakrivljeni pilastri. Intarzirana korska klupa važan je dio vrijednog mobilijara klanječke franjevačke crkve te vrstan primjer baroknog, bogato intarziranog crkvenog namještaja srodnog istovremenim južnoaustrijskim primjercima. Na sjedalima i klecalu korske klupe izvedeni su cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi. Radovi na rekonstruiranju nedostajućih intarzija klecala bili su posebno zahtjevni zbog lošeg stanja nosioca te zbog konkavno-konveksnog oblika klecala prema kojem je trebalo oblikovati furnire. Rekonstrukcije su retuširane alkoholnim močilima i akvarelima te je postavljen zaštitni sloj laka. Završna zaštita voskom svih dijelova klupe bit će izvedena nakon povrata i smještaja klupe u crkvu.

Klanjec, crkva Navještenja Blažene Djevice Marije. Nepoznati autor, korska klupa, 18. stoljeće. Stanje prije radova. Snimka: G. Tomljenović, 2023.

Klanjec, crkva Navještenja Blažene Djevice Marije. Nepoznati autor, korska klupa, 18. stoljeće. Detalj klecala prije radova. Snimka: G. Tomljenović, 2023.

Klanjec, crkva Navještenja Blažene Djevice Marije. Nepoznati autor, korska klupa, 18. stoljeće. Stanje tijekom radova. Snimka: I. Lulić, 2025.

Nastavljeni su radovi na vjerničkim klupama iz crkve sv. Katarine Aleksandrijske iz Zagreba. Klupe broda su najstariji očuvani predmeti crkvenog namještaja u crkvi sv. Katarine, a potječu iz vremena obnove nakon požara 1674. godine. Rektor Mihael Škrlec sklopio je 1675. godine ugovor sa stolarima Ursusom Mayrom i Blasiusom Jöchom za izradu klupa koje kvalitetom ne zaostaju za ostalim ranobaroknim drvorezbarskim djelima kojima je crkva u to vrijeme bila opremljena. Dekorirane su ornamentom hrskavice, perforiranim letvicama, volutama s bobicama i motivom školjke. Crkva sv. Katarine Aleksandrijske teško je stradala u potresu 2020. godine, pa tako i dio klupa koje su već bile restaurirane početkom devedesetih godina 20. stoljeća. Najveća su oštećenja pretrpjele dvije prve klupe najbliže svetištu, na kojima su odlomljeni dijelovi konstrukcije i otpale rezbarije. Završeni su cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi na prednjoj desnoj klupi i započeti su radovi uklanjanja nečistoća i nitroceluloznog laka na lijevoj prednjoj klupi.

Zagreb, crkva sv. Katarine Aleksandrijske. Blasius Jöch i Ursus Mayr, klupa (1675.). Stanje prije radova. Snimka: I. Marinković, 2023.

Zagreb, crkva sv. Katarine Aleksandrijske. Blasius Jöch i Ursus Mayr, klupa (1675.). Stanje nakon radova. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

Zagreb, crkva sv. Katarine Aleksandrijske. Blasius Jöch i Ursus Mayr, klupa (1675.). Stanje nakon radova. Snimka: K. Gavrilica, 2025.

U 2025. godini obavljena je plinska dezinfekcija *in situ* cjelokupnoga drvenog inventara crkve Navještenja Blažene Djevice Marije u Plominu. Nakon toga izvedeni su radovi preventivnog konzerviranja natapanjem najoštećenijih dijelova korskih klupa konsolidantom. Rezbareni stupovi su u najlošijem stanju; većina njih je u gotovo cijelom presjeku izbušena i puna tunela drvotočaca s izuzetno malo očuvanog zdravog drvenog materijala pa je bilo nužno učvrstiti ih.

Na kraju treba spomenuti da su u 2025. godini završeni radovi na dva jednako oblikovana drvena polikromirana svijećnjaka, čija datacija seže u početak druge polovice 18. stoljeća. Svijećnjaci su dio crkveno-umjetničke zbirke Muzeja srpske pravoslavne crkve u Zagrebu.

Tijekom građevinskih radova u zagrebačkoj katedrali 2025. godine, djelatnici Odjela za namještaj i drvene konstrukcije u više su navrata kontrolirali stanje drvenog inventara te obavljali preventivnu zaštitu.

U sklopu Odjela djeluje stolarska radionica koja kontinuirano sudjeluje u mnogim programima konzerviranja i restauriranja pokretnih kulturnih dobara. U stolariji se izvode strukturne sanacije drvenih konstrukcija, drvorezbarski radovi te složene montaže oltara i slika. Stolarski se učvršćuju i prilagođavaju ukrasni okviri za slike konzervirane i restaurirane na odjelima za štafelajno slikarstvo.

Odjel za tekstil, papir i kožu

Odjel za tekstil, papir i kožu sastoji se od Odsjeka za tekstil i Odsjeka za papir i kožu. Na Odjelu je zaposleno 14 stručnih djelatnika koji su u 2025. godini izveli konzervatorsko-restauratorske radove na 23 programa financirana sredstvima osnivača. Programima su obuhvaćeni radovi na kulturnim dobrima različite vrste i namjene, od kojih se ističu crteži velikih dimenzija, tapiserije, liturgijska ruha različite provenijencije i datacije te brojne grafike i crteži.

Zagreb, katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije i sv. Stjepana i Ladislava, riznica. Radionica Charlesa Mittéa, tapiserija „Studen – prosinac“ (T-231), (1710.), detalj. Stanje prije i nakon radova. Snimke: Lj. Gamulin, 2022., D. Šimić, 2025.

Na Odsjeku za tekstil u 2025. godini ističu se po svojoj složenosti i iznimnosti konzervatorsko-restauratorski radovi na tapiseriji „Studen – prosinac“. Riječ je o posljednjoj tapiseriji iz ciklusa „Mjeseci u godini“ u vlasništvu Zagrebačke nadbiskupije. Šest tapiserija velikih dimenzija, od kojih je očuvano pet, izrađene su 1710. godine u radionici Charlesa Mittéa, dvorskoga tkalca lotarinških vojvoda u Nancyju, prema nacrtima bolonjskoga umjetnika Francesca Gallija Bibiene. U Zagreb su pristigle kao dar carice Marije Terezije biskupu Franji Thauszyju sredinom 18. stoljeća. Dugogodišnja uspješna suradnja sa Zagrebačkom nadbiskupijom nastavila se i radovima na vrijednom liturgijskom ruhu iz riznice katedrale Uznesenja Blažene Djevice Marije i svetih Stjepana i Ladislava u Zagrebu. U 2025. godini počeli su konzervatorsko-restauratorski radovi na bogato vezenoj dalmatici i gremijalu, vjerojatnom radu lokalne radionice iz 17. stoljeća.

Zagreb, katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije i sv. Stjepana i Ladislava, riznica. Radionica Charlesa Mittéa, tapiserija „Studen – prosinac“ (T-231), (1710.). Stanje prije radova. Snimka: Lj. Gamulin, 2022.

Završeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na predoltarniku i gremijalu iz katedrale Uznesenja Blažene Djevice Marije u Krku, datirani u početak 17. stoljeća. Potkraj 2025. godine počeli su konzervatorsko-restauratorski radovi na kazuli, stoli i manipulu iz prve četvrtine 17. stoljeća, također iz krčke katedrale. Svi navedeni predmeti su talijanske provenijencije, a odlikuje ih dekorativna motivika karakteristična za navedeno razdoblje.

Uspješna suradnja s Eparhijom dalmatinskom u Šibeniku nastavljena je u 2025. godini početkom konzervatorsko-restauratorskih radova na kompletu episkopa Venedikta Kraljevića (1810. – 1823.) venecijanske provenijencije, datiranom u prvu polovicu 19. stoljeća. Izvedeni su radovi na sakosu i velikom omoforu. Predmeti su izrađeni od vrlo kvalitetnih materijala: svilenih tkanina broširanih posrebranim i pozlaćenim nitima te ukrašenih minuciozno vezenim križevima, trakama i oslikanim medaljonom s prikazom Jaganjca Božjeg.

Cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi izvedeni su na stoli i mitri za skulpturu iz liturgijskog kompleta te velumu i manipulu iz župne crkve i samostana sv. Nikole (Muster) u Komiži. Predmeti su talijanske provenijencije te datirani u različita desetljeća 18. stoljeća, a karakteriziraju ih raznovrsne dekorativne motive i tehnike izrade.

Na kraju treba spomenuti početak složenih konzervatorsko-restauratorskih radova na zastavi bratovštine kamenara iz Zbirke slikarstva Kulturno-povijesnog muzeja u Dubrovniku. Radi se o obostrano oslikanom prikazu trojice svetaca – sv. Vlaha, sv. Marina i nepoznatoga sveca te Bogorodice s Djetetom na tkanini tamnocrvenog svilenog tafta. Prikaz je uokviren oslikanom bordurom u alternaciji stiliziranih vitica i *putta*. Zastava je očuvana u fragmentima koji su bili ručno neprimjereno prišiveni za podložnu tkaninu raznobojnim koncima. Radovi su počeli čišćenjem suhim postupkom, nakon čega su fragmenti zastave precrtavani na prozirnu foliju. Svaki je fragment nakon odvajanja vlažen, izravnat i položen na pripremljeni crtež. Nabavljena je i bojenjem prilagođena tkanina svilenog krepelina koja će poslužiti kao dvostruki sloj unutar kojega će se polagati fragmenti zastave. Izveden je retuš oslika.

Dubrovnik, Dubrovački muzeji, Kulturno-povijesni muzej. Antunović Kristofor (Krile) Nikolin, zastava bratovštine kamenara (DUM KPM SL-138), (1541./1542.). Stanje prije i tijekom radova. Snimke: G. Tomljenović, 2024., Lj. Gamulin, 2025.

Provedena je evidencija stanja liturgijskog tekstila Vodnjanskog dekanata Porečke i Pulske biskupije te evidencija liturgijskog tekstila katedrale Uznesenja Blažene Djevice Marije i svetih Stjepana i Ladislava u Zagrebu.

Na Odsjeku za papir i kožu u 2025. godini provedeni su zahtjevni konzervatorsko-restauratorski radovi na 61 umjetnini na papirnatom nosiocu, tri umjetnine na pergameni, jednoj kožnatoj mapi i skulpturi od papira, koji su rezultat uspješne suradnje s crkvenim i muzejskim ustanovama diljem Hrvatske.

Prema složenosti i iznimnosti ističu se radovi na crtežu „Opći potop“ Ludwiga Seitza u vlasništvu Đakovačko-osječke nadbiskupije. Crtež je izrađen 1873. godine, ukupnih je dimenzija 568 x 440 cm te sastavljen od 66 iscrtanih araka papira. Konzervatorsko-restauratorski radovi izvedeni su na svakom arku zasebno, a 2025. godine dovršeni su na šest araka. Svi zatečeni neprimjereni materijali, poput zapuna i nadoknada, su uklonjeni, a svaki arak zatečen s naborima odvojen je od ostatka umjetnine. Nadomještanje nedostajućeg papirnato nosioca na većim dijelovima izvedeno je japanskim papirom odgovarajuće gramature, dok su manje rupice i poderotine

zapunjene pulpom japanskog papira. Manje zone retuširane su suhim pastelom, a veće zone novog papirnatog nosioca tonirane su u odgovarajući ton.

Đakovo, Đakovačko-osječka nadbiskupija. Ludwig Seitz, „Opći potop“ (1873.), detalj. Stanje tijekom i nakon radova.
Snimke: T. Borovina, 2025.

Za Galeriju Klovićevi dvori u Zagrebu izvedeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na skulpturi „Bretonka“ Slavka Kopača iz 1969. godine, izrađenoj kombiniranom tehnikom te obojenim kaširanim papirom. Suhim čišćenjem uklonjena je površinska nečistoća, dok su deformirani dijelovi skulpture izravnati, a poderotine i oslabljeni dijelovi konsolidirani japanskim papirom. Na dijelovima na kojima je nedostajao originalni nosilac izrađene su dopune japanskim papirom, nakon čega je izveden retuš.

Grad Zagreb, Galerija Klovićevi dvori. Slavko Kopač, „Bretonka“ (1969.). Stanje prije i nakon radova.
Snimke: I. Marinković, 2025., A. Šimičić, 2026.

Nastavljena je dugogodišnja suradnja s Kabinetom grafike HAZU-a te je iz njihove zbirke restaurirana serija od četiri crteža: „Zagorski cug I – IV“ Miljenka Stančića (nastajalih od 1943. do 1946.) i plakat „Muzički biennale Zagreb 17. – 24. V. 1961.“ Ede Murtića iz 1961., izrađen u tehnici sitotiska u boji.

Iz zbirke Muzeja Slavonije Osijek restaurirano je sedam umjetnina na papirnatom nosiocu i jednoj koloriranoj umjetnini na pergameni. Riječ je o radovima raznorodnih tematika i tehnika izrade, a programom su obuhvaćeni i konzervatorsko-restauratorski radovi na dvije zemljopisne karte iz 16. i 17. stoljeća.

Nastavljena je suradnja s Gradskim muzejom Sisak te su provedeni konzervatorsko-restauratorski radovi na 15 crteža Ivana Antolčića, dok su u Gradskom muzeju Varaždin izvedeni radovi na pet grafika renomiranih francuskih, engleskih i austrijskih grafičara iz 17., 18. i 19. stoljeća.

Za Gradski muzej Vukovar izvedeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na osam umjetnina na papirnatom nosiocu, od čega su četiri crteža olovkom i tušem te jedan akvarel iz 20. stoljeća. Uz to, restaurirane su i četiri karte općina vukovarskog vlastelinstva iz 19. stoljeća, rad Gabriela Homera, najpoznatijeg i najproduktivnijeg mjernika u službi obitelji Eltz.

SLUŽBA ZA ODJELE IZVAN ZAGREBA 1

Restauratorski odjel Ludbreg

Na Restauratorskom odjelu Ludbreg zaposleno je deset djelatnika, koji su u 2025. godini realizirali 11 programa zaštite pokretnih kulturnih dobara financiranih sredstvima osnivača.

Nastavljeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na drvenom, polikromiranom bočnom oltaru sv. Antuna Padovanskog iz župne crkve sv. Marka evanđelista u Jakuševcu. Uz graditeljsku i ambijentalnu kvalitetu, posebnost crkve sv. Marka evanđelista je vrijedan inventar iz 17. stoljeća koji čine glavni oltar sv. Marka te bočni oltari Sv. Trojstva i sv. Antuna Padovanskog. Nakon završetka konzervatorsko restauratorskih radova na bočnom oltaru Sv. Trojstva u 2023. godini, počeli su konzervatorsko-restauratorski radovi na oltaru sv. Antuna Padovanskog. Radovi su započeti u 2024. godini konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima. Izvedena su istraživanja površinskih slojeva (sondiranje i uzorkovanje) te je izrađena fotografska i grafička dokumentacija. Na oltaru je otvoreno 20 sondi s pomoću kojih su utvrđeni broj, redoslijed i očuvanost slikanih slojeva. Stratigrafskom analizom utvrđeno je da je oltar obnavljan u dva navrata, u 19. i 20. stoljeću. S obzirom na visok stupanj očuvanosti izvornog sloja polikromije, pozlate i posrebrjenja s lazurama iz 17. stoljeća, predloženo je uklanjanje svih naknadnih slojeva do izvornika.

Jakuševac, crkva sv. Marka evanđelista.
Nepoznati autor, oltar sv. Antuna
Padovanskog (1688.). Stanje prije radova.
Snimka: I. Marinković, 2024.

Nastavljena su istraživanja drvenog polikromiranog inventara iz franjevačkog samostana i crkve sv. Ivana Krstitelja u Varaždinu. Obavljena su konzervatorsko-restauratorska istraživanja bočnog oltara sv. Barbare te pregled stanja nosive konstrukcije i slikanih slojeva. Istraživanjima je obuhvaćeno sondiranje slikanog sloja *in situ*, analiza stratigrafije slikanih slojeva te analiza veziva i pigmenata. Na oltaru je otvoreno 60 sondi kemijskim i mehaničkim putem kako bi se utvrdio izgled i očuvanost površinskih slojeva. U sondama je zatečena visoka očuvanost izvornog oslika marmorizacije, pozlate i posrebrjenja s lazurama te utvrđena mogućnost uklanjanja svih preslika iz 19. stoljeća bez oštećivanja izvornog sloja. Istraživanja su potvrdila jednu povijesnu intervenciju iz 19. stoljeća. U tijeku je izrada nacрта svih šest bočnih oltara. Pripremljena je fotografska dokumentacija i povijesnoumjetnička analiza, koja će biti uvrštena u izvješće o istraživanjima s prijedlogom radova.

Varaždin, crkva sv. Ivana Krstitelja. Više autora, oltar sv. Barbare, 17. i 18. stoljeće. Stanje prije radova. Snimka: Lj. Gamulin, 2024.

U 2025. godini nastavljeni su cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi na oltaru Majke Božje iz franjevačkog samostana i crkve sv. Bernardina Sijenskog u Kamporu na otoku Rabu, koji obuhvaćaju mehaničko i kemijsko uklanjanje naknadnih intervencija iz 20. stoljeća.

Kampor, crkva sv. Bernardina Sijenskog. Nepoznati autor, oltar Majke Božje, 16. stoljeće. Stanje prije radova.
Snimka: G. Tomljenović, 2021.

Kampor, crkva sv. Bernardina Sijenskog. Nepoznati autor, oltar Majke Božje, 16. stoljeće, anđeo s atike, sonda. Snimka: I. Lulić, 2025.

U ožujku 2025. godine oltar sv. Sebastijana iz crkve sv. Jeronima u Štrigovi demontiran je i prevezen na Restauratorski odjel Ludbreg, gdje je obavljena dezinsekcija. Zatečeno stanje oltara je fotografski dokumentirano. Uslijedila su konzervatorsko-restauratorska istraživanja kojima je obuhvaćeno sondiranje, uzimanje mikropresjeka polikromije te izrada izvješća o rezultatima laboratorijskih analiza.

Štrigova, crkva sv. Jeronima. Nepoznati autor, oltar sv. Sebastijana, kraj 18. stoljeća, ukrasni okvir niše oltara. Zatečeno stanje. Snimka: I. Marinković, 2025.

U sklopu Odsjeka za tekstil dovršeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na misnici (DM 820) i velumu (DM 280a), a obuhvatili su mokro čišćenje dijelova poledine misnice na niskotlačnom stolu te ravnanje tkanina. Provedena je sanacija oštećenja na glavnoj tkanini, podstavi, međupodstavi i tkanim ukrasnim trakama poledine. Mjesta oštećenja podložena su novim tkaninama na kojima je postignut odgovarajući ton obojenja te su potom učvršćena šivanjem kombiniranim restauratorskim bodovima. Nakon sanacije oštećenja, odvojeni dijelovi misnice spojeni su u cjelinu, a ukrasne trake vraćene na izvorne pozicije. Na velumu je provedeno čišćenje i sanacija oštećenja metalne čipke te glavne i podstavne tkanine koja je nakon radova spojena na glavnu tkaninu. Izrađena je popuna za beskiselinsku kutiju za pohranu i transport. Nakon završetka fotografske dokumentacije stanja predmeta nakon radova, predmeti su vraćeni vlasniku.

U 2025. godini na dva muška prsluka iz zbirke Etnografskog muzeja Dubrovačkih muzeja (DUM EM 3657 i 4799) završeni su konzervatorsko-restauratorski radovi kojima je obuhvaćena sanacija oštećenja svih dijelova predmeta podlaganjem novih tkanina i šivanjem kombiniranim restauratorskim bodovima te spajanje svih razdvojenih dijelova u cjelinu. Nakon toga je izrađena popuna za prsluke i beskiselinske kutije za pohranu i transport. Stanje predmeta nakon radova fotografski je dokumentirano te su predmeti vraćeni vlasniku.

Dubrovnik, Dubrovački muzeji, Etnografski muzej. Muški prsluk (DUM EM 4799), 19./20. stoljeće. Stanje nakon radova. Snimka: I. Lulić, 2025.

Dubrovnik, Dubrovački muzeji, Etnografski muzej. Muški prsluk (DUM EM 3657), 19. stoljeće. Stanje nakon radova. Snimka: I. Marinković, 2025.

Na misnici iz župne crkve Presvetog Trojstva u Klenovniku započeti su konzervatorsko-restauratorski radovi kojima je obuhvaćeno uzorkovanje te izrada kvalitativnih analiza tekstilnih i metalnih niti. Prednja strana misnice je odvojena od poledine te razdvojena na sastavne dijelove, na kojima je izveden suhi postupak čišćenja. Mokri postupak čišćenja glavne i podstavne tkanine izveden je na niskotlačnom stolu. Nabavljene su nove tkanine za podlaganje oštećenja glavnih tkanina, podstave i tkanih ukrasnih traka. Mjesta oštećenja na glavnoj tkanini te tkanim ukrasnim trakama sanirana su šivanjem kombiniranim restauratorskim bodovima. Tijekom radova izrađivana je grafička, fotografska i pisana dokumentacija.

U 2025. godini započeto je preventivno konzerviranje predmeta iz župne crkve sv. Kuzme i Damjana u Lastovu. Na najvrjednijim predmetima od klasičnog damasta, u svrhu detaljnije tehnološke analize i određivanja vrsta prede, provedeno je uzorkovanje za kvalitativnu analizu tekstilnih i metalnih niti u Prirodoslovnom laboratoriju Hrvatskog restauratorskog zavoda. Na odabranom 41 predmetu uklonjene su mrlje od voska mehaničkim i kemijskim postupcima te je obavljeno vlaženje i ravnanje nabora, ravnanje deformiranih kepernih i rips traka za vezanje te isprepletenih resa, potom imobilizacija oštećenih dijelova tkanine polaganjem tila s gornje strane oštećenja te učvršćivanje šivanjem stršećih niti i oslabljenih šavova na trakama i tkaninama. Izrađena je popuna za kutije od beskiselnog kartona za pohranu, a predmeti su međusobno odvojeni i zaštićeni beskiselnim papirom te vraćeni vlasniku.

U sklopu aktivnosti Tekstiloteke provedena je revizija i valorizacija građe, s prijedlogom zaštite na 31 predmetu iz župne crkve sv. Kuzme i Damjana u Kuzmincu.

Tekstilni su predmeti podvrgnuti dodatnoj obradi: izvađeni su iz spremnika te je provedeno čišćenje spremnika, površinsko suho čišćenje, uklanjanje krutih mrlja od voska, mokro čišćenje prljavih zaštitnih ovratnika stola i misnica, ojačavanje oslabljenih šavova, imobilizacija izrazito oštećenih dijelova, vlaženje i izravnavanje nabora i neravnina na tkaninama, trakama, čipkama i resama. Nakon toga su predmeti ponovno pohranjeni u spremnike. Izrađena je grafička, pisana i fotografska dokumentacija prije, tijekom i nakon radova.

U komori za dezinfekciju, uz umjetnine iz programske djelatnosti Zavoda, tretirani su muzejski predmeti iz zbirke Centra za kulturu i informiranje „Dragutin Novak“ u Ludbregu, Narodnog muzeja i galerije Novi Vinodolski i Muzeja Cetinske krajine u Sinju.

Restauratorski odjel Osijek

Na Restauratorskom odjelu Osijek zaposleno je 15 djelatnika, koji su 2025. godine realizirali šest programa zaštite pokretnih kulturnih dobara financiranih sredstvima osnivača te su surađivali kao dio radne skupine na nekoliko programa koji se realiziraju na drugim odjelima Zavoda.

Nastavljeni su višegodišnji konzervatorsko-restauratorski radovi na sakristijskom ormaru iz franjevačke crkve Sv. Križa u Osijeku. Tijekom 2025. godine retuširano je izvorno plavo obojenje na unutarnjoj strani vrata gornjeg dijela ormara te je provedeno tonsko usklađivanje rekonstrukcija s ostatkom površine. Izrađen je novi završni profil gornjeg dijela ormara prema prijedlogu idealne rekonstrukcije izvornog stanja ormara. Rekonstruirani su nedostajući dijelovi izvornih intarzija na vanjskim površinama donjeg dijela ormara. Prema arhivskim fotografijama, izrađene su intarzije prednjih strana novoizrađenih, nedostajućih dijelova ormara.

Na oltaru sv. Franje iz franjevačke crkve Presvetog Trojstva u Slavonskom Brodu tijekom 2025. godine dovršeni su radovi na demontiranim skulpturama s prikazima anđela i ukrasnim rezbarijama. Obavljena je rekonstrukcija pozlate i posrebrjenja te retuš polikromije. Na oltarnoj arhitekturi u zoni atike i gređa izvedeni su retuš i rekonstrukcija pozlate, dok je sa zone retabla, predele i menze uklonjen preslik. U zoni retabla zapunjena su oštećenja u sloju nosioca i podloge.

Slavonski Brod, franjevački samostan i crkva Presvetog Trojstva. Nepoznati autor, oltar sv. Franje Asiškog (oko 1760.). Stanje prije i tijekom radova. Snimke: J. Kliska, 2021., I. Marinković, 2025.

Slavonski Brod, franjevački samostan i crkva Presvetog Trojstva. Nepoznati autor, oltar sv. Franje Asiškog (oko 1760.), kapiteli pilastara. Stanje nakon radova.
Snimka: I. Marinković, 2025.

U istoj crkvi, s oltara sv. Ane demontirane su skulpture sv. Elizabete i sv. Ivana Krstitelja, četiri skulpture s prikazom anđela, šest kerubinskih glavic, kapiteli pilastara te ukrasne rezbarije s atike i predele oltara. Na demontiranim elementima provedena je dezinfekcija drva, a 2026. godine započet će cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi.

U 2025. godini nastavljeni su i višegodišnji radovi na ikonostasu iz crkve sv. prvomučenika i arhidakona Stefana u Borovu. Na sjevernim i južnim vratima ikonostasa obavljeno je uklanjanje preslika, rekonstrukcija nedostajućih dijelova rezbarije, rekonstrukcija nedostajućih dijelova podloge te retuš poledine i bočnih stranica vrata. U tijeku je rekonstrukcija pozlate i posrebrjenja i retuš lazura na srebru. Započeta je rekonstrukcija rezbarije iznad središnjih vrata, a na parapetnim ikonama i ikonama s prikazom anđela do sada je dovršeno učvršćivanje drvenog nosioca i polikromije te uklanjanje laka i preslika. Izrađene su reprodukcije ikona u mjerilu 1:1 koje će se montirati na novoizrađenu konstrukciju ikonostasa do povrata ikona s konzervatorsko-restauratorskih radova.

Borovo, crkva sv. prvomučenika i arhidakona Stefana. J. Isailović stariji / G. Jezdimirović (?), ikonostas, druga polovica 18. stoljeća, ikona „Krist i Samaritanka“. Stanje nakon uklanjanja laka i preslika. Snimka: I. Marinković, 2025.

Borovo, crkva sv. prvomučenika i arhiđakona Stefana. J. Isailović stariji / G. Jezdimirović (?), ikonostas, druga polovica 18. stoljeća, južna vrata. Stanje prije i tijekom radova. Snimke: G. Tomljenović, 2023., I. Marinković, 2025.

Proveden je pregled, popis i dokumentiranje stanja drvene polikromirane skulpture, štafelajnih slika i liturgijskog tekstila smještenih u župnim crkvama, župnim dvorima i pripadajućim filijalama na području Drenovačkog i Županjskog dekanata Đakovačko-osječke nadbiskupije. Inventar svih crkava Drenovačkog dekanata izrađen je u neogotičkom stilu, a barokno-klasicistički inventar prisutniji je u crkvama Županjskog dekanata. Neogotički inventari crkava u Soljanima i Strošincima su očuvane cjeline pa je s nadležnim konzervatorima Ministarstva kulture i medija dogovorena njihova zaštita. Na tavanu župnog dvora u Vrbanji pronađene su dvije drvene barokne skulpture s prikazima sv. Petra i Srca Marijina koje su najvjerojatnije nekad bile u nišama na pročelju crkve. U pastoralnom domu Župe u Bošnjacima pronađena je štafelajna slika s ukrasnim rezbarenim okvirom „Sv. Antun s malim Isusom“ koja najvjerojatnije pripada razdoblju baroka.

Nastavljena su i konzervatorsko-restauratorska istraživanja inventara crkve sv. Mihaela u Drenovcima, kojima su u 2025. godini obuhvaćeni glavni oltar sv. Mihaela i propovjedaonica. U sklopu programa dopunjena je arhitektonska snimka postojećega stanja te je izrađena sva popratna grafička dokumentacija. Otvoreno je 85 sondi na glavnom oltaru i 45 sondi na propovjedaonici te su uzeti i obrađeni uzorci laka, veziva i pigmenata. U tijeku je izrada elaborata o provedenim konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima s prijedlogom radova i smjernicama za cjelovite konzervatorsko-restauratorske radove na cjelokupnom inventaru crkve.

Drenovci, župna crkva sv. Mihaela arkandela. Nepoznati autor, oltar sv. Mihaela arkandela, početak 20. stoljeća. Zatečeno stanje. Snimka: I. Lulić, 2025.

Drenovci, župna crkva sv. Mihaela arkandela. Nepoznati autor, oltar sv. Mihaela arkandela, početak 20. stoljeća. Sonda s povijesnim slojevima polikromije. Snimka: I. Marinković, 2025.

Restauratorski odjel Rijeka

Na Restauratorskom odjelu Rijeka zaposleno je dvoje stručnih djelatnika koji su u 2025. godini realizirali šest programa zaštite pokretnih kulturnih dobara financiranih sredstvima osnivača.

Dovršeni su konzervatorsko restauratorski radovi na oltarnoj slici „Sv. Ana“ iz 18. stoljeća iz crkve sv. Jeronima u samostanu sv. Jeronima u Rijeci. Slika je pripisana nevelikom opusu Gaspara Dizianija i datirana u vrijeme obnove i produženja nekadašnje augustinske crkve šezdesetih godina 18. stoljeća. Riječ je o kvalitetnom djelu, zanimljivom ne samo u kontekstu umjetničke i povijesno-kulturne baštine grada Rijeke, nego i u kontekstu hrvatske slikarske baštine 18. stoljeća. Pala naslikana uljanom bojom na platnenom nosiocu, dimenzija 210 x 100 cm, bila je izrazito teško saglediva zbog gustog sloja nataložene atmosferske nečistoće, potamnjelog laka i neurednih preslika koji su prekrivali površinu slikanog sloja. U kombinaciji s neravnim, ovješanim platnenim nosiocem, zatečeno stanje slike narušavalo je izgled (inače urednog i svijetlog) interijera crkve sv. Jeronima.

Slika je demontirana i dopremljena u radionicu Restauratorskog odjela Rijeka, a na njezino mjesto, do povrata restaurirane umjetnine, bila je postavljena reprodukcija otisnuta na platnu. Radovi su počeli konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima prema kojima su izvedeni cjeloviti radovi, od uklanjanja površinske nečistoće, požutjelog laka i preslika, do konsolidacije slikanog sloja, nadoknade nedostajućih dijelova podloge, retuša i zaštitnog laka. Tijekom 2025. dovršen je retuš pokrivnim bojama (gvašem), a nakon nanošenja izolacijskog sloja damar-lakom, izveden je završni retuš oštećenih dijelova slikanog sloja lazurnim bojama na bazi laka. Nanesen je dodatni, zaštitni sloj laka. Poledina slike zaštićena je paropropusnom folijom. Umjetnina je pripremljena za transport te vraćena vlasniku i montirana na oltar sv. Ane (s desne strane trijumfalnog luka) u crkvi sv. Jeronima.

Nastavljeni su radovi na programu izrade projekta mikroklimatske komore za oltarnu palu „Sacra conversazione“ iz crkve sv. Franje Asiškog u Krku, koji se izvodi u suradnji s nadležnim konzervatorima.

Nastavljeni su složeni radovi uklanjanja preslika na slikama na dasci „Sv. Ana Trojna“ i „Sv. Ivan evanđelist“ iz župnog ureda u Cresu, datiranim u 15./16. stoljeće. Riječ je o ostvarenju domaćeg majstora koji se ugleda na ranorenesansno slikarstvo Venecije. Održan je sastanak stručne komisije, na kojem su utvrđene smjernice za nastavak konzervatorsko-restauratorskih radova.

Nastavljeni su i radovi na oltarnoj slici „Vizija sv. Antuna Padovanskog“ iz 18. stoljeća iz župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Rijeci. Slika je smještena u bočnom oltaru, a prikazuje sveca prepoznatljivog po franjevačkom habitu kako kleči pred Bogorodicom s Djetetom u naručju. Slika je zatečena u lošem stanju očuvanosti. Platneni nosilac je bio opušten, izgužvan i krt, a uz rub donjeg dijela slika je bila perforirana. Uz rubove slike i vodoravno po sredini ocrtavao se otisak podokvira. Površina slikanog sloja bila je prekrivena preslicima, potamnjelim slojem laka te debelim slojem nataložene atmosferske nečistoće koja je bitno otežavala sagledivost prizora. Prema rezultatima konzervatorsko-restauratorskih istraživanja, izvedeno je uklanjanje nečistoća, laka i preslika sa slikanog sloja. Slika je demontirana s podokvira te su uklonjene platnene zakrpe i nečistoće s poledine. Na sastanku stručne komisije određen je daljnji tijek konzervatorsko-restauratorskih radova.

Započeti su radovi na slici „Svadba u Kani“ iz Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja. Slika dimenzija 51 x 128 cm izrađena je po uzoru na glasovito djelo Paola Veronesea impresivnih dimenzija od čak 677 x 994 cm, nastalo 1563. za refektorij samostana s. Giorgio Maggiore u Veneciji. Riječka je slika svojevrsteno smatrana Veroneseovom skicom za nerealiziranu verziju slike, a datirana je u vrijeme oko 1560. godine. Ipak, može se pretpostaviti da se nepoznati autor koristio jednim od brojnih grafičkih listova nastalih prema Veroneseovoj slici, a pri tome je unio izmjene da bi prikaz prilagodio drugačijem formatu.

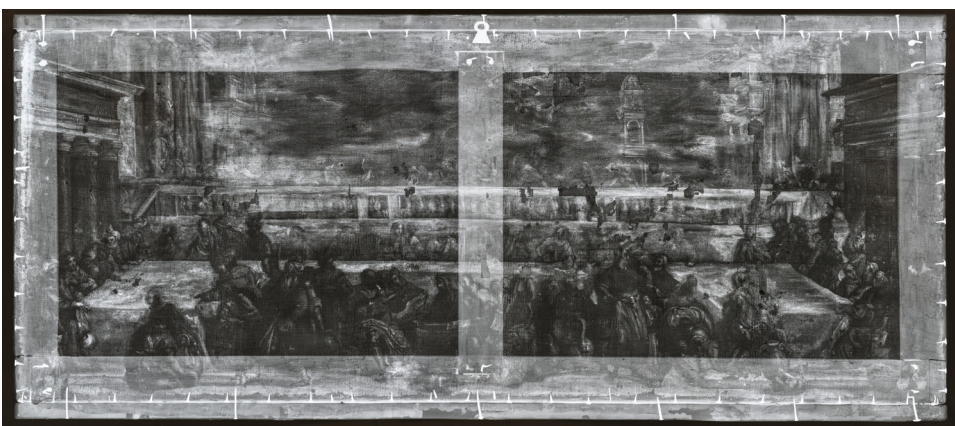
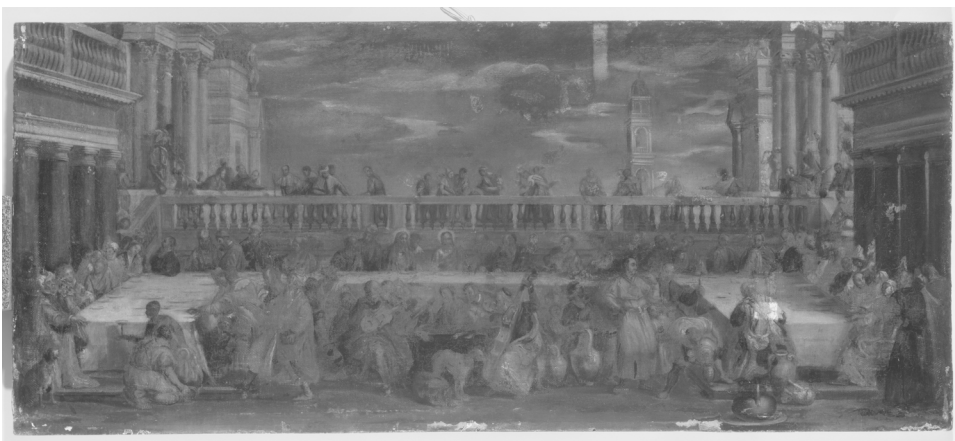
Istraživanja su obuhvatila fotografiranje slike u vidljivom spektru, snimanje tehnikama infracrvene reflektografije i ultraljubičaste fluorescencije, izradu laboratorijskih analiza veziva i pigmenata, stratigrafsku analizu, izradu RTG snimke, ispitivanje topljivosti slojeva laka i preslika te procjenu stanja otkrivenog originalnog slikanog sloja. Utvrđeno je da su na slici u prošlosti bila izvedena dva opsežnija restauratorska zahvata. Tijekom prvoga zahvata slika je bila očišćena, zalijepljena na novo platno te napeta na podokvir. Tijekom drugog zahvata su od novog, podloženog platna odlijepljeni i izravnati vodoravni rubovi (gornji i donji rub slike) te je dodavanjem letvica na

vodoravne rubove podokvira povećan njegov format. Nakon ponovnog napinjanja vodoravnih rubova platna na dodane letvice, prošireni rubovi slike su zakitani te je slika u cijelosti preslikana. Održan je sastanak stručne komisije koja je utvrdila smjernice za daljnji tijek radova.

Valja spomenuti i početak konzervatorsko-restauratorskih radova na slici „Sv. Petar sa sv. Nikolom i sv. Martinom“, nepoznatog autora iz sredine ili druge polovice 18. stoljeća slikane tehnikom ulja na platnu, iz župne crkve sv. Petra apostola u Bakarcu. Tijekom 2025. godine izvedena su konzervatorsko-restauratorska istraživanja koja su uključila fotografsko dokumentiranje zatečenog stanja snimanjem u vidljivom dijelu spektra i tehnikama infracrvene reflektografije i ultraljubičaste fluorescencije, izvedbu proba topljivosti površinske nečistoće, laka i slojeva preslika te izradu laboratorijskih analiza slikarske podloge i slikanih slojeva. Prema rezultatima istraživanja, započeto je uklanjanje nataložene atmosferske nečistoće i laka s bojenog sloja. Izrađen je i novi drveni podokvir.

Rijeka, crkva sv. Jeronima. Giuseppe Diziani (pripisano), oltarna slika „Sv. Ana“, 18. stoljeće. Stanje prije i nakon radova. Snimke: I. Marinković, 2023., 2025.

Rijeka, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja. Nepoznati autor, „Svadba u Kani“, 17. stoljeće. Stanje prije radova, snimka u UV dijelu spektra, snimka u IC dijelu spektra, RTG snimka. Snimke: I. Marinković, 2025., G. Tomljenović, 2025.

Restauratorski odjel Vodnjan – Juršići

Na Restauratorskom odjelu Vodnjan – Juršići zaposleno je sedmero stručnih djelatnika koji su u 2025. godini realizirali 13 programa zaštite pokretnih kulturnih dobara financiranih sredstvima osnivača.

U radionici za štafelajno slikarstvo dovršeni su cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi na slikama „Portret kanonika Petra Flege (?)“ (17. stoljeće) iz župne crkve Uznesenja Marijina u Buzetu, na slici „Portret kanonika Giuseppea Fabrettija“ iz crkve i samostana sv. Franje Asiškog u Rovinju (17. stoljeće), dok su u radionici za polikromiranu skulpturu završeni radovi na drvenim skulpturama s glavnog oltara sv. Bartola iz župne crkve u Roču.

Slika „Portret kanonika Petra Flege (?)“ izvorno pripada samostanu župne crkve Uznesenja Marijina u Buzetu, a na radove je preuzeta iz Zavičajnog muzeja grada Buzeta gdje je premještena. Uočeno je da je izvorni format slike naknadno smanjen da bi se prilagodio dimenzijama ukrasnog okvira, čime je nepovratno izgubljen gornji dio glave portretiranog kanonika. Detaljnim pregledom stanja slike pretpostavljeno je da je za sliku iskorišteno platno neke druge slike; napravljen je rendenogram koji je to potvrdio.

Cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi obuhvatili su demontažu slike iz ukrasnog okvira, učvršćivanje slikanog sloja, ravnanje platnenog nosioca, uklanjanje površinske nečistoće, djelomično uklanjanje materijala iz naknadnih intervencija, rekonstrukciju oštećenih dijelova nosioca, lijepljenje slike na novo platno, rekonstrukciju nedostajuće podloge, izradu podokvira, zaštitno lakiranje, podložni i završni retuš. Radovi na zatečenom ukrasnom okviru obuhvatili su uklanjanje površinske prljavštine s lica i poledine te laka i zatečenih naknadnih premaza crne boje. Drveni nosilac je konsolidiran, a više manjih gubitaka i oštećenja profilacije te rupice nastale djelovanjem drvotočaca sanirani su piljevinskim i akrilnim kitom. Bojeni sloj ukrasnog okvira je toniran te lakiran transparentnim lakom.

Buzet, župna crkva Uznesenja Marijina. Nepoznati autor, „Portret kanonika Petra Flege (?)“, 17. stoljeće. Stanje prije i nakon radova. Snimke: I. Marinković, 2025., 2026.

Na slici „Portret kanonika Giuseppea Fabrettija“ iz crkve i samostana sv. Franje Asiškog u Rovinju završeni su cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi. Rendgenskom snimkom utvrđeno je da se ispod danas vidljivog portreta nalazi preslikani portret istoga kanonika mlađe životne dobi. Na snimci se uočavaju obrisi naslona stolice i naslikani grb s desne strane figure, a ispod grba uočavaju se slova IOSEPH FABRETTI. Naslikana forma svećeničke glave i ruku je većih proporcija u odnosu na prezentirani slikani sloj. S obzirom na znatna oštećenja starijeg oslika te kvalitetu zatečenog portreta, odlučeno je restaurirati zatečeni sloj. S lica slike uklonjeni su površinski slojevi voska i slojevi voštanih kitova koji su prekrivali oslik, slojevi oksidiranih lakova i diskolorirani retuš. S poledine izvornog platna uklonjeno je zatečeno platno podstave te slojevi voštane paste. Slika je zalijepljena na novo platno i rekonstruirani su nedostajući dijelovi slikarske podloge, nakon čega je slika napeta na novi podokvir. Izvedeni su podložni i završni retuš te završno lakiranje, nakon čega je slika montirana u ukrasni okvir.

S lica i poledine ukrasnog okvira uklonjena je površinska nečistoća i drveni nosilac je konsolidiran. Oštećeni dijelovi drvenog nosioca su rekonstruirani, a izlazne rupice drvotočaca popunjene toniranim akrilnim kitom. Izveden je završni retuš te je nanesena voštana politura u pastu.

Rovinj, crkva i samostan sv. Franje Asiškog. Nepoznati autor, „Portret kanonika Giuseppea Fabrettija“ (1763.). Stanje prije radova i rendgenogram. Snimke: G. Tomljenović, 2024.

Rovinj, crkva i samostan sv. Franje Asiškog. Nepoznati autor, „Portret kanonika Giuseppea Fabrettija“ (1763.). Stanje nakon radova. Snimka: I. Marinković, 2026.

Izvedeni su cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi na tri skulpture s glavnog oltara sv. Bartola u župnoj crkvi u Roču koje prikazuju sv. Roka, sv. Sebastijana i uskrslog Krista. Nakon dezinfekcije, provedena su konzervatorsko-restauratorska istraživanja koja su pokazala da ispod zadnjeg preslika na skulpturama slikani slojevi nisu očuvani u dovoljnoj mjeri za prezentaciju, stoga je odlučeno zadržati postojeći preslik. Na skulpturama je uklonjena površinska nečistoća, konsolidiran je drveni nosilac i sanirana su manja mehanička oštećenja te gubici drvenog nosioca i slojeva polikromije. Sonde otvorene tijekom istraživanja izolirane su lakom te zatvorene u završnom bojenom sloju. Restauratorskim istraživanjima na skulpturi „Uskrsli Krist“ potvrđen je sloj preslika na inkarnatu te brončani premaz na pozlati i srebru. Uklonjen je brončani premaz s pozlate i srebra te površinska nečistoća i lak. Izvedene su rekonstrukcije drvenog nosioca i kredne podloge te retuš.

Roč, crkva sv. Bartola. Nepoznati autor, glavni oltar sv. Bartola, skulptura „Uskrsli Krist“, druga polovica 18. stoljeća. Stanje prije i nakon radova. Snimke: I. Marinković, 2025., 2026.

Na slikama „Sv. Bonaventura“ i „Sv. Petar Alkantarski“ iz ljetnog refektorija franjevačkog samostana na Trsatu izvedeni su cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi kojima je obuhvaćeno uklanjanje slojeva oksidiranog laka i vezane nečistoće s oslika, uklanjanje neprikladnih intervencija s poledine, ravnanje slika, rekonstrukcije nedostajućih dijelova platna umetanjem platna iste teksture, popunjavanje oštećenja u sloju podloge, učvršćivanje slojeva podloge i boje s poledine te lijepljenje na novo laneno platno i napinjanje na novi podokvir s klinovima. Na slikama je u tijeku izrada završnog retuša.

Na pripadajućim ukrasnim okvirima obavljena je dezinfekcija drvenog nosioca te su rekonstruirani oštećeni dijelovi nosioca i obojeni akrilnim bojama.

Rijeka, franjevački samostan Majke Božje Trsatske, ljetni refektorij. Cristoforo Tasca, „Sv. Bonaventura“ (oko 1705.). Stanje prije radova, nakon demontaže iz ukrasnog okvira, stanje tijekom završnog retuša. Snimke: Lj. Gamulin, 2024., I. Marinković, 2026.

U 2025. godini započeti su konzervatorsko-restauratorski radovi na oltaru i oltarnoj pali „Sv. Ivan i Pavao“ iz župne crkve u Črnici, kojima je obuhvaćena demontaža oltara sa slikom te transport na Restauratorski odjel Ludbreg, gdje je provedena dezinfekcija oltara. Slika je odvojena od daščane podloge i dopremljena u radionički prostor Restauratorskog odjela Vodnjan – Juršići, dok je oltar privremeno smješten u čuvaonicu u Ludbregu.

Konzervatorsko-restauratorska istraživanja na slici obuhvatila su snimanja u vidljivom, ultraljubičastom i infracrvenom spektru, uzimanje uzoraka za stratigrafsku analizu mikropresjeka, laboratorijske analize slikanih slojeva, veziva i pigmenata te probe topljivosti površinskih slojeva i prljavštine. Slika je podlijepljena s lica i poledine jer je zbog gubitka veziva slikani sloj postao nestabilan; zatim je izravnata. Počelo je sondiranje parcijalnih preslika različitim organskim otapalima, njihovim mješavinama i otapajućim gelovima. Nastavak konzervatorsko-restauratorskih radova na oltaru planiran je u 2026. godini.

Črnica, župna crkva sv. Roka. Nepoznati autor, oltarna pala „Sv. Ivan i Pavao“, 17./18. stoljeće. Stanje prije radova i tijekom istraživanja, snimka u ultraljubičastom spektru. Snimke: G. Tomljenović 2021., I. Marinković 2025.

Počeli su i konzervatorsko-restauratorski radovi na slici „Krunjenje Bogorodice sa sv. Lovrom i sv. Ivanom Krstiteljem“ iz crkve sv. Lovre mučenika u Semiću. Radovima su obuhvaćena konzervatorsko-restauratorska istraživanja snimanjem u vidljivom, ultraljubičastom i infracrvenom spektru te uzimanje uzoraka za stratigrafsku analizu mikropresjeka, laboratorijske analize slikanih slojeva, veziva i pigmenata te probe topljivosti površinskih slojeva. Stratigrafskom analizom slojeva nisu potvrđene prethodne intervencije, a utvrđena je prisutnost površinskog prozirnog sloja sa zncima smeđeg pigmenta, što upućuje na oblikovanje slikane forme toniranim lakom. Nastavak konzervatorsko-restauratorskih radova na oltaru planiran je u 2026. godini.

Na triptihu „Bogorodica s Djetetom, sv. Blažem i sv. Nikolom (?)“ iz crkve sv. Antuna opata u Balama počeli su konzervatorsko-restauratorski radovi odvajanjem slika s daščane podloge i zatečenih okvira. U 2025. godini započela su konzervatorsko-restauratorska istraživanja slikanih slojeva. Laboratorijski su analizirani uzorci slikanih slojeva, čime je dobiven stratigrafski pregled zatečenih slojeva te su identificirani pigmenti, lak i vezivo. Slikani sloj je učvršćen s lica i poledine.

U 2025. godini nastavljeni su radovi na glavnom oltaru Uznesenja Blažene Djevice Marije iz župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije iz Vrbnika. Oltar je posvećen 1600. godine, a pozlaćen 1601. i 1652. godine, o čemu svjedoči natpis na postamentu lijevog stupa predele, otkriven tijekom uklanjanja preslika 2015. godine. Cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi počeli su 2012. godine i izvide se u fazama zbog složene konstrukcije i dimenzija oltara. Središnji dio oltara je restauriran i montiran na izvornu poziciju 2019. godine, a od 2020. godine nastavljeni su radovi na bočnim krilima oltara. U 2025. godini uslijedio je nastavak radova na bočnim krilima oltara u suradnji s kolegama s odjela u Ludbregu i Osijeku.

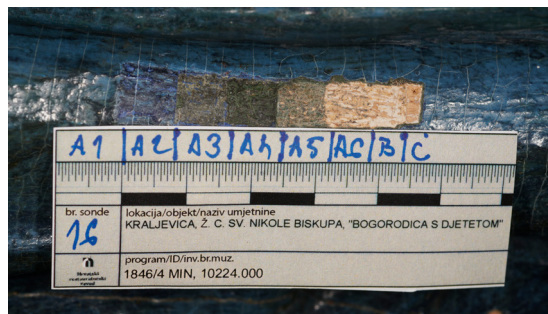
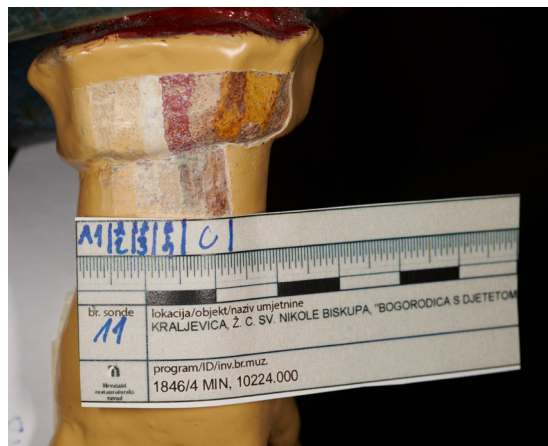
Konzervatorsko-restauratorski radovi obuhvatili su dovršetak rekonstrukcija nedostajuće kredne podloge na preostalim ornamentima, bazama stupova i oplatama ispod prvih katova te izvedbu rekonstrukcija oštećene pozlate i slikanog sloja (retuš) na arhitektonskim dijelovima prvih katova, oplatama ispod prvih katova, bazama stupova i dijelovima ornamenata s bočnih krila oltara te dio izjednačavanja starog i novog zlata.

Iz niša bočnih krila prvog kata uklonjen je preslik, a potom je rekonstruirana kredna podloga i izveden je retuš. Crveni preslik na plohama s konzolama ispod prvih katova i na rubnim ornamentima bočnih krila odudara od cjeline pa je uklonjen i prezentiran izvorni smeđi sloj na konzolama i plavi sloj na oplatama. Na prvim katovima bočnih krila oltara izveden je završni retuš i rekonstrukcija većeg dijela pozlate.

Otok Krk, Vrbnik, župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije. Nepoznati autor, glavni oltar Uznesenja Blažene Djevice Marije, bočno krilo glavnog oltara, 16./17. stoljeće, prvi kat desno. Stanje nakon rekonstrukcije kredne podloge te nakon retuša i tijekom nanošenja zlatnih listića. Snimke: I. Marinković, 2024., 2025.

U 2025. godini započeta su konzervatorsko-restauratorska istraživanja na skulpturi „Bogorodica s Djetetom“ iz sakristije župne crkve sv. Nikole u Kraljevici. Bogorodica je prikazana kako stoji na voluminoznim sivim oblacima u blagom iskoraku, uzdignute desne ruke kojom je nekad pridržavala kronicu. Skulptura je posve preslikana debelim slojevima boje i laka. Preslici mjestimično otežavaju sagledavanje površinskog sloja izrezbarenih dijelova, osobito tijela Djeteta te nabora Bogorodičine haljine, plašta i vela. Skulptura je preuzeta iz crkve te je na njoj provedena dezinsekcija gama-zračenjem. Počela su konzervatorsko-restauratorska istraživanja koja su obuhvatila sondiranje slojeva te laboratorijsku analizu pigmenata, veziva i drva. Temeljem stratigrafske analize i rendgenske fluorescentne spektroskopije (XRF) uzoraka s Bogorodičine haljine, vela i plašta, inkarnata na stopalu te s postolja, utvrđeni su brojni preslici te loše očuvan izvorni slikani sloj na skulpturi. Istraživanja slikanog sloja nastavljena su probama topljivosti bojenog sloja i sondiranjem. Tijekom 2026. godine planira se nastavak konzervatorsko-restauratorskih radova kojima će početi uklanjanje preslika, usklađeno sa zaključcima stručne komisije.

Kraljevica, župna crkva sv. Nikole biskupa. Radionica Giacomina Piazzette, „Bogorodica s Djetetom“, prva polovica 18. stoljeća. Stanje prije i tijekom radova. Snimke: I. Lulić, 2025.

U 2025. godini dovršen je i tiskan elaborat konzervatorsko-restauratorskih istraživanja na reljefu „Bogorodica s Djetetom i sv. Veronikom“ iz crkve sv. Marije Snježne u Čepiću. Izrađena je digitalna simulacija parcijalne rekonstrukcije izvornog oslika s ciljem cjelovitijeg iščitavanja izvornih slojeva oslika. Obavljena su preliminarna istraživanja arhivske građe Pokrajinskog arhiva u Kopru, koja je dostupna na njihovim službenim mrežnim stranicama, a nastavak istraživanja planiran je za 2026. godinu.

Na skulpturi „Sv. Antun opat“ iz kapele sv. Antuna opata u Kastvu izvedena su konzervatorsko-restauratorska istraživanja koja su obuhvatila snimanje zatečenog stanja *in situ*, snimanje u vidljivom dijelu spektra te tehnikama infracrvene reflektografije i ultraljubičaste fluorescencije, snimanje rendgenograma, provođenje proba topljivosti površinskih slojeva prljavštine, laka i preslika, izradu sondi slikanih slojeva, uzimanje uzoraka za izradu mikropresjeka i stratigrafske analize slikanih slojeva, laboratorijske analize veziva i pigmenata, uzimanje uzoraka za analizu vrste drva. Izrađena je grafička dokumentacija i provedena su povijesnoumjetnička istraživanja. Rezultati istraživanja pokazali su da je skulptura izrađena od drva lipe te je otkriveno pet povijesnih polikromiranih slojeva. Izvorni slikani sloj je slabo očuvan; pronađen je samo u utorima svečeve halje i plašta na dva mjesta. Zlato je evidentirano u predzadnjem presliku na svečevu plaštu, kao i srebro u četvrtom povijesnom sloju na svečevoj haljini. Nastavak radova planiran je u 2026. godini.

U 2025. godini izvedeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na dijelovima ophodnih vrata i stupovima s retabla glavnog oltara Majke Božje Snježne iz istoimene kapele u Belgradu. Dovođen je dočišćavanje i u tijeku je rekonstrukcija nedostajućih slojeva slikanog sloja i pozlate na stupovima retabla te na dijelu površine ophodnih vrata.

U sklopu programske djelatnosti Restauratorskog odjela Vodnjan – Juršići nastavljani su radovi na postolju procesijske skulpture „Bogorodica s Djetetom“ iz crkve sv. Jurja u Sovinjaku. U 2025. godini nastavljena je rekonstrukcija kredne podloge koja će se dovršiti tijekom 2026. godine.

Stručni djelatnici Restauratorskog odjela Vodnjan – Juršići također sudjeluju u pregledu i evidentiranju stanja kulturnih dobara po dekanatima Porečke i Pulske biskupije na području Istarske županije, na temelju kojih se, ovisno o stanju ugroženosti, predmeti uvrštavaju u programsku djelatnost Zavoda.

Uz programe cjelovitih konzervatorsko-restauratorskih radova na pojedinačnim pokretnim kulturnim dobrima (oltari, oltarne pale, drvene polikromirane skulpture i oltari), djelatnici Restauratorskog odjela Vodnjan – Juršići provode i programe primarnog konzerviranja pokretnih kulturnih dobara, ali i drugih potrebnih radova u sklopu hitnih intervencija, primjerice radova na kućištu orgulja župne crkve sv. Jurja i sv. Eufemije u Rovinju.

SLUŽBA ZA ODJELE IZVAN ZAGREBA 2

Restauratorski odjel Dubrovnik

Na Restauratorskom odjelu Dubrovnik zaposleno je 12 stručnih djelatnika, koji su 2025. godine radili na 20 programa zaštite i očuvanja pokretnih kulturnih dobara financiranih sredstvima osnivača. U 2025. godini rad na kulturnim dobrima uključio je konzervatorsko-restauratorske postupke, preventivno i kurativno konzerviranje te istraživanja na terenu.

Kulturna baština grada Dubrovnika trajno je u fokusu dubrovačkoga Restauratorskog odjela. U 2025. godini nastavljeni su radovi na inventaru franjevačkog samostana Male braće, gdje se uz radove na pojedinačnim kulturnim dobrima (skulpturi „Raspelo“ i slici „Marija Magdalena u ekstazi“) pristupilo i izradi elaborata za konzervatorsko-restauratorske radove na kućištu orgulja i oltaru-moćniku. Konzervatorsko-restauratorski radovi nastavljaju se i na inventaru katedrale Uznesenja Marijina te na fundusu samostana sv. Dominika. U 2025. godini dovršeni su radovi na oltarnoj pali „Sv. Đurđe ubija zmaja“ iz crkve sv. Đurđa. Umjetnina je dio opusa slikara Bernardina Ricciardija, došljaka iz okolice Padove, čija je oltarna pala nastala u 16. stoljeću; to je jedino sačuvano slikarevo djelo na dubrovačkom prostoru. Nakon detaljnog dokumentiranja zatečenog stanja slike te izvođenja stratigrafskih i mikrokemijskih analiza mikropresjeka slikanog sloja, kao i proba uklanjanja nataložene prljavštine, požutjelog laka i kitova, u skladu s dobivenim rezultatima pristupilo se izvođenju konzervatorsko-restauratorskih radova. Uslijedilo je dugotrajno uklanjanje površinske prljavštine, nestabilnih kitova i dijelova koji prekrivaju izvornik, mehaničko uklanjanje voska s poleđine izvornog platnenog nosioca te uklanjanje ostataka voska organskim otapalom. Tek nakon završetka tih radova moglo se pristupiti podljepljivanju odignuća slikanog sloja s podlogom, krpanju poderotina platna, napinjanju na radni podokvir i rekonstruiranju nedostajućih dijelova podloge. Slika je potom postavljena novim platnom te napeta na novoizrađeni podokvir s oprugama. Uslijedile su obrade rekonstruiranih zona u sloju podloge. Nakon svih navedenih radnji pristupilo se podslikavanju u temperi te (nakon nanosa međulaka) završnoj fazi retuša. Slika je završno lakirana i postavljena je pozadinska zaštita. Prenesena je u crkvu i montirana u oltarni retabl.

Dubrovnik, crkva sv. Đurđa, oltar sv. Đurđa. Bernardino Ricciardi, „Sv. Đurđe ubija zmaja“ (1592.). Stanje prije i nakon radova. Snimke: P. Gamulin, 2020., 2025.

U sklopu sustavne brige o baštinskim cjelinama elafitskih otoka, dovršeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na glavnom oltaru crkve Gospe od Šunja u Lopudu. Oltar Uznesenja Marijina je drveni polikromirani retabl tipa edikule. Arhitektonski sklop čini bogat okvir središnjoj kompoziciji čiji su dijelovi skulpturalna skupina od dvanaest apostola, Bogorodica koja lebdi na zrakama sunca i anđeli svirači koji je prate u uznesenju na nebo. Pozadina tom dinamičnom prizoru je oslikani panel s prikazom lopudske uvale i dubrovačkoga galijuna koji uplovljava u zaljev podno zidina franjevačkog samostana. U recentnijim znanstvenim člancima kao gornja vremenska granica za datiranje oltara uzima se godina posvećenja 1572., a prema stilskim i oblikovnim formama dovodi ga se u vezu s radionicom i krugom graditelja okupljenih oko (ili stasalih pod utjecajem) slavnoga majstora Paola Campse. Tehnološke danosti oltarnog retabla dodatno potkrepljuju iznesene teze za atribuiranje porijekla, a uočen je i niz tehnoloških podudarnosti s retablom iz Mutvorana koji potpisuje sam Campsa. Tijekom protekla dva desetljeća izvedeni su opsežni i sveobuhvatni zaštitni radovi na arhitekturi i inventaru crkve, a upravo su povratom i montažom glavnog oltara u lipnju 2025. godine završile dugogodišnje konzervatorsko-restauratorske aktivnosti koje su zaokružile zaštitne radove i prezentaciju vrijedne cjeline liturgijske spomeničke baštine otoka.

Otok Lopud, Lopud, crkva Gospe od Šunja. Krug Paola Campse, oltar Uznesenja Blažene Djevice Marije, 16. stoljeće. Stanje nakon radova. Snimka: Lj. Gamulin, 2025.

Na području Dubrovačko-neretvanske županije konzervatorsko-restauratorski radovi provode se na oltarnoj cjelini iz crkve sv. Nikole u Cavtatu, slikarskoj baštini franjevačkog samostana i crkve sv. Vlahu u Pridvorju, oltaru Blažene Djevice Marije iz crkve sv. Jeronima u Slanom te oltaru Sv. Križa iz crkve Gospe od Anđela u Orebiću.

U 2025. godini dovršeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na slici „Sv. Ignacije i sv. Frano Ksaverski“ iz crkve sv. Antuna opata s otoka Lastova. U 2024. godini slika je demontirana i transportirana u radionicu. Konzervatorsko-restauratorski radovi počeli su nizom istraživanja kojima se utvrdilo zatečeno stanje, opseg i vrsta oštećenja te su određeni smjer i metodologija daljnjih radova. Izvedeno je fotografiranje zatečenog stanja slike pod difuznim, bočnim osvjetljenjem u vidljivom, infracrvenom i ultraljubičastom spektru. Izrađene su probe topljivosti prljavštine i uzeti su uzorci za stratigrafsku i mikrokemijsku analizu slikanog sloja. Izvedeno je mehaničko i kemijsko uklanjanje nataloženih prljavština s poledine platnenog nosioca. Na temelju provedenih istraživanja, s lica slike uklonjena je prljavština i bjeličaste mrlje različitim vrstama gumica te s pomoću organskih otapala i vodenih otopina. Izrađena je rekonstrukcija nedostajućih dijelova platnenog nosioca te je slika postavljena novim platnom i napeta na novoizrađeni podokvir. Rekonstruirani su nedostajući dijelovi podloge te je obrađena površina prema teksturi okolnog izvornika. Izveden je retuš i završno lakiranje.

Otok Lastovo, Lastovo, crkva sv. Antuna opata. Nepoznati autor, „Sv. Ignacije i sv. Frano Ksaverski“, 17. stoljeće. Stanje prije i nakon radova. Snimke: P. Gamulin, 2024., Lj. Gamulin, 2025.

Na Odsjeku za papir zaposlena su četiri djelatnika, koja su u 2025. godini realizirala cjelovite konzervatorsko-restauratorske radove na osam programa zaštite i očuvanja pokretnih kulturnih dobara financiranih sredstvima osnivača te na jednom programu realiziranom sredstvima drugog investitora.

Dovršeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na globusu iz prve polovice 17. stoljeća, djelu iz zbirke Hrvatskoga povijesnog muzeja u Zagrebu. Globus je kartografska projekcija Zemlje i dio je zbirke knjižnice obitelji Zrinski. Izrađen je u poznatoj nizozemskoj radionici kartografa i izdavača Willema Janszooa Blaeua (Alkmaar, 1571. – Amsterdam, 1638.). Blaeu je bio jedan od vodećih kartografa svojega vremena, a poznat je po globusima koji su uz znanstvenu imali i iznimnu umjetničku vrijednost. U svrhu detaljnog uvida u stanje materijala globusa provedena su strukturna nedestruktivna, laboratorijska i restauratorska istraživanja (kompjutorizirana tomografija, UV fluorescencija, FTIR spektroskopija veziva i završnog sloja na kugli, mikroskopska i mikrokemijska analiza

Zagreb, Hrvatski povijesni muzej, muzejska zbirka. Willem Janszoon Blaeu, Globus Zemlje, 17. stoljeće. Stanje prije radova u vidljivom i ultravioletnom spektru. Snimke: Lj. Gamulin, 2025.

Zagreb, Hrvatski povijesni muzej, muzejska zbirka. Willem Janszoon Blaeu, Globus Zemlje, 17. stoljeće. Stanje tijekom i nakon radova. Snimke: N. Miloslavić, Lj. Gamulin, 2025.

papira, testovi stabilnosti boje i uklanjanja završnog sloja na kugli te mikroskopska promatranja površinskih oštećenja).

Nakon istraživanja pristupilo se odvajanju drvene osnove od kugle, čime je omogućena zasebna provedba konzervatorsko-restauratorskih postupaka na svakom elementu. Papirnati prsten je, nakon preliminarnog suhog uklanjanja površinske nečistoće, potpuno odvojen od drvenog meridijanskog prstena. Time su stvoreni uvjeti za mokro čišćenje, čime je postignuto dublje uklanjanje nečistoća. Kad se papirnati nosilac osušio, cijelom je površinom konsolidiran, rekonstruirani su nedostajući dijelovi te je izveden retuš radi vizualne i estetske cjelovitosti.

Kugla globusa očišćena je mehanički. Nakon učvršćivanja crvene boje, degradirani završni sloj posve je uklonjen. Oštećenja u sloju gipsa i papirnatog nosioca sanirana su rekonstrukcijom, nakon čega je izveden precizan retuš.

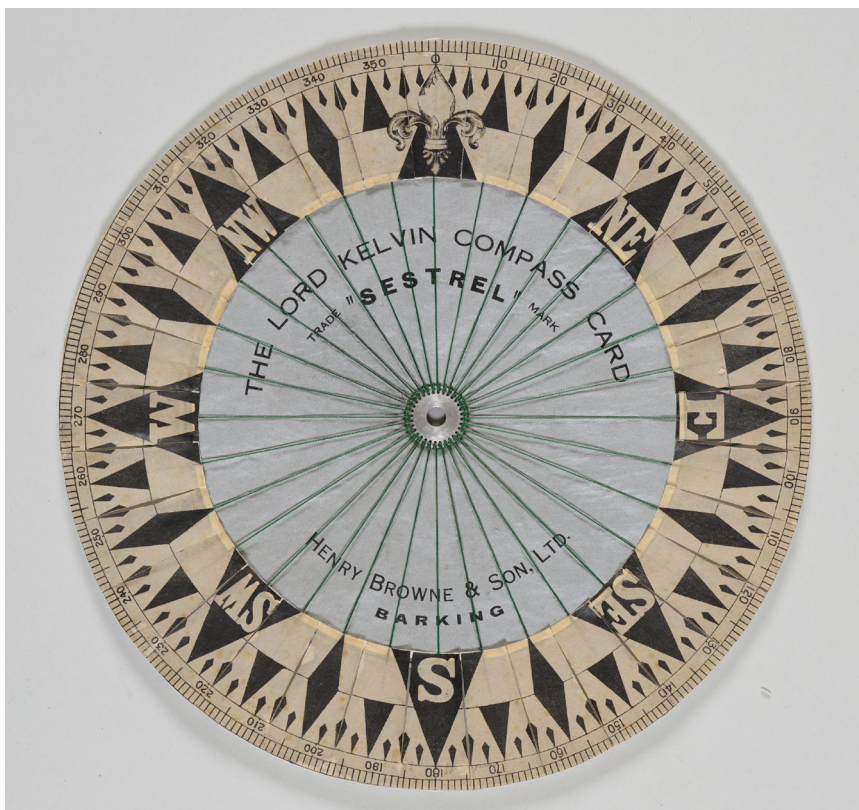
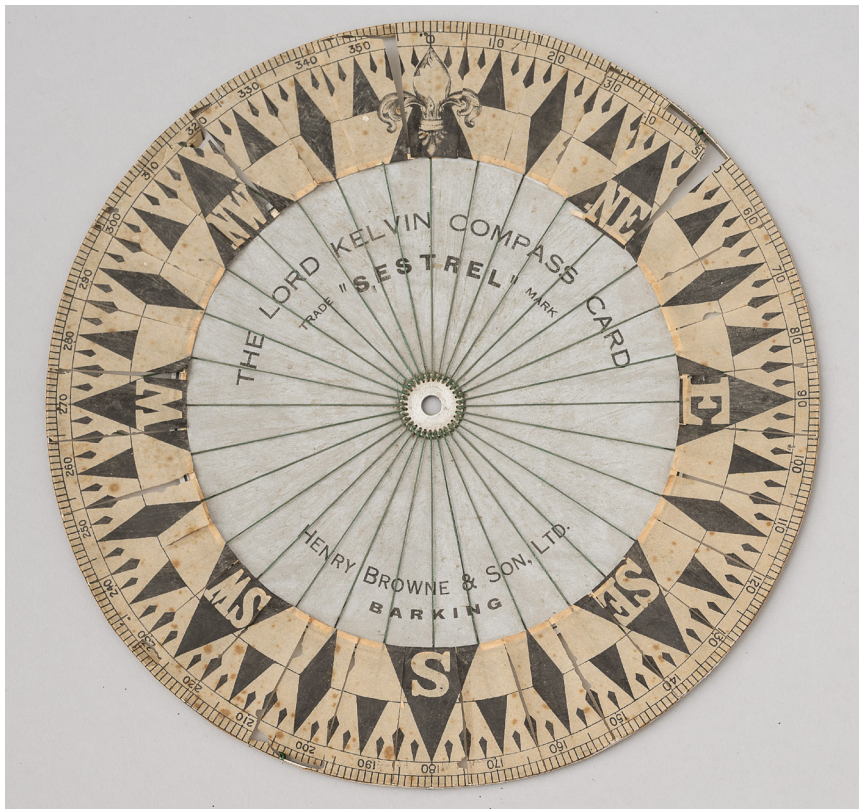
Na drvenoj osnovi globusa nije bilo potrebe za opsežnijim intervencijama; provedeno je površinsko čišćenje i lokalni retuš. Kako bi se postigao odgovarajući sjaj i refleksija u skladu s izvornim izgledom, drveni dijelovi su zaštićeni tankim slojem voska. S mjedenog meridijanskog prstena uklonjena je korozija i oksidacijski sloj, a zatim je nanesen zaštitni sloj voska. Nakon završetka svih zahvata i nanošenja završnog sloja na kuglu globusa, kugla je spojena s drvenom osnovom.

Cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi izvedeni su na 22 knjige iz knjižnice franjevačkog samostana Male braće u Dubrovniku. Uz radove na pojedinačnim djelima, provode se i radovi pregleda i preventivne restauracije i konzervacije kako bi se u što većoj mjeri očuvala neprocjenjiva građa koja se čuva u samostanskoj knjižnici.

Cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi provedeni su i na tri fermana iz Državnog arhiva u Dubrovniku. U suradnji sa Zavodom za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku nastaviti će se radovi na arhivskoj građi u cilju što bolje valorizacije i zaštite građe. Neprocjenjiva arhivska građa dubrovačkog arhiva čuva se i suradnjom s Društvom prijatelja dubrovačkih starina, koji financijski omogućuju realizaciju cjelovitih konzervatorsko-restauratorskih radova na odabranoj arhivskoj građi dubrovačke provenijencije.

U 2025. godini nastavljena je suradnja s muzejskim institucijama Dubrovačko-neretvanske županije. Cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi provedeni su na dvije grafike i 43 litografije iz zbirke Kulturno-povijesnog muzeja, na atlasu iz Pomorskog muzeja Dubrovačkih muzeja, kao i predmetima „Ruža vjetrova“ i „Panorama“ iz Pomorskog muzeja u Orebiću. Panorama Giuseppea Riegera (1809. – 1883.) iz sredine 19. stoljeća pod nazivom „Costa e delle Isole di Dalmazia nei viaggi dei Piroscafi del Lloyd Austriaco“ prikazuje obalu od rta Kumpar na ulasku u Pulu sve do Budve. Djelo je naručilo brodsko poduzeće *Austrijski Lloyd* u svrhu promocije parobrodске pruge od Trsta do južne Dalmacije, otvorene 1838. godine. Rieger je u svoju panoramu ucrtavao plovdbene rute, navigacijske objekte te luke. Ta je panorama posebna po tome što je to jedini panoramski oslik toga dijela obale, a o njezinoj važnosti svjedoči činjenica da je doživjela pet naknadnih izdanja. Konzervatorsko-restauratorski radovi počeli su izradom opisne i fotografske dokumentacije zatečenog stanja predmeta. Nakon analiza uslijedilo je mehaničko čišćenje i numeracija listova. Topljive mrlje i kiseline uklonjene su mokrim postupcima. Nakon neutralizacije listova alkalnom otopinom, nadomješteni su nedostajući dijelovi papirnatoг nosioca odgovarajućim japanskim papirom. Nakon povezivanja listova prema izvornom rasporedu, obavljeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na koricama. Razdvojeni dijelovi su spojeni te je naručena izrada izložbenog stalka kako bi ta vrijedna umjetnina bila stručno i estetski primjereno prezentirana. Cjeloviti konzervatorsko-restauratorski radovi na vjetrulji počeli su analizama vrsta vlakana i ljepila te probama topljivosti tinti, mjerenjem debljine papira i pH-vrijednosti. Nakon analiza uslijedilo je mehaničko čišćenje, odvajanje dijelova vjetrulje kao priprema za postupak mokrog čišćenja, kojim su uklonjene topljive mrlje i kiseline s papira. Listovi su potom neutralizirani alkalnom otopinom, a nedostajući dijelovi papirnatih nosilaca nadomješteni su odgovarajućim japanskim papirom. Vlažni listovi su posušeni, a potom prešani. Restaurirani listovi vraćeni su na osnovnu konstrukciju vjetrulje. Za vjetrulju je izrađena zaštitna kutija, u skladu s najvišim stručnim i arhivskim standardima kako bi umjetnina bila kvalitetno pohranjena.

Dugogodišnji radovi na restauraciji i pravilnoj pohrani dijela fundusa Pomorskog muzeja u Orebiću bit će prikazani na izložbi u 2026. godini, da bi se prezentirao dugogodišnji konzervatorsko-restauratorski rad, ali i upoznala šira javnost i lokalna zajednica s visokovrijednim fundusom maritimne baštine koji se čuva u orebićkom Pomorskom muzeju.

Orebić, Pomorski muzej Orebić, arhivska građa. Nepoznati autor, Ruža vjetrova, 19. stoljeće. Stanje prije i nakon radova. Snimke: Lj. Gamulin, 2025.

Restauratorski odjel Split

Na Restauratorskom odjelu u Splitu zaposleno je 16 stručnih djelatnika, koji su u 2025. godini realizirali 21 program zaštitnih radova na pokretnim kulturnim dobrima financiran sredstvima osnivača, a dva programa realizirana su sredstvima drugih investitora.

Radovi na kulturnim dobrima samostana Sv. Križa u mjestu Arbanija na otoku Čiovu u 2025. godini prilagođeni su stanju nakon požara koji je 20. studenoga 2024. godine izbio u samostanu i gotovo posve uništio sva tri njegova krila. Hitna sanacija više se nije odnosila samo na tabulat kapitularne dvorane, nego je obuhvatila sve dijelove samostana oštećene požarom, osobito refektorij u kojem su očuvani drveni elementi iz vremena gradnje samostana. U 2025. godini izrađene su precizne 3D snimke i fotogrametrije tabulata u kapitularnoj dvorani. Obavljena je kvalitativna analiza pigmenata, veziva i podloge, određivanje vrsta drva te starosti drva radiokarbonskom analizom ^{14}C AMS, kako bi se odredili izvorni dijelovi tabulata. Izrađen je nacrt tabulata te nacrt njegove konstrukcije i presjeka. Količina vode u drvu prati se konstantno. Termovizijskom kamerom praćen je proces sušenja drva. Izrađeni su grafički prikazi koji pokazuju točan stupanj oštećenja koji je prouzročio požar i njegovo gašenje. Djelomično su uklonjeni izgorjeni i nagoreni elementi te su uklonjene površinske nevezane nečistoće. Stabiliziran je bojeni sloj. U suradnji s djelatnicima Ministarstva kulture i medija, radovi na ugroženoj spomeničkoj baštini samostana se nastavljaju.

Otok Čiovo, Arbanija, samostan Sv. Križa. Nepoznati autor, tabulat, 15. stoljeće. Ortofoto snimka: Skimi 64, 2025.

U splitskoj radionici posebna se pozornost posvećuje obilasku terena i provođenju mjera kurativnih i preventivnih restauratorsko-konzervatorskih postupaka. Pregled, evidencija stanja i prijedlozi konzervatorsko-restauratorskih radova obavljani su u suradnji s nadležnim djelatnicima Ministarstva kulture i medija u franjevačkom samostanu i crkvi sv. Marije od Milosti na otoku Hvaru. Nakon uvida u zabrinjavajuće stanje neprocjenjivog knjižnog fonda franjevačke knjižnice, obavljani su poslovi fumigacije i dezinfekcije inventara kao prva mjera u nizu dogovorenih konzervatorsko-restauratorskih radova koje će se na tom lokalitetu poduzimati.

U 2025. godini dovršeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na skulpturama Bogorodice, sv. Ivana i sv. Marije iz crkve sv. Marka u Makarskoj. Skulpturalna kompozicija zatečena je u vrlo nestabilnom i estetski neprihvatljivom stanju. U prethodnim restauratorskim radovima otvorene su i sonde većih dimenzija. Konzervatorsko-restauratorski radovi koji su osmišljeni nakon detaljnog analiziranja zatečenih slojeva na umjetninama i dogovora s nadležnim konzervatorima i vlasnikom privedeni su kraju. Dovođeno je postavljanje i obrada kredne podloge na oštećenim mjestima u sloju polikromije, zatim podložni i završni retuš slikanog sloja, ali i nosioca (prema potrebi) unutar zona oštećenja. Nakon nanošenja izolacijskog laka, pristupilo se završnom retušu, odnosno kromatskoj reintegraciji novih dijelova s izvornim obojenim površinama skulptura. U završnoj fazi radova nastojalo se postići da sve skulpture budu tonski, koloristički i vizualno usklađene te da čine skladnu cjelinu. Nakon dovršetka radova, skulpture su zaštićene odgovarajućim slojem laka. Nakon toga pažljivo su zapakirane, transportirane te vraćene vlasniku i postavljene na izvorno mjesto unutar oltarne niše u crkvi.

Makarska, crkva sv. Marka. Nepoznati autor, „Bogorodica“, „Sv. Ivan“ i „Sv. Marija Magdalena“, 17. stoljeće. Stanje nakon radova. Snimka: P. Gamulin, 2025.

Konzervatorsko-restauratorski radovi provode se na umjetninama iz splitskih crkava sv. Dominika, katedrale sv. Dujma, Muzeja Ivana Meštrovića i Arheološkoga muzeja u Splitu te na nizu umjetnina iz manjih sredina Splitsko-dalmatinske županije. Konzervatorsko-restauratorski radovi nastavljaju se na oltaru sv. Jeronima iz Pučišća na Braču, dovršeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na vrijednim oltarnim palama iz crkve na Gradini u Jelsi na Hvaru, crkve i samostana sv. Petra mučenika u Starom Gradu na Hvaru, kao i na oslikanim vratnicama moćnika iz župne crkve Navještenja Marijina u Supetru na Braču. Nastavljaju se i konzervatorsko-restauratorski radovi na rijetkoj potpisanoj cjelini apostola iz crkve sv. Nikole u Starom Gradu na Hvaru, kao i konzervatorsko-restauratorski radovi na slici „Bogorodica sa svecima“ iz viške crkve Sv. Duha.

U 2025. godini dovršeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na slici „Bogorodica s Djetetom i sv. Nikolom“, nepoznatoga mletačkog slikara iz crkve sv. Petra u Trogiru. U formatu lučno zaključenog te vertikalno postavljenog pravokutnika u gornjem dijelu prikazana je Bogorodica s Djetetom u krilu, koja sjedi na oblacima, okružena brojnim anđelima koji sviraju na različitim glazbalima. U donjem dijelu je stojeći lik sv. Nikole odjeven u biskupsku odjeću. Nakon opsežnih istraživačkih povijesnoumjetničkih i restauratorskih istraživanja tehnologije izrade i stanja slike, pristupilo se konzervatorsko-restauratorskim radovima. Deformacije originalnog nosioca su ispravljene, slikani sloj je očišćen i konsolidiran, a 2025. godine slika je dublirana te napeta na novoizrađeni podokvir. Zbog nestabilnosti izvornog slikanog sloja, odlučeno je zadržati zatečeni lak i djelomični preslik, no neki dijelovi preslika su korigirani u fazi retuša i djelomično uklonjeni. Rekonstrukcija oštećenih dijelova preparacije i retuš izvedeni su materijalima odabranim na temelju probi, kao i lakiranje. Postavljena je poledinska zaštita slike koja je spojena s restauriranim ukrasnim okvirom.

Trogir, crkva sv. Petra. Nepoznati autor, „Bogorodica s Djetetom i sv. Nikolom“, početak 17. stoljeća. Stanje prije i nakon radova. Snimke: P. Gamulin, 2024., 2025.

U radionici se provode konzervatorsko-restauratorski radovi i na umjetninama s Dugog otoka i Oliba, u nastavku uspješne suradnje s djelatnicima Područne konzervatorske službe u Zadru. U sklopu rada na pojedinačnim umjetninama s nadležnim konzervatorima obavlja se i pregled stanja ostalih kulturnih dobara na pojedinim lokacijama te planiranje budućih prioritetnih konzervatorsko-restauratorskih radova.

Restauratorski odjel Zadar

Na Restauratorskom odjelu u Zadru zaposleno je pet stručnih djelatnika. U 2025. godini sredstvima osnivača realizirano je šest programa zaštitnih radova na pokretnim kulturnim dobrima.

Nastavak cjelovitih konzervatorsko-restauratorskih radova provodi se na najvrjednijim i najugroženijim dijelovima inventara Stalne izložbe crkvene umjetnosti u Zadru. Radovi se nastavljaju na djelima iz radionice Girolama de Santacrocea, slikama „Sv. Petar“ i „Sv. Pavao“ datiranim u 16. stoljeće, kao i na dva ulomka drvenog stropa s prikazom evanđelista iz 15. stoljeća, pripisana slikaru Petru Jordaniću. Sloj slikarske podloge djelomično je nadomješten te je počela faza nanošenja prvog sloja retuša.

Zadar, SICU. Petar Jordanić, dva ulomka stropa s prikazom evanđelista, kraj 15. stoljeća, detalj. Prije i nakon radova. Snimke: P. Gamulin, 2024., 2025.

Nakon izrade elaborata o zatečenom stanju u kojem su objedinjeni rezultati sveobuhvatnih arhivskih i konzervatorsko-restauratorskih istraživanja, nastavljaju se radovi na skulpturama apostola s ograde svetišta katedrale sv. Stošije iz postava SICU u Zadru. Takav sveobuhvatni pristup omogućuje iznalaženje optimalnog tijeka konzervatorsko-restauratorskih radova. U 2025. godini počeli su konzervatorsko-restauratorski radovi na skulpturama „Apostol s natpisom PASSUS S(UB) PONTIO PIL(ATO)“ i „Apostol s knjigom“. Provedeno je površinsko čišćenje, cjelovito učvršćenje drva natapanjem konsolidantom i učvršćenje polikromacije podljepljivanjem. Mjestimično je polikromacija dodatno učvršćena podlaganjem tekućim kitom. Izvedeno je koloriranje umetaka drva kako bi bili manje uočljivi te vizualna reintegracija manjeg broja drugih oštećenja. U suradnji s nadležnim konzervatorima i vlasnicima, radovi na skulpturama se nastavljaju.

Zadar, Stalna izložba crkvene umjetnosti. Matej Moronzon i Ivan Petrov iz Milana, apostol s korske pregrade katedrale sv. Stošije (1426. – 1433.). Stanje prije i nakon radova. Snimke: G. Tomljenović, 2024., A. Kotlar, 2025.

Konzervatorsko-restauratorski radovi provode se i na najvrjednijim predmetima liturgijskoga metala. Škrinja sv. Šimuna jedan je od najvrjednijih srebrnih liturgijskih predmeta istočne obale Jadrana. U sklopu programa hitnih intervencija proveden je detaljan pregled škrinje i premještanje dvaju cjelovito sačuvanih tordiranih stupića s oplošja stražnje strane škrinje na prednju stranu.

Detaljnim pregledom fragmenata pronađenih nakon krađe 2022. godine, ustanovljeno je da nedostaju neki elementi koje je trebalo ponovno izraditi. Da bi se novi dijelovi što bolje uklopili u cjelinu, prije izrade provedene su kemijsko-fizikalne analize za precizno određivanje sastava srebrne legure od koje su izrađeni originalni dijelovi. Sačuvani fragmenti su mehanički ispravljani, a zatim su izrađeni nedostajući dijelovi prema očuvanim izvorcima, koji su potom i pozlaćeni. Izrađeni su i novi srebrni čavlići za pričvršćivanje stupića koji su nedostajali, a sada su vraćeni na izvorno mjesto.

Zadar, crkva sv. Šimuna. Franjo iz Milana i Toma Martinov iz Zadra, škrinja sv. Šimuna (1377. – 1380. i 1497.). Stanje prije radova. Snimka: G. Tomljenović, 2019.

Zadar, crkva sv. Šimuna. Franjo iz Milana i Toma Martinov iz Zadra, škrinja sv. Šimuna (1377. – 1380. i 1497.), detalj. Stanje prije i nakon radova. Snimke: G. Tomljenović, 2024., P. Gamulin, 2025.

Uz radove na vrijednim muzejskim cjelinama i liturgijskim inventarima, djelatnici zadarske radionice sudjelovali su u popisivanju liturgijskog inventara crkve i samostana sv. Lovre u Šibeniku, u nizu hitnih intervencija koji se odnose na liturgijske predmete od metala na otoku Pagu (relikvijar trna Kristove krune iz samostana sestara benediktinki na otoku Pagu) te u pregledu zatečenog stanja u crkvenoj riznici zlata i srebra grada Nina, za koje su određeni predmeti za prioritete konzervatorsko-restauratorske radove.

Restauratorski odjel Šibenik

Na Restauratorskom odjelu Šibenik zaposleno je troje stručnih djelatnika. U 2025. godini sredstvima osnivača obavljani su konzervatorsko-restauratorski radovi na četiri programa.

Radovi su dovršeni na renesansom drvenom, polikromiranom raspelu iz župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije na otoku Žirju. Tijekom 2025. godine nastavljeno je mehaničko čišćenje preslika na korpusu Kristova tijela, dok su preslici na perizomi uklonjeni kemijski. Raspelo je konstruktivno stabilizirano, a nedostajući dijelovi rekonstruirani. Izveden je retuš i nanesen završni lak.

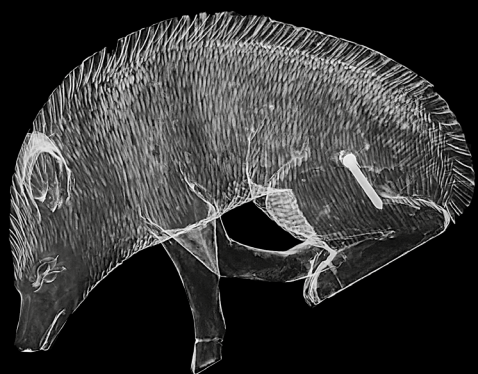
Otok Žirje, župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije. Nepoznati autor, drveno polikromirano raspelo, 16. stoljeće. Stanje tijekom radova. Snimka: P. Gamulin, 2025.

Tijekom 2025. godine nastavljani su konzervatorsko-restauratorski radovi na glavnom oltaru Bogorodice od Presvetog Ružarija iz šibenske crkve sv. Dominika. Stabilizirani su slojevi polikromije i pozlate na dva stupa i njima pripadajućim kapitelima. Izvedena je rekonstrukcija kredno-tutkalne podloge, nakon čega su postavljeni polimenti i zlatni listići. Na oštećenim slojevima polikromije izveden je retuš. Nastavljaju se i radovi na predoltarniku glavnog oltara Uznesenja Blažene Djevice Marije iz crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije iz Staroga grada na Pagu. Povratkom te umjetnine na izvorno mjesto dovršit će se opsežni konzervatorsko-restauratorski radovi na više dijelova sakralnog inventara u toj crkvi.

U 2025. godini završeni su konzervatorsko-restauratorski radovi na oltaru Imena Isusova iz trogirske dominikanske crkve. U 2025. godini poduzete su stolarske pripreme za montažu oltara. Provedena je konsolidacija te spajanje novih konstruktivnih dijelova. Dovršeni su retuš i ujednačavanje pozlaćenih dijelova te je nanesen zaštitni premaz. Tim radovima dovršeni su konzervatorsko-restauratorski radovi koji omogućuju doličnu prezentaciju jednoga od najljepših i najmonumentalnijih dalmatinskih oltara, u kojem se nalazi glasovita slika „Prikazanje u hramu“ Palme mlađeg (1544. – 1628.), jednoga od ponajboljih mletačkih altarista 17. stoljeća koji su djelovali u Dalmaciji.

Trogir, crkva i samostan sv. Dominika. Nepoznati autor, oltar Imena Isusova (1607.), demontirani konstruktivni dijelovi. Stanje tijekom izrade rekonstrukcija. Snimka i obrada: P. Gamulin, 2025., R. Ercegovac, 2026.

Otok Lošinj, državna cesta 100 (dionica Osor – Nerezine).
Stakleni nalazi nakon konzervatorsko-restauratorskih radova.
Snimka: Lj. Gamulin, 2025.

**Zajednička
stručna služba**

Zajednička stručna služba u cjelokupnom procesu konzervatorske i restauratorske djelatnosti Zavoda nedjeljivo surađuje sa službama za arheološku, nepokretnu i pokretnu kulturnu baštinu i sa svim ostalim službama u Zavodu. Obradom i čuvanjem dokumentacije pruža podršku upravnim i javnim institucijama u kulturi i znanosti, sa svrhom održivog razvoja, unapređenja restauratorskih tehnika i metoda te razvoja i unapređivanja cjelokupne službe zaštite baštine u Hrvatskoj. Unutar ZSS-a koordinira se rad arhiva, knjižnice, prirodoslovnog laboratorija, fotolaboratorija te školovanja, stručnog usavršavanja i međunarodne suradnje te njihova pružanja usluga ostalim službama unutar Zavoda.

U Službi je 2025. godine radilo 17 djelatnika, raspoređenih u Informacijsko-dokumentacijski odjel, Prirodoslovni laboratorij te Odjel za školovanje, stručno usavršavanje i međunarodnu suradnju.

Informacijsko-dokumentacijski odjel

U Informacijsko-dokumentacijskom odjelu organiziraju se i provode potporne stručne aktivnosti odsjecima za konzervatorsku dokumentaciju, službama za arheološku, nepokretnu i pokretnu baštinu; uz to se koordinira rad s odsjecima Arhiva, Knjižnice i Fotolaboratorija.

Ujedno se na INDOK-u uređuje i upravlja informatičkom infrastrukturom Zavoda. Uz osiguravanje ispravnog i funkcionalnog stanja informatičke opreme, naročita pozornost usmjerena je na sigurnost, integritet i dostupnost svih podataka i komunikacijskih resursa.

Voditelj INDOK odjela u suradnji s pročelnikom službe i voditeljima odjela i odsjeka izrađuje planove nabave za sljedeću godinu i prati realizaciju plana nabave robe i usluga, od sitnog inventara, materijala za arhiviranje, licenci do održavanja multifunkcionalnih uređaja i usluga tehničkoga održavanja kompletne hardverske infrastrukture Zavoda i usluga podešavanja softvera i upravljanja zajedničkom infrastrukturom.

U 2025. godini nastavljena je sustavna obnova informatičke infrastrukture Zavoda. Poboljšana je serverska virtualizacija i sigurnosna kopija podatkovne infrastrukture te je osigurano proširenje diskovnog kapaciteta poslužitelja. Osigurani su specijalistički softverski programi te su ažurirani operativni sustavi na postojećim računalima da bi se omogućila njihova puna funkcionalnost u sigurnom internetskom okružju. Nastavljeno je s aktivnostima servisiranja i nadogradnje starijih stolnih i prijenosnih računala te je nabavljen dio novih računala, a drugi dio nabave novih računala planira se u 2026. godini.

Postojeća baza stručne dokumentacije BREUH korištena je u postojećem obliku bez promjena i unapređivanja. Posebna pozornost posvećena je uređivanju digitalnog sadržaja na Zavodskim poslužiteljima, s ciljem što bolje pripreme za provođenje programa digitalizacije.

Arhiv

Temeljem Venecijanske povelje i Zakona o zaštiti kulturnih dobara, obaveza je Zavoda prikupljati, obrađivati i pohranjivati dokumentaciju. Radi očuvanja dokumentacije, utemeljen je Arhiv u kojem se obavljaju poslovi pohrane stručne i opće dokumentacije, organiziraju se arhivske zbirke, obrađuje prikupljena dokumentacija, priprema arhivski materijal za davanje na uvid ili ponovno korištenje pojedincima i institucijama.

Da bi se uvela poboljšanja u čuvanju, obradi i distribuciji arhivske građe, provodile su se aktivnosti na definiranju nove strukture pohrane digitalizirane dokumentacije.

Unutar programa usustavljenja digitalne planoteke skenirani su programi do šifre 50 te su dodatno obrađene mape radnog materijala navedenih šifri, kao i odvajanje duplikata u zasebne mape. Restrukturirana je fizička planoteka kako bi se lakše proveo sam proces digitalizacije, a to se odnosi na raspoređivanje nacрта po ladicama prema lokalitetima/gradovima. Također, započet je projekt digitalizacije arhive dosjea HRZ-a. Digitaliziran je

samo dio građe (do lokaliteta Belec; dosjei su poredani abecedno). Na području suradnje s vanjskim klijentima realizirano je 95 zahtjeva za pristup arhivskoj dokumentaciji.

Knjižnica

Knjižnica HRZ-a je specijalna knjižnica poluotvorenog tipa čiji cilj je nabava, obrada, pohrana, zaštita i redovita posudba, kao i međuknjižnična posudba te zamjena stručne građe. Namijenjena je ponajprije svim stručnim djelatnicima HRZ-a, zainteresiranim znanstvenicima, stručnjacima i studentima iz srodnih institucija te ostalim građanima.

S korisnicima se radi svakodnevno, bilo da je riječ o redovitoj posudbi knjižne građe unutar HRZ-a osobno, bilo putem e-pošte u kombinaciji s dostavom u Zagrebu ili prema vanjskim lokacijama. Ako se radi o posudbi članaka iz časopisa ili referentne zbirke na vanjske lokacije, dokumenti se skeniraju i šalju e-poštom, odnosno nabavljaju se prema potrebi međuknjižničnom posudbom unutar hrvatske knjižničarske mreže, uključujući Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu (dalje u tekstu NSK) ako se radi o domaćim izdanjima, dok se strana monografska izdanja i članci iz inozemnih časopisa nabavljaju međuknjižničnom posudbom pri NSK-u. Besplatna nabava članaka iz stranih časopisa i poglavlja knjiga u sklopu projekta RapidILL, iz europskih, sjevernoameričkih i australskih znanstvenih knjižnica, i dalje je moguća.

Stručna monografska izdanja i stručni časopisi nabavljaju se prema godišnjem planu, prema prioritetima struke i raspoloživim sredstvima za nabavu stručne literature. Prijedlog plana za nabavu iznosio je 5000 eura za knjige; 5478,43 eura za domaće i strane časopise za područje restauriranja i konzervacije kulturne baštine te stručnu literaturu za ostale djelatnosti HRZ-a; 700 eura za međuknjižničnu posudbu knjiga i članaka iz inozemstva za područje temeljne djelatnosti HRZ-a. Osim navedenog, novi stručni i znanstveni naslovi nabavljaju se zamjenom stručnih izdanja HRZ-a sa srodnim institucijama, odnosno redovitom suradnjom ponajprije sa specijaliziranim te ostalim javnim knjižnicama u zemlji i inozemstvu.

Svi su planovi uspješno realizirani.

Svi novi naslovi obrađuju se prema pravilima knjižničarske struke. Upisuju se u digitalni katalog ZAKI Knjižnice HRZ-a (koji je dostupan za pretraživanje na mrežnoj stranici HRZ-a) i pohranjuju na police centralne knjižnice na Zmajevcu, odnosno na ostale zagrebačke lokacije, njih 14, kao i na lokacije izvan Zagreba, njih osam, prema djelatnostima i potrebama pojedinih stručnih odjela HRZ-a. Naslovi knjiga i časopisa koji se šalju na ostale lokacije, s izuzećem Centralne zbirke knjiga i časopisa na Zmajevcu 8, zadužuju se na interne reverse radi lakše evidencije knjižničnog fonda.

U 2025. godini obrađeno je i upisano u digitalni knjižnični katalog 235 novih monografskih naslova u 301 primjerku, od kojih su 52 nabavljena kupnjom, 72 zamjenom, 170 darom, četiri iz vlastite naklade te tri naslova iz otkupa Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih. Vrijednost nabavljenih knjiga je 10.641,99 eura. Stanje ukupnog knjižničnog fonda na raspolaganju za pretraživanje i posudbu u digitalnom knjižničnom katalogu Knjižnice HRZ-a je 10.832 publikacije, čija vrijednosti iznosi 202.443,53 eura.

Osim toga, kupnjom je nabavljeno 15 godišnjih pretplata za strane i tri pretplate na domaće časopise za područje osnovne djelatnosti HRZ-a, za što je utrošen 2.274,91 euro. Razmjenom je 2025. godine nabavljeno 27 domaćih i 13 stranih časopisa.

Stručni nadzor rada specijalne Knjižnice HRZ-a, kao i savjetovanje za stručna pitanja, provodi Matična služba pri NSK-u, gdje se nalazi i Upisnik knjižnica RH te Sustav statističkih podataka o poslovanju knjižnica RH koji se upisuje od 2014. godine, a od 2019. povezan je s Državnim zavodom za statistiku.

Tehnička i stručna podrška za obradu građe, nadzor te savjetodavna uloga (u vezi s digitalnim katalogom Knjižnice HRZ-a koji se nalazi na mreži Knjižnica grada Zagreba) povjereni su stručnoj službi Knjižnica grada Zagreba, zajedno s tvrtkom Viva Info d.o.o.

U sklopu stručnoga usavršavanja knjižničara pri Centru za stalno stručno usavršavanje knjižničara (CSSU pri NSK-u), organizirani su stručni *webinari* i radionice prema potrebama struke.

Prirodoslovni laboratorij

Prirodoslovni laboratorij provodi prirodoznanstvena istraživanja za određivanje sastava materijalne strukture umjetnina i za određivanje uzroka njihova propadanja. U slučajevima u kojima Laboratorij nije opremljen za određene vrste istraživanja, koriste se usluge drugih znanstvenih i istraživačkih institucija u Hrvatskoj i u inozemstvu.

Laboratorij posjeduje opremu za mikroskopske, kemijske i spektroskopske analize materijala kulturne baštine. Od mikroskopske opreme Laboratorij posjeduje polarizacijsko-fluorescentni mikroskop te nekoliko stereomikroskopa. Mikroskopi se upotrebljavaju za analizu stratigrafije slikanih slojeva, tekstila, drva i žbuke. U spektroskopsku opremu Laboratorija ubraja se UV/VIS spektrofotometar (za analizu soli i bojila tekstila). FT-IR spektroskop s mikroskopom služi za grubo određivanje sastava organskog materijala, prije svega veziva slikanih slojeva. Nakon selekcije organskih grupa FT-IR spektroskopijom, preciznije određivanje sastava proteinskog veziva slikanih slojeva radi se metodom ELISA (*Enzyme-linked immunosorbent assay*). U 2025. godini u opremanje prirodnoslovnog laboratorija uložena su znatna financijska sredstva. Za precizno određivanje ostalih vrsta veziva (smole, ulja, voskovi, sintetička veziva, premazi) nabavljen je pirolitički plinski kromatograf s masenim spektrometrom (PY-GC/MS). Što se tiče određivanja sastava anorganskog materijala, laboratorij je opremljen XRF spektroskopom (donacija Međunarodne agencije za atomsku energiju) koji se upotrebljava za elementnu analizu anorganskih uzoraka te neinvazivnu analizu pigmenata na slikama. Ove godine nabavljen je manji i lakši prijenosni XRF spektroskop, zbog starosti i čestih kvarova starog uređaja. Za preciznu analizu elementnog sastava pigmenata (minerala) pojedinih slikanih slojeva te za kvantitativnu analizu metala koristi se pretražni elektronski mikroskop s energijsko-disperzivnim spektroskopom (SEM/EDS). Također su ove godine znatna sredstva uložena u nabavu mikroskopa Raman, koji će služiti za molekularnu analizu anorganskog materijala, što će omogućiti vrlo detaljne informacije o anorganskim materijalima uz kombinaciju s XRF i SEM/EDS elementnim spektroskopijama. Uz navedeno, za molekularnu analizu određenog homogenog anorganskog materijala koristi se i prijenosni spektroskop Raman s optičkim mikroskopom. Prirodoslovni laboratorij posjeduje i raznu opremu i uređaje nužne za pripremu uzoraka za naknadni analitički postupak na njima. Ulaganjem u analitičku opremu u 2025. godini uz postojeću opremu omogućeno je znatno sofisticiranije određivanje sastava materijala kulturne baštine, što je u skladu s trendovima i smjernicama određivanja sastava materijala kulturne baštine u drugim sličnim laboratorijima konzervatorsko-restauratorskih ustanova u Europskoj uniji.

Za nepokretnu baštinu određuje se sastav žbuka, veziva i pigmenata u slikanim slojevima, kao i količina štetnih soli u građevinskim strukturama. Na temelju provedenih analiza materijala te ostalih dijagnostičkih ispitivanja, Laboratorij definira (a u suradnji s odjelima i izvodi) probe čišćenja, odsoljavanje, učvršćivanje te zaštitu građevnog materijala. Uz to se izdaju preporuke o načinima sanacije, nakon kojih se provode kontrolna ispitivanja o uspješnosti provedenih postupaka.

Na pokretnim kulturnim dobrima određuje se sastav veziva i pigmenata slikanih slojeva, vrste i bojila tekstila, vrste drva i metala te sastav različitih organskih materijala.

U Laboratorij je 2025. godine zaprimljeno 928 uzoraka, na kojima su provedena 1342 analitička postupka. Od toga su bila 174 određivanja veziva slikanog sloja, 424 stratigrafske analize mikropresjeka, 377 analiza vrste pigmenata slikanog sloja, 55 određivanja sastava žbuke, 49 analiza količine soli u materijalu, 64 analize vrste drva, 118 analiza vrste tekstila, 41 analiza sastava papira, 38 analiza sastava metala te dvije analize vrsta restauratorskog materijala. Uz uzorke su provedene i 64 neinvazivne analize pigmenata na štafelajnim slikama. Tijekom 2025. godine napisano je 369 izvještaja o provedenim laboratorijskim istraživanjima.

Fotolaboratorij

U cjelokupnom postupku zaštite i očuvanja kulturne baštine iznimno je važno bilježenje svih poduzetih aktivnosti na kulturnom dobru, pri čemu je fotografska dokumentacija primarni izvor podataka u dokumentiranju postojećega stanja i promjena na kulturnom dobru, u dokumentiranju poduzetih intervencija te ilustriranja završnoga stanja.

Djelatnici Odsjeka su 2025. godine unutar provedbe Zavodskih programa fotografski dokumentirali radove u službama za arheološku baštinu, nepokretnu i pokretnu baštinu u studiju i na terenu.

Djelatnost Fotolaboratorija uključuje fotografiranje sljedećim tehnikama (uz hrvatske nazive, naznačeni su engleski nazivi i uobičajene kratice):

vidljivo svjetlo (*Visible light* – VL)

koso svjetlo (*Raking light* – RL)

inducirana ultraljubičasta fluorescencija (*Induced ultraviolet fluorescence* – IUVF)

blizu infracrvena reflektografija (*Near infrared reflectography* – NIRRF)

transmisijsko svjetlo u vidljivom spektru (*Transmitted visible light photography*)

transmisijsko svjetlo u blizu infracrvenom spektru (*Transmitted near infrared reflectography*)

radiografija (*Radiography* – RTG)

3D fotogrametrija (*3D photogrammetry*).

Kontinuirano se radi na unapređenju i moderniziranju fotografske opreme te programa za obradu fotografija u skladu s današnjim standardima fotografije i s planom standardiziranja postupaka fotodokumentiranja.

Odsjek za školovanje, stručno usavršavanje i međunarodnu suradnju

Odsjek za školovanje, stručno usavršavanje i međunarodnu suradnju djeluje u sklopu Zajedničke stručne službe Zavoda. Uz voditeljicu, na Odsjeku je zaposlena na neodređeno vrijeme konzervatorica savjetnica.

Odsjek je zadužen za održavanje i unapređivanje odnosa i suradnje s inozemnim stručnjacima i ustanovama, održavanje suradnje s ustanovama mjerodavnima za kulturnu baštinu i edukaciju u Hrvatskoj te za sustavno stručno usavršavanje i školovanje djelatnika Zavoda.

Djelatnice Odsjeka vode i prijavu projekata na natječe Ministarstva kulture i medija RH, Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih, lokalne i područne samouprave te EU fondova. Ujedno sudjeluju u provođenju projekata, publicističkoj djelatnosti, organiziranju izložbi i drugih promotivnih aktivnosti Zavoda.

Programi međunarodne suradnje, stručnog usavršavanja i školovanja, publicističke i promotivne djelatnosti provode se u suradnji s drugim organizacijskim jedinicama Zavoda. Stoga ovaj izvještaj obuhvaća i programe vođene iz drugih organizacijskih jedinica, a njihov je sadržaj i cilj unutar navedenih poslova i aktivnosti.

SURADNJA S INOZEMNIM STRUČNJACIMA I ORGANIZACIJAMA

Posjet talijanskih stručnjaka u sklopu projekta *Enacting and Revealing Artistic Research* – EAR, 26. svibnja 2025.

Predstavnici partnerskih organizacija – sudionika u projektu *Enacting and Revealing Artistic Research* EAR iz Italije posjetili su Hrvatski restauratorski zavod na Zmajevcu u Zagrebu 26. svibnja 2025. godine.

Projekt financira talijansko Ministarstvo obrazovanja, a partnerske ustanove su: Akademija likovnih umjetnosti u Rimu (vodeći partner), Akademija likovnih umjetnosti u Firenci, Akademija likovnih umjetnosti u Milanu, Nacionalni institut za nuklearnu fiziku Sveučilišta Roma Tre, Politehničko sveučilište Marche, Konzervatorij sv. Cecilije u Rimu i Konzervatorij *Alfredo Casella* u L'Aquili. Suradnja na projektu proširena je i na druge institucije iz Italije i inozemstva, uključujući i Akademiju likovnih umjetnosti (ALU) u Zagrebu. U sklopu aktivnosti radnog paketa *WP2 Revealing Artistic Research* organiziran je posjet Strossmayerovoj galeriji starih majstora HAZU, Akademiji likovnih umjetnosti i Hrvatskom restauratorskom zavodu.

Većina istraživanja i dijagnostičkih postupaka na umjetničkim djelima uobičajeno se izvodi radi konzervatorsko-restauratorskih radova, dok je cilj aktivnosti navedenog radnog paketa, suradnjom likovnih akademija i konzervatorija, zahvaljujući interdisciplinarnom pristupu, potaknuti istraživanja umjetničkog stvaralačkog procesa, od ideja i skica, često uz mijene i eksperimente, do konačnog rezultata. Projekt se ostvaruje *webinarima* i radionicama među partnerima, međunarodnim konferencijama, seminarima, Travel Labom i izložbama te objavljivanjem publikacija.

Hrvatski restauratorski zavod ugostio je 26. svibnja 2025. godine profesore Costanzu Barbieri, Elenu Giuliju Rossi i Veronicu di Geronimo (Akademija likovnih umjetnosti u Rimu), Gerarda De Simonea i Jurija Ciani (Akademija likovnih umjetnosti u Firenci) te Rosannu Ruscio (Akademija likovnih umjetnosti u Milanu – Brera), kao i tri doktorandice. Na Travel Labu u Zavodu predstavljena je djelatnost HRZ-a i njegova Znanstvenog laboratorija, a posebno su predstavljena konzervatorsko-restauratorska istraživanja na portretu Marije Ghetaldi Gondole iz Dubrovačkih muzeja (Carmelo Reggio, oko 1812.), koji u dubljim slojevima skriva portret Frane Gondole, i na slici „Izgon iz Raja“ (Mariotto Albertinelli, oko 1514.) iz Strossmayerove galerije, koja je bila dio veće kompozicije. U 19. st. izvorna je slika podijeljena u više dijelova radi prodaje pa se smatra da je prizor „Stvaranja“ i „Istočni grijeh“ u Institutu Courtauld u Londonu također njezin dio. Kolegama iz Italije predstavljeni su i recentni konzervatorsko-restauratorski radovi na štafelajnim slikama u velikom atelijeru, kao i na jedinstvenom drvenom retablu sv. Marije Magdalene (Paolo Campsa de Boboti, 1533.) iz istoimene crkve u Mutvoranu.

U nastavku je na Travel Labu u Zavodu, 27. svibnja održan sljedeći sastanak u čuvaonici Strossmayerove galerije HAZU, a 28. svibnja na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu održana je radionica na kojoj su sudjelovali i djelatnici Zavoda.

Suradnja s njemačkim i slovačkim podvodnim arheolozima

U svibnju 2025. godine provedeno je podvodno arheološko istraživanje u podmorju kasnoantičke palače u mjestu Polače na otoku Mljetu (voditelj istraživanja: konzervator savjetnik arheolog Igor Miholjek, Odjel za podvodnu arheologiju, Služba za arheološku baštinu). Novija istraživanja provode se od 2022. godine do danas. I ovogodišnje istraživanje provedeno je u suradnji s njemačkom udrugom za promicanje i razvoj podvodne arheologije DEGUWA (*Deutsche Gesellschaft zur Förderung der Unterwasserarchäologie e.V.*), koja nam se pridružila 2023. godine, te sa Sveučilištem u Trnavi (*Trnavská univerzita v Trnave*) i Arheološkim institutom Slovačke akademije znanosti (*Archeologický ústav SAV Nitra*), koji su se pridružili istraživanju 2024. godine. Sudjelovala je i tvrtka NavArchos iz Zagreba te Aquatica-Mljet s Mljeta. Financijska sredstva za istraživanje osigurali su Ministarstvo kulture i medija RH i partneri na projektu.

Suradnja sa stručnjacima iz Kanade u arheološkim istraživanjima

Od 29. travnja do 29. svibnja 2025. godine pod vodstvom Odjela za kopnenu arheologiju Službe za arheološku baštinu Hrvatskog restauratorskog zavoda provedena su arheološka istraživanja na nalazištu Kamenišće u Gorjanimu unutar srednjovjekovnog naselja Gora/Gara (voditeljica: Ivana Hirschler Marić, viša konzervatorica arheologinja). Istraživanja se u kontinuitetu provode u sklopu programa *Arheološka topografija srednjovjekovnih Gorjana* od 2017. godine, a financirana su sredstvima Ministarstva kulture i medija RH uz logističku potporu Općine Gorjani. U istraživanjima Zavod godinama surađuje s Institutom za antropologiju, a 2025. u istraživanjima su sudjelovali i profesori i studenti antropologije s North Island Collegea, Courteney, British Columbia, Kanada, koji su u sklopu terenske nastave sudjelovali u istraživanju 65 kosturnih grobova.

Posjet predstavnika slovenske Službe zaštite kulturne baštine

Tijekom 2025. godine realizirana su dva posjeta slovenskih kolega. Najprije su 4. lipnja Zavod posjetili generalni direktor Zavoda za zaštitu kulturne baštine Slovenije Jernej Hudolin i ravnateljica Restauratorskog centra Slovenije

mr. sc. Martina Lesar Kikelj. Naše ustanove veže dugogodišnja i uspješna suradnja pa je i susret u Zagrebu potvrdio važnost nastavka razmjene mišljenja i iskustava. Posebna tema susreta bio je razgovor o mogućnostima monitoringa povijesnih građevina s ciljem usporedbe stanja te detaljnog opažanja i izmjere eventualnih novonastalih deformacija i pukotina pri slijeganju terena zbog intervencija u neposrednoj blizini zaštićenih objekata, sanacije vlage, djelovanja potresa, poplava i dr. Predstavljeni su im *in situ* radovi na obnovi bivše Tvornice duhana Zagreb – novih prostora za Hrvatski restauratorski zavod, uz korisne savjete slovenskih kolega i iznošenje njihovih iskustava u uređenju i opremanju bivše vojarne na Poljanskoj cesti u Ljubljani za potrebe Restauratorskog centra Slovenije. Omogućeno je i razgledavanje zagrebačke katedrale, gdje su ukratko predstavljeni dosadašnji konzervatorsko-restauratorski radovi i rezultati istraživanja te slijed radova na građevinskoj sanaciji objekta.

Drugi posjet veće skupine (tridesetak kolega) sa Zavoda za zaštitu kulturne baštine Slovenije i njegova Restauratorskog centra održan je 5. prosinca. Djelatnici Zavoda organizirali su tri vodstva, čime su predstavljeni projekti poslijepotresne obnove i konzervatorsko-restauratorskih istraživanja i radova u crkvi sv. Katarine, zagrebačkoj katedrali i bivšoj Tvornici duhana Zagreb.

Dogovoren je uzvratni posjet uz razgledavanje nekoliko sličnih objekata u Ljubljani, koji su nedavno obnovljeni i prenamijenjeni (Tobačna, Cukrarna i Tovarna Rog), u pratnji hrvatskih stručnjaka za monitoring građevina.

Posjet kolega iz Mađarske

U sklopu mađarskoga projekta koji se bavi Mađarskim Kraljevstvom između 1300. i 1450. godine, Zagreb je 11. prosinca 2025. godine posjetilo sedmero sudionika projekta (predstavnici Sveučilišta *Eötvös Loránd* i Sveučilišta *Károli Gáspár*, Mađarskoga muzeja arhitekture i arhiva za zaštitu spomenika, Muzeja za umjetnost i obrt iz Budimpešte i studenti iz Mađarske i Rumunjske), a djelatnici Zavoda omogućili su im stručno vodstvo u zagrebačkoj katedrali i predstavili rezultate novijih istraživanja.

Suradnja s Muzejom franjevačkog samostana Tolisa Vrata Bosne iz Bosne i Hercegovine

Prema sporazumu o suradnji, čiji je zajednički cilj zaštita kulturnih dobara te prezentiranje i promicanje zaštite kulturne baštine (što uključuje razmjenu iskustava, stručnu pomoć u realizaciji programa, realizaciju izložbi, edukacija i projekata), potkraj srpnja 2025. proveden je dvodnevni arheološki pregled nalaza željeznih ingota iz rijeke Save kod Novog Grada u BiH. Prema nalazu metalnog dijela rimske bacačke sprave baliste (lat *ballista*), i nalaz ingota datiran je u 2. – 3. stoljeće. Istraživanje se planira nastaviti u sljedećoj godini.

ORGANIZACIJA SKUPOVA

Organizacija stručnog skupa s međunarodnim sudjelovanjem „Zidne slike i štukatura na žbukanim drvenim konstrukcijama – izazovi i rješenja“, Zagreb, 20. studenoga 2025.

U organizaciji Hrvatskog restauratorskog zavoda, 20. studenoga 2025. godine u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu održan je stručni skup „Zidne slike i štukatura na žbukanim drvenim konstrukcijama – izazovi i rješenja“. Skup je okupio 145 sudionika: konzervatora, konzervatora-restauratora, povjesničara umjetnosti, građevinskih inženjera, arhitekata te stručnjaka s područja šumarstva i drvene tehnologije, čime je istaknuta važnost interdisciplinarnog pristupa u očuvanju takve baštine. Uz hrvatske predavače, sudjelovali su i stručnjaci iz Austrije i Slovenije.

Program skupa uključio je 14 predavanja s više stručnih područja (svojstva drva i specifičnosti drvenih povijesnih konstrukcija, izazovi i mogućnosti konstruktivne obnove te uspostavljanje stabilnih mikroklimatskih uvjeta, problemi i rizici koje donosi energetska obnova građevina sa statusom kulturnog dobra, složenost drvenih nosivih konstrukcija koje su žbukane i oslikane ili ukrašene štukaturom, odnos drva kao elastičnog i higroskopskog materijala, vrlo različite reakcije na promjenu vlage, temperature i opterećenja od žbuke koja je krhka i lomljiva). Važan dio skupa činila su izlaganja o zahtjevnim konzervatorsko-restauratorskim radovima na zidnim slikama i štukaturi na takvim nosiocima (žbuka na trsci, letvicama ili rabicu), primjerima sanacije oštećenja drvenih zidnih i stropnih konstrukcija – ovješanih stropova ili pregradnih zidova – uzrokovanih starenjem objekata, lošim održavanjem ili izvanrednim događajima, poput potresa i ratnih razaranja. Obuhvaćene su tehnike ojačanja konstrukcija i žbuke na trščanim i drvenim nosiocima, kao i konzervatorsko-restauratorski postupci čišćenja,

učvršćivanja i reintegracije oslika, štukatura i žbuka, prikazani na primjerima iz Hrvatske, Slovenije i Austrije. Predstavljeni su i primjeri povijesnih građevina na području Zagreba, oštećenih u potresima 2020. godine, u kojima još traju konzervatorsko-restauratorski i građevinski radovi u sklopu konstruktivne ili cjelovite obnove. Iskustvima iz Zagreba i središnje Hrvatske potvrdila se ranjivost tih konstrukcija te istaknula potreba usklađivanja sigurnosti konstrukcija s očuvanjem izvornih vrijednosti oslika i štukatura.

Skup je financiran sredstvima Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske i Hrvatskog restauratorskog zavoda te uvršten u program stručnog usavršavanja Hrvatske komore arhitekata.

Suorganizacija konferencije „Plovidbena renesansa – Trgovački putevi na Jadranu u novom vijeku i poveznice sa Sredozemljem i Atlantikom“, Zadar, 11. – 13. studenoga 2025.

Hrvatski restauratorski zavod odazvao se pozivu Međunarodnoga centra za podvodnu arheologiju u Zadru kao suorganizator konferencije „Plovidbena renesansa – Trgovački putevi na Jadranu u novom vijeku i poveznice sa Sredozemljem i Atlantikom / Maritime Renaissance – Post-Medieval Adriatic Trade Routes and Their Mediterranean and Atlantic Connections“. Konferencija se održavala od 11. do 13. studenoga u Edukativno-prezentacijskom centru za podvodnu arheologiju Sv. *Nikola*; okupila je stručnjake i znanstvenike iz Italije, Španjolske, Portugala, Crne Gore, Bugarske, Poljske, Nizozemske i Hrvatske koji su predstavili projekte u sklopu tematskih panela i izložbi postera, a organizirano je i stručno vodstvo po Muzeju betinske drvene brodogradnje na otoku Murteru. Izlaganja i poster prikazali su dinamičnu mrežu koja je nekad povezivala Jadran sa širim područjem Sredozemlja i Atlantika, od dramatičnih priča o brodolomima (primjer brodoloma Franina) do detaljnih studija mletačkih brodova, lučke infrastrukture, razvoja sidara, pomorske navigacije i trgovine, širenja nizozemskih pomorskih aktivnosti, komparativnih uvida u pomorsku baštinu na primjeru staklenih nalaza iz Crnog mora, novih istraživanja jadranskih brodoloma i transformacije Gdanjskog zaljeva u podvodni arheološki park.

Provedbu programa osiguralo je Ministarstvo kulture i medija, uz financijsku potporu i pokroviteljstvo Srednjoeuropske inicijative, Međunarodnog centra za podvodnu arheologiju i Hrvatskog restauratorskog zavoda te sponzorstva Turističke zajednice Zadarske županije i Općine Pakoštane.

Suradnja će se nastaviti pripremom zbornika radova, što je predviđeno za 2026. godinu.

Suorganizacija međuresornih radionica i vježbi o zaštiti kulturne baštine u kriznim situacijama – Ston i Korčula

U organizaciji Službe civilne zaštite Dubrovnik i Općine Ston održana je od 9. do 11. travnja 2025. trodnevna međuresorna radionica u sklopu vježbe civilne zaštite Općine Ston „Stonska baština 2025“. Radionica i praktična vježba bile su namijenjene operativnim snagama i sudionicima sustava civilne zaštite s jedne strane te s druge strane predstavnicima Ministarstva kulture i medija – Konzervatorskog odjela u Dubrovniku i Hrvatskog restauratorskog zavoda, Restauratorskog odjela Dubrovnik. „Stonska baština 2025“ završila je vježbom evakuacije i spašavanja kulturne baštine u simuliranim uvjetima požara. Uvježbavao se stožerni i operativni rad na terenu s fokusom na komunikaciju među resorima, odnosno na uključivanju predstavnika konzervatorske i restauratorske struke u situacijama kad je ugroženo kulturno dobro. Dio radionice koja se održavala u prostorijama DVD-a Putniković bio je namijenjen upoznavanju uloge konzervatora-restauratora u izvanrednim okolnostima. Djelatnici Hrvatskog restauratorskog zavoda, predvođeni voditeljicom Restauratorskog odjela Dubrovnik Nađom Lučić, demonstrirali su kako ispravno rukovati umjetninama uzimajući u obzir materijal, dimenzije, oštećenja i druge karakteristike. Na radionici su uz operativne snage dobrovoljnih vatrogasnih društava s područja Općine Ston i susjedne Općine Janjina, sudjelovali i članovi Hrvatske gorske službe spašavanja stanicâ Orebić i Dubrovnik, Policijske postaje Ston i predstavnici Općine Ston.

Restauratorski odjel Dubrovnik Hrvatskog restauratorskog zavoda održao je 6. svibnja radni sastanak u Ljetnikovcu Stay, na kojem su sudjelovali i predstavnici Zavoda za obnovu Dubrovnika, Konzervatorskog odjela Dubrovnik i članovi HGSS-a, uz djelatnike MUP-a i vatrogasce Vatrogasne postaje Dubrovnik. Tema je bila povezivanje institucija koje imaju različitu ulogu u zaštiti baštine i edukacija stručnjaka u zaštiti kulturnih dobara o protokolima postupanja od trenutka primanja obavijesti do ponašanja na lokalitetima tijekom kriznih situacija.

Druga međuresorna radionica „Stari grad Korčula 2025“ održana je 24. i 25. rujna u organizaciji Grada Korčule i Službe civilne zaštite Dubrovnik. Okupila je više od 40 sudionika: predstavnike Grada Korčule i Službe civilne

zaštite Dubrovnik, vatrogasce od Korčule i Lumbarde do Vele Luke, pripadnike HGSS-a Stanice Orebić, Policijske postaje Korčula te predstavnike Konzervatorskog odjela Dubrovnik Ministarstva kulture i medija RH i Restauratorskog odjela Dubrovnik Hrvatskog restauratorskog zavoda, a drugog dana i Uprave za civilnu zaštitu i vatrogastvo Hercegovačko-neretvanske županije iz BiH. Predavanja su obuhvatila teme dosadašnjega iskustva međuresorne suradnje u zaštiti kulturne baštine, problematiku provedbe mjera zaštite od požara u objektima kulturne baštine, uvod u zaštitu i očuvanje kulturne baštine, ulogu konzervatora-restauratora u izvanrednim okolnostima te predstavljanje misije i organizacije Hrvatskoga centra za potresno inženjerstvo (HCPI). Sudionici su u sklopu radionice obišli Muzej grada Korčule, katedralu sv. Marka i njezinu opatsku riznicu. Cilj radionice bio je upoznati vrijednost i osjetljivost kulturne baštine te prepoznati brojne rizike kojima je izložena te specifične izazove pred kojima se mogu naći ponajprije vatrogasci, bez obzira na to radi li se o gašenju, evakuaciji ljudi ili vrijednih predmeta. Djelatnici Hrvatskog restauratorskog zavoda dali su stručni osvrt na rukovanje umjetninama u slučaju njihove evakuacije; pokazali su kako se ispravno rukuje predmetima i kako ih se pakira s obzirom na materijal, dimenzije i moguća oštećenja. Sudionicima su dane stručne i praktične upute o postupanju unutar prvih 48 sati „Kotač prve pomoći kulturnoj baštini“, izrađene u sklopu projekta „CPforHeritage“. Nakon radionica održana je vatrogasna vježba DVD-a Korčula.

ŠKOLOVANJE I STRUČNO USAVRŠAVANJE

Tijekom 2025. godine više djelatnika Zavoda sudjelovalo je u nekom obliku stručnog usavršavanja. Izlaganja na skupovima i predstavljanje posterom održalo je 70 djelatnika na 36 skupova u Hrvatskoj i 17 skupova u inozemstvu, a 61 djelatnik sudjelovao je na osam skupova u Hrvatskoj i na četiri skupa u inozemstvu, od kojih su neki održani virtualno. Na skupu „Zidne slike i štukatura na žbukanim drvenim konstrukcijama – izazovi i rješenja“ u organizaciji Zavoda sudjelovalo je 48 djelatnika (šest predavača i 42 sudionika).

Jedna djelatnica Zavoda upućena je na školovanje (diplomski studij konzerviranja-restauriranja na Sveučilištu u Dubrovniku).

Dvije djelatnice Zavoda obranile su doktorat. Žana Matulić Bilač, konzervatorica-restauratorica savjetnica s Restauratorskog odjela Split, obranila je 28. travnja 2025. godine na poslijediplomskom studiju *Humanističke znanosti* Sveučilišta u Zadru doktorski rad *Korske klupe i drvene vratnice splitske katedrale: oblikovne tehnike i kronologija*. Ivana Svedružić Šeparović, konzervatorica savjetnica povjesničarka umjetnosti, pročelnica Službe za odjele izvan Zagreba 2 sa sjedištem u Splitu, obranila je 25. rujna 2025. na poslijediplomskom studiju *Humanističke znanosti* Sveučilišta u Splitu doktorski rad *Motiv i ornament na liturgijskom ruhu 19. stoljeća Provincije Presvetog Otkupitelja*.

STJECANJE TEMELJNIH I VIŠIH STRUČNIH ZVANJA

Od 2020. godine, odnosno od stupanja na snagu Pravilnika o stručnim zvanjima za obavljanje poslova na zaštiti i očuvanju kulturnih dobara te uvjetima i načinu njihova stjecanja (NN 104/2019, 103/20, 16/22 i 107/23 te od kolovoza novi pravilnik NN104/25), Zavod organizira stručni ispit za temeljna stručna zvanja u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti. U 2025. godini održana su dva ispitna roka. Prvi ispitni rok stručnih ispita održan je 10. travnja za 13 pristupnika (među njima je i jedan djelatnik Zavoda). Drugi ispitni rok održan je 28. listopada 2025. godine za 13 pristupnika (među njima dva djelatnika Zavoda).

Tijekom 2025. godine šest djelatnika Zavoda steklo je više stručno zvanje u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti.

Djelatnici Zavoda angažirani su i kao članovi povjerenstva i izvjestitelji u postupku dodjele viših stručnih zvanja u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti, što ga provodi Ministarstvo kulture i medija RH.

Temeljem pravilnika o stručnim zvanjima, Zavod vodi opću evidenciju o stečenim stručnim zvanjima.

Jedan je djelatnik položio stručni ispit za arhivsko zvanje arhivist i jedna je djelatnica položila stručni ispit iz strukovnog područja arhitektura (poslovi sudionika u gradnji) te stekla uvjete za članstvo u Hrvatskoj komori arhitekata.

Suradnja sa srednjoškolskim i visokoškolskim ustanovama u Hrvatskoj i inozemstvu

U sklopu redovite djelatnosti, Zavod surađuje s brojnim kulturnim, znanstvenim i obrazovnim ustanovama u Hrvatskoj. Valja istaknuti suradnju s fakultetima i akademijama u realizaciji prakse studenata konzerviranja i restauriranja umjetnina te prakse studenata povijesti umjetnosti i zaštite spomenika.

Između Hrvatskog restauratorskog zavoda i Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu sklopljen je 1. rujna 2025. godine sporazum o suradnji u provođenju nastavnog i izvedbenog programa terenske nastave te propisane stručne prakse studenata diplomskog studija različitih studijskih programa Fakulteta.

Tijekom 2025. godine četiri su studentice s Odjela za umjetnost i restauraciju Sveučilišta u Dubrovniku odradile studentsku praksu – u trajanju od 53 i 160 sati na Restauratorskom odjelu Dubrovnik, 500 sati na Restauratorskom odjelu Osijek i 160 sati na Odsjeku za tekstil u Zagrebu.

Dvije studentice konzervatorsko-restauratorskog studija Umjetničke akademije u Splitu obavile su studentsku praksu od po sto sati na Restauratorskom odjelu Split.

Program Europske unije za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport Erasmus+

U sklopu programa mobilnosti *Erasmus+* dvije su studentice obavile praksu na Restauratorskom odjelu Dubrovnik. Studentica četvrte godine studija konzerviranja-restauriranja na Fakultetu primijenjenih umjetnosti i kulture Sveučilišta Zapadne Atike obavila je praksu u trajanju od tri mjeseca, a studentica treće godine konzerviranja-restauriranja Visoke škole za primijenjenu znanost i umjetnost (*HAWK – Hochschule für angewandte Wissenschaft und Kunst Hildesheim/Holzminden/Göttingen*) iz Hildesheima, Njemačka, obavila je prvi dio dvomjesečne studentske prakse te praksu nastavlja 2026. godine.

Posjeti učenika i studenata Zavodu

Odjele i radionice Zavoda u Zagrebu posjetili su studenti i profesori Konzervatorskog modula Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Fakulteta šumarstva i drvne tehnologije u Zagrebu.

Restauratorski odjel Osijek posjetili su studenti i profesori Filozofskog fakulteta u Osijeku (Katedra za povijest umjetnosti) i nastavnici i učenici Obrtničke škole Osijek.

Restauratorski odjel Dubrovnik posjetili su sudionici Međunarodne restauratorske radionice na Lopudu – profesori i studenti Instituta za konzerviranje-restauriranje u Kölnu, Sveučilišta u Antwerpenu i Sveučilišta u Dubrovniku.

ČLANSTVA

U 2025. godini Zavod je bio učlanjen u sljedeće organizacije: International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works (IIC), International Council on Monuments and Sites (ICOMOS), International Council of Museums (ICOM), Institute of Conservation (ICON), Internationale Arbeitsgemeinschaft der Archiv-, Bibliotheks- und Graphik- Restauratoren (IADA) i Centre international d'étude des textiles anciens (CIETA) te u Hrvatski zavod za norme i Hrvatsku udrugu za promicanje zaštite.

Pojedinačne članarine uplaćene su Hrvatskoj komori arhitekata, Hrvatskoj komori inženjera građevinarstva i Divers Alert Network Europe.

PUBLICISTIČKA DJELATNOST

Časopis *Portal*, godišnjak Hrvatskog restauratorskog zavoda (16. broj) pod naslovom „Preplet starog i novog: ususret obnovi zagrebačke katedrale“

Posebno izdanje godišnjaka Hrvatskog restauratorskog zavoda *Portal* u cijelosti je posvećeno obnovi katedrale Uznesenja Blažene Djevice Marije i svetih Stjepana i Ladislava u Zagrebu; objavljeno je kao 16. broj znanstvenog časopisa *Portal* u nakladi od 500 primjeraka. Donosi 28 članaka koje je pripremilo 37 autora, ostvarenih kao rezultat programa koji je Hrvatski restauratorski zavod provodio nakon potresa 2020. godine (voditeljica dr. sc. Krasanka Majer Jurišić). Prilozi donose rezultate i spoznaje proizišle iz višegodišnjega rada velikoga tima od osamdesetak stručnjaka Hrvatskog restauratorskog zavoda i stručnjaka iz niza raznorodnih institucija, okupljenog na izradi konzervatorskog elaborata za zagrebačku katedralu, provođenju konzervatorsko-restauratorskih istraživanja, evakuaciji inventara i provedbi preventivnih konzervatorsko-restauratorskih radova. Od 28 priloga, osam je izvornih znanstvenih radova, šest prethodnih priopćenja, deset preglednih radova, tri stručna rada i jedan znanstveni esej, a publikacija je opremljena i kronološkim pregledom važnijih događaja iz povijesti zagrebačke katedrale te podacima o programu i brojnim sudionicima istraživanja, evakuacije pokretnog inventara katedrale, hitnih intervencija i konzervatorsko-restauratorskih radova. Digitalno izdanje objavljeno je na mrežnim stranicama Zavoda. Svečano predstavljanje 16. broja časopisa *Portal* posvećenog zagrebačkoj katedrali održano je 3. prosinca u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu Zagrebačke nadbiskupije.

Šesnaesti broj časopisa *Portal* ostvaren je sredstvima Ministarstva kulture i medija RH, Grada Zagreba i Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Knjiga *Oltar Presvetog Sakramenta i dvojica protomajstora šibenske katedrale*

Tijekom 2025. godine završena je i objavljena knjiga o oltaru Presvetog Sakramenta i protomajstorima katedrale sv. Jakova u Šibeniku – Jurju Dalmatincu i Nikoli Firentincu, autora Branka Pavazze, konzervatora-restauratora savjetnika u mirovini.

Izdavači knjige, objavljene u nakladi od 300 primjeraka, su Šibenska biskupija i Hrvatski restauratorski zavod, a urednica je dr. sc. Martina Ivanuš, konzervatorica savjetnica povjesničarka umjetnosti iz Hrvatskog restauratorskog zavoda.

Knjiga predstavlja sumu autorovih dugogodišnjih konzervatorsko-restauratorskih istraživanja jednog od najvažnijih liturgijskih žarišta šibenske katedrale te donosi vrijedan doprinos razumijevanju geneze njezina svetišta. Pavazza preciznom povijesno-umjetničkom analizom, dubokim poznavanjem kamenoklesarskog zanata iz 15. stoljeća i vještom sintezom rezultata istraživanja uspostavlja novu osnovu za razmatranje odnosa dvojice kongenijalnih protomajstora, Jurja Dalmatinca i Nikole Firentinca, u širem kulturno-povijesnom kontekstu. Djelo rasvjetljuje ne samo skulptorsko-arhitektonsku vrijednost oltara Presvetog Sakramenta nego i njegov projektantski i izvedbeni proces te kasniju povijest, nudeći metodološki inovativan pristup analizi zatečenog stanja i mogućega izvornog izgleda cjeline. Na taj način knjiga nadilazi okvire lokalne baštine i pozicionira se kao nezaobilazna referenca u proučavanju dalmatinske kasnogotičke i ranorenesansne arhitekture.

Od posljednje četvrtine 15. do početka 17. stoljeća, oltar Presvetog Sakramenta bio je jedan od najvažnijih oltara katedrale sv. Jakova u Šibeniku. To izuzetno i po mnogočemu jedinstveno djelo Nikole Ivanova Firentinca, u samoj jezgri svetišta pokraj glavnog oltara, koji je počeo njegov prethodnik Juraj Matejev Dalmatinac, nije pobudilo zanimanje istraživača jer je u prošlosti djelomično rastavljeno i prenamijenjeno u relikvijar.

Knjiga je ostvarena sredstvima Ministarstva kulture i medija RH, Hrvatskog restauratorskog zavoda i Šibenske biskupije.

Knjiga *Palača Pongratz – Povijest arhitektonskog sklopa u Visokoj 22*

U nakladi od 400 primjeraka objavljena je knjiga *Palača Pongratz – Povijest arhitektonskog sklopa u Visokoj 22*. Autori su konzervator savjetnik povjesničar umjetnosti dr. sc. Petar Puhmajer i viša konzervatorica povjesničarka umjetnosti Bernarda Ratančić s Odsjeka za konzervatorsku dokumentaciju nepokretne baštine. Prikazali su rezultate višegodišnjih konzervatorskih i konzervatorsko-restauratorskih istraživanja palače Pongratz, obradivši

teme topografije lokaliteta u kasnom srednjem i ranom novom vijeku, transformaciju Mesničke kule i gradnju barokne palače te razvoj palače od doba M. Blažekovića, obitelji Pongratz, preko prenamjene za rezidenciju kraljevske obitelji Karađorđević, Drugoga svjetskog rata i novih korisnika u drugoj polovici 20. stoljeća, kao i namjene za državni protokol Republike Hrvatske i potresā 2020. godine.

Knjiga je ostvarena sredstvima Ministarstva kulture i medija RH, Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih RH, Hrvatskog restauratorskog zavoda te uz potporu Hrvatske zaklade za znanost (projekt *Modeli naručiteljstva. Naručitelji, umjetnici i publika u Zagrebu u 17. i dugom 18. stoljeću*).

Predstavljanje monografije *Gorjani – mjesto, ljudi, identitet, baština*

Općina Gorjani u sunakladništvu s Hrvatskim restauratorskim zavodom, Institutom društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatskim katoličkim sveučilištem, Hrvatskim institutom za povijest i Fakultetom hrvatskih studija izdala je zbornik znanstveno-stručnog skupa održanog u Gorjanima od 19. do 21. listopada 2022. godine. Opsežni zbornik na gotovo šesto stranica donosi 37 članaka podijeljenih u četiri poglavlja o povijesti, stanovništvu, kulturnoj baštini i arheološkim istraživanjima Gorjana. Radovi su kategorizirani kao: izvorni znanstveni članak (21), pregledni rad (6), prethodno priopćenje (4), stručni rad (5) i izlaganje na skupu (1). Među navedenima su i četiri članka djelatnika Zavoda više konzervatorice arheologinje Ivane Hirschler Marić (koja je ujedno i članica uredničkog vijeća), konzervatora savjetnika arheologa dr. sc. Andreja Janeša i konzervatorice povjesničarke umjetnosti Irene Pauk Sili. Tijekom 2025. godine monografija je predstavljena u sklopu 12. Festivala povijesti *Klio*fest 16. svibnja u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu te 23. svibnja u Gorjanima.

Predstavljanje monografije *Hrvatsko narodno kazalište u Zagrebu – 130 godina zgrade*

U Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu predstavljena je 14. listopada 2025. godine monografija kojom je obilježeno i 130 godina kazališne zgrade, sagrađene prema projektu Ferdinanda Fellnera i Hermana Helmera i otvorene na isti dan, 14. listopada 1895. Monografija je objavljena u izdanju HNK-a u Zagrebu i Školske knjige, uz potporu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske i uz financijsku potporu Hrvatske poštanske banke.

Uz vrlo bogatu likovnu opremu, na 750 stranica sadržano je dvadeset tekstova, podijeljenih u tri tematske cjeline. Autori tekstova su stručnjaci s različitih područja: profesori, akademici, teatrolozi, muzikolozi, povjesničari umjetnosti, arhitekti i dizajneri, pružajući interdisciplinarni pregled ne samo povijesti i razvoja institucije i zgrade zagrebačkoga nacionalnog kazališta u svim aspektima njegova djelovanja nego i današnjega stanja te pogled prema vremenu koje dolazi.

U ostvarenju monografije sudjelovao je i niz institucija, među kojima je i Hrvatski restauratorski zavod, a viša konzervatorica povjesničarka umjetnosti Edita Šurina i konzervatorica savjetnica arhitektica i pomoćnica ravnateljica za nepokretnu baštinu Ana Škevin Mikulandra autorice su tekstova o povijesti zgrade i njezinoj budućoj obnovi.

IZLOŽBE I IZLOŽBENI KATALOZI

Izložba *Knez iz Bojne – novo poglavlje hrvatske povijesti*, Split, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika (8. studenoga 2023. – 31. siječnja 2024.), Gradski muzej Vinkovci (7. studenoga 2024. – 31. siječnja 2025.), Arheološki muzej Osijek (12. veljače do 27. travnja 2025.), Gradski muzej Požega (29. travnja do 29. lipnja 2025.)

Izložba u organizaciji Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, Hrvatskog restauratorskog zavoda, Arheološkog muzeja u Zagrebu, Gradskog muzeja Sisak i Instituta za antropologiju postavljena je 2025. godine, nakon Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, i u Gradskom muzeju Vinkovci, Arheološkom muzeju Osijek te Gradskom muzeju Požega.

Izložba predstavlja rezultate višegodišnjih arheoloških istraživanja nalazišta Bojna – Brekinjova Kosa na području grada Gline u Sisačko-moslavačkoj županiji, posebno vrijedne ranosrednjovjekovne nalaze, neprocjenjive za poznavanje najranije hrvatske povijesti, od 7. do 9. stoljeća.

Izložba *Brodolom Mijoka – probuđena tajna murterskog mora*, Split, Hrvatski pomorski muzej Split (12. prosinca 2024. – 16. veljače 2025.) i Edukativno-prezentacijski centar za podvodnu arheologiju Sv. Nikola u Zadru (Međunarodni centar za podvodnu arheologiju), Zadar (18. lipnja – 3. rujna 2025.)

Izložba Muzeja grada Šibenika i Hrvatskog restauratorskog zavoda iz 2018. godine postavljena je 2025. godine nakon Pomorskog muzeja u Splitu, kojim povodom je tiskano i drugo izdanje knjige – izložbenog kataloga autorice Vesne Zmaić, konzervatorice savjetnice arheologinje, i u Edukativno-prezentacijskom centru za podvodnu arheologiju Sv. Nikola u Zadru u sastavu Međunarodnoga centra za podvodnu arheologiju.

Izložba *Pogled kroz Portret Marije Ghetaldi-Gondola*, Dubrovački muzeji – Knežev dvor, Dubrovnik (22. studenoga 2024. – 31. ožujka 2025.)

Izložba Dubrovačkih muzeja i Hrvatskog restauratorskog zavoda „Pogled kroz Portret Marije Ghetaldi-Gondola“ otvorena je 22. studenoga 2024. u Kneževu dvoru. Autori izložbe su konzervator povjesničar umjetnosti Ljubo Gamulin, konzervatorica-restauratorica savjetnica Barbara Knežević-Kuzman i viša konzervatorica-restauratorica Nađa Lučić iz Hrvatskog restauratorskog zavoda te viša kustosica Dubrovačkih muzeja Lucija Vuković.

Portret Marije Ghetaldi-Gondola Carmela Reggia iz stalnog postava Kulturno-povijesnog muzeja u Kneževu dvoru nastao je oko 1812. godine. Tijekom 2023. i 2024. godine na Restauratorskom odjelu Dubrovnik Hrvatskoga restauratorskog zavoda provedena su opsežna konzervatorsko-restauratorska istraživanja te je nizom neinvazivnih istraživačkih metoda otkriven rijedak nalaz: postojanje starije slike ispod slikanog sloja. Ispod portreta Marije Ghetaldi-Gondola nalazi se drugi ženski portret, a uz njega djelomice čitljiv natpis koji otkriva da je portretirana žena Frana Gondola rođena Bona. Zahvaljujući rezultatima konzervatorsko-restauratorskih radova i istraživanja, omogućena je kontekstualizacija toga djela i upućivanje na pripadnost zaokruženoj cjelini portreta austrijskoga slikara Franza Xavera Spana. Arhivskim i povijesnim istraživanjima otkrivaju se i donose manje poznati detalji iz povijesti dubrovačkih vlastelinskih obitelji Ghetaldi i Gondola. Osim slikarskih djela, izložba predstavlja proces i rezultate provedenih konzervatorsko-restauratorskih radova.

U sklopu Noći muzeja, koja je 2025. bila posvećena temi „Muzeji – vidljivi i nevidljivi“ održano je i posebno izlaganje i interaktivna prezentacija kojom su predstavljene konzervatorske tehnike snimanja i rezultati.

U studenome 2025. godine izložba je nominirana za nagradu koju dodjeljuje ICOM Hrvatska.

Izložba *Obnovljena kulturna baština – Dan otvorenih vrata*, Hrvatski restauratorski zavod, Zagreb (od 22. ožujka 2025.)

U povodu pete obljetnice zagrebačkog potresa, Ministarstvo kulture i medija je s Ministarstvom prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, Ministarstvom zdravstva, Ministarstvom znanosti, obrazovanja i mladih, Gradom Zagrebom, Zagrebačkom županijom i Krapinsko-zagorskom županijom organiziralo programe u tridesetak obnovljenih zgrada. U suradnji s ustanovama u kulturi i vjerskim zajednicama, za sve generacije pripremljeni su programi i otvorena vrata desetak zgrada kulturne baštine koje su obnovljene nakon katastrofalnih potresa 2020. godine, među njima i upravne zgrade Hrvatskog restauratorskog zavoda u Ulici Nike Grškovića 23 u Zagrebu. Uz prigodnu izložbu održana je prezentacija o evakuaciji i restauriranju umjetnina i obnovi same zgrade, sagrađene kao ljetnikovac zagrebačkoga biskupa Josipa Galjufa.

Izložba *Sjeti se mene*, Gradski muzej Nova Gradiška (4. lipnja – 26. rujna 2025.), Arheološki muzej Istre – Galerija C8, Pula (1. listopada – 13. studenoga 2025.)

Izložba je nastala u suradnji Hrvatskog restauratorskog zavoda i Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja Rijeka, a prvi put je postavljena u Rijeci 2023. godine. Autori izložbe su dr. sc. Andrej Janeš i muzejska savjetnica Jasna Ujčić Grudenčić. Na izložbi je predstavljeno oko 170 nabožnih predmeta iz 17. i 18. stoljeća (medaljica, medaljona, križeva, brevijara, krunica te svetačkih sličica malog formata prikupljenih arheološkim istraživanjima na području župnih crkava u Rijeci i Mošćenicama). Izloženi predmeti čuvaju se u Novovjekovnoj zbirci Arheološkog odjela Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja u Rijeci, gdje se nalazi više od 700 različitih nabožnih predmeta koji su prispjeli u muzej arheološkim istraživanjima, od kojih je neka provodio i Hrvatski restauratorski zavod. Tijekom 2025. godine izložba je gostovala u Gradskom muzeju Nova Gradiška i Galeriji C8 Arheološkog muzeja u Puli, a tijekom izložbi održana su i prigodna predavanja.

Izložba *Ecclesia et Regnum* – Splitski crkveni sabori 925. i 928. godine, Arheološki muzej Split (od 9. prosinca 2025. do ožujka 2026.)

U Arheološkom muzeju u Splitu otvorena je 9. prosinca 2025. godine izložba *Ecclesia et Regnum* – Splitski crkveni sabori 925. i 928. godine, priređena u povodu obilježavanja 1100 godina Hrvatskoga Kraljevstva i 1100 godina od održavanja splitskih crkvenih sabora. Suorganizatori izložbe su Riznica splitske katedrale, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, Hrvatski restauratorski zavod, Arheološki muzej u Zagrebu, Arheološki muzej Zadar, Institut društvenih znanosti *Ivo Pilar* i Dubrovački muzeji. Autori izložbe su dr. sc. Ante Jurčević, dr. sc. Maja Petrinec, dr. sc. Vinicije B. Lupis, dr. sc. Jakov Vučić, dr. sc. Ana Azinović Bebek, doc. (konzervatorica savjetnica arheologinja i pomoćnica ravnatelja Hrvatskog restauratorskog zavoda), prof. dr. sc. Krešimir Filipec i dr. sc. Josip Višnjić, doc., a kustosica izložbe je Ivana Banovac.

Ova složena izložba je jedinstven prikaz najvrjednije arheološke, sakralne i arhivske baštine od kasne antike do 12. stoljeća te ističe Split kao povijesno središte susreta Crkve i Kraljevstva i objašnjava da se na razmeđu salonitanske baštine, bizantske upravne tradicije, franačkih utjecaja i veza s Rimom oblikovao prostor u kojem je hrvatska kneževina prerasla u kraljevstvo, a splitski crkveni sabori bili su ključni trenutak stabilizacije crkvenog i političkog ustroja te jasnog ujedinjenja dalmatinskih i hrvatskih biskupija. Izložba „*Ecclesia et Regnum*“ prvi put na jednom mjestu okuplja više od 350 izuzetnih spomenika iz gotovo 40 institucija: epigrafske natpise, liturgijske predmete, rukopise, relikvijare i arhitektonske fragmente ranosrednjovjekovne baštine, uključujući neke od najvažnijih spomenika hrvatske povijesti, a obogaćena je multimedijским prikazima sakralnih građevina od Krka do Kotora te do Siska i Lobora, stvarajući cjelovit prostor interpretacije ranosrednjovjekovne Hrvatske.

Izložba se održava pod visokim pokroviteljstvom Predsjednika Republike Hrvatske, Hrvatskoga sabora, Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, Hrvatske biskupske konferencije, Splitsko-dalmatinske županije i Grada Splita.

PROMOTIVNA DJELATNOST**Dani europske baštine (rujan i listopad 2025.)**

U obilježavanje Dana europske baštine 2025. godine posvećenih temi *Graditeljska baština: prozor prema prošlosti, pogled u budućnost* Zavod se uključio virtualnim predstavljanjima 28 programa konzervatorsko-restauratorskih radova na nepokretnoj, pokretnoj i arheološkoj baštini, objavljenih na svojim mrežnim stranicama i Facebook profilu.

PREDSTAVLJANJA KONZERVATORSKO-RESTAURATORSKIH RADOVA I PROGRAMA ZAVODA**Predstavljanje konzervatorsko-restauratorskih radova na glavnom oltaru župne crkve sv. Marije Magdalene, Mutvoran, 10. listopada 2025.**

U Mutvoranu je 10. listopada održano svečano predstavljanje završenih konzervatorsko-restauratorskih radova na glavnom oltaru župne crkve sv. Marije Magdalene. Impozantni dvokatni glavni oltar mutvoranske župne crkve potpisan je i datiran. Djelo je Paola Campse de Bobotija, jednoga od najvažnijih venecijanskih renesansnih drvorezbara. Pretpostavlja se da je mutvoranski oltar naručio pulski biskup Altobello Averoldi, zaslužan za obnovu crkve sv. Marije Magdalene dvadesetih godina 16. stoljeća, a iz signature saznajemo da je oltar dovršen 1533. godine. Vrsno rezbaren, bogato pozlaćen i pažljivo oslikan drveni oltar izrađen je u duhu talijanske visoke renesanse. Naknadnim višestrukim repolikromiranjem poništen je izvorni izgled oltara preoblikovanog u skladu s ukusom kasnijih epoha. Jedino je ostalo nepreslikano središnje polje predele, čija su izvorna pozlata i polikromija dale naslutiti raskošan izgled mutvoranskog oltara iz radionice Paola Campse.

Prva konzervatorsko-restauratorska istraživanja na glavnom oltaru *in situ* omogućena su sredstvima Općine Marčana 2015. godine. Konzervatorsko-restauratorski radovi nastavljeni su u radionici Zavoda u Zagrebu sredstvima Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske, Regije Veneto, Istarske županije, Općine Marčana i Osnovne škole Marčana. Dvršeni 2025. godine, konzervatorsko-restauratorski radovi bili su ponajprije usmjereni

na uklanjanje preslika te predstavljanje vrijednog izvornog oslika i pozlate. Obavljena je konstruktivna sanacija oltara, rekonstruirani su u drvu oni dijelovi za koje je sačuvano dovoljno podataka o izvornom izgledu (uglavnom ukrasne rezbarene plastike i profilacije arhitekture oltara), dok je na skulpturama izvedena minimalna rekonstrukcija nedostajućih slojeva oslika i pozlate.

Opsežne i vrlo zahtjevne radove na oltaru vodio je Miroslav Pavličić (viši konzervator-restaurator i voditelj Odjela za drvenu polikromiranu skulpturu 2 Službe za pokretnu baštinu), u suradnji s brojnim domaćim i inozemnim stručnjacima. Ističe se suradnja s prof. Georgijem Fossaluzzom sa Sveučilišta u Veroni, jednim od vodećih stručnjaka za venecijanske drvorezbarske radionice iz 16. stoljeća, koji je sudjelovao u određivanju smjernica i metodologije konzervatorsko-restauratorskih radova na oltaru. Godine 2021. organizirano je savjetovanje djelatnika Zavoda te djelatnika Konzervatorskog odjela u Puli s renomiranim talijanskim restauratorom Stefanom Scarpellijem, iskusnim u konzerviranju i restauriranju remek-dijela renesansnog slikarstva. Dijeljenjem specijalističkih znanja s članovima lokalne zajednice, koja je primarni čuvar te baštine, nastojalo se pridonijeti dugoročnoj primjerenoj zaštiti toga izuzetno vrijednog renesansnog oltara i nakon dovršetka opsežnih konzervatorsko-restauratorskih radova te osvijestiti njegovu važnost u oblikovanju lokalnog identiteta.

Dan otvorenih vrata Restauratorskog odjela Dubrovnik, 11. prosinca 2025.

Restauratorski odjel Dubrovnik otvorio je svoja vrata javnosti 11. prosinca 2025. godine na dvije lokacije: ljetnikovac Stay, Batahovina bb i Vukovarska ulica 16a u Dubrovniku. Organizirani su obilasci restauratorskih radionica uz stručno vodstvo, predstavljanja konzervatorsko-restauratorskih radova, izlaganja o prirodno-znanstvenim istraživanjima materijala, prezentacije povijesnih likovnih tehnika i praktičnog konzervatorsko-restauratorskog rada, videoprojekcije i radionice za djecu i odrasle.

Nagrada Vicko Andrić za izvanredna postignuća na području zaštite kulturne baštine u 2024. godini

Godišnju nagradu koja se dodjeljuje pojedincima za izvanredan doprinos u zaštiti kulturne baštine, za konzervatorsko-restauratorska istraživanja i obnovu crkve sv. Roka u Draguću dobio je stručni tim Hrvatskog restauratorskog zavoda: voditeljica programa dr. sc. Krasanka Majer Jurišić (konzervatorica savjetnica povjesničarka umjetnosti i pročelnica Službe za nepokretnu baštinu), Kristina Krulić (viša konzervatorica-restauratorica i voditeljica Odjela za zidno slikarstvo i mozaik), Ana Škevin Mikulandra (pomoćnica ravnatelja za nepokretnu kulturnu baštinu i konzervatorica savjetnica arhitektica), Ivan Jengiće (viši konzervator povjesničar umjetnosti i voditelj Odjela za kamenu plastiku) i Marina Boico Staraj (konzervatorica Područne konzervatorske službe u Puli Ministarstva kulture i medija RH). Ministrica kulture i medija dr. sc. Nina Obuljen Koržinek uručila je Nagrade Vicko Andrić 18. rujna 2025. na svečanosti održanoj u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu.

Nominacija za godišnju nagradu ICOM-a Hrvatska

Uspješna izložba Dubrovačkih muzeja i Hrvatskog restauratorskog zavoda *Pogled kroz Portret Marije Ghetaldi-Gondola*, Dubrovački muzeji – Knežev dvor, Dubrovnik (22. studenoga 2024. – 31. ožujka 2025.) nominirana je u studenome 2025. godine za godišnju nagradu koju dodjeljuje ICOM Hrvatska.

MREŽNE STRANICE ZAVODA I DRUŠTVENE MREŽE

Mrežne stranice Zavoda dostupne su na e-adresi www.hrz.hr, a Facebook profil na <https://www.facebook.com/hrvatski.restauratorski.zavod?fref=ts>. Tijekom 2025. godine na mrežnim stranicama dodano je ili promijenjeno 225 članaka na hrvatskom jeziku i 55 na engleskom jeziku, obrađeno je i dodano 788 priloga, među kojima novi broj godišnjaka Hrvatskog restauratorskog zavoda Portal i informacije o stručnim ispitima.

SURADNJA U PROJEKTIMA ZNANSTVENO-ISTRAŽIVAČKIH USTANOVA

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Zavod je partner na projektu „Modenar – Modeli naručiteljstva. Naručitelji, umjetnici i publika u Zagrebu u 17. i dugom 18. stoljeću“ (IP-2022-10-3190). Projekt financira Hrvatska zaklada za znanost, a traje od 18. prosinca

2023. do 17. prosinca 2027. godine. U fokusu istraživanja projekta su dinamični procesi i društvene i kulturne okolnosti koji utječu na narudžbe umjetničkih djela, na odnos umjetnika i naručitelja te na sudbinu i konzumente umjetničkih djela od 17. do kraja 18. stoljeća. Na kraju druge godine projekta objavljena je knjiga *Palača Pongratz – povijest arhitektonskog sklopa u Visokoj 22*. Knjiga je ostvarena sredstvima Ministarstva kulture i medija RH, Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih RH, Hrvatskog restauratorskog zavoda te uz potporu Hrvatske zaklade za znanost i navedenog projekta.

PRAVO NA PRISTUP INFORMACIJAMA ZAVODA

Zavod je kao javna ustanova u kulturi proveo sve propisane aktivnosti u skladu sa Zakonom o pravu na pristup informacijama (NN 25/13, 85/15 i 69/22). Na mrežnim stranicama Zavoda 2025. godine ažurno su objavljivani svi potrebni službeni dokumenti (Program rada, Godišnji izvještaj o radu Zavoda, financijski planovi i izvještaj, informacije o postupcima javne nabave i o dokumentaciji za nadmetanje te informacije o provedbi ugovora) uz već objavljene strateške dokumente, opće akte i odluke, informacije o uslugama i ponovnoj uporabi informacija i drugo. Sredinom siječnja 2026. godine predan je povjereniku za informiranje izvještaj za 2025. godinu o provođenju Zakona o pravu na pristup informacijama, koji je objavljen i na mrežnim stranicama Zavoda.

Tijekom 2025. godine imenovani službenik za informiranje obradio je i riješio 80 zahtjeva za pristup i ponovnu uporabu informacija. Zavod je u provođenju postupaka uvažavao suradnju sa znanstvenicima i stručnjacima iz drugih institucija, kao i ograničenja koja proizlaze iz nereguliranih autorskih prava, opsega tražene dokumentacije i drugih okolnosti.

Pregled programske djelatnosti

Bjelovarsko-bilogorska županija	
Bijela, ostaci benediktinskog samostana sv. Margarete	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Donja Vrijeska, crkva sv. Ane	arheološka istraživanja
Podgarić, Stari grad Garić-grad	izrada dokumentacije, građevinski i konz.-rest. radovi
Bjelovar, Bjelovarsko-križevačka biskupija, zbirka – misnica (DM 820) i velum (DM 280 a)	završetak konz.-rest. radova
Čazma, župna crkva sv. Marije Magdalene – sakralni inventar	nastavak konz.-rest. radova
Ladislav, crkva sv. Ladislava – skulpture „Sv. Ladislav“, „Sv. Emerik“ i „Sv. Kazimir“	nastavak konz.-rest. radova
Samarica, župna crkva sv. Katarine – drveni polikromirani inventar	konz.-rest. istraživanja

Brodsko-posavska županija	
Rešetari, Lipanovac – Pustošina (Grgurevo)	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Sibinj, crkva sv. Ivana Krstitelja	mirovanje
Slavonski Brod, palača Horvat	konz.-rest. istraživanja i izrada elaborata
Stara Gradiška, tvrđava Stara Gradiška	istraživanja i izrada dokumentacije
Slavonski Brod, franjevački samostan i crkva Presvetog Trojstva – oltar sv. Ane	početak konz.-rest. radova
Slavonski Brod, franjevački samostan i crkva Presvetog Trojstva – oltar sv. Franje Asiškog	nastavak konz.-rest. radova

Dubrovačko-neretvanska županija	
Dubrovačko-neretvanska županija, podmorje	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
o. Mljet, Pličina Sv. Pavao, novovjekovni brodolom	mirovanje
Cavtat, Muzeji i galerije Konavala, Kuća Bukovac – zidne slike	konz.-rest. radovi
Dubrovnik, crkva Sv. Spasa	građevinski i konz.-rest. radovi
Dubrovnik, katedrala Uznesenja Marijina, riznica	mirovanje
Dubrovnik, katedrala Uznesenja Marijina, riznica – ulazna „kapsula“	izrada dokumentacije
Dubrovnik, Knežev dvor, kapela Rođenja Marijina – zidne slike	konz.-rest. radovi
Dubrovnik, Orlandov stup	nastavak monitoringa i konz.-rest. radovi
o. Lastovo, Lastovo, Knežev dvor (Palac)	izrada dokumentacije
o. Mljet, Babino Polje, crkva sv. Vlaha	mirovanje
Cavtat, crkva BDM Snježne – glavni oltar BDM Snježne – slika „Bogorodica s Djetetom“	nastavak konz.-rest. radova
Cavtat, crkva sv. Nikole – oltar Gospe od Ružarija	nastavak konz.-rest. radova
Dubrovnik, crkva Male braće – slika „Uskrsnuće Kristovo“	nastavak konz.-rest. radova
Dubrovnik, Inventar Franjevačkog samostana Male braće – kućište orgulja i oltar-moćnik	izrada elaborata
Dubrovnik, Inventar Franjevačkog samostana Male braće – skulptura „Raspelo“	početak konz.-rest. radova
Dubrovnik, Inventar Franjevačkog samostana Male braće – slika „Marija Magdalena u ekstazi“	cjeloviti konz.-rest. radovi
Dubrovnik, Knjižnica Franjevačkog samostana Male braće – 22 knjige (C-29, P.1,2 i C.29 P.3,4)	cjeloviti konz.-rest. radovi
Dubrovnik, crkva sv. Đurđa – oltar sv. Đurđa – slika „Sv. Đurđe ubija zmaja“	završetak konz.-rest. radova
Dubrovnik, crkva sv. Josipa – glavni oltar – slika „Sveta obitelj sa svecima“	završetak konz.-rest. radova
Dubrovnik, crkva sv. Josipa – pjevalište – 5 slika	početak konz.-rest. radova
Dubrovnik, Državni arhiv u Dubrovniku – tri fermara (HR-DADU-7/2.1-1341, 1341, 1329, 1153)	cjeloviti konz.-rest. radovi
Dubrovnik, Dubrovački muzeji, Etnografski muzej – dva muška prsluka (DUM EM 3657 i 4799)	završetak konz.-rest. radova
Dubrovnik, Dubrovački muzeji, Kulturno-povijesni muzej – slike „Portret Vladislava Gozze Gučetića“ i „Koriolan“ s ukrasnim okvirima (DUM KPM SL 5, 266)	nastavak konz.-rest. radova
Dubrovnik, Dubrovački muzeji, Kulturno-povijesni muzej – dvije grafike i omot (litografije i tisak na papiru, 43 komada) (DUM KPM GR-621,622,623 (623/1-623/43))	cjeloviti konz.-rest. radovi
Dubrovnik, Dubrovački muzeji, Kulturno-povijesni muzej – zastava bratovštine kamenara (DUM KPM SL-138)	početak konz.-rest. radova

Dubrovnik, Dubrovački muzeji, Pomorski muzej – atlas (DUM PM - 3542)	početak konz. rest. radova
Dubrovnik, Dubrovački muzeji, Pomorski muzej – slika „Veduta Ancone“	početak konz.-rest. radova
Dubrovnik, katedrala Uznesenja Marijina – propovjedaonica	početak konz.-rest. radova
Dubrovnik, Muzej samostana sv. Dominika – slika „Navještenje“	nastavak konz.-rest. radova
Dubrovnik, Znanstvena knjižnica Dubrovnik – rukopis (Rkp-37)	cjeloviti konz.-rest. radovi
o. Korčula, Korčula, katedrala sv. Marka – slika „Sv. Trojstvo se ukazuje Bogorodici, apostolima i korčulanskom biskupu Teodoru Diedu“ s ukrasnim okvirom	početak konz.-rest. radova
o. Lastovo, Lastovo, crkva sv. Antuna opata – slika „Sv. Ignacije i sv. Frano Ksaverski“	završetak konz.-rest. radova
o. Lastovo, Lastovo, župna crkva sv. Kuzme i Damjana – liturgijski tekstil	početak preventivnog konzerviranja
o. Lopud, Lopud, crkva Gospe od Šunja – oltar Uznesenja BDM	montaža
o. Lopud, Lopud, crkva Gospe od Šunja – papirnat figure	cjeloviti konz.-rest. radovi
o. Šipan, Pakljena, crkva Velike Gospe, kapela sv. Katarine – slika „Bogorodica sa sinom i svecima sv. Dominik i Karlo Boromejski, sv. Klara i sv. Stjepan“/	početak konz.-rest. radova
Orebić, crkva Gospe od Anđela – oltar Sv. Križa – skulptura „Sv. Ivan“	nastavak konz.-rest. radova
Orebić, Pomorski muzej Orebić – „Panorama“ i „Ruža vjetrova“ (PMO - 1318 i PMO 251)	cjeloviti konz.-rest. radovi
Orebić, župna crkva Pomoćnice kršćana – slika „Gospa sa svecima“ s ukrasnim okvirom	početak konz.-rest. radova
Pridvorje, franjevački samostan i crkva sv. Vlaha – slika „Bezgrešno začeće“	početak konz.-rest. radova
Slano, crkva sv. Jeronima – oltar BDM	nastavak konz.-rest. radova

Grad Zagreb	
Zagreb, Muzej Grada Zagreba - pokretni arheološki nalazi	konz. - rest. radovi
Zagreb, Dolac, župna crkva Pohoda BDM – kamena plastika	konz.-rest. radovi
Zagreb, Trg Republike Hrvatske 15, Hrvatsko narodno kazalište	izrada idejnog projekta
Zagreb, katedrala Uznesenja BDM i sv. Stjepana i Ladislava	praćenje izvođenja radova
Zagreb, Nova Ves, kapela Majke Božje Žalosne	izrada dokumentacije, građevinski i konz.-rest. radovi
Zagreb, Opatička 10, Palača bogoštovlja i nastave (Hrvatski institut za povijest) – zidne slike	konz.-rest. radovi
Zagreb, Remete, pavlinski samostan i župna crkva Uznesenja BDM – kamena plastika – oltar Majke Božje Remetske	konz.-rest. radovi
Zagreb, Remete, pavlinski samostan i župna crkva Uznesenja BDM – zidne slike	konz.-rest. radovi
Zagreb, Trg Katarine Zrinske, crkva sv. Katarine Aleksandrijske	izrada dokumentacije i konz.-rest. radovi
Zagreb, Banski dvori – dvije kaljeve peći	mirovanje
Zagreb, Čučerje, župna crkva Pohoda BDM – skulpture „Bogorodica s Djetetom“	nastavak konz.-rest. radova
Zagreb, Demetrova 18, kuća Lovrenčić – dvije kaljeve peći	početak konz.-rest. radova
Zagreb, franjevačka crkva sv. Franje Asiškog – kućište orgulja	početak konz.-rest. radova
Zagreb, Galerija Klovićevi dvori – Slavko Kopač, „Bretonka“ (GKD 951)	cjeloviti konz. - rest. radovi
Zagreb, HAZU, Kabinet grafike – pet umjetnina na papirnatom nosiocu (1874-III, 3453-1, 3453-2, 3453-3, 3453-4)	cjeloviti konz. - rest. radovi
Zagreb, HAZU, Strossmayerova galerija starih majstora – slike „Sv. Martin i prosjak“ i „Sv. Franjo“ (SG-31, 26)	početak konz.-rest. radova
Zagreb, HAZU, Strossmayerova galerija starih majstora – slike „Sv. obitelj sa sv. Ivanom i anđelom“ i „Alegorija triju teoloških vrлина“ (SG-241, 229)	cjeloviti konz.-rest. radovi
Zagreb, HAZU, Strossmayerova galerija starih majstora – slika „Smrt Franje Asiškog“ (SG-134)	početak konz.-rest. radova
Zagreb, Hrvatski glazbeni zavod – dvije kaljeve peći	nastavak konz.-rest. radova
Zagreb, Hrvatski povijesni muzej – pergameni i tri umjetnine na papirnatom nosiocu (HPM-PMH-7517, HPM-MRNH-C-2323, 2325, 3341)	cjeloviti konz. - rest. radovi
Zagreb, Hrvatski povijesni muzej – globus (HPM-PMH-23846)	cjeloviti konz.-rest. radovi
Zagreb, Hrvatski povijesni muzej – slike „Franjo Trenk“ i „Martin Juraj Kovačić“	konz.-rest. radovi
Zagreb, Jakuševac, crkva sv. Marka evanđelista – oltar sv. Antuna Padovanskog	završetak konz.-rest. radova

Zagreb, katedrala Uznesenja BDM i sv. Stjepana i Ladislava, riznica – dalmatika i gremijal (T-212/A i T-212)	početak konz.-rest. radova
Zagreb, katedrala Uznesenja BDM i sv. Stjepana i Ladislava, riznica – tapiserija „Studen- ni-prosinac“(T-231)	nastavak konz.-rest. radova
Zagreb, Muzej suvremene umjetnosti – tri umjetnine na papirnatom nosiocu (MSU BH-109, 112, 478)	cjeloviti konz.- rest. radovi
Zagreb, Muzej Srpske pravoslavne crkve – dva svijećnjaka	završetak konz.-rest. radova
Zagreb, Trg Katarine Zrinske, crkva sv. Katarine Aleksandrijske – klupe	nastavak konz.-rest. radova
Zagreb, Vugrovec, župna crkva sv. Franje Ksaverskog – glavni oltar sv. Franje Ksaverskog	završetak konz.-rest. radova
Zagreb, Zagrebačka nadbiskupija, Nadbiskupski dvor, Svečani salon H. Bolléa – šest portreta	cjeloviti konz.-rest. radovi
Zagreb, Zagrebačka nadbiskupija, zbirka – skulptura „Bogorodica s Djetetom“ (DM bb)	završetak konz.-rest. radova

Istarska županija	
Krnica (sv. Teodor), ostaci crkve sv. Teodora	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Paz, kaštel Paz	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Sveti Lovreč, Sveti Lovreč Pazenatički – pokretni arheološki nalazi	konz.-rest. radovi
Barban, sklop crkve sv. Nikole, palače Loredan, Malih i Velih vrata i četverokutne kule	konstruktivna i građevinska sanacija
Beram, kapela sv. Marije na Škrilinah – zidne slike	izrada dokumentacije i početak konz.-rest. radova
Pazin, župna crkva sv. Nikole sa zvonikom – štuko	nastavak konz.-rest. radova
Poreč, Eufrazijeva bazilika (katedrala Uznesenja Marijina)	izrada dokumentacije, građevinski i konz.-rest. radovi
Roč, župna crkva sv. Bartola – štuko	nastavak konz.-rest. radova
Roč, župna crkva sv. Bartola – zidne slike	nastavak konz.-rest. radova
Rovinj, crkva BDM od Zdravlja	izrada dokumentacije, konz.-rest. i građevinski radovi
Rovinj, Muzej grada Rovinja (palača Califfi) – zidne slike	nastavak konz.-rest. radova
Rovinj, župna crkva sv. Eufemije – kamena plastika – oltar sv. Mihovila	nastavak konz.-rest. radova
Svetvinčenat, crkva sv. Vincenta – zidne slike	nastavak konz.-rest. radova
Žminj, kapela Sv. Trojstva – zidne slike	početak konz.-rest. radova
Bale, crkva sv. Antuna opata – triptih Bogorodice s Djetetom, sv. Blažom i sv. Nikolom (?)	početak konz.-rest. radova
Beram, crkva sv. Marije na Škrilinah – stola	konz.-rest. istraživanja
Buzet, Brul, crkva sv. Lucije – slike „Poklonstvo kraljeva“, „Poklonstvo pastira“ i „sv. Apolonija“	početak konz.-rest. radova
Buzet, župna crkva Uznesenja Marijina – „Portret kanonika Petra Flega (?)“	cjeloviti konz.-rest. radovi
Cerion, crkva sv. Mateja apostola (na groblju) – glavni oltar BDM	konzerviranje i stolarska sanacija
Cerovlje, Gologorica, župna crkva sv. Petra i Pavla – slike „Bogorodica s Djetetom, sv. Iva- nom Krstiteljem i sv. Ivanom evanđelistom“ i „Immaculata“	početak konz.-rest. radova
Čepić, crkva sv. Marije Snježne – reljef „Bogorodica s Djetetom i sv. Veronikom“	završetak konz.-rest. radova
Črnica, crkva sv. Lovre – slika „Navještenje sa sv. Josipom i sv. Jeronimom“	početak konz.-rest. radova
Črnica, župna crkva sv. Roka – oltarna pala „Sv. Ivan i Pavao“	početak konz.-rest. Radova
Fažana, župna crkva sv. Kuzme i Damjana – tri skulpture bez cjeline	završetak konz.-rest. radova
Gračiče, crkva sv. Eufemije – oltar Bogorodice Zaštitnice	mirovanje
Hum, Župna crkva Uznesenja BDM – oltar sv. Antuna opata	nastavak konz.-rest. radova
Kršete, crkva sv. Petra i Pavla – slika „Bogorodica s Djetetom na prijestolju sa sv. Katarinom i sv. Lucijom“	završetak konz-rest. radova
Mutvoran, župna crkva sv. Marije Magdalene – glavni oltar sv. Marije Magdalene	završetak konz.-rest. radova
Plomin, župna crkva BDM – bočni oltar BDM od Karmela	nastavak konz.-rest. radova
Plomin, župna crkva BDM – korske klupe, sakristijski ormar	dezinfekcija i preventivno konzerviranje
Plomin, župna crkva BDM – krstionica	mirovanje

Poreč, Porečka i pulska biskupija, Vodnjanski dekanat – pokretna kulturna dobra	pregled, evidencija stanja i izrada prijedloga konz.-rest. radova
Roč, župna crkva sv. Bartola, glavni oltar sv. Bartola – tri drvene polikromirane skulpture	konz.-rest. istraživanja i konzerviranje
Rovinj, crkva i samostan sv. Franje Asiškog – slika „Portret kanonika Giuseppea Fabrettija“	završetak konz.-rest. radova
Semić, crkva sv. Lovre – oltarna slika „Krunjenje Bogorodice sa sv. Lovrom i sv. Ivanom Krstiteljem“	početak konz.-rest. radova
Sovinjak, župna crkva sv. Jurja – procesijska skulptura „Bogorodica s Djetetom“ s postoljem	nastavak konz.-rest. radova
Škopljak, crkva sv. Marije Magdalene – glavni oltar i drveni inventar	nastavak konz.-rest. radova
Umag, župna crkva Uznesenja BDM – slike „Uznesenje Blažene Djevice Marije“ i „Bogorodica od sv. Ružarija sa sv. Dominikom i sv. Katarinom Sijenskom“	nastavak konz.-rest. radova
Višnjan, crkva sv. Antuna opata – skulpture sv. Antuna opata i četiriju anđela lučonoši	mirovanje
Vodnjan, župna crkva sv. Blaža, Zbirka sakralne umjetnosti – slika „Večera u Emausu“	cjeloviti konz.-rest. radovi

Karlovačka županija	
Gornje Bukovlje (Crkvišće), kasnoantička utvrda i crkva	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Mali Cetin, ruševine franjevačkog samostana	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Vinkovci-Karlovac, arheološko istraživanje u kopnenim vodama – Kamensko, r. Kupa, rimski brodolom	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Barilović, Stari grad Barilović	nastavak izrade dokumentacije i građevinskih radova
Karlovac, palača Gutterer	konz.-rest. istraživanja i izrada elaborata
Lipnik, župna crkva sv. Ilije Proroka – štuko – glavni oltar sv. Ilije Proroka	nastavak konz.-rest. radova
Dubovac, župa Majke Božije Snježne – liturgijsko ruho	mirovanje
Karlovac, Gornjokarovačka eparhija – zbirka umjetnina	primarni konz.-rest. radovi

Koprivničko-križevačka županija	
Trema, crkva sv. Julijane – pokretni arheološki nalazi	konz.-rest. radovi
Križevci, crkva Majke Božje Koruške – zidne slike	konz.-rest. radovi
Kuzminec, crkva sv. Kuzme i Damjana – zidne slike	mirovanje
Trema, crkva sv. Julijane	građevinski radovi
Veliki Poganac, pravoslavna crkva Velikomučenika sv. Georgija	građevinski radovi
Križevci, crkva Sv. Ane i pavlinski samostan – slike „Sv. Matej“, „Sv. Marko“, „Sv. Luka“ i „Sv. Ivan“	početak konz.-rest. radova
Trema, crkva sv. Julijane – oltar sv. Jelene Križarice	nastavak konz.-rest. radova
Vojakovac, pravoslavna crkva sv. Velikomučenika Georgija – ikonostas – ikone „Vaskrsenje Hristovo“ i „Deisis“	cjeloviti konz.-rest. radovi

Krapinsko-zagorska županija	
Budinščina, Stari grad Milengrad – arhitektura	nastavak građevinskih i konz.-rest. radova
Kostel, Stari grad Kostel – arhitektura	konz.-rest. radovi
Lobor, crkva Majke Božje Gorske – zidne slike	izrada dokumentacije i konz.-rest. radovi
Martinščina, crkva sv. Martina	izrada dokumentacije, građevinski i konz.-rest. radovi
Trški Vrh, crkva Majke Božje Jeruzalemske	nastavak građevinskih i konz.-rest. radova
Gotalovec, kapela sv. Petra – oltar sv. Roka	nastavak konz.-rest. radova
Klanjec, crkva Navještenja BDM – korska klupa	završetak konz.-rest. radova
Lovrečan, kapela sv. Lovre – sakralni inventar	preventivna zaštita inventara
Strmec (Veliko Trgovišće), kapela BDM – glavni oltar BDM – skulptura „Bogorodica s Djetetom“	nastavak konz.-rest. radova

Ličko-senjska županija	
Brinje, Stari grad Sokolac – pokretni arheološki nalazi	konz.-rest. radovi
Štikada, Srednjovjekovno groblje sa stećcima i ostacima Hrama sv. Arhangelu	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Udbina, Krbavsko polje, projekt „Bitka Hrvata“	arheološka istraživanja
Brinje, Stari grad Sokolac	građevinska sanacija i konz.-rest. radovi
Jablanac, crkva sv. Nikole	konz.-rest. istraživanja i izrada elaborata
o. Pag, Novalja, župna crkva sv. Katarine Djevice Mučenice – kameni oltari	konz.-rest. radovi

Međimurska županija	
Črečan, prapovijesno nalazište	arheološko istraživanje i konz.-rest. radovi
Domašinec, arheološka zona	arheološko istraživanje
Sv. Martin na Muri, arheološka zona naselja	mirovanje
Lopatinec, župna crkva sv. Jurja – cinktor	nastavak građevinskih i konz.-rest. radova
Štrigova, crkva sv. Jeronima – arhitektura	mirovanje
Štrigova, crkva sv. Jeronima – oltar sv. Sebastijana	početak konz.-rest. radova

Osječko-baranjska županija	
Gorjani - arheološka topografija srednjovjekovnih Gorjana	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Bilje, kip sv. Ivana Nepomuka	konz.-rest. istraživanja, izrada dokumentacije i konz.-rest. Radovi
Osijek, konkatedrala sv. Petra i Pavla – kamena plastika	konz.-rest. istraživanja, izrada dokumentacije i konz.-rest. radovi
Osijek, Tvrdja, F. Kuhača 12 – stambena katnica	konz.-rest. istraživanja i izrada dokumentacije
Osijek, Tvrdja	pregled, objedinjavanje i izrada popisa kompletne dokumentacije
Osijek, Tvrdja, Novi franjevački samostan Sv. Križa – zidni oslik u refektoriju	konz.-rest. istraživanja i izrada dokumentacije
Đakovo, Đakovačko-osječka nadbiskupija – crteži Alexandera Maximiliana i Ludwiga Seitza	nastavak konz.-rest. radova
Đakovo, Đakovačko-osječka nadbiskupija – zbirka liturgijskog tekstila	preventivno konzerviranje
Đakovo, Đakovačko-osječka nadbiskupija, zbirka – slike „Marija pomoćnica“, „Sv. Josip“ i „Bogorodica s Isusom“ (SL: 88, 109, 21)	konz.-rest. radovi
Osijek, franjevački samostan i crkva Sv. Križa – misnica (T1) i manipul (T1a)	cjeloviti konz.-rest. radovi
Osijek, franjevački samostan i crkva Sv. Križa – sakristijski ormar	nastavak konz.-rest. radova
Osijek, Muzej likovnih umjetnosti – 10 umjetnina na papirnatom nosiocu i mapa od kože (MLU-G-99, 135, 379, 3830, 432, 433, 435, 436, 431, 520, 463)	cjeloviti konz.-rest. radovi
Osijek, Muzej likovnih umjetnosti – slike „Dioniz i Arijadna“, „Krštenje Isusovo“, „Autoportret mlade žene iz obitelji Mihalović de Čepin“ (MLU-S-348, MLU-S-380, MLU-S-569)	cjeloviti konz.-rest. radovi
Osijek, Muzej Slavonije Osijek – pergamena i sedam umjetnina na papirnatom nosiocu (MSO-155057, 224407, 226829, 247397, 242178; MSO-P-205, 655, 1698)	cjeloviti konz.-rest. radovi

Požeško-slavonska županija	
Brestovac, Dolac, ostaci srednjovjekovne rotunde	arheološka istraživanja i konz.-rest. Radovi
Čečavac (Rudina), ostaci benediktinske opatije sv. Mihovila arkandela – arhitektura	nastavak revizijskih istraživanja i građevinskih radova

Primorsko-goranska županija	
Klana, ostaci crkve sv. Marije Magdalene	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
o. Krk, Baška, crkva i samostan sv. Nikole na Ogrulu	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
o. Lošinj, Državna cesta 100 (dionica Osor-Nerezine) – pokretni arheološki nalazi	konz.-rest. radovi
Primorsko-goranska županija, podmorje	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Novi Vinodolski, utvrda Lopar – arhitektura	građevinska sanacija i konz.-rest. radovi

o. Krk, Krk, kompleks katedrale Uznesenja BDM i crkve sv. Kvirina	izrada dokumentacije
o. Krk, o. Košljun, franjevački samostan i crkva Navještenja Marijina – kamena plastika – oltar sv. Karla Boromejskog	završetak konz.-rest. radova
o. Lošinj, Veli Lošinj, crkva sv. Nikole	izrada dokumentacije i hitne intervencije
o. Lošinj, Veli Lošinj, župna crkva sv. Antuna Opata	konstruktivna sanacija i građevinski radovi
o. Rab, Rab, crkva sv. Antuna Padovanskog	izrada projektne dokumentacije, građevinski i konz.-rest. radovi
Rijeka, bivša tvornica "Rikard Benčić", upravna zgrada – štuko	mirovanje
Rijeka, Tarsatika, rimski luk	nastavak konz.-rest. radova
Bakarac, župna crkva sv. Petra apostola – slika „Sv. Petar sa sv. Nikolom i sv. Martinom“	početak konz.-rest. radova
Belgrad, kapela Majke Božje Snježne – glavni oltar Majke Božje Snježne	završetak konz.-rest. radova
Brseč, crkva sv. Križa – oltar Sv. Križa	nastavak konz.-rest. radova
Brseč, župna crkva sv. Jurja – glavni oltar sv. Jurja	nastavak konz.-rest. radova
Brseč, župna crkva sv. Jurja – tri slike s bočnih oltara „Sv. Ante Padovanski“, „Bogorodica od Karmela“ i „Blažena djevica Marija od krunice“	završetak konz.-rest. radova
Kastav, kapela svetog Antuna opata – skulptura „Sv. Antun opat“	konz.-rest. istraživanja
Kraljevica, župna crkva sv. Nikole – skulptura „Bogorodica s Djetetom“	konz.-rest. istraživanja
Kraljevica, župna crkva sv. Nikole, župni dvor – slika „Molitva na maslinskoj gori“	konz.-rest. radovi
o. Cres, Cres, župni ured – slike „Sv. Ana Trojna“ i „Sv. Ivan evanđelist“	nastavak konz-rest. radova
o. Cres, Osor, katedrala Uznesenja BDM, riznica – liturgijski tekstil	evidencija stanja
o. Krk, Baška, župna crkva Presvetog Trojstva – oltar Sv. Križa – predločnik	početak konz.-rest. radova
o. Krk, Baška, župna crkva Presvetog Trojstva – oltarna pala „Krunjenje Bogorodice“	početak konz.-rest. radova
o. Krk, Krk, crkva sv. Franje Asiškoga – oltarna pala „Sacra conversazione“ /	završetak konz.-rest. radova
o. Krk, Krk, katedrala Uznesenja BDM – predločnik i gremijal	završetak konz.-rest. radova
o. Krk, Krk, katedrala Uznesenja BDM – kazula, stola i manipul	početak konz.-rest. radova
o. Krk, Krk, katedrala Uznesenja BDM, sakristija – skulptura „Bogorodica s Djetetom“	nastavak konz.-rest. radova
o. Krk, Krk, samostan benediktinki – slika „Večera u kući Šimuna Farizeja“	cjeloviti konz.-rest. radovi
o. Krk, Porat, franjevački samostan sv. Marije Magdalene, zbirka – slike „Gospa od sedam žalosti“, „Fratar“ i „Isus pod križem“	konz-rest. radovi
o. Krk, Vrbnik, župna crkva Uznesenja BDM – glavni oltar Uznesenja BDM	završetak konz.-rest. radova
o. Lošinj, Veli Lošinj, župna crkva sv. Antuna opata – kazula	početak konz.-rest. radova
o. Rab, Kapor, franjevački samostan i crkva sv. Bernardina Sijenskog – oltar Majke Božje	nastavak konz.-rest. radova
o. Rab, Rab, crkva sv. Antuna Padovanskog – glavni oltar sv. Antuna Padovanskog	početak konz.-rest. radova
o. Rab, Rab, crkva sv. Justine, zbirka sakralne umjetnosti župe Rab – skulptura „Bogorodica s Djetetom“	nastavak konz.-rest. radova
Rijeka, crkva sv. Jeronima – oltarna slika „Sv. Ana“	završetak konz.-rest. radova
Rijeka, franjevački samostan Majke Božje Trsatske – skulptura „Bogorodica s Djetetom“	nastavak konz.-rest. radova
Rijeka, franjevački samostan Majke Božje Trsatske – slika „Sv. Ana Trojna“	završetak konz.-rest. radova
Rijeka, franjevački samostan Majke Božje Trsatske, ljetni refektorij – slike „Sv. Bernardin Sijenski“, „Sv. Bonaventura“, „Sv. Petar Alkantarski“	nastavak konz.-rest. radova
Rijeka, Muzej moderne i suvremene umjetnosti – 9 umjetnina na papiru (MMSU-1164, 1709, 1919, 1920, 6101, 6008, 5814, 7195, 6389)	cjeloviti konz.- rest. radovi
Rijeka, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka – pet slika	početak konz.-rest. radova
Rijeka, Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja Rijeka – slike „Flora“, „Molba za pomilovanje“, „Četiri godišnja doba – proljeće“, „Čudo sv. Lovre“ i „Muka sv. Lovre“ (PPMHP 114538, 114549, 107383, 107362, 107361)	cjeloviti konz.-rest. radovi
Rijeka, župna crkva Uznesenja BDM – oltarna slika „Vizija sv. Antuna Padovanskog“	nastavak konz.-rest. radova

Sisačko-moslavačka županija	
Bojna (Brekinjova Kosa)	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Hrvatski Čuntić, Kula Čuntić – arhitektura	završetak radova
Mikleuška, ostaci pavlinskog samostana BDM	građevinski radovi
Popovača, Stari grad Jelengrad – arhitektura	nastavak građevinskih radova
Sisak, katedrala Uzvišenja Sv. Križa – kamena plastika	konz.-rest. radovi
Topusko, ostaci cistercijske opatije	nastavak građevinskih i konz.-rest. radova
Glina, Majske Poljane, crkva Vaskrsenja Gospodnjeg – tabulat	nastavak konz.-rest istraživanja i izrada elab-orata
Sisak, Gradski muzej Sisak – 15 crteža Ive Antolčića na papirnatom nosiocu (SIK-41240-41245 i 41375-41383)	cjeloviti konz.-rest. radovi

Splitsko-dalmatinska županija	
Područni konzervatorski ured Split	
o. Palagruža, pličina Pupak	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
o. Vis, Vis, antičke terme	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Solin (Salona), Hortus Metrodori	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
o. Brač, Brački kanal, olupina aviona B-24 iz 2. svjetskog rata	dokumentiranje
Splitsko-dalmatinska županija, podmorje	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Dugi rat (Sumpetar), Arheološko nalazište Sustipan s crkvama sv. Stjepana i Antuna Opata - antički mozaik	izrada dokumentacije i konz.-rest radovi
o. Brač, Postira, arheološko nalazište Lovrečina – mozaici	mirovanje
o. Hvar, Hvar, franjevački samostan i crkva sv. Marije od milosti, kapela Sv. Križa – kamena plastika	nastavak istraživanja, izrade dokumentacije i konz.-rest. radova
Omiš, arheološko nalazište Brzet – mozaici	mirovanje
o. Šolta, Grohote, starokršćanska bazilika – mozaici	mirovanje
Solin (Salona), k.č. 4919, antički mozaik	izrada dokumentacije i konz.-rest. radovi
Solin, Zgon - antički mozaici	konz.-rest. radovi
Split, Arheološki muzej Split – antički kameni spomenici	cjeloviti konz.-rest. radovi
Split, Dioklecijanova palača, Arhidakonova i Bulićeva ulica – mozaici	izrada dokumentacije, građevinski i konz.-rest. radovi
Split, Dioklecijanova palača, Zapadna vrata i crkva Gospe od Zvonika	nastavak izrade dokumentacije, građevinskih i konz.-rest. radova
Split, crkva i samostan sv. Klare	izrada dokumentacije i konz.-rest. radovi
Split, crkva i samostan sv. Eufemije – kapela sv. Arnira	istraživanja, izrada dokumentacije i konz.-rest. radovi
Vranjic, crkva sv. Martina biskupa – zidne slike	istraživanje, izrada dokumentacije i konz.-rest. radovi
Zaostrog, franjevački samostan i župna crkva Uznesenja BDM – kameni sakralni inventar i zidne slike	mirovanje
Makarska, crkva sv. Marka – oltar Sv. Križa – skulpture „Bogorodica“, „Sv. Ivan“ i „Sv. Marija Magdalena“	završetak konz.-rest. radova
o. Brač, Pučišća, crkva sv. Jeronima – oltar sv. Jeronima – skulptura „Sv. Jeronim u špilji“	nastavak konz.-rest. radova
o. Brač, Supetar, župna crkva Navještenja Marijina – oslikane vratnice moćnika	cjeloviti konz.-rest. radovi
o. Hvar, Hvar, franjevački samostan i crkva sv. Marije od Milosti – pokretna kulturna dobra	pregled, evidencija stanja i prijedlog konz.-rest. radova
o. Hvar, Jelsa, crkva na Gradini – slika „Gospa sa sv. Fabjanom i sv. Sebastijanom“	početak konz.-rest. radova
o. Hvar, Stari Grad, crkva i samostan sv. Petra Mučenika – slika „Bogorodica sa svecima“/	početak konz.-rest. radova
o. Hvar, Stari Grad, crkva sv. Nikole – skulptura nepoznatog svetca	početak konz.-rest. radova
o. Vis, Komiža, župna crkva i samostan sv. Nikole (Muster) – manipul T-100, velum T-66, mitra T-7e, stola T-7d	cjeloviti konz.-rest. radovi

o. Vis, Komiža, župna crkva i samostan sv. Nikole (Muster) – četiri pergamene	početak konz.-rest. radova
o. Vis, Vis, crkva Sv. Duha – ikona sv. Spiridona	završetak konz.-rest. radova
o. Vis, Vis, crkva Sv. Duha – oltarna slika „Bogorodica sa svecima“	istraživanja
Split, Arheološki muzej u Splitu – skulptura „Bogorodica s Djetetom“ (inv. br. 38411)	nastavak konz.-rest. radova
Split, crkva i samostan sv. Dominika – oltar Imena Isusovog	početak konz.-rest. radova
Split, crkva i samostan sv. Dominika – slika „Čudo u Surianu“	konz.-rest. radovi
Split, katedrala sv. Dujma – korske klupe	nastavak konz.-rest. radova
Split, Muzeji Ivana Meštrovića – reljefi „Scene iz Kristova života“	nastavak konz.-rest. Radova

Područna konzervatorska služba Imotski

Kula Norinska, Borovci, crkva i groblje sv. Nikole – položaj Zanoga	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Opuzen, Gradska knjižnica – kamena skulptura carice Livije	izrada dokumentacije
Imotski, Zbirka franjevačkog samostana – drveni okvir predoltarnika (257 – br. B-5)	konz.-rest. radovi
Imotski, Zbirka franjevačkog samostana – predoltarnik (257 – br. B-5)	završetak konz.-rest. radova

Područna konzervatorska služba Trogir

Trogir, podmorje	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Kaštel Lukšić, stara crkva Uznesenja BDM – zidne slike	istraživanja, izrada dokumentacije i konz.-rest. radovi
Kaštel Stari, crkva sv. Josipa – kamena plastika	izrada dokumentacije, građevinski i konz.-rest. radovi
Seget Donji, crkva Gospe od Sniga – zidne slike	nastavak konz.-rest. radova
Trogir, Gradska loža – kamena plastika – retabl Pravde Nikole Firentinca	istraživanje, izrada dokumentacije i konz.-rest. radovi
Trogir, katedrala sv. Lovre – kapela sv. Ivana	nastavak monitoringa konz.-rest. radova
o. Čiovo, Arbanija, samostan Sv. Križa – tabulat	konz.-rest. radovi
Trogir, crkva i samostan sv. Dominika – oltar Imena Isusovog	završetak konz.-rest. radova
Trogir, crkva sv. Petra – slika „Bogorodica s Djetetom i sv. Nikolom“	završetak konz.-rest. radova
Trogir, katedrala sv. Lovre – dvije mitre (B136 i B137)	cjeloviti konz.-rest. radovi

Šibensko-kninska županija

Šibensko-kninska županija, podmorje	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
o. Zlarin, Zlarin, crkva Gospe od Rašelj, kameni oltar	mirovanje
o. Zlarin, Zlarin, crkva Gospe od Rašelj – pročelje	mirovanje
Šibenik, crkva i samostan sv. Lovre	izrada konzervatorske studije
Šibenik, crkva sv. Ivana – kamena plastika	istraživanja, izrada dokumentacije i konz.-rest. radovi
Šibenik, crkva sv. Julijana	konz.-rest. radovi
Šibenik, katedrala sv. Jakova	konz.-rest. radovi
Šibenik, Nova crkva s dvoranom bratovštine	izrada projektne dokumentacije i konz.-rest. radovi
Šibenik, portali profanih i sakralnih objekata	nastavak istraživanja, izrade dokumentacije i konz.-rest. radova
o. Žirje, župna crkva Uznesenja BDM – drveno polikromirano raspelo	završetak konz.-rest. radova
o. Žirje, župna crkva Uznesenja BDM – ikona „Bogorodica s Djetetom“ s ukrasnim okvirom	završetak konz.-rest. radova
Skradin, crkva Porođenja BDM, župni ured – dvije škrinje i komplet svijećnjaka	početak konz.-rest. radova
Šibenik, benediktinski samostan i crkva sv. Luce – slika nepoznatog sveca	nastavak konz.-rest. radova
Šibenik, crkva sv. Dominika – glavni oltar Bogorodice od Presvetog Ružarija	nastavak konz.-rest. radova

Šibenik, crkva sv. Dominika – glavni oltar Bogorodice od Presvetog Ružarija – skulptura anđela (lijevi)	nastavak konz.-rest. radova
Šibenik, Eparhija dalmatinska, zbirka – sakos (47) i veliki omofor (117) (komplet episkopa Venedikta Kraljevića)	cjeloviti konz.-rest. radovi

Varaždinska županija

Jalžabet, Bistričak – pokretni arheološki nalazi	konz.-rest. radovi
Ludbreg, Sigetec Ludbreški, Loke-Kroglice	geofizička i arheološka istraživanja
Križovljan, crkva Sv. Križa	nastavak konz.-rest. i građevinskih radova
Lepoglava, bivši pavlinski samostan i župna crkva Bezgrešnog začeća BDM – bivša knjižnica, štuko	nastavak konz.-rest. radova
Varaždin, franjevački samostan i crkva sv. Ivana Krstitelja, bivša ljekarna	nastavak konz.-rest. radova
Vinica Breg, Burg Vinica	izrada dokumentacije
Purga Lepoglavska, crkva sv. Jurja – zidni oslik	mirovanje
Trakošćan, dvor Trakošćan	izrada konzervatorske studije
Bolfan – ikonostas	mirovanje
Trakošćan, dvor Trakošćan – zidne tapete	mirovanje
Klenovnik, župna crkva Presvetog Trojstva – misnica 3	početak konz.-rest. radova
Varaždin, franjevački samostan i crkva sv. Ivana Krstitelja – drveni polikromirani inventar	konz.-rest. istraživanja
Varaždin, Gradski muzej Varaždin – oslikani kabinetni ormarići (GMV 94980)	nastavak konz.-rest. radova
Varaždin, Gradski muzej Varaždin – pet umjetnina na papirnatom nosiocu (GMV-65089, 65114, 65222, 65271, 65480)	cjeloviti konz.-rest. radovi
Varaždin, Gradski muzej Varaždin – slika „Franjo Nadasdy“ (GMV GS 506=KPO 1449)	završetak konz.-rest. radova
Varaždin, Gradski muzej Varaždin – slike „Portret mladog Paszthorya“, „Gospoda u empire haljini“ i „Predvečerje“ (GMV-GS 5, GMV-KPO 1724, GMV-42873)	cjeloviti konz.-rest. radovi
Varaždin, kapucinski samostan i crkva Presvetog Trojstva – slike „Bogorodica Kamenovana“, „Sv. Antun Padovanski“ i „Bogorodica Bezgrešnog začeća“ s ukrasnim okvirima	cjeloviti konz.-rest. radovi
Vukovoj, kapela sv. Wolfganga – četiri svijećnjaka	početak konz.-rest. radova

Virovitičko-podravska županija

Orahovica, ostaci plemićke kurije	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Duzluk, manastir i crkva sv. Nikole	građevinski i konz.-rest. radovi

Vukovarsko-srijemska županija

Šaregrad, franjevački samostan i crkva sv. Petra i Pavla – pokretni arheološki nalazi	konz.-rest. radovi
Mohovo, groblje – D2-Grada Vukovara bb	arheološko istraživanje
Borovo, parohijska crkva sv. Prvomučnika i Arhiđakona Stefana – ikonostas	nastavak konz.-rest. radova
Drenovci, župna crkva sv. Mihaela arkandela – drveni polikromirani inventar	nastavak istraživanja
Đakovo, Đakovačko-osječka nadbiskupija, Drenovački i Županjski dekanat – pokretna kulturna dobra	pregled stanja i izrada prijedloga konz.-rest. radova
Vukovar, Gradski muzej Vukovar – osam umjetnina na papirnatom nosiocu (ZB-1137, 682-01, 2280, 1349, 560, 561, 564, 566)	cjeloviti konz.-rest. radovi

Zadarska županija

Nadin, Gradina – pokretni arheološki nalazi	konz.-rest. radovi
o. Molat, antički brodolom	arheološko istraživanje

Zadar, crkva sv. Krševana – kamena plastika	nastavak konz.-rest. radova
o. Dugi Otok, Zaglav, samostan i crkva sv. Mihovila – oltarna slika „Bogorodica s djetetom, sv. Antom optaom, sv. Šimom i sv. Franom Asiškim“	početak konz.-rest. radova
o. Olib, župna crkva Uznesenja BDM – oltarna slika „Bezgrješno Začeće Blažene Djevice Marije sa sv. Grgurom papom, sv. Anselmom i dušama u čistilištu“	konz.-rest. radovi
o. Pag, Stari grad, crkva Uznesenja BDM – glavni oltar Uznesenja BDM – predoltarnik	cjeloviti konz.-rest. radovi
Zadar, crkva sv. Šimuna – škrinja sv. Šimuna	početak konz.-rest. radova
Zadar, SICU – dva ulomka stropa s prikazom evanđelista	nastavak konz.-rest. radova
Zadar, SICU – građa iz stalnog postava	nastavak konz.-rest. radova
Zadar, SICU – kipovi s korske pregrade katedrale sv. Stošije	početak konz.-rest. radova
Zadar, SICU – odabrani predmet od metala iz stalnog postava	nastavak konz.-rest. radova
Zadar, SICU – ukrasni okvir slike „Poklonstvo pastira“	završetak konz.-rest. radova
Zadar, Zadarska nadbiskupija – kalež Matije Bonmića	početak konz.-rest. radova

Zagrebačka županija	
Okešinec (Sipčina), vila rustika	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Žumberak, Novi grad Žumberački	arheološka istraživanja i konz.-rest. radovi
Gornje Psarjevo, crkva sv. Jurja – zidni oslik	istraživanja, izrada dokumentacije i konz.-rest. radovi
Jastrebarsko, crkva sv. Nikole biskupa – zidni oslik	konz.-rest. radovi
Kloštar Ivanić, franjevački samostan i crkva sv. Ivana Krstitelja	mirovanje
Žumberak, crkva sv. Nikole biskupa	izrada konzervatorskog elaborata
Bjelovar, Bjelovarsko-križevačka biskupija – Vrbovečki dekanat, pokretna kulturna dobra	pregled stanja i izrada prijedloga konz.-rest. radova
Gradec, župna crkva Ranjenog Isusa – propovjedaonica	početak konz.-rest. radova
Samobor, franjevačka crkva Uznesenja BDM, glavni oltar BDM – dva anđela lučonoše	početak konz.-rest. radova
Samobor, franjevačka crkva Uznesenja BDM, glavni oltar BDM – dva relikvijara	nastavak konz.-rest. radova

ZAJEDNIČKE STAVKE	
Evidencija stanja i izrada troškovnika (SAB)	
Evidencija stanja i izrada troškovnika (SNB)	
Hitne intervencije (SNB)	
Hitne intervencije (SPB)	
Praćenje uvjeta i stanja pokretnih kulturnih dobara, izrada prijedloga konz.-rest. radova	
Stručni nadzor nad konz.-rest. radovima	
Tekstiloteka – obrada povijesnog tekstila	

Tekstovi: B. Mostarčić / dr. sc. A. Azinović Bebek, A. Škevin Mikulandra, mr. J. Ferić Balenović, I. Ljubičić / E. Anušić, S. Aumiller, M. Jurišić, dr. sc. K. Majer Jurišić, B. Milković, mr. art. A. Pedišić, D. Ivić, I. Pranjić, dr. sc. I. Svedružić Šeparović / I. Atlija, D. Bergant, K. Bin Latal, mr. art. G. Bulić, D. Buljan Cypryn, D. Cvitan, dr. sc. L. Čataj, P. Dugonjić, dr. sc. A. Gluhan, S. Hodak, I. Jengiće, I. Karniš Vidović, A. Klarica Čirjak, L. Kreš, dr. sc. M. Krmpotić, K. Krulić, R. Ledinek, Lj. Nofta, dr. sc. D. Mudronja, mr. art. M. Pavličić, mr. sc. D. Požar, S. Radić, T. Šaina, A. Šimičić, O. Šuman, E. Šurina, mr. umj. T. Trputec Strčić, S. Pamić, dr. sc. M. Wolff Zubović

Dizajn: Lj. Gamulin / Lektura: R. Tometić